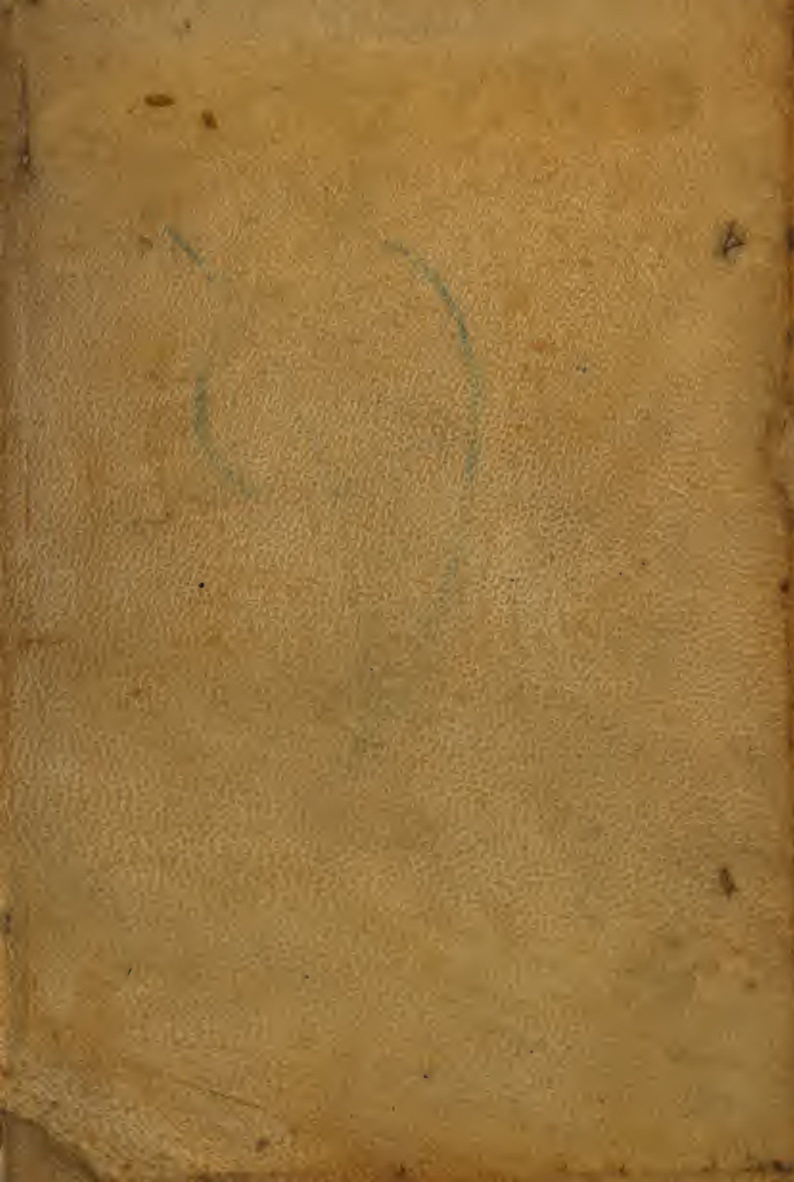

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
12
24 D
29

TRACTATVS
DE POTESTATE
SVMMI PONTIFICIS
in rebus Temporalibus.

ADVERSVS

GVLIELMVM BARCLAIVM.

AVCTORE

ROBERTO S. R. E. CARD.

BELLARMINO.

ROMÆ,

Ex Typographia Bartholomæi Zannetti. M. DC. X.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur. Cæsar Fidelis Vicesgerens.

Imprimatur.

Fr. Ludouicus Ystella Magister Sacri Palatij Apostolici.

DE POTESTATE SVMMI PONTIFICIS IN TEMPORALIBVS.

ADVERSVS

GVLIELMVM BARCLAIVM.

PRAEFATIO.

QVI librum Gulielmi Barclaij de Poteſtate Papæ nuper emiſit in lucem, neque nomen ſuum, neque Typographi, ac ne loci quidem vbi liber excuſus ſit, prodere auſus eſt. Quamuis enim in quibuſdam codicibus editus dicatur is liber Muſiponti: id tamen confictum fuiſſe, exploratum habeo. Timuit videlicet, nec ſine cauſa, pœnam, aut vituperationem; non præmium, aut laudem expectauit. Nomen tantùm auctoris, quod ipſe auctor, ſi viueret, libenter fortaſſe texiſſet, liberè detexit; quòd ſciret eum ad Iudicem ſupremum auocatum, & raptum, nihil negocij cum mortalibus iam habere. Hæc ſanè non boni operis argumenta ſunt; qui enim male agit odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifeſtentur opera eius, quia in Deo ſunt facta, Ioan. 3. Ipſe etiam Barclaius veritus fortaſſe, ne incredibilis arrogantiæ, ac temeritatis argueretur, ſi quaſi alter Goliath, aduerſus acies omnium Catholicorum ſcriptorum vnus procederet; diſſimulata multitudine aduerſariorum, mea ſolius ſcripta ex propoſito oppugnanda ſuſcepit. Sed ego non tanti ſum,

vt causam Ecclesiæ vniuersæ à me vno pendere existimem: noui imperfectum meum; scio me vnum esse de multis, neque committam, vt communi causæ præiudicetur, siue disputando stem, siue cadam. Ea de causa primum adferam in medium sententias clarissimorum Scriptorum ex omni natione orbis Christiani, vt omnes intelligant Barclaij sententiam singularem esse, & Scriptoribus Catholicis omnibus tum Theologis, tum Sacrorum Canonum, ac ciuilium legum professoribus repugnare. Mirum autem esset si Barclaius nunc viueret, & in theatrum tot Virorum doctissimorum, Italorum, Gallorum, Hispanorum, Germanorum, atque Anglorum introductus, tot aduersa lumina intueri, vel os aperire, aut omnino mutire auderet. Deinde, vt de sententia Catholicæ Ecclesiæ nemo dubitare possit, plurium conciliorum Patres in vnum quasi maximum concilium cogam; vbi aliquot Summi Pontifices, non pauci Patriarchæ, plurimi Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, alijque viri doctissimi, qui varijs locis, & temporibus olim congregati sederunt; nunc iterum simul omnes conueniant, & vnum Barclaium in medium vocatum sententijs suis obruant. Postremò cùm satis constiterit, tum ex singulis Scriptoribus, tum ex Concilijs generalibus, quis sit Ecclesiæ Catholicæ sensus de Summi Pontificis potestate in temporalibus: tum demum ad Barclaij obiectiones soluendas, atque eius argumenta examinanda deueniam. Et quoniam Barclaius potestatem Summi Pontificis in temporalibus vniuersè negat; ego quoque potestatem eandem vniuersè astruam, non multum laborans, si ea potestas sit absoluta, vel in ordine tantùm ad spiritualia se extendat. Relaturus igitur sententias illustrium Scriptorum Occidentalis Ecclesiæ de Potestate Papæ in temporalibus, visum est ab Italica natione incipere, quia idem obseruatum esse video in Concilio Constantiensi sess. 41.

Sen-

Sententia illustrium Scriptorum nationis Italicæ.

PRimus igitur ex Italica natione prodeat Sanctus Gregorius VII. Papa, qui lib. 8. Registri sui, epist. 2. ad Episcopum Metensem, copiosè docet, posse à Romano Pontifice Principes Christianos excommunicari, & principatu priuari, eorumque subditos ab obedientia eorum absolui: Quod autem, inquit, postulasti, te nostris scriptis iuuari, & præmuniri contra illorum insaniam, qui nefando ore garriunt, non potuisse auctoritatem sanctæ, & Apostolicæ Sedis Regem Henricum excommunicare, nec quemquam à sacramento fidelitatis eius absoluere, &c.

Sanctus Thomas Aquinas, qui non solùm excellenti doctrina floruit, sed ea sanctitatis gloria fulsit, vt eum ab omni adulatione erga Pontificem longissimè abfuisse, dubitari non possit, in 2. 2. q. 10. art. 10. Considerandũ est, inquit, quod dominium, vel prælatio introducta sunt ex iure humano: distinctio autem fidelium, vel infidelium est de iure diuino: ius autem diuinum quod est ex gratia, non tollit ius humanum, quod est ex naturali ratione: ideò distinctio fidelium, & infidelium secundùm se considerata, non tollit dominium, & prælationem infidelium supra fideles. Potest tamen iustè per sententiam, vel ordinationem Ecclesiæ, auctoritatem Dei habentis, tale ius dominij, vel prælationis tolli: quia infideles meritò suæ infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei; sed hoc quidem Ecclesia quandoque facit, quandoque non facit. hæc Sanctus Thomas, qui duo dicit aduersus Barclaium: vnum est, Dominium, & prælationem introductam esse de iure humano, non ex iure diuino, vt Barclaius frequenter affirmat: alterum est, auctoritate Ecclesiæ, quæ sine dubitatione plenissimè residet in Papa, priuari posse Principes infideles dominio, quod habent super fideles. Neque per infideles intelligit Sanctus Thomas solos Ethnicos, vt videtur existimare Barclaius; sed omnes infideles, siue Pagani, siue Iudei, siue Hæretici sint: nam art. 6. eiusdem

quæstionis enumerat, & comparat inter se species infidelitatis, ac dicit, Hæreticos esse infideles Paganis, & Iudæis absolutè, & simpliciter deteriores: deinde art. 10. de omnibus infidelibus disertè pronunciat, posse eos priuari dominio, quod habent super fideles, si Ecclesia iudicet expedire. Idem repetit quæst. 12. art. 2. & addit, propter alia etiam crimina, posse ab Ecclesia priuari Dominos dominio, quod habent super alios. Idem in eadem 2.2.q. 60. art. 6. ad tertium Potestas, inquit, secularis subditur spirituali, sicut corpus animæ; & ideo non est vsurpatum iudicium, si spiritualis Prælatus se intromittat de temporalibus. Idem Sanctus Thomas in secundum sentent. dist. 44. in fine, dicit, in Papa esse apicem vtriusque potestatis spiritualis, & temporalis. Idem, si tamen idem, lib. 3. de Regimine Principum, cap. 10. Quod si dicatur, inquit, ad solam referri spiritualem potestatem (plenitudinem videlicet potestatis Pontificiæ) hoc esse non potest, quia corporale, & temporale ex spirituali, & perpetuo dependet. Et cap. 19. Simile contingit in Principe totius Regni, quia pro conseruatione regeminis super subditos ampliatur eius potestas imponendo taleas, destruendo ciuitates, & castra pro conseruatione totius Regni. Multo igitur magis conueniet summo, & supremo Principi, idest, Papæ ad bonum totius Christianitatis. hæc ille. De quo etsi non nihil dubium est, an sit Sanctus Thomas, cùm cap. 20. sequenti, mentionem faciat Alberti Imperatoris, cuius tempora Sanctus Thomas viuendo non attigit: & quia cap. 10. citato, Sanctum Petrum Christi successorem non semel appellat; qua voce, successoris videlicet, vti non solent, qui propriè loquuntur, vt Sanctus Thomas imprimis solet; tamen auctor est antiquus, & doctus, quem Barclaius spernere non potest.

Sanctus Bonauentura, vir doctissimus, & sanctissimus Episcopus Card. Albanensis, tantum abfuit ab adulatione Pontificis, vt ne leuis quidem suspicio tanti criminis in eo vnquam adhæserit. Is nihilominus, in lib. de Ecclesiastica hierarchia, parte 2. cap. 1. sic loquitur, Iam verò possunt Sacerdotes, & Pontifices ex causa amouere Reges, & deponere Imperatores, sicut sæpius accidit, & visum est, quando

do ſcilicet eorum malitia hoc exigit,& Reipublicæ neceſſitas ſic requirit. Summus verò Pontifex penes quem in terris prima reſidet auctoritas, non à Rege,non a Principe ſeculari, non ab homine iudicatur, ſed ſolius Dei iudicio reſeruatur,

Ægidius Romanus Ordinis Sancti Auguſtini, Archiepiſcopus Bituricenſis,in tract. de Poteſtate Eccleſiaſtica, parte 1. cap.30. Sed, inquit, diceret aliquis, quod Reges & Principes ſpiritualiter non temporaliter ſubſint Eccleſiæ. ſed hæc dicentes vim argumenti non capiunt: nam ſi ſolùm ſpiritualiter Reges & Principes ſubeſſent Eccleſiæ, non eſſet gladius ſub glaudio; non eſſent temporalia ſub ſpiritualibus; non eſſet ordo in poteſtatibus; non reducerentur infima in ſuprema per media. hæc ille, qui toto illo tractatu hoc probat, poteſtatem Eccleſiæ, quæ pleniſſima eſt in Summo Pontifice, non ad ſola ſpiritualia, ſed etiam ad temporalia ſe extendere.

Beatus Auguſtinus Triumphus, alias de Ancona,vir adeo pius, & doctus fuit,vt in eius ſepulchro, beati titulum inciſum videamus. Is in lib. de Poteſtate Eccleſiæ quæſt.22. art. 3. Imperatorem, inquit, à Papa poſſe deponi quis ibit inficias? eius enim eſt deponere Imperatorem, cuius eſt eundem conſtituere. id quod exempla ipſa declarant. Vide plurima alia in tota quadrageſima quæſtione.

Beatus Ioannes de Capiſtrano,qui doctrina,& miraculis Eccleſiam Catholicam illuſtrauit, in lib de Poteſtate Papæ, parte 2. ſecundæ partis principalis, in argumento octauodecimo pag.54. editionis Venetæ anni 1588. Papa, inquit, Princeps in ſpiritualibus, debet ſimiliter in temporalibus eminere, vt tamquam dignior propter eminentiam, ſupremus in omnibus habeatur.

Sanctus Antoninus Florentiæ Archiepiſcopus, Vir æquè ſanctus, ac doctus, atque ab omni adulandi ſpecie alieniſſimus,in Summa ſua par. 3. tit. 22. cap. 3. §. 7. Talis,inquit, eſt poteſtas Imperatorum,Regum, & Principum, quia per Papá habet inſtitui,regulari,& cõfirmari,ſi bona eſt:& per ipſum habet iudicari,& condénari,ſi bona nó eſt.Itē c.5.§. 7.Poteſt,inquit,ipſos Reges ex cauſa rationabili deponere.

Isidorus Mediolanensis Ord. Prædic. lib. 2. de Imperij militantis Ecclesiæ dignitate, tit. 8. concl. 3. Papa, inquit, potest eorum demeritis exigentibus Imperatorem ac Regem deponere.

Gabriel Biel insignis Theologus, lect. 23. in Canone Missæ, Illæ, inquit, regit, & custodit, qui propter ipsius Ecclesiæ regimen, vnum (Papam videlicet) præposuit vniuersis, vt omnes ab vno, sicut corpus à capite gubernentur. Et propè finem, Papa transfert potestatem supremam secularem de gente in gentem, & Imperatorem deponere potest, &c.

Thomas Caietanus Ord. Prædic. S.R.E. Card. doctrina, & vitæ integritate insignis, in Apologia, de comparata auctoritate Papæ, & Concilij, par. 2. cap. 13. ad octauum, idem docet: nam proposito argumento octauo aduersarij his verbis, Octauo, quia nonnulli summi Pontifices inueniuntur definiuisse, se in temporalibus habere supremam potestatem: cæteri verò in oppositum; Respondet his verbis, Ad octauum dicitur, quod quia potestas Papæ directè est respectu spiritualium ad supremum simpliciter finem humani generis; ideo suæ potestati duo conueniunt: primo, quod non est directè respectu temporalium: secundo, quod est respectu temporalium in ordine ad spiritualia: hoc enim habet ex eo quòd ad supremum finem omnia ordinari debent, etiam temporalia, ab eo procul dubio, cuius interest ad illum finem omnes dirigere, vt est Christi Vicarius: primum autem ex natura suæ potestatis consequitur. Ex his autem sequitur, quod vtrunque verè potest determinare, vt Papa: & quod habet supremam potestatem in temporalibus; & quod non habet supremam potestatem in temporalibus: quoniam vtrunque verum est ad sanum intellectū. affirmatio namq. est vera in ordine ad spiritualia: negatio verò est vera directè, secundùm se ipsa temporalia. Vnde nihil ex vtraque decisione erroris accidit.

Alexander de S. Elpidio Ord. Eremitarum S. Augustini in libro De auctoritate summi Pontificis, & iurisdictione Imperij, cap. 9. Deo, inquit, non subditur, qui subiectus non est Dei Vicario, & Ecclesiasticæ potestati: nullus ergo

go Rex, nullus temporalis Princeps, cuiuscunque conditionis existat, excipi potest, si Christianum se fateri vult nomine, & re: quia etiam in temporalibus potestati supremæ spirituali subijci debent.

Petrus de Monte Venetus, & Episcopus Brixiensis, in Monarchia, parte 2. quæstione 4. in fine, Magnam, inquit, habet potestatem Papa super Imperatorem, quia ex delicto eum deponit.

Petrus Ancharanus in cap. Canonum statuta, num. 6. de constitut. Papa, inquit, habet vtrunque gladiū, & superioritatem ad Imperium, & hinc est, quod Imperatorem coronat, & inungit, & quandoque deponit.

Syluester Prieras Ord. Prædic. Theologus, & Canonista doctissimus, in Summa, verbo, Papa, num. 10. Papa, inquit, potest eligere Imperatorem per se ipsum immediatè, quando ex iusta, & rationabili causa expediret: quia principalis agentis habentis dirigere omnes fideles ad pacem, & finem spiritualem, est eligere ministros. & infra, Potest (Papa Imperatorem) dignum excommunicatione excommunicare, & dignum depositione deponere. & num. 11. Habet (Papa in Reges, & Principes Christianos omnes) vniuersalem spiritualium, & temporalium iurisdictionem. & infra, Potest ex rationabili causa deponere.

Astensis in Summa, prima par. lib. 2. tit. 64. art. 4. pag. 101. Ex prædictis, inquit, collige, quod Principes seculi, & Domini temporales, non tantùm propter hæresim suam, sed etiam propter negligentiam extirpandi hæresim aliorum, sunt excommunicandi, ab Ecclesia deponendi, de terris suis expellendi, & terræ eorum occupandæ Catholicis possunt exponi, & idem, si Princeps circa Regnum, & iustitiam faciendam, inuentus fuerit negligens, insufficiens, & ineptus: Vnde Zacharias deposuit Childericum, & Innocentius Othonem.

Nicolaus Abbas Panormitanus, in cap. solitæ, de maior. & obed. num. 7. Papa, inquit, potest rationabiliter increpare Imperatorem, & alios Principes seculares: & non mirum, nam potest eos ex causa deponere. idem docet in cap. Per venerabilem, Qui filij sint legitimi.

Ioan-

Ioannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis in cap. licet, de voto, num 10. Papa, inquit, priuat laicum ordine geniturę, quia habet poteſtatem ſuper Reges, & Regna. Vnde deponit Imperatorem.

Bartholus in l. ſi Imperator. C. de legibus, num. 4. Ius, inquit, eligendi Imperatorem habent Principes de Alemania, & ius priuandi ſolus Papa habet.

Baldus in procemio ff. vet. Solus, inquit, Papa priuat Imperatorem.

Petrus Andreas Gambara, in tract. De officio, & poteſtate Legati lib. 2. tit. de Varijs ordinariorum nominibus, num. 220. Solus, inquit, Papa deponit Imperatorem, & Reges, demeritis ſuadentibus.

Reſtaurus Caſtaldus, in lib. de Imperatore quæſt. 81. Solus, inquit, Papa ſine concilio deponit Imperatorem, quia Papæ, & Chriſti vnum eſt tribunal. & infra, Papa Principem quantumcunque exemptum, ſi expedit, punit, & deponit.

Dominicus Cardinalis Tuſcus vir doctiſſimus, qui adhuc viuit, & magnum opus ante paucos annos edidit, in ſexto tomo Practicarum concluſionum, verbo, Papa, multos auctores citat ad hoc ipſum propoſitum: ad eum, ſi quis plures auctores velit, lectorem remitto.

Sententia illuſtrium Scriptorum nationis Gallicæ.

SAnctus Bernardus lib. 4. de Conſideratione cap. 4. Quid tu, inquit, denuo vſurpare gladium tentes, quem ſemel iuſſus es ponere in vaginam: quem tamen qui tuum negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis ſic, Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipſe tuo forſitan nutu, & ſi non tua manu euaginandus; alioquin ſi nullo modo ad te pertineret, & is, dicentibus Apoſtolis, ecce duo gladij hic: non reſpondiſſet Dñs, ſatis eſt, ſed nimis eſt. Vterque ergo Eccleſiæ, & ſpiritualis ſcilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia

clesia exerendus est, ille Sacerdotis, is militis manu, sed sanè ad nutum Sacerdotis, & iussum Imperatoris. hæc Sanctus Bernardus, qui certè non diceret, gladium materialem Ecclesiæ esse, & non solùm pro Ecclesia exerendum, sed etiam ad nutum Sacerdotis exerendum, si cum Barclaio existimaret, potestatem in temporalibus nullo modo ad Ecclesiam, eiusque Præsidem pertinere. Sed de hac sententia suo loco plura dicemus.

Petrus de Palude Patriarcha Hierosolymitanus, vir doctissimus, in tract. De causa immediata Ecclesiasticæ potestatis art. 4. qui est de potestate Papæ, sic loquitur, licet Papa non habeat confirmare quemlibet Regem, qui consensu populi à principio Regnum assumpsit: tamen potest deponere omnem talem, non solùm propter hæresim, aut schisma, aut aliud crimen intolerabile in populo; sed etiam propter insufficientiam, vt potè, si quis idiota sensu, vel impotens viribus in Regno præesset, & propter eius insufficientiam Regnum fidelium periclitaretur. & infra, reddes rationem ait, Quia Papa est superior in spiritualibus, & per consequens in temporalibus, quantum necesse est pro bono spirituali.

Durandus Episcopus Mediolanensis Theologus insignis, in lib. de Origene iurisdictionum, quæst. 3. Quia, inquit, vtraque potestas temporalis, & spiritualis est necessaria, ideò vtranque potestatem (Christus) contulit Petro. & infra, Isti sunt veri termini iurisdictionis spiritualis, & temporalis à fundatione Ecclesiæ, quos transgredi non licet: quia iurisdictio temporalis nullo modo se extendit ad spiritualia, de quibus nihil nouit: iurisdictio verò spiritualis se extendit primo, & principaliter ad spiritualia, secundario verò, & per quandam consequentiam se extendit ad actiones hominum circa temporalia, quæ ordinantur ad spiritualia tamquam ad finem.

Erueus Brito Ord. Prædic. Magister Generalis, & Theologus acutissimus, tract. de Potestate Papæ. §. Ad euidētiam secundi, sic loquitur, Ad Papam pertinet corrigere omnem abusum tam potestatis Ecclesiasticæ, quàm terrenæ in quocunque existente de populo Christiano.

Iacobus

Iacobus Almain in tract. de Suprema potestate Ecclesiastica,& temporali, quæst.2. principali, quæ est de suprema potestate laica,cap.5. ad tertiam allegationem, Papa, inquit,potest Imperatorem deponere in duobus casibus: primus, pro crimine purè spirituali, vt est hæresis: secundus, quando illi ad quos spectat iure ordinario,sunt negligentes ipsum deponere. Ibidem,ad quartam allegationem,sic ait, Si gens Imperij efficeretur hæretica, vel transferret se ad aliam sectam dimittendo sectam Christianam: posset propter hoc Papa illam gentem priuare dignitate Imperiali,& sic transferre in aliam gentem.

Henricus Card. Ostiensis in Summa tit. de Hæreticis. §. Qua pœna puniantur num.11. Nota, inquit, quod Domini temporales, non solùm propter suam hæresim, sed etiam aliorum, quòd cùm possunt admoniti exterminare negligunt, excommunicari possunt,& terræ ipsorum exponi Catholicis occupandæ. Idem,si Princeps negligens inueniretur circa regimen, & iustitiam faciendam. Vnde Zacharias Papa deposuit Childericum Regem Francorum.

Petrus Bertrandus Card. & Episcopus Eduensis,in tract. de Origine iurisdict. quæst.4. num.5. Potestas,inquit,spiritualis debet dominari omni humanæ creaturæ: & quemadmodum Iesus Christus dum fuit in hoc mundo, & etiam ab æterno naturalis Dominus fuit, & de iure naturali in Imperatores, & quoscunque alios depositionis, & damnationis sententias ferre potuisset: ita eadem ratione eius Vicarius.

Ioannes de Sylua,tract.de Beneficio par.3.quæst.8. Et Papa, inquit, potest deponere Regem.

Stephanus Aufrerius,in tract. de Potestate secularium, num.5. & 6. Papa, inquit, ipsum Imperatorem tamquam inferiorem destituit, exigentibus causis: & in omnibus arduis negocijs,& maximis difficultatibus generantibus scandalum in Christianitate, Papa potest huiusmodi maioritatis ratione se intromittere, etiam inter laicos, & exercere huiusmodi potestatem sibi à Deo attributam.

Gulielmus Durandus Episcopus Mimatensis, speculator vulgo dictus, in speculo lib.1.tit. de Legato.§.Nunc ostendendum

dendum..num.17. Papa, inquit, deponit Imperatorem propter ipsius iniquitates, & dat (Principibus) curatores vbi ipsi sint inutiles ad regendum.

Ioannes Faber in legem primam.num.10. C. de summa Trinit. & fid. Catholica. Sed, inquit, de Papa non est dubium, quin sit superior omnibus Christianis, & in temporalibus, & in spiritualibus. & infra, Cùm agitur de præiudicio animæ, vel populi, Papa potest, & debet prouidere, & si necesse sit, quoscunque Reges deponere.

Ægidius Bellamera Episc. Auenionensis, in cap. Alius. 15.q.6.num.2. sic ait, Papa potest deponere Imperatorem, qui ab eo temporalitatem recognoscit. & infra, Etiam alios Reges, licet ab eo Regna sua non teneant infeudum, nec temporalitates suas ab eo recognoscant, nec iuramentum fidelitatis ei præstent, videlicet, pro delictis, & negligentijs: & infra, Depositio autem Regum facienda per Papam, non ex illa ordinaria; sed ex quadam suprema, & absoluta potestate procedit: & quod illam supremam, & absolutam potestatem Papa habeat, videtur multum æquum, & Reipublicæ valde expediens, scilicet vt sit aliquis supremus Monarcha, qui Regum huiusmodi excessus possit corrigere, & de ipsis iustitiam ministrare. Vide eundé, in cap. Nouit. de Iudic. & in cap. Solitæ, de maiorit. & obed.

Ioannes Quintinus Hæduus in repetitione ad c. Nouit. de Iudic.num.64. Quare, inquit, ponimus vtrunque gladium Ecclesiæ datum esse; hoc est, Ecclesiæ Pontificem habere ius, & potestatem in spiritualia simul, & omnia temporalia, atque de his statuere, & decernere ex causa posse, cuius decretis standum: nam quamuis homo sit mortalis, tamen cælesti potestate pollet. & infra, num.127. Hoc, inquit, iure Papa Zacharias anno Christi nati 753. Childericum longa maiorum serie legitimum Galliæ Regẽ, & possessorem Regno auito destituit, & in eius locum Pipinũ Belgam substituit, causatus peccatum esse, hominem tantæ imparem potestati, inertem, & nihil agentem reipub. gubernacula moderari: & infra. Hinc & Leo, vt Pontifex Romanus, eadem fultus auctoritate Carolum pariter Gallorum Regem, Romanum creauit Imperatorem.

Remun-

Remundus Ruffus,contra Molineum,cap.6.pag.106. Non ignoramus, inquit, Leonem III. Pontificem Græcis ademptum Imperium in Carolum Magnum contulisse: id enim cùm nostri Annales; tum Græcorum libri testantur: quod iure sibi quæsitum, & Carolus Magnus, & posteri Franci, Germaniq. putarunt. Omitto Pipinum à Stephano II. vel vt nonnulli, à Zacharia Regem factum, detruso in Monasterium Childerico ignauo,stupido,& bardo Rege.

Sententia illustrium Scriptorum nationis Hispanicæ.

SAnctus Raymundus,in Summa lib.1.tit. de Hæreticis.§. 7. Ex præmissis, inquit, inter alia collige notabiliter, quod Iudex, vel potestas secularis, non solùm propter hæresim suam; sed etiam propter negligentiam contra hæresim extirpandam, potest non solùm excommunicari ab Ecclesia; sed etiam deponi: & extende hanc pœnam, & Ecclesiæ potestatem quandocunque Princeps aliquis secularis fuerit inutilis, dissolutus, & negligens circa regimen, & iustitiam obseruandam. 17.q.4. Si quis princeps.

Pelagius Aluarus Episc. Syluensis ex Ordine Minorum assumpt. in tract. de Planctu Ecclesiæ lib.1. art.21. Papa, inquit, transfert Imperium, & confirmat Imperatorem, electum canonicè inungit, & coronat; & contumacem, & persecutorem Ecclesiæ Imperio priuat.

Ioannes de Turrecremata S. R. E. Card. doctissimus, in Summa de Ecclesia lib.2. cap.113. propositione quarta, docet, Papam iure papatus non habere extra principatum suum Ecclesiasticum potestatem in temporalibus directè: sed cap.114. docet per sexdecim conclusiones, Papam in ordine ad spiritualia habere potestatem amplissimam in temporalibus. Referam hoc loco vnam tantum conclusionem. Quarta propositio, Romanus Pontifex videtur iurisdictionem etiam in temporalibus habere, quia non solùm Principes seculares circa vsum suæ iurisdictionis delinquentes potest per censuram Ecclesiasticam coërcere; verùm etiam

etiam notabiliter negligentes à dignitate deponere. Videat lector totum caput, & commentarium eiusdem auctoris in cap. Alius. 15. q. 6.

Cyprianus Benetus Aragonensis Ordin. Prædic. in libro De prima orbis sede, in resp. ad sextum pro 2. parte conclusionis primæ. In traditione, inquit, clauium includitur etiam collatio terrenarum potestatum pro conseruatione bonorum spiritualium.

Franciscus Victoria Ord. Prædic. de Potestate Ecclesiæ Relectione 1. q. 5. prop. 8. In ordine, inquit, ad finem spiritualem Papa habet amplissimam potestatem temporalem super omnes Principes, & Reges, & Imperatorem. & infra. Quando necesse est ad finem spiritualem potest, non solùm omnia, quæ Principes seculares possunt; sed & facere nouos Principes, & tollere alios, & Imperia diuidere.

Dominicus à Soto Ordin. Prædic. in 4. sent. dist. 25. q. 2. art. 1. concl. 5. Potestas, inquit, quæcunque ciuilis eatenus est Ecclesiasticæ subiecta in ordine ad spiritualia, vt Papa possit per suam spiritualem potestatem, quoties ratio fidei, & religionis exegerit, non solùm Ecclesiasticarum censurarum fulminibus aduersus Reges agere, eosq. cogere; verùm & cunctos Christianos Principes temporalibus bonis priuare, & vsque ad eorum priuationem procedere.

Alphonsus de Castro Ord. Minor. lib. 2. cap. 7. De iusta hæreticorum punitione, sic ait, Nec mirari debet aliquis, quòd Papa propter hæresis crimen Regem à regia dignitate deponat, & Regno priuet; quoniam in negocio fidei, etiam Reges, sicut & alij inferiores subduntur summo Pontifici.

Iacobus Simanca Pacensis Episc. in lib. De Catholicis institutionibus tit. 45. num. 25. Quamuis, inquit, Ecclesiastica potestas distincta sit à seculari, & Papa iurisdictionem ciuilem non habeat in secularium Principum Regna: nihilominus tamen in ordine ad finem spiritualem habet Pontifex Maximus amplissimam potestatem in omnes Principes Orthodoxos. Vnde si Princeps aliquis inutilis esset, aut iniquas leges contra Religionem, aut contra bonos mores conderet, aut quidpiam simile faceret in detrimentum re-

rum ſpiritualium, poſſet Papa ſeruatis iuſtis circumſtantijs, congruum remedium adhibere, priuando etiam talem Principem, adminiſtratione, & iuriſdictione.

Dominicus Bannes, in 22. q.10. art.10. in fine commentarij. §. Quarta concl. Ita etiam, inquit, à iure diuino poſitiuo eſt poteſtas, quam habet Pontifex ad auferendum dominium, & iuriſdictionem ab infidelibus ſupra fideles: quando autem vtendum ſit hac poteſtate, relinquitur eius dominio, vel iudicio. & q.12. ar.2. in commen. §. Circa vltimam concluſ. Eccleſia, inquit, non tantum priuat dominio in ſubditos, Principes apoſtatas perfectè, verùm etiam illos, qui lapſi ſunt aliquo pacto in hæreſim.

Martinus Ledeſmius in ſecunda quartæ. q.20. ar,4. concl. 8. In ordine, inquit, ad finem ſpiritualem Papa habet ampliſſimam poteſtatem temporalem ſuper omnes Principes, & Reges, & Imperatores.

Gregorius de Valentia, in 2.2. diſput. 1. q,12. punct,2. aſſer.2. Iure, inquit, Eccleſiaſtico per ſummi Pontificis auctoritatem, atque ſententiam, omnino poteſt quis dominio, & prælatione erga ſubditos priuari propter peccatum Apoſtaſiæ à fide, neque eſt de hac aſſertione dubium vllum apud verè Orthodoxos.

Gulielmus de Monſerat Catalanus, in tract. de Succeſſione Regum. num,30. Papa, inquit, Vicarius Chriſti cum cauſa poteſt quemcunque Chriſtianum Principem priuare, prout priuauit, & depoſuit Childericum Regem Franciæ, & in eius locum Pipinum inſtituit, & Romanum Imperium à Græcis tranſtulit in Germanos.

Alphonſus Aluarez, in Speculo, cap.16. Hinc, inquit, eſt, quod (Papa) Imperium transferre poteſt de certo genere perſonarum, cum maxima cauſa ad aliud genus: & infra. Et ipſum Imperatorem, tanquam inferiorem deſtituit exigentibus cauſis maximis, & arduis.

Antonius Cordubenſis Ord. Minor. lib.1. Quæſtionarij, quæſt.57. dub.3. Poteſtas, inquit, ciuilis ſubiecta eſt, non quidem poteſtati temporali Papæ; ſed ſpiritnali aliquo modo, in caſu neceſſitatis, vel magnæ vtilitatis ſpiritualium. Et Eccleſia, & maximè Papa, habet poteſtatem, & auctoritatem,

tatem,

tatem, vel iurisdictionem aliquam temporalem in ordine ad finem spiritualem super omnes homines, & Principes, & res omnes, & Regna totius Mundi.

Ludouicus Molina, tom.1. de Iust. & iure, tract.2. disp. 29. concl. 3. Potestas, inquit, spiritualis summi Pontificis ad finem supernaturalem adiunctam quasi ex consequenti habet supremam, & amplissimam potestatem iurisdictionis temporalis super omnes Reges, & reliquos, qui sunt de Ecclesia; præcisè tamen quantum postulat finis supernaturalis, ad quem spiritualis potestas ordinatur. Quare si id exigat finis supernaturalis, potest summus Pontifex deponere Reges, eosq. Regnis suis priuare.

Didacus Couarruuias, in tract. de Restitutione super Regulam, Peccatum, p.2.§.9.num.7. Hæc, inquit, sententia vera est in hoc sensu, vt Papa verè habeat potestatem temporalem etiam super Imperatorem, quatenus ea vtilis, & necessaria sit ad Ecclesiæ Catholicæ regimen, & spiritualis potestatis vsum.

Fernandus Vasquius, lib.1. Illustrium controuersiarum, cap.21. Cæterum, inquit, Papa habet etiam iurisdictionem in temporalibus, quatenus necessaria sunt ad spiritualium expeditionem. & infra, Id quod admittunt communiter vtriusque partis fautores.

Michael de Aninyon, in tract. de Vnitate Ouilis, & Pastoris, num.12. Penes Papam, inquit, est vtraque suprema potestas, licet non habeat vsum gladij temporalis: & quia potestas Papæ immediatè à Deo emanauit, & ipsi soli Deo subest: potestas verò Imperatoris à Vicario Christi, cui est subordinata; ideò Papa potest Imperium de certo genere personarum transferre ad aliud, & Imperatorem vngit, & coronat, confirmat, approbat, & reprobat, ac etiam deponit causis exigentibus.

Martinus Nauarrus, in Comment. ad cap. Nouit, de Iudicijs Notab.3. num. 41. Potestas, inquit, Ecclesiastica, est species potestatis, distincta à laica, & longè nobilior ea: vt aurum est species metalli distincta à specie plumbi, & nobilior ea; quæque directè solùm amplectitur supernaturalia: indirectè verò eatenus naturalia, quatenus sunt

necessaria ad consecutionem finis supernaturalis. & infra, num.99. Colligitur, inquit, ratio quare Papa deponere potest Reges adeò negligentes in regendis Regnis suis, vt ob id populus Dei subditus illis retrahatur à consequenda vita æterna. Porrò hic auctor plurimos citat in eandem sententiam.

Sententia illustrium Scriptorum nationis Germanicæ.

STephanus Episc. Albestatensis, in Epist. quæ extat in Appendice Mariani Scoti, loquens de Henrico IV. Imperatore, Dominus, inquit, Henricus hæreticus est, & pro nefandis malis à Sede Apostolica, excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, potest obtinere.

Hugo de Sancto Victore, natione Saxo, vir doctrina, & sanctitate celeberrimus, lib.2. de Sacrament. par.2. cap.41. Spiritualis, inquit, potestas terrenam potestatem, & instituere habet vt sit, & iudicare habet, si bona non fuerit. Ipsa verò à Deo primùm instituta est, & cùm deuiat à solo Deo iudicari potest.

Henricus de Gandauo, Quodlibeto. 6.q.33. Iste, inquit, Hierarcha primus post Christum super vniuersalem Ecclesiam Petrus erat, cui ambas claues tradidit, & duos gladios commisit; sic, vt regimen vniuersalis Ecclesiæ, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus ad ipsum pertineret.

Vlricus in sua Summa, sic ait, Si Rex esset manifestè hæreticus, vel si interpellatus ab Ecclesia negligeret nihilominus regimen Regni sui, quantum ad ea quæ sunt fidei, scilicet si non intenderet extirpationi hæreticorum, posset ab Ecclesia deponi à regia dignitate. Hunc auctorem allegat Io. de Turre Cremata loco supra citato.

Dionysius Carthusianus, in lib. De regimine politiæ, art. 19. In Ecclesia, inquit, Dei est vnus Pontifex summus, videlicet Dominus Papa, in quo est vtriusque potestatis, at-

que

que Dominij plenitudo, & apex, hoc est, tam spiritualis, quam secularis potestatis: idcirco iurisdictionem, & dispositionem habet super omnia Regna, & Principatus fidelium non solùm in spiritualibus, sed etiam in temporalibus, dum rationabilis causa requirit. Nam & Imperatorem potest deponere, & Reges, si vita eorum id mereatur, Regnis suis priuare.

Ioannes Driedo, lib. 1. De libertate Christiana, cap. 14. Verùm, inquit, hic non est silentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum. Vide etiam, cap. 9. vbi demonstrat auctor in ordine ad finem super naturalem, subiectam esse potestatem temporalem potestati spirituali.

Albertus Pighius, lib. 5. de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 2. Quare, inquit, hi omnes (Reges, & Principes videlicet Christiani) vt pars, & membra sunt Ecclesiæ necessario etiã subsunt Ecclesiasticæ Hierarchiæ Præsidi, qui sui Imperij habena moderetur eosdem; in suam mutuo, & totius corporis vtilitatem conspirantes teneat; omnes contineat in officio, præuaricantes corrigat, & si ita exigat totius necessitas; administratione quoque, & officio amoueat, & in locum eorum constituat alios, aut constituendos præcipiat per eos, ad quos hoc ipsum de iure, aut consuetudine pertinet. Vide eundem auctorem, cap. quartodecimo, vbi idipsum repetit, & exemplis allatis probat.

Iacobus Latomus, in lib. de Ecclesia, cap. 14. Ex eisdem, inquit, principijs conficitur, Regem, aut alium quemcunque terrenum Principem Christianum, Regno, & Principatu iure priuari posse per Ecclesiam; quia Regnum, & Principatus cum personis, vt supra dictum est, in Ecclesiæ corpus, & ius transijt per sacrum baptisma, & per Christianæ Religionis liberam acceptionem Christo, & Sponsæ eius dedicatum, & consecratum, & donatum donatione irreuocabili. hæc ille, qui potestatem Ecclesiæ plenissimè residere in summo Pontifice demonstrauit in alio libro, quem

De Primatu Romani Pontificis inscripsit.

Conradus Brunus, lib.3. de Legationibus, cap.6. Hæc, inquit, iurisdictio iudicia ciuilia, & criminalia, denunciationes, & inquisitiones, accusationes, pœnas item, & censuras Ecclesiasticas complectitur in personas, & res Ecclesiasticas: multis etiam casibus in laicas personas, & pro rebus temporalibus datur. In his omnibus plenissimam habet iurisdictionem summus Pontifex: determinatam autem, & certis limitibus conclusam Archiepiscopi, Episcopi, &c.

Sententia illustrium Scriptorum nationis Anglicæ, & Scoticæ.

ALexander Alensis Anglus Ord.Min. Vir doctissimus,& Sanctorum Thomæ,& Bonauenturæ Præceptor,par.4. q.10. in explicatione Canonis Missæ in illud,Et pro Rege. N. Spiritualis, inquit, potestas terrenam habet instruere,& iudicare, si bona fuerit: ipsa verò à Deo primum instituta est, & cùm deuiat à solo Deo iudicari potest. Idem Alexander, par.4.q.79 memb.5. & 6. Voluit, inquit, Deus quosdam in alios plures habere potestatem; & deinde in illos alios pauciores; & sic semper donec deueniretur ad vnum, scilicet Papam, qui sub Deo immediatè est. Quo loco docet Alexander, Papam ita præesse omnibus potestatibus,vt ipse solus sub Deo immediatè sit.

Robertus Olkot Anglus, in lib.Sapientiæ, lect.200. Hic autem, inquit, est Rex Regum,cui omnes subsunt nationes, & populi, qui temporalia ab eo recipiunt: Sacerdotio tamen, ac summo Pontifici debet subesse. & infra, Samuel vnxit Dauid in Regem, in figura quod Vicarius Christi, & Prælatus Ecclesiæ confert principatum, & regiam potestatem ad vtilitatem Ecclesiæ. vnde ius, & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promouendi ad Imperium,ad Papam pertinet.

Franciscus Maironus Scotus, in 4. sent.dist.19. quæst.4. Plenitudo,inquit,potestatis secundùm vtranque iurisdictionem

nem

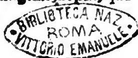
nem concurrit in eandem personam: hoc patet auctoritate Christi dicentis, Quodcunque ligaueris; &c.

Ioannes Bachonus Anglus Ord. Carmelitarum, in Prologo super 4. sent. quæst. 11. art. 4. Papa, inquit, habet iudicare de Regnis, & de Regibus in causa belli, & pacis: potest enim compellere Principes temporales, vt pacem, & iustitiam sibi inuicem seruent. & infra, Habet Regem deponere, vt alteri Regnum tribuatur, ratione iniquitatis, vel inutilitatis suæ personæ. Item habet Imperatorem deponere, & Imperium alteri dare, si non defendat Ecclesiam.

Thomas Valdensis Ordin. eiusdem, in lib. 2. Doctrinalis fidei antiquæ, art. 3. cap. 75. explicans quo sensu Sanctus Gregorius seruum se Imperatoris dixerit, Profectò, inquit, nec Beatus Papa Gregorius eminentiæ sui status super statum Imperatoris præiudicauit in aliquo, cùm Regem sibi verbo tenus præposuit, negocio quoque, quod tunc tractabatur attento: quod tunc aptè videbimus, si posteriora eius facta, & scripta quæramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum, & Regum non arbitraretur, cùm post priuilegia quædam Senatori presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa sub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatori conclusit. hæc ille, qui continuò subiungit duo priuilegia Sancti Gregorij, quibus minatur Regibus Regnorum amissionem, si priuilegia illa violare præsumerent.

Reginaldus Polus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, in lib. de summo Pontifice, cap. 8. Ex quo, inquit, id quod paulò ante diximus, ita concludi potest, Christi Vicarium, cui singulare, & maximum omnium ministerium commissum est, illud nimirum, quod vltimum spectat hominis finem, in orbe terrarum, Ecclesiaq. gubernanda, obtinere summam, ac præcipuam potestatem, inter cæteros omnes Dei Ministros, seu Imperatores, seu Reges, seu Principes, aut quocunque alio nomine nuncupentur.

Nicolaus Sanderus, in lib. 2. De Visibili Monarchia Ecclesiæ, cap. 4. Ex his igitur, inquit, quæ tum diuinum ius, tum

ipsius naturæ lumen reuelat, abundè apparet, quantoperè aberrent à veritate, qui putant Reges Christianos in suis Regnis supremam semper potestatem habere, nec vnquam Episcopis ita subesse, vt cùm in fidem obstinatè peccant, à Regno remoueri queant. & supra, Pontifex igitur non minus dabit operam, vt Regem, qui populum Christianum falsa doctrina imbuit, à regimine populi remoueat, quàm Pastor operam dat, vt malè affectum Arietem de medio tollat.

Habemus igitur, quæ doctrina viguerit in Ecclesia antequam Barclaius, & Ego litigare inciperemus. Et si sanctus Augustinus, in lib. 2. cap. vltimo aduersus Iulianum, adductis testimonijs vndecim Scriptorum, quorum aliqui ante ducentos annos, aliqui ante centum, aliqui ipsius ætate vixerant; affirmat, in nullo concilio Ecclesiastico tos illustres Scriptores, & Magistros vnquam simul conuenisse; & miratur, si Iulianus in illum conuentum introductus os aperire, & tot viris grauissimis, & doctissimis resistere ausus fuisset: quantò maiore ratione possumus nos affirmare, in nulla Synodo quantumuis numerosa conuenisse vnquam Scriptores eximios supra septuaginta, quorum aliqui ante quingentos annos floruerunt, quique diuersis seculis in diuersis Christiani Orbis partibus, non solùm doctrina, sed etiam sanctitate, & miraculis Ecclesiam illustrarunt? Et quamuis affirmare non possum, an Barclaius in coronam tot insignium Scriptorum introductus, si nunc viueret, resistendum, an cedendum sibi esse censeret: hoc tamen securus affirmo, vel omnium istorum libros, quibus Ecclesia tot iam seculis vsa est, exterminandos esse, vel Barclaij libellum, vt scandalosum, temerarium, seditiosum, & erroneum flammis vltricibus esse tradendum.

Sententia Conciliorum de potestate summi Pontificis in temporalibus.

SEd si fortè alicui fidem non faciunt testes singulares, quamuis plurimi, & omni exceptione maiores: veniā

ad

ad testes contestes, eosq; penè innumerabiles, qui aduersus Barclaium testimonium dicent. Ante annos nongentos à Gregorio secundo Romano Pontifice excommunicatum fuisse Leonem Isauricum Imperatorem, propter crimen hæreseos, & vectigalibus Italiæ, ac per hoc parte Imperij mulctatum, testantur Historici Græci Glycas, Theophanes, Cedrenus, & Zonaras, in Leone Isaurico; & Latini Sigebertus anno 727. Paulus Diaconus lib. 21. & Platina in Gregorio III. Latini enim tribuunt Gregorio III. hoc factum, quoniam is Gregorij II. sententiam confirmauit. Porrò sententiam Gregorij II. in Synodo Episcoporum latam fuisse, testatur Ioannes Zonaras Græcus auctor, in vita Leonis Isaurici, cuius hæc sunt verba, tomo 3. Annalium, Gregorius, qui tùm Romæ veteris Ecclesiam gubernabat, illos vna cum Imperatore synodico anathemate obstrinxit, & vectigalia, quæ ad id vsque tempus Imperio indè pendebantur, inhibuit, inito cum Francis fœdere. Itaque tota illa Synodus Gregorio Pontifici assensit, totq. sunt eius rei testes, quot in eandem Synodum Episcopi conuenerunt.

Deinde post annos circiter trecentos, cùm Gregorius VII. Pontifex, Henricum IV. Imperatorem sæpius admonitum excommunicauit, & Imperio, Regnoq. priuauit; non id occultè, & solo suo arbitratu, sed in Synodo Romana, ad quam plurimi Episcopi vndiq. conuenerant, omnibus consentientibus, & laudantibus, publicè, & solemni ritu, ac cerimonia fecit: de hac Synodo scribitur, in lib. 7. Registri Gregorij VII. actam esse anno Domini 1080. anno septimo eiusdem Gregorij, atque ad eam Synodum conuenisse Archiepiscopos, & Episcopos, nec non Abbates, & diuersorum ordinum Clericorum, & Laicorum innumerabilem multitudinem.

His addi debent alia quinque Concilia habita à successoribus Gregorij VII. videlicet Beneuentanum à Victore III. Placentinum ab Vrbano II. Romanum à Paschale II. Coloniense à Gelasio II. Remense à Callisto II. in quibus, confirmata est sententia Gregorij VII. Vide de his Concilijs infra cap. 9.

Præterea cùm Vrbanus II. Pontifex Philippum primum

Francorum Regem, ob repudiatam legitimam vxorem, & adulteram in matrimonium acceptam, & admonitum obedire recusantem, excommunicaret, & corona Regni priuaret; id fecit in Concilio frequentissimo Claramontano, vt testis est Sigebertus, in Chronico anni 1095. & clarius idem refert Matthæus Paris in Villielmo II. ad annum 1095. Sed quod cum excommunicatione intelligeretur priuatio regiæ dignitatis, intelligi potest ex Iuone Episcopo Carnotensi, qui in Epist. 28. ad Vrbanum II. Papam, sic loquitur, Qui ad vos venturi sunt in calliditate ingenioli sui, & venustate linguæ impunitatem flagitij se impetraturos Regi à sede Apostolica promiserunt, hac ratione ex parte vsuri, Regem cum Regno ab obedientia vestra discessurum, nisi coronam restituatis, eumq. ab anathemate absoluatis. Intelligi potest etiam ex historicis, qui testantur, vetitum fuisse ab Vrbano Pontifice, ne diadema regium Philippo excommunicato imponeretur. Vide Chronicum Io. Naucleri, Gener. 37. Paulum Æmilium, lib. 3. in Rege 38. Papirium Massonium, Annal. lib. 3. Adde etiam quod scribitur, in Summario, siue Compendio historiarum Francicarum Nicolai Vignerij, toto tempore quo Philippus sub anathemate vixit, in publicis scripturis non fuisse positum de more, regnante Philippo, sed, regnante Christo; quia videlicet Regem excommunicatum pro Rege populus non habebat.

Ad hæc, Innocentius III. Pontifex anno 1215. Concilium generale Lateranense, quod iurè maximum dici solet, conuocauit: adfuerunt enim cum ipso summo Pontifice Patriarchæ Orientales duo per se, Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus: duo per Legatos, Alexandrinus, & Antiochenus, Archiepiscopi septuaginta, Episcopi quadringentiduodecim, Abbates, Priores conuentuales octingenti, Legati Imperatorum Occidentis, & Orientis, Regum verò, Hierosolymæ, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri. In hoc igitur Orbis Christiani celeberrimo conuentu editus est Canon, qui est ordine tertius, aduersus hæreticos in hæc verba, Excommunicamus, & anathematizamus omnem hæresim extollentem se aduersus hanc sanctam Orthodoxam Catholicam fidem, quam superius exposuimus, &c.

& in-

& infra, Si verò Dominus temporalis admonitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab hæretica fœditate, per Metropolitanum, & Comprouinciales Episcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annum, significetur hoc summo Pontifici, vt ex tunc ipse Vasallos ab eius fidelitate denunciet absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis sine vlla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruent, saluo iure Domini principalis, dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat, eadem nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent Dominos principales. Quid hic Barclaius diceret? si hæc non est Ecclesiæ Catholicæ vox, vbi obsecro eam inueniemus? & si est (vt verissimè est) qui eam audire contemnit, vt Barclaius fecit, an non vt Ethnicus, & publicanus, & nullo modo Christianus, & pius habendus erit? si non habet summus Pontifex potestatem in terris, disponendi de temporalibus vsque ad depositionem Principum eorum, qui vel ipsi hæretici sunt, vel hæreticis quoquo modo fauent, cur in editione huius Canonis nullus ex tanto numero reclamauit? cur ne vnus quidem ex tot Imperatorum, & Regum Oratoribus mutire ausus est? Nondum videlicet parasiti Principum temporalium exorti fuerant, qui, vt Regna temporalia stabilire videantur, Regnum æternum ijs, quibus adulantur, eripiunt.

Sed addamus, & Lugdunense Concilium. Ergo Innocentius IIII. Pontifex anno salutis 1245. Lugduni generale Concilium celebrauit, in quo prçter Archiepiscopos & Episcopos vndiq. euocatos, interfuerunt etiam Balduinus Imperator Orientis cum alijs multis Principibus. Sanctum quoque Ludouicum Francorum Regem eo tempore Lugduni fuisse, & Pontifici adfuisse, testantur Æmilius, & Nauclerus. Atque in conuentu illo, Ecclesiam vniuersam sine dubio repræsentante, lata est sententia in Fridericum II. Imperatorem in hæc verba, Nos itaque super præmissis, & quam pluribus alijs eius nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto Concilio deliberatione

præha-

præhabita diligenti, cum Iesu Christi vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobisq. in B.Petri persona dictum sit, Quodcunque ligaueris super terram, ligatum erit & in cælis, memoratum Principem, qui se Imperio, & Regnis, omniq. honore, & dignitate reddidit indignum, quique propter suas iniquitates, à Deo ne regnet, vel imperet est abiectus, suis ligatum peccatis, & abiectum, omniq. honore, & dignitate priuatum à Domino ostendimus, & denunciamus; & nihilominus sententiando priuamus; omnes qui ei fidelitatis iuramento tenentur adstricti, à iuramento huiusmodi perpetuo absoluentes, auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tamquam Imperatori pareat, & intendat: decernendo quoslibet, qui ei deinceps veluti Imperatori, vel Regi consilium, vel auxilium præstiterint, seu fauorem, ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere. Illi autem ad quos in eodem Imperio, Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem. De præfato Siciliæ Regno prouidere curabimus, cum eorundem fratrum nostrorum consilio, sicut viderimus expedire. Hæc sententia est summi Pontificis toto approbante Concilio, hoc est, tota consentiente, & laudante Christianorum Præsulum vniuersitate; & tamen audet vnus nescio quis contra disputare, & librum suum in lucem edere, atque imperitorum oculos fascinare. Quod si singula per se Concilia Catholicæ Ecclesiæ, præsertim cùm in ijs prǽsidet summus Pontifex, fidem amplissimam faciunt, vt nemini fas sit contra sentire; quanta temeritas esset, si quis decem Concilijs frequentissimis, simul iunctis, contradicere auderet? Nam etiam si Concilia ista diuersis locis, & temporibus habita sint, tamen facilè possunt ante oculos mentis omnia simul constitui, & ex omnibus vnum maximum, & numerosissimum fieri, vbi simul conspiciantur Gregorius VII. Victor III. Vrbanus II. Paschalis II. Gelasius II. Callixtus II. Innocentius III. & Innocentius IV. Sanctissimi omnes, doctissimiq. Pontifices, apostolica potestate, Reges hæreticos, vel hæreticorum patronos excommunicantes, atque à Regni solio deponentes; & simul omnes Præsules Ecclesiarum cum Legatis omnium ferè Principum

sen-

ſententias tantorum Pontificum, vt iuſtiſſimas approbantes, & collaudantes. Certè ſi Barclaius, aut quicunque illi ſimilis eſt, in eiuſmodi conuentum introduceretur, mirum eſt, ſi loqui auderet, imò ſi non continuò obmuteſceret. Sanctus Auguſtinus, lib. 1. in Iulianum, cap. 2. Concilium Palæſtinum Epiſcoporum quatuordecim, ſatis magnæ auctoritatis futurum exiſtimauit ad vnius Iuliani audaciam comprimendam; cur igitur non multò magis valeant ad vnius Barclaij temeritatem damnandam Epiſcopi ſupra mille, qui in decem Concilijs conuenerunt? Hanc igitur ſententiam Eccleſiæ Catholicæ, quam in meis Diſputationibus de ſummo Pontifice, cùm iuuenis adhuc eſſem breuiter attigeram, cogor nunc aduerſus Gulielmum Barclaium ſenex defendere: quem ſanè laborem abhomine, qui ſe Catholicum profitetur, mihi adferendum, ſuſpicatus nunquam fuiſſem. Nam eos, qui foris ſunt, & aſſiduè contra me ſcribunt, nihil moror.

DE

DE EXCVSATIONE Barclaij. Cap. I.

HIS ergo quasi prolegomenis præmissis, venio ad librum Barclaij. Is in primo capite totus est in se excusando, & purgando, quòd in hac quæstione de potestate Papæ scripserit, quod scripsit. Ac primùm probat, licuisse sibi sententiam suam dicere, quia multi alij Catholici id fecerunt.

¶ Si complures, inquit, tum Theologi, tum Iureconsulti, alij post alios in eandem hanc quæstionem excutiendam incubuerunt, nec priorum de ea iudicium sequentium scriptorum sententijs præiudicauit; cur non & ego aliquē indagandæ veritatis locum (quandoquidem in eo studio ætatem consumpsi) meo mihi quodammodo iure vindicem?]

At quanti momenti sit hæc ratio, vel ex eo potest intelligi, quòd ne suo quidem hæredi, aut amico singulari persuasit. Cur enim hæres ipsius, aut quicunque fuit, qui librum eius edidit, qui certè amicissimus fuit, & nomen suum, & Typographi, & loci, in quo liber editus est, silentio inuoluendum censuit; nisi quia non sine causa existimauit, non licuisse auctori impunè scribere quod scripsit? Nam alioqui hæreticorum omnium errores excusari possent. Ergo licuit Catholicis scriptoribus, qui consentiunt in re, disputare de modo: non licuit Barclaio aduersus omnes alios Scriptores, atque aduersus Conciliorum, etiam generalium sententiam, negare omnino potestatem Summi Pontificis in temporalibus: quemadmodum licuit, & licet Scholasticis Doctoribus, qui confitentur in Deo vnitatem essentiæ cum Trinitate personarum, multa disputare de attributis essentiæ diuinæ, & personarum con-

stitu-

ſtitutione: ſed non licuit Arianis veteribus, & nouis, vel eſſentias Dei ſcribendo multiplicare, vel Trinitatem confundere. Pari ratione, licuit, & licet Catholicis Doctoribus, qui conſentinut de ſubſtantia ſeptem Sacramentorum, diſputare de multis, quæ ad fidei fundamenta non pertinent; non tamen licet, nec licuit ſectarijs Lutheranis, & Caluiniſtis tam multa ſcribere, contra ſubſtantiam, & numerum Sacramentorum: quod idem de alijs Fidei dogmatibus dici poteſt. ſubiungit Barclaius,

¶ Monendus in primis Lector eſt, omni me reuerentia, & beneuolentia Sedem illam proſequi, nec id aut hic, aut alibi agere, vt debitæ poteſtatis, & dignitatis aliquid decedat Vicario Chriſti, & ſucceſſori Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli.]

At hoc videtur ſimile eſſe ei, quod ſcribit S. Marcus cap. 15. Percutiebant caput eius arundine, & ponentes genua adorabant eum: & quod ſcribit S. Ioan. cap. 19. Veniebant ad eum, & dicebant, Aue Rex Iudæorum, & dabant ei alapas. Sic enim Barclaius omni reuerentia, & beneuolentia proſequitur apoſtolicam Sedem, ſed interim poteſtatem eius ferè dimidiat: addit poſtea,

¶ Eos itaque obſecro qui ante me bono, vt opinor, animo ſcripſerunt, ne indignentur, aut ſuccenſeant, ſi ab illorum opinione receſſero: neque enim (vt cum ſancto Auguſtino loquar epiſt. 111.) quorumlibet diſputationes, quamuis Catholicorum, & laudatorum hominum, veluti ſcripturas canonicas habere debemus, &c.]

At ego non indignor, neque ſuccenſeo, quòd à mea opinione, vel Barclaius, vel alius quicunque receſſerit: ſed illud æquo animo ferre non poſſum, quòd à communi Scriptorum ſententia in re tam graui, imò etiam à Conciliorum vniuerſalium ſenſu, & conſenſu vllus recedat. Et quamuis non debeamus libris doctorum, quantumuis Catholicorum, & laudatorum hominum eam reuerentiam,

quam

quam Scripturis sanctis debemus: tamen negari non potest, quin communi Scriptorum sententiæ multum omnino tribui debeat, vt à temeritate excusari non possit, qui contra torrentem Doctorum, vt dici solet, scribendo nititur. Nam ipse idem sanctus Augustinus, qui scripserat, disputationes quorumlibet hominum nullo modo æquandas esse auctoritati scripturarum diuinarum; Iuliani temeritatem arguit, quòd se auderet opponere vndecim scriptoribus Catholicis, quorum verba, & sententias diligenter expendit lib. 1. cap. 2. & lib. 2. cap. vlt. aduersus Iulianum.

Deinde Barclaius ad rem propius accedens refert duas Catholicorum sententias. Alteram, quam plerique Canonistarum sequuntur, quòd in summo Pontifice sit potestas vtraque spiritualis, & temporalis, vt Christi Vicarius est. Alteram, quæ Theologis ferè communis est, quod Potestas summi Pontificis, vt Christi Vicarius est, spiritualis propriè, ac per se sit, sed tamen per eam disponere possit de temporalibus, vt ad spiritualia ordinantur. Tum sententiam suam, pro qua nullum Catholicum scriptorem citat, ita proponit.

¶ Mihi verò, inquit, neutra istarum opinionum, quantum ad temporalem potestatem, satis firma visa est. & paulò infra, Theologi itaque isti Canonistarum opinionem probissimè refellunt, sed pace ipsorum dicam, nec ipsi melius sentiunt.]

Hæc ille, qui satis apertè se prodit, tamquam alterum Ismaelem è regione vniuersorum fratrum suorum fixisse tabernaculum, vt manus eius contra omnes essent. Gen. 16. Extremam partem primi capitis totam consumit in refutatione, vel potius irrisione Bozij, qui cùm se Theologum profiteatur, Canonistarum opinioni adhærere maluit. De qua re nihil habeo quod dicam: nam Bozij opinionem, neque refutare, neque defendere statui; sed id tantùm, in quo Catholici omnes conueniunt, & in quo à Barclaio

omnes diffidemus, confirmare, meq. ipse ab eiusdem Barclaij obiectionibus propugnare decreui.

Excutitur Principium siue fundamentum doctrinæ Barclaij. Cap. I I.

IN secundo capite Barclaius fundamenta iacere aggreditur doctrinæ suæ: quorum vnum, ac fortè primarium est, Potestatem Ecclesiasticam, & Politicam iure diuino distinctas, & separatas esse, vt, quamuis ambæ à Deo sint, vtraque suis terminis conclusa in alterius fines inuadere suo iure nequeat, neutriq. in alteram imperium sit. Ad probandum hoc principium adducit Can. Duo sunt, &, Cùm ad verum, dist. 96. cap. Nouit, de Iudicijs, cap. Per venerabilem, Qui filij sint legitimi, Sanctum Bernardum lib. 1. de Consideratione, Ioan. Driedonem lib. 2. de Libertate Christiana, cap. 2. & Hosium Cordubensem Episcopum, apud Athanasium in epist. ad solitariam vitam agentes.

At qui hoc principium, siue fundamentum in vltima particula falsum omnino esse contendimus, in illis videlicet vltimis verbis, Neutriq. in alteram imperium sit. Siquidem affirmamus, Ecclesiasticam potestatem, distinctam quidem esse à Politica, sed ea non modo longè nobiliorem, verùm etiam ita superiorem esse, vt eam dirigere, & corrigere, & in certis casibus, in ordine videlicet ad finem spiritualem, & vitam æternam, eidem imperare possit.

Neque vltima illa particula, videlicet: Neutriq. in alteram imperium sit, inuenitur in testimonijs allegatis siue ex Canonibus, siue ex Doctoribus. In Can. Duo sunt; qui desumptus est ex epist. Gelasij Papæ primi, ad Anastasium Imperatorem, hæc habentur, Duo sunt quippè Imperator Auguste, quibus principaliter Mundus hic regitur, aucto-

ritas sacra Pontificum, & regalis Potestas: in quibus tanto grauius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regiminibus hominum in diuino sunt reddituri examine rationem. & infra, Nosti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam posse redigi voluntatem.

Hæc ibi: vbi non solum non habetur, quod Barclaius dicit, Neutri in alteram imperium esse; sed habetur omnino contrarium: nam si Pontifex redditurus est Deo rationem pro regiminibus hominum, certè dirigere debet ea regimina, & si fortè deuiant, corrigere, atque in viam reducere. Quomodo autem potest dirigere, & corrigere humana regimina, si nullum in ea imp[illegible]m habet?

Pari ratione in Canone, Cùm ad v[illegible]n, qui ex epist. Nicolai Papæ primi, ad Michaelem [illegible]peratorem, sumptus est, non habentur illa verba, Neutri in alteram imperium esse. Hæc enim sunt verba Pontificis Nicolai, Cùm ad verum ventum est, vltra sibi nec Imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen imperatorium vsurpauit: quoniam mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus actibus proprijs, & dignitatibus distinctis, officia potestatis vtriusque discreuit.

Hic quoque nullo verbo indicatur, Neutram potestatem in alteram habere imperium, sed solùm discretas esse actibus, dignitatibus, & officijs. Et quoniam idem Nicolaus, paulò post subiungit, Christianos Imperatores egere Pontificum ministerio pro æterna vita; & contra Pontifices vti legibus imperialibus pro cursu tantùm vitæ temporalis: apertissimè indicatur finem potestatis pontificiæ, superiorem esse fini potestatis politicæ, ac per hoc potestatem Pontificum imperium habere super politicam potestatem, quatenus opus est vt potestas politica non impediat adeptionem vitæ æternæ, ad quam à pontificia potestate dirigenda est. Sic etiam in cap. Nouit, de iudic. & in cap. Per venerabilem, Qui filij sint legitimi, quæ sunt Innocentij

centij III. Pontificis; nihil omnino habetur, vnde colligi possit, politicam potestatem spirituali, siue Ecclesiasticæ potestati non esse subiectam: alioqui non decreuisset idem Pontifex in Concilio Lateranensi generali, cap. 3. posse Principes seculi per Apostolicam Sedem Principatu priuari, si negligentes essent in purgandis terris suis ab hæretica labe, & admoniti ab Episcopis, non obedirent. Neque idem ipse Othonem IV. Imperatorem deposuisset, si existimasset, potestati Ecclesiasticæ nullum imperium esse in politicam potestatem. Sanctus quoque Bernardus in primo lib. de Consid. dicit quidem, Pontificis potestatem esse in peccata, & spiritualem; sed idem S. Bernardus lib. 4. de Consid. cap. 4. vtrumque gladium spiritualem, & materialem dicit esse Ecclesiæ, & materialem ad nutum Pontificis euaginandum esse: quæ sanè non diceret, nisi crederet gladium materialem gladio spirituali esse subiectum: Porrò de sententia Ioan. Driedonis, nulla dubitatio esse potest: nam dicit quidem, potestates ecclesiasticam, & politicam esse discretas; sed dicit etiam politicam ecclesiasticæ adeò esse debere subiectam, vt possit Pontifex in certis casibus in ordine ad vitam æternam Reges, & Principes Regnis suis, dominijsq. priuare, vt nos supra allatis verbis ipsius indicauimus. Denique Hosij Episc. Cordubẽsis verba, à S. Athanasio commemorata, distinctionem officiorum vtriusque potestatis demonstrant, æqualitatem non demonstrant: Tibi Deus, inquit, Imperium commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit: & quemadmodum, qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi diuinæ; ita & tu caue, ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens, magno crimini obnoxius fias: date, scriptum est, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Dei Deo. Neque igitur fas est nobis in terris Imperium tenere, neque tu thimiamatum, & sacrorum potestatem habes Imperator. hæc ille, qui non repugnat sancto Gregorio Nazianzeno, qui Oratione, ad

populum timore perculsum,& Præsidem irascentem apertissimè docet, Ecclesiasticam potestatem ita se habere ad politicam, vt anima se habet ad corpus: animam autem præesse corpori, illudq. regere, eiq. imperare nemo vnquam in dubium reuocauit.

Pergit deinde Barclaius, & Bozium exagitat, eiusq. responsiones, & disputationes refellit: quæ ipsi Bozio integra relinquo; non enim defendenda suscepi, nisi ea, quæ causam communem, vel meam particularem attingunt: quale est illud quod in extremo capite Barclaius dicit, non posse vnam potestatem alteri subordinari, & subiectam esse, nisi dignitas, & officium, quod est in subordinato, sit etiam in subordinante. Nam subiectionem, & subordinationem potestatis politicæ ad Ecclesiasticam, omnes Catholici docemus: sed non omnes admittimus quod Barclaius inde colligit. Hæc enim subordinatio duobus modis potest intelligi: vno modo, vt potestas quæ est in subordinato, deriuetur à subordinante, qualis est potestas Vicarij, quæ deriuatur ab eo, cuius est Vicarius, & Legati, quæ deriuatur à Principe, qui eum legauit, & Iudicis, siue Præsidis, quæ deriuatur à Rege; & tunc sine dubio potestas subordinantis includit potestatem subordinati: altero modo, vt vna non deriuetur ab altera, sed ob id solùm subiecta, & subordinata sit alteri, quia finis vnius subijcitur, & subordinatur fini alterius, qualis est subordinatio, & subiectio variarum artium ad artem regendi populos, quæ Regia dici potest. Verè enim dixit Poëta.

Excudent alij spirantia mollius æra,
Credo equidem viuos ducent de marmore vultus:
Orabunt causas melius, cæliq. meatus
Describent radio, & surgentia sydera dicent.
Tu regere Imperio populos Romane memento.
Hæ tibi erunt artes.

Ars enim regendi populos distincta est ab artibus, sculptoria,

ptoria, oratoria, astronomica, & alijs similibus, neque vna deriuatur ab alia, neque vna propriè alteram includit; & tamen omnes subordinantur, & subiectæ sunt arti regendi populos, vt possit Rex omnes dirigere ad communem populi vtilitatem, & nisi pareant exterminare de Regno suo, vel remouere quoslibet artifices, & alios substituere; quoniam fini artis Regiæ subijciuntur, & subordinantur fines artium cæterarum. Iam igitur si subiectio, & subordinatio potestatis politicæ ad ecclesiasticam intelligatur priore modo, vtique sequitur, vt potestas politica coniuncta sit ecclesiasticæ; neque video quo modo id non repugnet verbis Gelasij, Nicolai, & Innocentij Summorum Pontificum; necnon Hosij, Bernardi, Driedonis: sed si intelligatur posteriore modo, vt nos eam intelligimus, tùm ratio, & exempla Barclaij nihil omnino concludunt: quemadmodum enim ars Regia non includit artem sculptoriam, neque sculptoria deriuatur à Regia; & tamen ars Regia imperat sculptoriæ, eamq. subiectam, & subordinatam habet, & potest, ac debet Rex Sculptori iubere, vt non sculpat statuas obscenas, ne corrumpatur iuuentus; neque ex auro, vel argento, vt ea metalla seruentur ad vsum magis necessarium; neque statuas suas nimis magno precio vendat, ad coërcendam auaritiam: sic ars ecclesiastica regendi animas, quæ est ars artium, & præcipuè residet in Papa, non includit necessario artem regiam, neque necesse est, vt omnia Regna deriuentur ab Ecclesia; & tamen quia finis eius est vita æterna, ad quam subordinantur omnes alij fines; subiecta, & subordinata est illi ars politica regendi populos, & potest, ac debet Summus Pontifex Regibus imperare, vt non abutantur potestate Regia ad Ecclesiam euertendam, ad hæreses, & schismata fouenda, ad perniciem denique æternam animæ suæ, & populorum sibi subiectorum; & si non obtemperent, cùm admoniti fuerint, potest eos de Ecclesia per censuram excommunica-

tionis eijcere, & populos à iuramento fidelitatis absoluere, denique etiam eos Regno exuere, & Regia potestate priuare.

Potestatem Summi Pontificis in temporalibus, non esse rem dubiam, neque ab opinionibus Doctorum solùm pendere.
Cap. III.

IN tertio capite contendit Barclaius, de potestate Summi Pótificis in temporalibus nihil certi haberi, sed rem totam inter Theologos, & Canonistas liberè disputari.

¶ Ingens, inquit, Theologos inter, & Canonistas, & vtrorumque inter se de hac re dissensio, dum hi directam, alij indirectam potestatem astruunt, facit, vt quæstio hæc de temporali potestate Papæ dubia, & incerta, ac tota in hominũ opinione posita videatur: ac proinde solutionis eius veritatem lumine rationis, & differendi subtilitate esse peruestigandam.] hæc ille.

At magnum est discrimen inter quæstionem An sit, & quid sit, vel, quomodo sit. Deum esse ne Pagani quidem in dubium reuocare solebant: tamen de natura Deorum plurimæ erant apud Philosophos opiniones. Deum esse Trinum, & vnum, nullus Catholicus negat, sed omnes firmissima fide tenent: & tamen, quot sunt inter Scholasticos Theologos de constitutione personarum, de relationibus, de notionibus opiniones? Sic igitur de potestate in temporalibus, quod ea sit in Papa, non opinio, sed certitudo apud Catholicos est: quamuis non desint altercationes, quid sit, & qualis ea potestas, id est, an sit per se, & propriè temporalis: an potius ipsa quidem spiritualis sit, sed per quandam necessariam consequentiam, & in ordine ad

spiri-

ſpiritualia de temporalibus diſponat. Quare non rectè colligit Barclaius dum ſic ratiocinatur:

Diſſenſio eſt inter Theologos, & Canoniſtas, dum hi directam, illi indirectam poteſtatem aſtruunt, ergo quæſtio de temporali poteſtate Papæ dubia & incerta, ac tota in opinione hominum poſita eſt.

Eſſe autem rem certam, & exploratam, poſſe Pontificem Maximum iuſtis de cauſis de temporalibus iudicare, atque ipſos temporales Principes aliquando deponere; probamus,

1 Primùm ex communi conſenſu Scriptorum, quorum verba initio diſputationis attulimus: quod enim communi conſenſu Doctores varijs in locis, & temporibus docent, id Eccleſia vniuerſa ſentire, & docere cenſetur: ideò enim poſuit Deus in Eccleſia Paſtores, & Doctores, vt dicitur ad Epheſ. 4. vt eos populi tanquam duces ſequantur, neque ab eis recedant, niſi fortè videant vnum aliquem noui aliquid contra doctrinam communem inuehere, vt hoc tempore Barclaius fecit.

2 Secundo probamus per Extrauagantem, Vnam ſanctam, de maiorit. & obedientia. vbi docemur, gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubjici poteſtati: & quod ſi deuiat terrena poteſtas, iudicabitur à ſpirituali; ſi deuiat ſpiritualis minor, à ſuo ſuperiore; ſi verò ſuprema, à ſolo Deo poterit iudicari. Neque obſtat quòd definitio huius decretalis videtur eſſe reuocata à Clemente V. in Extrauaganti, Meruit, de priuilegijs; Neque enim Clemens. V. Extrauagantem Bonifacij reuocauit, ſed admonuit, eam nihil noui definiuiſſe, ſed antiquam obligationem declaraſſe, quam habent homines ad obediendum, & ſubiacendum Apoſtolicæ Sedi.

3 Tertio probamus ex Concilijs ſupra allatis, quorum duo poſtrema generalia fuerunt: quomodo enim poteſt in dubium reuocari, & à ſola hominum opinione pendere,

quod generalia, catholica, legitimaq. Concilia probant? Posse autem per Summum Pontificem deponi Principes temporales, quando Ecclesiæ necessitas id postulat, ac per hoc temporalem Principum potestatem spirituali potestati Pontificum subiectam, & subordinatam esse, concilia illa decem, ac præsertim duo postrema Lateranense, & Lugdunense apertissimè docent.

4 Quartò, probamus ex diuinis literis, quemadmodum id probat Gregorius VII. in epist. 21. libri octaui. Nam in Scripturis, & traditione manifestissimè reperimus fundatum Primatum ecclesiasticum Romani Pontificis, quo primatu amplissima potestas continetur regendi, ligandi, & soluendi quoscunque etiam Reges & Imperatores: id quod neque Barclaius, neque vllus Catholicus negat. Ex hoc autem principio satis apertè colligitur, esse in Romano Pontifice potestatem temporalia disponendi, vsque ad ipsorum Regum, & Imperatorum depositionem: nam per ipsam spiritualem potest summus Pontifex ligare Principes seculares vinculo excommunicationis; potest per eandem soluere populos à iuramento fidelitatis, & obedientiæ; potest obligare eosdem populos sub excommunicationis pœna, vt Regi excommunicato non pareant, atque vt alium sibi eligant Regem. Præterea cùm finis spiritualis regiminis sit adeptio æternæ vitæ, qui est finis supremus, & vltimus, cui omnes alij subordinantur fines; certè necesse est, vt spirituali potestati supremi Hierarchæ ecclesiastici subijciatur, & subordinetur omnis secularis potestas, quam ille dirigere debet; & si deuiat corrigere, & iudicare, ac demum efficere ne impediat salutem populi Christiani. Atque hæc est ratio cur, & Gregorius VII. & Innocentius IV. in depositione Imperatorum, vt ostenderent iure se id facere, verba Domini allegauerint, Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: &, Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis, Matth. 16.

&, Pa-

&, Pasce oues meas; Ioan. 21. nimirum vt significarent potestatem suam disponendi de temporalibus, quando id requirit salus animarum, Religionis incolumitas, Ecclesiæ conseruatio; non pendere ab incertis hominum opinionibus, sed ab ordinatione diuina Christi Regis æterni, & Pontificis Maximi, qui & super omnia Deus est benedictus in secula, teste Apostolo ad Rom. 11.

Sed videamus, quid contra hæc Barclaius obijciat.

1 Primum argumentũ eius hoc est, ¶ Absurdum, & iniquum est dicere, Principes Ethnicos duriore, & deteriore conditione ad Ecclesiam esse receptos, quàm homines priuatos: vel, Papam habere maiorem nunc potestatem in Principes politicos Christianos, quàm olim B. Petrus, & cęteri Apostoli in quemlibet priuatum hominem Ecclesiæ filium: At hi nullum ius, & potestatem temporalem habuerunt tunc temporis in Christianos laicos: ergo nec Papa in Principes seculares potestatem vllam temporalem nunc habet.]

Respondeo. Assumptio argumenti falsa est, & Scripturis sanctis omnino contraria: primùm enim ius habebant Apostoli percipiendi ex bonis temporalibus laicorum. Id probat Apostolus 1. ad Corinth. cap. 9. dicens, Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? si alij potestatis vestræ participes sunt, quare non potius nos? sed non vsi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi: nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui altari deseruiunt, cum altari participant? Ita, & Dominus ordinauit ijs, qui Euangelium annunciant de Euangelio viuere. Deinde, potuerunt Apostoli iubere, vt Christiani in causis ciuilibus Iudices Christianos constituerent, nec ad iudicia gentilium magistratuum accederent: sic enim mandat Apostolus 1. ad Corinth. 6. dicens, Audet aliquis vestrum habens nego-

cium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos? nescitis quia Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituire ad iudicandum. Quare si poterant Apostoli ordinare iudicia in causis ciuilibus; & mandare laicis, vt ministros Euangelij suis facultatibus sustentarent: quomodo nullum ius habebant in bona temporalia laicorum?

2 At, inquit Barclaius: ¶ Certo certius est, Ecclesiasticam potestatem fuisse omnino separatam à politica tempore Apostolorum, & hanc totam penes Ethnicos Principes extra Ecclesiam fuisse, adeò vt ipsi Apostoli in potestate temporali Ethnicorum fuerint; idq. Albertus Pighius, & Robertus Bellarminus, alijq. Theologi insignes ingenuè fatentur.]

Respondeo. Ecclesiastica potestas nunc etiam separata est à politica: non enim eadem, sed diuersa est potestas Pontificum, & Regum. Sed quoniam, vt supra diximus; potestas ecclesiastica, quæ spiritualis est, præest potestati politicæ temporali, & eam dirigere debet ad finem supremum æternæ vitæ; ideò potest in ordine ad spiritualia disponere de bonis temporalibus. Verum autem est Apostolorum tempore, politicam potestatem, non quamcunque, sed Regiam, siue Imperatoriam, fuisse apud Ethnicos totam, quia nulli tunc erant Reges, aut Imperatores Christiani; sed ex hoc nihil aliud sequitur, nisi potestatem Ecclesiasticam eo tempore non habuisse paratam executionem, præsertim in temporalibus, vt hoc tempore habet: ipsos verò Apostolos fuisse in potestate temporali Principum Ethnicorum scripsi olim cum Alberto Pighio, & alijs nonnullis: sed postea recognoscens, & expendens diligentius libros meos, censui, Apostolos de facto subiectos fuisse Principibus illis, non de iure; vt in Recognitione mea posui.

At,

3 At, inquit Barclaius: ¶ Non venit Christus soluere legem, sed adimplere, nec naturæ, & gentium iura tollere, aut quemquam temporali rerum suarum dominio excludere. Itaque sicut ante eum Reges politica potestate subditis præerant, ita etiam posteaquam aduenit, & à nobis deinde in cælos recessit, eam ipsam potestatem Apostolica doctrina confirmatam, nullaq. ex parte debilitatam retinuerunt. Si itaque Petrus, cæteriq. Apostoli, antequam Christum sequerentur, temporali Principum Ethnicorum ditioni, & iurisdictioni subijciebantur, quod negari non potest, nec Dominus vllibi disertè, & nominatim iuris obligatione liberauit; consequitur necessariò, mansisse eos sub eodem iugo, etiam post Apostolatum.]

4 Respondeo. Christus non venit legem soluere, sed adimplere: ideò non sustulit iura gentium, & naturæ, sed perfecit: non priuauit Reges & Principes dominio, aut iurisdictione; sed eorum iurisdictionem, & dominia ordinauit: nam & in ipsa Ecclesia Reges & Principes sunt non minore præditi potestate politica, quàm Ethnici essent: hoc solùm accessit, quod præposuit illis Pastorem magnum; qui vice sua fungeretur in terris, à quo dirigerentur; si fortè à via quæ ducit ad Regnum cælorum, eos aberrare contingeret: quod beneficium Dei inter potissima debet agnosci à fidelibus omnibus; sed à nullis magis, quàm à Regibus, & Principibus, qui quò sunt in loco sublimiore, eo magis obnoxij sunt casui grauiori, & tanto magis egent Episcopo, & Pastore animarum suarum, vt eleganter, & copiosè admonuit Reginaldus Polus Cardinalis, in dialogo de Pontifice Maximo: quod autem Christus non liberauerit nominatim & expresse Petrum, & Apostolos ab obligatione, qua tenebantur Ethnicis Principibus; videtur omnino Euangelio repugnare: siquidem Matth. 17. Christus soluit didrachma pro se, & Petro, ob scandalum vitandum: nam alioqui neque se, neque Petrum ad id vectigal soluen-

dum

dum obligatos fuisse demonstrauit illis verbis : Reges terræ à quibus accipiunt tributum , vel censum ? à filijs suis ; an ab alienis? & respondente Petro, ab alienis, dixit illi Iesus, ergo liberi sunt filij : quibus verbis declarauit, se quòd filius esset Regis omnium Regum , immunem esse ab omni tributo , & censu ; & quoniam cùm filius Regis immunis est, ipsa quoque eius familia censetur immunis ; ideò Petrus, & Apostoli, qui ad familiam Christi , ipsius beneficio pertinebant, immunes quoque esse debebant: sed de hac re alibi scripsimus copiosius .

4 Sed non quiescit Barclaius, addit enim . ¶ Sed & eos aliorum ciuium instar Principibus subditos extitisse , ex ipsorum doctrina, & factis apparet : quippè id illis exprobrari non potest , quod Christus Scribis , & Pharisæis improperat, aliud eos fecisse, aliud docuisse . Docuerunt autem Christianos subiectionem , & obedientiam , de qua loquimur, Regibus & Principibus exhibendam : qua de causa Paulus ipse ad Cæsarem appellauit, & iussit Christianos omnes subiectos esse temporali potestati Ethnicorum , non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam .]

Respondeo : Apostoli sine dubio non fuerunt similes Pharisæorum, qui aliud docebant, aliud faciebant ; sed non ideò de iure subiecti erant instar aliorum ciuium temporalibus potestatibus, cùm essent ipsi constituti à Deo Principes super omnem terram, vt legimus in Psal. 44. quamuis enim Principatus ille spiritualis esset, non temporalis ; tamen verus Principatus erat, & temporali Principatu longè nobilior . Porrò sanctus Paulus appellauit ad Cæsarem , vt ad Iudicem Præsidis Iudææ, & Hebræorum, qui iniustè illum opprimebant ; alioqui enim causa illa, quæ spiritualis erat, videlicet de Resurrectione Christi , & ceremonijs legis Mosaicæ, ad Principem Ethnicum iure pertinere non poterat . Vide Acta Apostolorum cap. 21. 22. 23. 24. 25. & 26.

& 26. Idem verò Paulus ad Rom. 13. vniuersalem doctrinam tradidit de obedientia inferiorum ad superiores, cùm ait, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: quam postea doctrinam applicauit in particulari ad obedientiam, quam debent subditi Principibus temporalibus; & tandem concludit, Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; cui honorem honorem. Quare si quis probet, se non esse iure subditum alicui potestati, non tenebitur hac Apostolica sententia, etiam si fortè de facto, vel ad scãdalum vitandum subditum illum esse oporteat.

5 Subiungit Barclaius: ¶ Nam quod quidam dicunt B. Paulum non de potestate temporali secularium Principum illic loqui, sed de potestate in genere, vt quisque suo superiori obediat, laicus laico, ecclesiasticus ecclesiastico; mera cauillatio est, & responsum viris doctis, ac Theologis indignum: nulla siquidem tunc temporis alia, quam politica, & temporalis potestas vulgo ab hominibus agnoscebatur.]

Respondeo. In verbis Apostoli, vt paulò ante diximus, quædam sunt sententiæ generales, quædam particulares: Quis enim inficiari potest, illam esse sententiam generalem, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit? Item illam, Non est potestas nisi à Deo? & illam, Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit? At Apostolus subiungens, Nam Principes non sunt timori boni operis, sed mali; & infra, Si malè egeris, time, non enim sine causa gladium portat: videtur omnino, per sublimiores potestates, intelligi voluisse Principes politicos. Ita est, per sublimiores potestates, politicos Principes intelligi voluit, sed non solos: maluit enim doctrinam suam Apostolus generalibus verbis concipere, & proponere, vt pluribus prodesset. vnde alibi monet, vt filij parentibus obediant; vxores viris; serui dominis; & populi Præpositis

suis

suis Ecclesiasticis. Nam quod Barclaius dicit, nullam tunc temporis agnitam fuisse vulgo hominibus potestatē, nisi politicam, & temporalem; sententia est prorsus indigna homine docto, & Iureconsulto. Siquidem notissima semper fuit potestas patria, potestas herilis, potestas maritalis, potestas magistri in discipulos, potestas denique ecclesiastica: quæ omnes potestates à politica (si propriè loqui velimus) apertissimè distinguuntur. Ac de potestate Ecclesiastica, nonne idem Apostolus frequentissimè meminit? Certè sic loquitur, 2. Corinth. 10. Nam & si amplius gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in destructionem, non erubescam. & cap. 13. Hæc absens scribo, vt non præsens durius agam secundùm potestatem, quam Dominus dedit mihi. & ad Hebr. 13. Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis.

6 Addit Barclaius testimonium S. Augustini, in expositione quarundam propositionum epist. ad Rom. Ex quo testimonio colligit Barclaius. Primo, Christianæ Religionis professionem nō eximere quemquam à temporalis potestatis subiectione. Secundo, Apostolos, & ipsum sanctum Petrum, Ethnico Magistratui subiectos fuisse. Tertio, non licuisse primis illis Christianis ab Ethnicorum Principum imperio deficere, & alios sibi Principes constituere, etiam si vires illis ad perficiendum suppetissent. Quarto, Augustinum intellexisse verba Apostoli de potestate temporali tantùm. Quinto, Augustinum seipsum includere in numero eorum, quos Apostolus iubet subiectos esse debere potestatibus temporalibus: Ex quo sequitur, vt etiam Episcopi, & Clerici omnes subditi esse debeant ijsdem temporalibus potestatibus. Sexto, duplex esse officium subditorum: vnum, vt obediant Regi, quando nihil iubet contra Deum: alterum, vt non obediant Regi, quando contrarium iubet Deus.

Respon-

Respondeo. S. Augustinus verè docet Christianæ Religionis professionem non eximere quemquam à temporalis potestatis subiectione: idq. rectissimè colligit ex verbis Apostoli, neque nos contradicimus. Sed ex hoc non sequitur sanctum Petrum, & Apostolos cæteros subiectos fuisse de iure temporalibus potestatibus; neque hoc S. Augustinus dicit: nam etiamsi non eximebat Apostolos ab illa subiectione professio Christianæ Religionis; eximebat tamen Principatus Apostolicus, qui sublimior est omni Principatu temporali. An autem licuerit Christianis deficere ab Ethnicis Imperatoribus, infra suo loco tractabimus: interim hoc solùm dicimus, id non colligi ex verbis Augustini, vel Apostoli: docet enim sanctus Augustinus ex Apostolo, Christianos debere obedientiam temporalibus Principibus, dum videlicet, cum potestate imperant: non autem si à Principatu excidant. Vtrum autem licuerit Christianis imperium Ethnicis abrogare, neque Apostolus, neque Augustinus hoc loco definit. Illud verò falsum est, S. Augustinum intelligere hunc locũ Apostoli de temporali potestate tantùm: nusquam enim habetur apud Augustinum, neque apud Apostolum particula, tantùm, & nos habemus Sanctum Ioannem Chrysostomum cum Theodoreto, & Theophylacto, qui exponũt de potestate in genere: & Sanctum Anselmum, qui exponit de potestate Ecclesiastica, & temporali, & sanctum Bernardũ Epistola 42. & 183. qui exponit etiam de vtraque. Quod autem sanctus Augustinus se ipse numeret inter eos, qui iubentur obedire temporalibus potestatibus; non cogit, vt indè colligamus, Episcopos, & Clericos non esse exemptos à potestate seculari: nam cùm dicit, Cùm constemus ex anima, & corpore, quamdiu in hac vita temporali sumus, etiam rebus temporalibus ad subsidium degendæ huius vitæ vtamur; oportet, nos ex ea parte, quæ ad hanc vitam pertinet subditos esse potestatibus, id est, hominibus res huma-

humanas cum aliquo honorè administrantibus ; ostendit, omnes homines egere legibus, & magistratibus politicis; sine quibus hæc vita tranquillè duci non potest. Quemadmodum etiam Nicolaus Papa, in Epistola ad Michaelem, scribit, ipsos etiam Pontifices vti legibus Imperialibus pro cursu rerum temporalium; omnes enim obseruare debent huiusmodi leges, sed non omnes vi legum ipsarum, sed aliqui vi legum, aliqui vi rationis.

7 Pergit Barclaius, & ait, ¶ Quid indignius, & iniquius dici potest, quàm Principes Christi fidē profitentes duriori iugo pressum iri, quam singulos de multitudine? At priuati homines quando in spiritualem Ecclesiæ ditionem cōcedebant, nihil patrimonij, aut iuris temporalis amittebant, exceptis rebus illis, quas spontè obtulerant, vt ex Actis Apostolorum patet: similiter ergo, & Principes, vbi Christo nomen dabant, ius suum temporale, imperium dico, & potestatem politicam, integram, & intactam retinebant.]

Respondeo. Priuati homines cùm in Ecclesiam admittuntur, non amittunt quidem patrimonia, aut alia temporalialia iura: possunt tamen per Ecclesiam cogi, vt Parochos suos alant, &, vt Apostolus loquitur, seminantibus spiritualia, concedant, vt carnalia metant; ad quæ ante fidem susceptam minimè tenebantur: possunt quoque in pœnam variorum criminum, non solùm cogi in foro interiore à confessarijs, vt eleemosynis redimant peccata sua: sed etiam ab Episcopis in foro exteriore mulctari pœna pecuniaria, vel etiam carceribus mancipari, vt ex Concilio Tridentino sess. 25. cap. 3. perspicuum est. Pari ratione Principes temporales cùm ad familiam Christi veniunt, neque Principatum, neque iurisdictionem suam amittunt; sed subijciuntur ei, quem Christus super familiam suam constituit, vt ab eo regantur, & dirigantur in ea via, quæ ducit ad vitam.

8 ¶ Nec iuuat, addit Barclaius, aduersariorum causam, dicere,

dicere, Apostolos ideò non habuisse temporalem potestatem in sui seculi Principes, quia nondum facti erant Christiani: secundùm illud, Quid enim mihi de ijs, qui foris sunt iudicare? 1. Corinth. 5. Papam verò nunc illam potestatem habere, quia facti sunt Christiani, & filij Ecclesiæ, cuius ipse supremus Princeps, & caput in terris est, atque omniũ Christianorum Pater: & rectum naturæ, & rationis ordinẽ postulare, vt filius Patri, non Pater filio subijciatur. Hæc, inquam, adeò nihili ratio est, vt mirum sit, locum ei aliquem à viris doctis datum esse: nam illa subiectio spiritualis, per quam Principes facti sunt filij Papæ, penitus distincta, & separata est à subiectione temporali, ita vt altera alteram non sequatur. Sed quemadmodum Præses, vel Consul interea dum magistratum gerit, potest se in adoptionem alio dare, atque ita in familiam Patris adoptiui, & patriam potestatem transire, cùm tamen per illum actum legitimum nec fasces consulares, nec aliud quicquam iure magistratus sibi competens in adoptantem transferat.]

Respondeo. Mirum est quam facilè Barclaius de scriptis hominum doctorum pronunciet: cùm optimo iure in ipsum retorqueri possit, eius responsiones atque similitudines, adeò nihili esse, vt vix credibile sit eas auctori suo satisfacere potuisse. Siquidem illa similitudo de filio adoptiuo, qua tota eius responsio nititur, nihil omnino facit ad rem: potestas enim Patris ad filium adoptiuum, & potestas Præsidis, siue Consulis, non solùm distinctæ, & separatæ sunt; sed etiam prior posteriore inferior est; & si Pater potestate patria abutatur, potest per Præsidem, siue Consulem, ac multò magis per Regem, & Principem corrigi, & in certis casibus potestate sua priuari: cum è contrario si Præses, aut Consul, aut Princeps potestate sua politica abutatur, non possit à Patre adoptiuo, vel etiam naturali pro imperio corrigi, & multò minus potestate sua priuari. Iam verò potestas summi Pontificis spiritualis, & supernaturalis,

turalis, & Regia temporali, & terrena potestate sublimior, atque maioi non debuit conferri cum potestate humana Patris adoptiui erga filium Præsidem, aut Consulem, id est, cum potestate inferiore erga superiorem: sed cum potestate Principis, aut Præsidis erga potestatem patriam ciuium priuatorum, id est, cum potestate superiore erga inferiorem. Ex quo sequitur, vt quamuis potestas Papæ, & Regis distinctæ sint, & separatæ, & non necessario alia aliam sequatur: tamen cum in eodem Ecclesiæ corpore inueniuntur, potestas Papæ ita eminet, vt Regiam potestatem dirigere, & corrigere; non ab illa dirigi, vel corrigi debeat, aut possit. Itaque tota deceptio Barclaij in eo posita est, quòd spiritualem, & super naturalem paternitatem summi Pontificis erga Reges, & Principes Christianos, nihilo sublimiorem esse censuit paternitate humana, & ciuili hominis priuati erga filium adoptiuum; quæ manifesta, & puerilis hallucinatio est.

9 ¶ Huc accedit, inquit Barclaius, quòd floréte plurimũ Republica Christiana tum multitudine credentium, tum sanctimonia Pontificum, tum eruditione, & exemplis Doctorum, atque à malis interim Principibus Christianis vexata, atque iactata, nulla de hoc Principatu, & iurisdictione temporali in Principes seculares, non dicam expressa, & manifesta declaratio, sed ne leuissima quidem mentio facta sit.]

Respondeo. quærere possem à Barclaio, vndè factum sit, quod in testamento veteri tot secula transierint, antequam Pontifex Regem deponi, & alium substitui iusserit: quod factum est cùm Ioiada Pontifex Athaliam Reginam, non solùm deponi, sed & interfici mandauit, & Ioas Regem substituit. 4. Reg. 11. Item cùm post diuisionem Regni Salomonis in Regnum Israel, & Regnum Iuda; inter Reges Israel nullus fuerit pius, sed omnes impij, & idololatræ; cur alijs multis toleratis Propheta Domini vnxerit Ie-
hu

hu in Regem, & iusserit, vt Regem Ioram, cui fidelitatem iurauerat, interficeret: quod ille continuò fecit,& laudatus à Deo fuit, vt habemus 4.Regum.9. & 10. Responderet, opinor, sic placuisse Deo, cuius iudicia inscrutabilia sunt. Eodem igitur modo Ecclesia, quæ spiritu Dei regitur, non semper exerit potestatem suam, sed pro loco, & tempore, vt à spiritu Christi admonetur, & ducitur. Et quidem primis trecentis annis Ecclesia Christiana, non habuit Reges Christianos, nisi paucissimos, vt Lucium in Britannia, & Donaldum in Scotia, qui cùm pij essent, non erat causa,cur Ecclesia potestatem suam in illos exerceret. Successerunt postea Reges, aut valdè pij, & religiosi, vt Constantinus magnus, Constans eius filius, Iouianus, Valentinianus, Gratianus, Theodosius, Honorius, & alij: aut valdè impij, & blasphemi,vt Constantius,Iulianus,Valens, Theodoricus,Totila,Gensericus, Hunericus, & alij: Erga priores Ecclesia beneuolentiam ostendere debuit, non seueritatem: erga posteriores, quoniam potentissimi erant, seueritatem ostendere nihil profuisset, ideò patientia potius adhibenda fuit, quàm auctoritas. Sed cùm temporibus Gregorij secundi Pontificis, Italici populi egrè ferrent Imperium Leonis Isaurici, hæretici, & persecutoris;& prompti essent ad iugum nefarij Principis excutiendum,si Pontifex iuberet, vel annueret, tùm demùm opportunum visum est Apostolicæ sedi auctoritatem suam exerere; quando videlicet non frustra exereret. Sic etiam non ante Pontifex Zacharias de Childerico Rege deponendo, & Pipino ad Regnum euehendo cogitauit; quam populus, & Proceres Franci id expeterent: neque enim prudens consilium Pontificis fuisset, si inuito populo, & Proceribus, Regem illorum quamuis ineptum,& ignauum exhauthorare tentasset. Quod si Barclaius tanti facit silentium annorum septingentorum, cur non maioris facere debemus nos verba,& exempla annorum nongentorum? nam Pontifices,& Scriptores

Ecclesiæ prioris temporis, vt non affirmarunt, ita etiam non negarunt, esse in Apostolica sede potestatem aliquam disponendi de temporalibus, in ordine saltem ad spiritualia: Pontifices autem, & scriptores posterioris temporis; disertè pronunciarunt, eam potestatem Ecclesiæ non deesse. Ecclesia certè eadem est, neque aduersus eam portæ inferi vnquam præualebunt; neque desunt Ecclesiæ temporis posterioris homines doctrina, & sanctitate illustres. Quare non rectè de Ecclesia Christi sentit, qui nihil admittit, nisi quod expresè in veteri Ecclesia scriptum, aut factum esse legit; quasi Ecclesia temporis posterioris, aut desierit esse Ecclesia, aut facultatem non habeat explicandi, & declarandi, constituendi etiam, & iubendi, quæ ad fidem, & mores Christianos pertinent.

10 Adducit Barclaius sanctum Gregorium, qui in Epist. 61. lib. 2. vocat se famulum indignum Imperatoris: & dicit, Imperatori cælitus datam esse potestatem super omnes homines: vbi notat illud, omnes, comprehendere etiam Papam, si Papa est homo. & ne quis forte respondeat, sanctum Gregorium ex humilitate ita esse locutum, citat illud ex sancto Augustino serm. 29. de verbis Apostoli, Cùm humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequam mentireris, mentiendo efficeris, quod euitaueras. Denique addit, verba sancti Gregorij, in fine illius epistolæ, Vtrobique ergo quæ debui exolui, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo, quod sensi minimè tacui.]

Respondeo. Sanctus Gregorius non solius Imperatoris; sed omnium fidelium seruum se nominabat, cùm initio Epistolarum suarum adscriberet, Gregorius seruus seruorum Dei. Et Ioannes Diaconus, lib. 4. vitæ sancti Gregorij, cap. 58. testatur, à sancto Gregorio vocari solitos fratres, omnes Sacerdotes; filios, omnes clericos; Dominos, omnes laicos; nec tamen, opinor, Barclaius concedet, sanctum Gregorium omnibus laicis fuisse subiectum. Porrò quod

scribit

scribit sanctus Gregorius datam fuisse potestatem Imperatori cælitus, non significat, Imperatoriam potestatem esse immediatè à Deo; sed esse à Deo in eo sensu, quo dicit Apostolus, ad Rom. 13. non est potestas nisi à Deo. Omnis enim potestas à Deo est; sed aliqua immediatè, vt Mosis, vt sancti Petri, vt sancti Pauli: aliqua mediante consensu hominum, vt potestas Regum, Consulum, Tribunorum: nam, (vt sanctus Thomas docet in 2.2. q. 10. art. 10. & q. 12. art. 2. dominia, & principatus humani de iure humano sunt, non de iure diuino. Quod addit sanctus Gregorius, super omnes homines, intelligitur super omnes homines Romano Imperio subditos; alioqui potestas Mauritij Imperatoris fuisset etiam super Antipodas, super Garamantas, & Indos, & tamen non fuit super vicinos Persas, vel Scytas, nec super Germanos, aut Francos, aut Hispanos, aut alios innumerabiles: proindè poterat Barclaius omittere illam consecutionem, ergo super Papam, si homo est. Neque mentitus est ex humilitate Beatus Gregorius, cùm seruum se dixit eorum, quibus subiectus non erat; seruus enim dicitur, qui seruit aliorum vtilitati, siue id faciat obediendo, siue imperando; nam & Apostolus, seruum se fuisse scribit Corinthiorum, super quos tamen potestatem à Christo accepisse se dicit. 2. Corinth. 4. & 13. Denique quod attinet ad obedientiam, quam se exhibuisse scribit sanctus Gregorius Imperatori; dico eam fuisse coactam, & de facto, non de iure præstitam: nam idem sanctus Gregorius in explicatione psalm. 101. de Mauritio Imperatore scribit hæc verba, In tantum autem suæ temeritatis extendit vesaniam, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vindicet, & in Domina gentium terrenæ ius potestatis vsurpet.

Pergit Barclaius, & exclamat ¶ O diuinum Antistitem, & sententiam nullis non sequentium seculorum Pontificibus inculcandam. Sed proh numen; quo benigna illa

& humilis confessio à nostris seculis exulauit? cui paulatim succreuit hęc minax,& fastuosa aduersus Reges,& Imperatores oratio, Nos in supremo iustitiæ throno collocati,supremum in omnes Reges, & Principes vniuersæ terræ, cunctosq. populos, gentes, & nationes, non humana, sed diuina institutione nobis traditam potestatem obtinentes, declaramus, iubemus, præcipimus,&c. quæ verba falsa, & inania,vel ex eo esse patet, quòd Papa in Principes, & populos infideles, qui multitudine Christianos superant,neque temporalem,neque spiritualem potestatem habeat, vt Bellarminus in libris de Romano Pontifice firmissima ratione ostendit.]

Respondeo. Hanc inanem exclamationem, & humilis confessionis laudationem sanctus ipse Gregorius refellit in eo priuilegio, quod Monasterio sancti Medardi concessit, quodque subscriptum ab ipso Gregorio,multisq. Episcopis legitur,lib.2. Epistolarum post epistolam tricesimam primam: in eo si quidem priuilegio ita loquitur, Si quis autem Regum, Antistitum, Iudicum, vel quarumcunque secularium personarum, huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit, aut contradixerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, aut aliter ordinauerit, cuiuscunque dignitatis,vel sublimitatis sit, honore suo priuetur,& vt Catholicæ fidei deprauator,vel sanctæ Dei Ecclesiæ destructor, à consortio Christianitatis,& corpore,& sanguine Domini nostri Iesu Christi sequestretur. Et supra dixerat, auctoritate diuina,vice B.Petri Apostolorum Principis se statuere. Ijsdem verbis vtitur sanctus Gregorius in alio simili priuilegio, quod habetur,lib. 11. epist.10. quæ est ad Senatorem Abbatem.Itaque humilis ille seruus seruorum Dei eminentiam suæ dignitatis non ignorauit, cùm diuina auctoritate, vice Principis Apostolorum,omnibus Regibus cuiuscunque dignitatis, & sublimitatis essent, subinterminatione priuationis proprij honoris

ris imperare non timuit, vt præceptionis suæ decreta violare non auderent. Quid igitur est in Bullis Pij V. & Sixti V. (has enim bullas notat in margine) quas minaces, & fastuosas appellat Barclaius, quod non sit in priuilegio illo ab humili Gregorio dato? Pius, & Sixtus dicunt, potestatem diuina institutione sibi traditam: & Gregorius dicit, auctoritate diuina se præcipere. Illi dicunt, super omnes Reges se potestatem habere: iste dicit, si quis Regum, vel quarumcunque secularium personarum, &c. Illi dicunt, iubemus, præcipimus: Iste dicit, si quis Regum, &c. huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit. At, inquit, verba illa Pij V. & Sixti V. falsa, & inania esse, vel ex eo patet, quòd Papa in Principes infideles, neque temporalem, neque spiritualem potestatem habet. Respondeo. Si falsa & inania sunt ista verba, multò magis falsa, & inania erunt verba sancti Gregorij, in epist. 61. lib. 2. à Barclaio supra citata, & laudata, vbi sanctus Gregorius dicit, Mauritio Imperatori, datam esse à Deo super omnes homines potestatem: constat enim Imperatoris Mauritij potestatem non fuisse super omnes homines, cùm non fuerit nisi super homines Romano Imperio subditos, quod Imperium eo tempore ne tertiam quidem hominum partem continebat; quemadmodum igitur verba S. Gregorij de potestate Mauritij super omnes homines, intelligi debét de omnibus hominibus, qui Romano Imperio subiecti erant: sic etiam verba Pontificum de potestate super omnes Reges, & populos, intelligi debent de omnibus Regibus, & populis, qui sunt in Ecclesia Catholica, quæ toto terrarum orbe diffusa est: sic enim debere intelligi verba illa, docent verba præcedentia. Pius enim V. initio Bullæ scribit, vnicam esse verã Ecclesiam Dei, eamq. totam sancto Petro eiusque successoribus esse commissam; atque inde colligit, summum Pontificem potestatem habere super omnes Reges, & populos, qui videlicet ad Eccle-

siam pertinent, quæ in vniuerso Mundo est. Sixtus verò V. dicit, sibi curam incumbere Ecclesiarum omnium populorum, & gentium; vbi non dicit, se habere potestatem in omnes populos, & gentes; sed in Ecclesias, quæ sunt in omnibus populis, & gentibus. Similis locutio inuenitur apud sanctum Bernardum, in lib. 3. de Consid. cap. 1. vbi dicit, totum orbem terrarum ad curam summi Pontificis pertinere, Ita, inquit, tu hæres, & orbis hæreditas. &, orbe illi exeundum est, qui fortè voluerit explorare, quæ non ad tuam pertinent curam; & tamen ibidem dicit, Papam non esse dominum orbis; sed orbem totum ad eum pertinere, quia debet fideles pascere, eisque cum potestate præesse, & infidelium conuersioni studium, & diligentiam adhibere, vt Apostoli faciebant. Sanctus quoque Thomas in 2. 2. q. 12. art. 2. dicit, Papam habere potestatem super fideles, & infideles, qui fidem aliquando susceperunt; non autem super eos, qui fidem nunquam susceperunt, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 5. Quid ad me de his qui foris sunt iudicare? quos auctores, & multos alios, ego secutus sum in loco quem Barclaius notauit, videlicet lib. 5. de Pontifice cap. 2. Neque his repugnat quod supra docuimus cum S. Thoma, posse à Summo Pontifice priuari quoscunque infideles à dominio quod habent super fideles: nam etiam si absolutè non pertineat ad Pontificem de his qui foris sunt iudicare, neque habeat Pontifex in illos ordinariam potestatem, cùm ad gregem sibi commendatum non pertineant, nisi in potentia; tamen in ordine ad conseruationem fidelium habet à Deo, auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habent super fideles, vt idem sanctus Thomas docet secunda secundæ quæst. 10. artic. decimo.

Addo postremo, verba Pij V. non esse ita fastuosa, & minacia, vt Barclaius dicit: hæc enim sunt ipsius verba in Bulla excommunicationis Elizabethæ prætensæ Angliæ Reginæ. Regnans in excelsis, cui data est omnis in cælo,

& in terra poteſtas, vnam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, extra quam nulla eſt ſalus, vnî ſoli in terris, videlicet Apoſtolorum Principi Petro, Petriq. ſucceſſori Romano Pontifici, in poteſtatis plenitudine tradidit gubernandam. Hunc vnum ſuper omnes gentes, & omnia Regna Principem conſtituit, qui euellat, deſtruat, diſſipet, diſperdat, & plantet, & ædificet, vt fidelem populum mutuæ charitatis nexu conſtrictum in vnitate ſpiritus contineat, ſaluumq. & incolumen ſuo exhibeat Saluatori: quo quidem in munere obeundo, nos ad prædictæ Eccleſiæ gubernacula, Dei benignitate vocati, nullum laborem intermittimus, &c. & infra, Illius itaque auctoritate ſuffulti, qui nos in hoc ſupremo iuſtitiæ throno (licet tanto oneri impares) voluit collocare, de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine declaramus, prædictam Elizabetham hæreticam, & hæreticorum fautricem, eiq. adhærentes in prædicti anathematis ſententiam incurriſſe, eſſeq. à Chriſti corporis vnitate præciſos: quin etiam ipſam prætenſo Regni prædicti iure, necnon omni, & quocunque dominio, dignitate, priuilegioq. priuatam, &c. Porrò Bulla Sixti V. ita incipit: Ab immenſa æterni Regis potentia, Beato Petro, eiusq. ſucceſſoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum ſupereminet poteſtates, ſtabiliq. in petra conſiſtens, nec vllis aduerſitatibus, vel etiam ſecundis flatibus à recto deflexa inconcuſſa profert in omnes iudicia. & infra, Itaque in præexcelſo hoc ſolio, & in plenitudine poteſtatis, quam ipſe Rex Regum, & Dominus Dominantium, nobis licet indignis, tribuit, conſtituti, auctoritate Dei omnipotentis, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, & noſtra, ac de venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium conſilio, pronunciamus, & declaramus, &c. Quare ſententia quam Barclaius recitat, non habetur ad verbum in Bullis Pij V. vel Sixti V. Sed eam ipſe varijs ex locis ita con-

struxit, vt ad inuidiam conflandam aptissimum esse iudicauit. Omitto cætera, quæ sunt in hoc tertio capite: quia non argumenta, vel rationes; sed maledicta sunt, & conuicia aduersus Pontifices: illum enim imitari volumus, qui cùm malediceretur, non maledicebat; cùm pateretur, non comminabatur. 1. Petri 2.

De falsa causa originis temporalis potestatis Pontificiæ à Barclaio assignata. Cap. IIII.

IN quarto capite disserit Barclaius de origine temporalis potestatis pontificiæ: quasi iam exploratum esset, diuino iure sola spiritualia ad Summum Pontificem pertinere. Sed quoniam id neque exploratum, neque verum est, facilè potuissem totum hoc caput silentio præterire, vt quod ad rem non faciat, vel certè solido fundamento careat. Videamus tamen quid sit, quod hoc loco adfert Barclaius.

¶ Duas res, inquit, potissimum inuenio, quæ ansam Pontificibus tantam potestatem arrogandi videntur præbuisse. Vna est ingens ille honor, qui vt par erat à Principibus, & populis Christianis summo animarum Pastori deferebatur, & deferri adhuc debet, atque etiam præ iudicata sanctitatis opinio de Sede illa Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli. & infra, Alteram tantæ iurisdictionis temporalis captandæ ansam præbuit gladius excommunicationis.]

Respondeo: Frustra quærit Barclaius vnde tanta potestas Summis Pontificibus accesserit, cùm ratio sit in promptu, quam & Doctores communi consensu, & ipsa generalia Concilia tradiderunt, summa videlicet spiritualis potestas diuinitus collata Apostolo Petro, eiusq. successori-

bus

bus super omnem Ecclesiam: ex ea siquidem manifestè sequitur, vt in ordine ad spiritualia, & vitam æternam, possit Summus Pontifex de temporalibus quoque disponere, vt capite superiore explicatum est. Quod autem Barclaius dicit, ex honore maximo, qui Summis Pontificibus deferebatur, & præiudicata sanctitate illius Sedis, captasse ansam Pontifices arrogandi sibi potestatem temporalem super Reges & Principes; falsum esse constat ex ijs, quæ supra Barclaius ipse scripsit: siquidem honor maximus, & præiudicata sanctitas non defuit primis mille annis; imò tunc maximè viguit: & tamen Barclaius contendit, primum fuisse Gregorium VII. qui sibi potestatem temporalem in Reges, & Principes vsurpauit, post annum millesimum, & septuagesimum ab aduentu Saluatoris. Dicet fortasse, primis illis annis fuisse Pontifices optimos, sed postea factos deteriores ad gloriam temporalis Imperij aspirare cœpisse. At Gregorius VII. vir sanctissimus fuit, nec solùm innocentia vitæ, sed etiam miraculis clarus; cuius rei tot sunt testes, quot scriptores illius temporis, exceptis schismaticis, vel hæreticis: quemadmodum etiam Innocentius III. & IIII. qui hac potestate præter cæteros vsi esse videntur, Pontifices laudatissimi habiti sunt. Neque verum est Gregorium VII. fuisse primum, qui de temporali Regno disponere cœpit: nam & Gregorius primus, & secundus, & alij Pontifices optimi, & laudatissimi ante Gregorium VII. hanc potestatem habere se testati sunt, vt paulò infra docebimus. Porrò excommunicatio est quidem instrumentum, quo Pontifices plerunque vti solent ad coërcendas huius seculi potestates; sed etiam sine isto instrumento non semel Pontifices Maximi de temporalibus dignitatibus pro Ecclesiæ vtilitate, & animarum salute disposuerunt; vt cum Zacharias Childericum Regem Francorum deponi mandauit, & Pipinum inungi, atque in solium exaltari iussit, & populos ab obedientia, & fidelita-

te Childerico præstita liberauit: & cùm Hadrianus primus Carolo Magno Regi Francorum dignitatem Patritiatus Romani contulit: & cùm Leo III. eundem Carolum Imperatorem Occidentis dixit. Quare verum non est, excommunicationis censuram ansam dedisse Pontificibus, vt potestatem temporalem sibi arrogarent.

Sed placet notare nonnulla, quæ in hoc capite Barclaius non sine magna temeritate effutijt.

1 Primum est illud: ¶ Sed hic Lector monendus est, sententiam illam omnium vocibus celebratam, excommunicationem omnem esse timendam; cùm hac exceptione intelligi debere, extra quam si manifestè constet esse iniustam; tunc enim nec curanda, nec timenda est, modo absit ab excommunicato contemptus, & præsumptio.]

Hanc Barclaij doctrinam damnant omnes boni Scriptores, qui distinguunt inter excommunicationem iniustam, & nullam: & iniustam quidem docent cum S. Gregorio esse timendam; nullam autem, non esse timendam, nisi aliquando ob scandalum, quando videlicet nullitas excommunicationis nota non est. Ac ne singulos Doctores afferre necesse sit, audiamus Martinum Nauarrum, qui communem doctrinam hanc esse testatur. In Enchiridio cap. 27. num. 3. sic Nauarrus loquitur, Sententia excommunicationis, quantumuis iniusta, valet regulariter, & ob id Gregorius in cap. 1. 11. q. 3. dixit, timendam esse siue iusta sit, siue iniusta. & infra, Vbi glossa, & vbique Doctores apertè dicunt valere, & ligare excommunicationem iniustam, & differre ab ea quæ est nulla.

2 Alterum est in illis verbis: ¶ Cuius generis excommunicationis illa videtur, quæ in subditos profertur, eo quòd Regi, vel Principi suo excommunicato pareant in ijs, quæ temporalis sunt iurisdictionis, & Dei mandatis non repugnant.]

Huius doctrinæ temeritatem, vel ex eo possumus demon-

monstrare, quòd per eam damnatur sententia Innocentij IV. lata in Lugdunensi Concilio: quæ potest enim maior esse temeritas, quàm damnare manifestæ iniustitiæ sententiam Summi Pontificis, in generali Concilio latam,& omnium consensu probatam?

3 Tertium est in illis verbis: ¶ Et verò Gregorius VII. partim publica offensa Henrici IV. Imperatoris, partim priuata iniuria permotus, id iuris dandi, & auferendi Regna apertè sibi primus omnium asseruit.]

At qui falsum omnino est, quod Gregorius VII. primus omnium sibi asseruerit ius dandi, & auferendi Regna: iam enim supra numerauimus sex Pontifices, qui ante Gregorium VII. idem fecerunt, videlicet Gregorium primum, Gregorium secundum, Zachariam, Leonem tertium, Gregorium quartum, & Hadrianum secundum. Nam Gregorius primus in priuilegio supra citato apposuit illa verba, *Siquis autem Regum, Antistitum,&c. honore suo priuetur*. Gregorius secundus Imperatorem Leonem Isauricum vectigalibus Italiæ priuauit, teste Zonara, Cedreno, & alijs. Zacharias Childericum à Regno deposuit,& Pipinum in Regnum exaltauit; testibus Annalibus Francorum antiquissimis,vbi sic legimus: *Data auctoritate sua (Zacharias) iussit Pipinum Regem constitui*. & infra: *Secundum Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est*. Idem dicit Aimoinus,Eginarthus, Lambertus, Regino, Sigebertus, Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Abbas Vrspergensis, Otho Frisingensis, & Albertus Chrantzius, quorum verba infra citabimus. Leo tertius à Græcis ad Francos Imperium Occidentis transtulit, quod testimonijs historicorum,Pontificum, Imperatorum, & ipsorum Principum Electorum probauimus in lib. 1. de translatione Imperij. Gregorius IV. decretum Francorum, quo Ludouico Pio Imperium auferebatur, auctoritate sua rescidit, & Imperium Ludo-

uico

nico restituit, vt refert Marianus Scotus lib. 3. Chronici, his verbis, Ludouicus Reginam Aquis obuiam ei venientem iubente Papa Gregorio accepit: siquidem filij Ludouici non solùm Imperium patri abrogauerant, sed etiam Iuditham vxorem ei ademerant; sed vtrumque iubente Gregorio recepit. Et Paulus Aemilius lib. 3. de rebus gestis Francorum: Lugduni, inquit, Concilium Episcoporum, quos Ludouici Imperatoris filij contraxerant habitum, Imperiumq. patri abrogatum, quod decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo rescissum est. Denique Hadrianus secundus plus ducentis annis Gregorio septimo antiquior, cùm accepisset, Imperium Ludouici iunioris Imperatoris à Carolo Caluo Rege armis tentari, scripsit ad Carolum minaces literas, teste Aimoino lib. 5. cap. 24. qui sic ait, In epistolis Papæ continebatur, vt Regnum quondam Lotharij, quod Ludouico Imperatori spirituali eius filio, hæreditario ei iure debebatur, & quod ad eum post mortem eiusdem Lotharij redijt, vel homines in eo degentes, mortalium nullus inuaderet, nullus commoueret, nullus ad se conaretur inflectere: quod si quis præsumeret, non solùm per suæ auctoritatis ministerium infirmaretur, verùm etiam vinculis anathematis obligatus nomine Christianitatis priuatus, cum Diabolo omnino locaretur.

Quartum est in verbis sequentibus: ¶ Verùm enim nihil aliud Gregorius eo facto quam cruentas, & furiosas tragœdias excitauit, nec infeliciter destinata vi, & armis prohibitus perfecit.]

Hoc quoque falsum esse notissimum est, quoniam cruẽtas, & furiosas tragœdias non Gregorij decretum, sed Henrici inobedientia peperit: & quod potissimum optauit Gregorius, vt videlicet inuestituras Episcoporum de manibus laicorum eriperet, partim per se, partim per successores omnino perfecit. Siquidem Gregorij sententiam,

& de-

& decretum confirmarunt omnes eius successores, Victor tertius, Vrbanus secundus, Paschalis secundus, Gelasius secundus, & Callistus secundus, cuius tempore Imperatoribus cedentibus pax inter Sacerdotium, & Regnum facta est: sic enim scribit Abbas Vrspergensis in Chronico anni millesimi centesimi vicesimisecundi, Ipse, in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolicæ reuerentiæ obedientiam, causa matris Ecclesiæ etiam vltra spem plurimorum inflexit, &c. vide totum locum.

5 Quintum, & vltimum est in illis verbis, vbi magnificè laudat Hosium Episcopum Cordubensem, quem vocat virum magnum, & nobilissimum Confessorem: atque ex eius sententia constare dicit, Ecclesiam primis temporibus, neque temporalem potestatem in Principes habuisse, neque habere se credidisse; ac ne quidem ob hæresim: quod crimen grauissimum & perniciosissimum est.]

Sed nos Hosium virum magnum aliquando fuisse scimus, sed turpissimè postea lapsum in Arianam hæresim non ignoramus. Id enim tradit Athanasius in epist. ad solitariam vitam agentes, & in Apologia secunda; Hilarius in lib. de Synodis; Epiphanius hæresi 73. Sebadius in libro contra Arianos; Sulpicius lib. 2. Sacræ historiæ; Socrates lib. 2. cap. 26. Sozomenus lib. 4. cap. 5. Vigilius Martyr, in lib. 5. aduersus Eutychetem: denique Isidorus de Viris illustribus in Gregorio Betico. Deinde Hosius quantumuis nunquam lapsus fuisset, tamen non tanti faciendus est ab hominibus Catholicis, vt anteponatur Concilijs generalibus, non vni, sed multis, & Doctoribus omnibus initio à nobis citatis, qui communi consensu docent, propter hæresim posse à Summo Pōtifice Principes deponi, ac principatu priuari. Addo postremò verba Hosij nihil omnino aduersus communem sententiam facere. Quid enim ille dixit? non licere Pontifici Imperium gerere, vt neque

Imperatoribus Pontificatum. Sed etiam si Pontifex Imperium non gerat, potest tamen per ipsam pontificalem potestatem Imperatorem hæreticum ab Ecclesia arcere, ac ne Ecclesiæ noceat Imperium illi abrogare. Neque enim Zacharias Rex erat, & potuit tamen Regem deponere: Neque Leo III. Imperator erat, & tamen Imperium ab vna gente ad aliam transferre potuit. Imò si Papa Rex aut Imperator esset, non posset Imperiali, aut Regia potestate Imperatorem aut Regem deponere, quia par in parem non habet imperium: proinde quod facit Papa, facit Apostolica, id est, suprema spirituali potestate, vt Christi Vicarius, non vt Princeps terrenus. Ex his apparet quantum officiat lumini mentis prauus propriæ opinionis affectus: Barclaius enim amore captus opinionis suæ in verbis Hosij perspicuè se id videre existimauit, cuius nos ne vestigium quidem cernimus.

De Potestate in temporalia, quam indirectè Theologi summo Pontifici tribuunt.
Cap. V.

IN quinto Capite Barclaius explosa (vt ipse dicit) Canonistarum, & Bozij sententia, aggreditur refutare sententiam Theologorum, qui dicũt Papam habere potestatem in temporalia indirectè. Sed antequam ad eius argumenta refellenda accedam, explicabo breuiter quid intelligamus per voces illas directè, & indirectè; & quis sit auctor earum vocum. Igitur per voces directè, & indirectè, non intelligimus, vt aliqui per iocum dicunt, potestatem spiritualem esse in Pontifice directè, id est, iustè, & legitimè; temporalem autem indirectè, id est, iniustè, & vsurpatiuè; sed potestatem Pontificiam per se, & propriè spiritualem esse, & ideò directè respi-

respicere, vt obiectum suum primarium, spiritualia negocia; sed indirectè, id est, per ordinem ad spiritualia, reductiuè, & per necessariam consequentiam, vt sic loquamur, respicere temporalia, vt obiectum secundarium, ad quod non conuertitur hæc spiritualis potestas, nisi in casu, vt loquitur Innocentius tertius, in cap. Per venerabilem, Qui filij sint legitimi, In alijs, inquit, regionibus, certis causis inspectis, temporalem iurisdictionem casualiter exercemus: quomodo etiam loquitur sanctus Bernardus, in lib. 1. de Consideratione, cap. 5. Sed, inquit, aliud est incidenter excurrere in ista (temporalia negocia) causa quidem vrgente; aliud verò vltrò incumbere istis, tamquam magnis, dignisq. tali. Porrò auctorem harum vocum habemus Innocentium IV. Pontificem doctissimum. Is enim explicans, cap. Nouit, de Iudicijs. §, de feudo, dicit, Pontificem directè non iudicare de feudis; secus autem indirectè, ratione peccati. Eadem distinctione vtitur Ioannes de Turrecremata, Thomas Caietanus, Petrus de Palude, Durandus, Franciscus Victoria, Dominicus à Soto, Martinus Ledesmius, Iacobus Simanca, Antonius Cordubensis, Martinus Nauarrus, Ludouicus Molina, & alij.

Venio nunc ad argumenta Barclaij. Primùm adfert argumentum, quo ego fueram vsus aduersus eos, qui potestatem Pontificis, simul pontificiam, & Regiam, spiritualem, & temporalem esse volebant, Reges autem temporales, non tàm esse Reges, quàm executores pontificiæ potestatis, & voluntatis. Argumentum meum hoc fuit, Potestas Regum terrenorum est à Deo, vt confitentur ipsimet Pontifices; sanctus Leo, epist. 38. ad Martianum; sanctus Gelasius, in epist. ad Anastasium; sanctus Gregorius, lib. 2. epist. 61. Nicolaus, in epistola ad Michaelem: ergo vel potest summus Pontifex tollere exequutionem administrationis à Regibus, & Imperatoribus tamquam summus ipse Rex, & Imperator, vel non potest; si potest ergo est maior

Rex

Christo, cùm possit auferre, quod Christus dedit; si non potest, ergo non habet verè potestatem Regiam in ipsos Reges, & Imperatores. Hoc argumentum ita retorquet Barclaius aduersus meam, & Theologorum cæterorum sententiam.

1 Aut potest summus Pontifex aliquo modo, hoc est, directè, vel indirectè auferre Regibus, & Imperatoribus Regna, atque Imperia, alijsque conferre; aut non potest: si potest, ergo est aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipse aufert: minor enim vel par auferre non potest, quod à maiore, vel æquali concessum est; ac ne Vicarius quidem eius, qui concessit sine expresso Domini mandato: (ne quis nobis reponat, Papam tamquam Christi Vicarium id facere, cùm ipse nullum de ea re mandatum neque expressum, neque tacitum accepisse inueniatur) si non potest, ergo falsum est, quod dicunt, eum habere summam potestatem indirectè disponendi de omnibus rebus temporalibus Christianorum, & deponendi de Solio Reges, & Imperatores, aliosq. in eorum locum sufficiendi.] hæc Barclaius.

Respondeo. Cùm dicimus ex Pontificum sententia Regum terrenorum potestatem esse à Deo: non intelligimus, esse à Deo immediatè, quomodo est à Deo potestas summi Pontificis; sed esse à Deo, quia Deus voluit esse in genere humano politicum regimen; & ideò instinctum quendam naturalem dedit hominibus, vt eligant sibi Magistratus à quibus regantur: & præterea voluit Deus regimen politicum esse distinctum ab Ecclesiastico, vt expresse docuit Nicolaus Papa, in epist. ad Michaelem; & post eum Innocentius, in cap. Solitæ, de maiorit. & obedien. & ante vtrunque Gelasius, in epist. ad Anastasium. Ex his perspicuum est argumentum meum solidum esse, & argumentum Barclaij omnino infirmum; nam si in summo Pontifice esset potestas spiritualis, & temporalis directè, & esset Pontifex Rex Mundi, vt est Pontifex Ecclesiæ vniuersæ, & Reges

cæteri

cæteri essent meri executores temporalis iurisdictionis; certè posset Pótifex pro arbitrio suo priuare quoslibet Reges administratione, & executione iurisdictionis temporalis; & hoc modo posset tollere regimen politicum, vel confundere cum Ecclesiastico; & esset maior Christo, cùm posset tollere, vel confundere potestates, quas ille voluit esse, & esse distinctas. At si in summo Pontifice ponatur potestas spiritualis tantùm directè, & temporalis indirectè, id est, in ordine solùm ad spiritualia; non sequitur, posse Pontificem tollere, vel confundere politicum regimen; sed solùm sequitur, posse Pontificem per spiritualem, atque Apostolicam eminentissimam suam potestatem dirigere, & corrigere potestatem politicam, eamque, si opus sit, ad finem spiritualem, vni Principi adimere, & alteri conferre. Atque vt respondeamus in forma ad argumentum: cùm ille dicit, Aut potest Summus Pontifex aliquo modo, hoc est, directè, vel indirectè auferre Regibus, & Imperatoribus Regna, atque Imperia alijsq. conferre, aut non potest. Respondeo, potest; cùm ille colligit, si potest, ergo est aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipse aufert: nego consecutionem. nam Deus non dedit immediatè Regnum huic aut illi, sed dicitur potestas Regum esse à Deo, quia Deus voluit esse inter homines potestatem politicam, eamq; distinctam ab Ecclesiastica; proinde cùm Summus Pontifex transfert Regnum ab vno ad alium, non tollit quod Deus dedit, sed ordinat, & dirigit: & quemadmodum Deus dat Regna hominibus mediante consensu, & consilio hominum; & potest, ac solet ea mutare & transferre de gente in gentem, mediante consilio & consensu eorundem hominum; ita potest maiore ratione ea mutare, & transferre propter finem spiritualem per Vicarium suum generalem, quem constituit super totam familiam suam. At, inquit Barclaius, iste Vicarius non habet mandatum Domini, neque expressum, neque tacitum.

tum. Imò habet expressum, sed in genere: eo siquidem ipso quod factus est Pastor gregis totius, & Præpositus toti familiæ, & caput vice Christi totius corporis Ecclesiæ, intelligitur habere mandatum regendi, & dirigendi, & corrigendi omnes oues totius gregis; omnes conseruos, qui sunt in familia; & omnia membra, quæ sunt in corpore: neque excipiuntur Imperatores, & Reges, nisi velint excipi à numero ouium Christi, & seruorum Christi, & membrorum corporis Christi.

2 Adfert deinde Barclaius alterum argumentum, quod ego proposui aduersus eorum sententiam, qui tribuunt Summo Pontifici potestatem temporalem directè in omnia Regna mundi: illudq. retorquere conatur aduersus meã, & aliorum Theologorum sententiam de potestate temporali indirectè, id est, in ordine ad spiritualia. sic autem loquitur:

1 ¶ Sed aliud longè efficacissimum, quod ex eodem Bellarmini libro, & capite supra retulimus, hoc loco ad institutum nostrum optimo iure in hunc modum adaptabimus. Si verum est, Papam habere potestatem indirectè disponendi de rebus temporalibus omnium Christianorum, aut eam habet iure diuino, aut iure humano: si iure diuino; deberet id constare ex Scripturis, aut certè ex Apostolorum traditione: ex Scripturis nihil habemus, nisi datas Pontifici claues Regni cælorum: de clauibus Regni terrarum nulla mentio fit: traditionem Apostolorum nullam aduersarij proferunt.]

1 Respondeo: Habet Summus Pontifex iure diuino potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum in ordine ad finem spiritualem. Id verò constat ex Scripturis; nam in clauibus Regni cælorum Apostolo Petro, pro se, & successoribus traditis, Matth. 16. non intelliguntur quidem claues Regni terrarum, de quibus nulla mentio facta est in Euangelio, quia non erat necessarium, vt

Summus Princeps Ecclesiæ simul esset Monarcha temporalis huius Mundi: sed intelligitur potestas disponendi de temporalibus, quatenus ea iuuant ad aperiendum fidelibus Regnum cælorum, vel impediunt atque obstant, ne fidelibus aperiatur Regnum cælorum.

3 At, obijcit Barclaius, ¶ Quod si dixerint, neque expresso Dei verbo, neque traditione Apostolorum ad huius potestatis confirmationem opus esse; cùm indirectè tantùm, & ex quadam sequela Pontifici competat, tamquam inseparabilis quædam accessio, & appendix potestatis illius spiritualis, qua supremus animarum Pastor in omnes Christiani gregis oues præditus est. Nos rursus ab eis petemus aliquod eius accessionis, & coniunctionis testimonium ex Scripturis, vel traditione Apostolorum.]

Respondeo. Iam dixi, potestatem, de qua loquimur, haberi expresse in Scripturis, sed generatim, non in particulari; in illo videlicet cap. 16. Matth. Tibi dabo claues Regni cælorum, & Ioan. 21. Pasce oues meas: atque ex ijsdem istis testimonijs diuinis colligi particularem illam accessionem, & coniunctionem potestatis disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia, vt non semel explicatum est. Neque verum est quod Barclaius subiungit, hanc tantam potestatem tum à Christo, tum ab Apostolis eorum successoribus alto silentio in Ecclesia tot seculis fuisse prætermissam. Nam à Christo satis apertè significata est in locis citatis: & ab Apostolo etiam indicata 1. Corinth. 6. cùm ait, Nescitis, quia & Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? & à successoribus Apostolorum Petri, & Pauli, Romanis videlicet Pontificibus, re ipsa demonstrata est in depositione Regum, & Imperatorum, iam inde ab anno Domini septingentesimo: nam ante illud tempus, vel defuit necessitas, vel opportunitas.

4 Obijcit rursus Barclaius, ¶ Si vtraque potestas ab altera, spiritualis scilicet à temporali, & è contra, separari pos-

ri possit: locus erit sententiæ, qua quod directè fieri non permittitur, id nec indirectè fieri statuit: ita enim prudentes definierunt, quoties aliquid directè fieri prohibetur, id nec indirectè quidem, siue per consequentiam fieri posse; nisi id quod prohibitum est, sequatur necessario ad aliud iure permissum, ita vt permissum sine prohibito non possit procedere, & nisi (vt cum Iureconsulto dicam l. 5. § generaliter, de donatione inter vir. & vxor.) vtriusque causa ita commixta sit, vt separari non possit. Vnde eum, qui solus rem alienare non potest, ne cedere quidem posse liti super ea motæ concluditur, iuxta Panorm. in cap. dudum. 54. de elect. & cap. cùm pridem, de pact. quòd nimirum obliquè, & indirectè hoc modo rem alienaret. Si igitur Papa, quatenus Papa nullam temporalem iurisdictionem directè habet in Christianos, quod illi concedunt, superiore iuris sententia effici videtur, eum ne indirectè quidem habere posse. Quapropter vt suam hominibus sententiam persuadeant, debent ex Scripturis, aut Apostolorum traditionibus testimonium proferre; vel saltem docere, temporalem potestatem de qua loquuntur ita coniunctam esse cum spirituali, vt ab ea diuelli, & separari, vt, inquam, spiritualis sine ea consistere nullo modo possit: quod quoniam præstare nequiuerunt, nihil nisi opiniones incertas sunt sequuti, & rationes quæ non satis videntur concludere, quod assumunt.]

1 Respondeo. De coniunctione & separatione Ecclesiasticæ potestatis, & politicæ, duplex potest esse quæstio. vna, An possit Ecclesiastica potestas esse sine Politica, ita vt nullus in Ecclesia sit Princeps politicus; & contra, An possit potestas politica inueniri in aliqua gente, vbi nullus sit Prælatus Ecclesiasticus; & hoc modo concedimus posse inueniri has potestates omnino separatas: primis enim temporibus Ecclesiæ fuit in terris Ecclesia sine vllo Principe temporali Christiano, & fuerunt eodem tempore, &

sunt

sunt etiam nunc aliqua Regna infidelium, vbi nulli sunt Prælati Ecclesiastici. Altera quæstio esse potest, An possit dari summa potestas Ecclesiastica, siue spiritualis, quæ non habeat aliquo modo annexam potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia: & hoc modo negamus posse dari potestatem summam Ecclesiasticam, siue spiritualem, quæ non habeat annexam potestatem temporalem aliquo modo, id est, in ordine ad spiritualia. Nam etiam illo tempore, quo nulli erant in Ecclesia Principes temporales, potuit Princeps Ecclesiasticus iubere fidelibus, vt de bonis temporalibus alerent ministros Sacramentorum: item, vt fideles dirimerent inter se lites ciuiles, & non adirent pro his rebus tribunalia infidelium: quorum vtrumque docet Apostolus in priore ad Corinth. cap. 6. & 9. Potuit quoque Ecclesia non tolerare super se Principem infidelem, si is auertere conaretur fideles à cultu veri Dei, vt S. Thomas docet in 2.2.q.10.art.10. Denique illo tempore deerat vsus potestatis huius in Principes, quia nulli erant; sed potestas ipsa non deerat: aliud enim est potestas, aliud vsus potestatis. Itaque fundamentum Barclaij de separatione harum potestatum omnino corruit, & eo ruente ruit totum ædificium argumentorum ipsius. Nam quod adducit ex iure ciuili, & canonico non facit ad rem; quia non admittimus separari posse omnino potestatem spiritualem à temporali; & contrarium pro comperto habemus, idq. ex testimonio Scripturæ, & praxi Ecclesiæ. Barclaius autem assumit tamquam certa, & concessa, nos destitui testimonio scripturæ, & potestates illas nullo modo esse coniunctas: quæ nemo nostrum concedit; imo etiam falsa esse contendimus. Accedit præterea, quod quando in Ecclesia sunt Principes temporales, vt post primos ducentos, vel trecentos annos semper fuerunt: tunc potestas Ecclesiastica, & politica coniunctæ sunt adhuc strictiore vinculo; quoniam Princeps politicus subiectus est Prin-

cipi spirituali, vt filius patri, & membrum capiti. Siquidem Respublica politica,& spiritualis vnam Ecclesiam faciunt, non duas: & illius vnius Ecclesiæ caput est Vicarius Christi, Petriq. successor. Quare si quid valerent argumenta Barclaij pro Principibus qui fidem Christi nunquam susceperunt, quod tamen non admittimus; certè pro Principibus Christianis, aut qui Christiani aliquando fuerunt, nihil prorsus valent. Sed de hac re plura suo loco dicenda sunt.

Cur Primis septingentis annis Summi Pontifices non deposuerunt Reges hæreticos, vel Apostatas. Cap. VI.

N sexto Capite Barclaius producit tamquam argumentum insolubile, quod neque vsus,neque exemplum, neque mentio vlla talis Pontificiæ potestatis annis circiter mille in Ecclesia fuerit: cùm multi interea Principes Christiani impiè, crudeliter, peruersè, & magno Ecclesiæ detrimento Regnis, atque Imperijs abuterentur. Deindè adfert solutionem ad hoc suum argumentum, quam ante annos viginti ad argumentum simile dedit Franciscus Romulus in Responsione ad Apologiam, quæ falsò Catholica inscribebatur: & eam solutionem in toto capite, & sequentibus vsque ad duodecimum prolixè admodum,& magnis clamoribus odiosissimè refellere nititur,vt in his sex capitibus non Iureconsultum,aut Theologum disputatorem; sed tragicum declamatorem agere voluerit. Quare adscribam hoc loco responsionem integram Francisci Romuli, vt eam Barclaius refert, deindè respondebo ad singulas partes Barclaianæ confutationis. Sic igitur loquitur Franciscus Romulus in Apologia cap.8.

Iam

[Iam verò quòd quarto loco aduersarius obijcit de maiorum nostrorum consuetudine, qui Principes multos hæreticos passi sunt, vt Constantium, & Valentem, Arianos; Anastasium Euthychianum; Heraclium Monothelitam, & si qui sunt alij, ad rem nihil facit; neque enim Ecclesia temerè, & inconsideratè potestate sua debet abuti. Porrò non rarò accidit, vt tanta sit quorundam Regum cum improbitate, ac sæuitia iuncta potentia, vt Ecclesiastica censura, neque ad eos coërcendos quicquam prosit, & Catholicis populis, in quos Principes irritati magis sæuiunt, plurimum obsit. Quid enim quæso profuisset quondam Ecclesiæ, si tentasset, vel Ostrogothos Reges in Italia, vel in Hispania Vvisegothos, aut Vvandalos in Africa excommunicare, ac de solio deturbare, quamuis id facere optimo iure potuisset? Quod idem de Constantio, Valente, & alijs supra nominatis intelligi debet. Siquidem ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium subeundum Episcopi, quam ad Principes coercendos parati esse deberent. At vbi vidit Ecclesia suæ potestati locum aliquem aperiri, vel cum ipsorum Principum spirituali vtilitate, vel certè sine detrimento, & pernicie populorum; non sibi defuit, vt exempla paulò ante allata demonstrant. Sic enim Ecclesia Leonem Isauricum Imperij parte, & Henricum quartum toto Imperio, & Childericum Regno Franciæ spoliandos esse iudicauit, vt re ipsa deinceps, & Leo parte Imperij, & Henricus Imperio toto, & Childericus Regno caruerit. Itaque veteres illos Imperatores Constantium, Valentem, & cæteros, non ideò tolerauit Ecclesia (vt aduersarius somniat) quòd legitimè in Imperium successissent; alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitimè successerant, pertulisset; sed quòd illos sine populi detrimento coërcere non poterat, istos poterat.]

Hæc responsio Francisci Romuli à morsibus Barclaij vindicanda est, tùm quia ad rem nostram maximè facit, tùm

quia est hominis Catholici, & eruditi, cuius librum iam olim vidi, non Romæ excusum, vt Barclaius fingit; sed in Gallijs; qua vrbe non memini. Ergo Barclaius partem illam reprehendendam primo loco sibi desumpsit, vbi dicitur, Ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium subeundum Episcopi, quàm ad Principes coercendos parati esse deberent. Quæ verba Barclaius pro sua modestia dicit, falsa esse, & in meris, mirisq. mendacijs fundata. Deindè addit, ea indigna sibi videri, quæ ab vllo Catholico, ne dum Theologo in medium adferantur. Denique ita in partem deteriorem ea verba interpretatur, vt exclamet: Quid enim? an nos incidimus in ea tempora, quibus Episcopi milites potius quàm martyres esse debeant? aut legem Dei, atque Ecclesiam prælijs, quàm prædicationibus defendere? Atque hinc accepta occasione toto illo capite aduersus mores Episcoporum, & Cardinalium maximo furore bacchatur. Sed nos conuicijs, & maledictis præteritis, & tota eius canina eloquentia prætermissa, breuiter respondebimus. Primo falsum esse dico, quod initio capitis ipse sumit, annis circiter mille, neque vsum, neque exemplum, neque mentionem vllam talis Pontificiæ potestatis in Ecclesia fuisse: siquidem exempla Gregorij primi, secundi, & quarti, nec non Zachariæ, & Leonis III. supra allata contrarium euidenter ostendunt. Deinde addo, Franciscũ Romulum non diuisisse responsionem in partes duas, vt iste fingit; vna est enim, & simplex responsio, videlicet non potuisse Ecclesiam illo tempore vti potestate sua; ideò subeundum fuisse martyrium potius, quàm fidem abnegandam. Quemadmodũ etiam hoc tempore vbi Ethnici præualent, vt in Insulis Iaponijs; vel hæretici, vt in Britannia, plurimi ad martyrium animantur, & reipsa martyrium fortissimo animo suscipiunt potius, quàm ad fidei abnegationem perduci se sinant. Adiungo postremo tempus martyrij proprium illud esse, cùm neque fuga, neque iusta defensione,

sed

sed sola passione abnegatio fidei declinari potest. Neque enim Dominus in Euangelio vim vi repellere vnquam prohibuit; fugam autem non modo permisit, sed etiam in certo casu, vt cùm Ecclesiæ necessitas, vel maior vtilitas id postulat, imperauit dicens, Cùm vos persequentur in vna ciuitate fugite in aliam, Matth. 10. neque in gladios persecutorum irruere, sed mortem pro fidei confessione illatã tolerare æquo animo iussit. Et quidem quod attinet ad fugam tàm euidens est mandatum Domini, & testimonia, atque exempla sanctorum Prophetarum, & Apostolorum, quæ copiosè adducit sanctus Athanasius in Apologia pro fuga sua, vt nulla de hac re dubitatio Catholicis relicta sit. quod autem liceat vim vi repellere, & iure belli persecutionem siue gentilium, siue hæreticorum propulsare, si vires adsint; docent bella Machabeorum aduersus Antiochum, qui populum Dei ad idololatriam compellere satagebat. docent bella Catholicorum aduersus hæreticos in Africa tempore sancti Gregorij, de quibus loquitur idẽ S. Gregorius, lib. 1. epist. 77. ad Gennadium Exarchum, vbi eum laudat, quòd magno zelo hæreticos armis persequeretur, eumq. excitat, & hortatur, vt viriliter pergat. docent bella Catholicorum aduersus hæreticos Albigenses, & Tholosanum Comitem Raymundum patronum ipsorum, vbi diuina adiuuante gratia plus centum millibus vno prælio à Simone Comite Monfortio cum exigua manu cæsi sunt, vt scribit Paulus Aemilius, lib. 6. historiæ Francorũ. docent nostro tempore bella Heluetiorum Catholicorum aduersus Heluetios hæreticos Zuinglianos. Nam vt scribit Ioannes Cochleus de Actis Lutheri anno 1531. Heluetij pro fide Catholica pugnantes, cùm numero, & viribus essent inferiores, & sola iustitia causæ superiores, quinque prœlijs hæreticos gloriosè vicerunt. quo tempore autem Catholici à Constantio Ariano Imperatore vexari cœperunt, ad Constantem Principem Orthodoxum, qui in Occi-

dente

dente imperabat sanctus Athanasius alijq. Episcopi Catholici confugientes literas impetrarunt minaces ad Constantium, vt habetur in historia tripartita, lib. 4. cap. 25. quibus literis ad tempus repressa persecutio est; sed paulò post Constante defuncto, & Constantio in toto orbe Romano Imperium obtinente, cùm nemo esset, qui illi resistere auderet; tempus illud aduenit, quo Episcopi ad martyrium parari, non autem de Imperatore excommunicando, vel deponendo cogitare deberent. Atque hæc est sententia Francisci Romuli, non ea, quam illi Barclaius affingit, quasi voluerit olim Episcopos martyres esse debuisse, nunc milites esse debere.

Cur Ecclesia Constantium hæreticum, & Iulianum Apostatam Imperatores non deposuit. Cap. VII.

IN, septimo Capite refutare Barclaius aggreditur verba illa postrema Francisci Romuli. [Itaque veteres illos Imperatores Constantium, Valentem, & cæteros, non ideò tolerauit Ecclesia, quòd legitimè in Imperium successissent: alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitimè successerant, pertulisset; sed quod illos sine populi detrimento coërcere non poterat, istos poterat.] Et miratur, hoc idem scripsisse Bellarminum, lib. 5. de Pontifice, cap. 7. Sed vt magis miretur, sciat hoc idem sensisse sanctum Thomam in 2. 2. q. 12. art. 2. ad primum, vbi dicit Ecclesiam tolerasse, vt fideles obedirent Iuliano Apostatæ, quia in sui nouitate, nondum habebat vires compescendi Principes terrenos. Existimat igitur Barclaius, Ecclesiam facilè potuisse, si voluisset, tum Constantium Arianum, tùm Iulianum Apostatam de solio deturbare; sed id non fecisse,

fecisse, quòd sciret illos legitimè in Imperium successisse. Argumenta eius hæc sunt. Primum, quia totus orbis tempore Constantij Christianus erat, & eius pars maxima Orthodoxa. ¶ Falsissimum, inquit, esse dico, non potuisse Ecclesiam coërcere illos æquè facilè, atque istos, ne dicam facilius, & sine detrimento populi, siue id armis tentare, sine arte aliqua, & hominis deuoti opera vti voluisset. Iam enim totus orbis sub Constantio Christianus fuit (vt ex epist. Constantini magni ad Ecclesiam, ab Eusebio, & Nicephoro relata constat) & eius pars maxima Orthodoxa: ita vt vires illis ad opprimendum Imperatorem nequaquam defuerint, si fas, aut pium credidissent armis aduersus legitimum Principem decertare.]

Respondeo. Primùm, verum non est, tempore Constantij totum orbem fuisse Christianum, neque hoc dicit in ea epistola Constantinus. Et si hoc esset verum, quo modo Simmachus Præfectus Vrbis longa oratione (quæ extat apud sanctum Ambrosium inter Epistolas eius vicesimam nonam, & tricesimam primam) persuadere conatus fuisset Valentiniano Imperatori, vt sacra gentilibus Romanis restitueret? Cur sanctus Ioannes Chrysostomus, in oratione de sancto Babyla, & Theodoretus, in libris de curandis Græcorum affectionibus tàm multa disputassent aduersus gentiles sui temporis? Cur sanctus Augustinus, & Paulus Orosius scripsissent contra querelas gentilium, ille libros de Ciuit. Dei: iste historiam cladium, quas Romani antequam Christus aduenisset acceperant? Denique Barbari cum quibus post tempora Constantini ad Orientem, & Septentrionem Romani assiduè decertabant, Parthi, Persæ, Sarmatæ, Gothi, non ne maxima ex parte gentiles erant? Deindè etiamsi hoc esset verum; non tamen inde rectè colligi posset, facilè fuisse Ecclesiæ coërcere Constantium, vel Iulianum: nam Imperatores illi potentissimi erant, & multas legiones armatas ducebant, aduersus quas nihil poterat

rat inermis multitudo fidelium, præsertim cùm Principem aliquem Christianum non haberet, qui vellet, aut posset eam armare, & armatam ducere aduersus Imperatores. Hoc certè tempore in Imperio Turcarum plurimi sunt Christiani, & fortasse plures numero, quàm ipsi Turcæ sint: tamen quia neque Ducem, neque arma in promptu habēt, aduersus Turcarum Regem nihil possunt; quæ causa fuit olim, cur neque Itali iugum Gothorum, neque Africani Vvandalorum, neque Galli Francorum excutere possent. At Leonem Imperatorem Græcum facilè fuit Summo Pontifici Gregorio excludere ab Imperio Italiæ, quoniam vires eius in Italia debilitatæ erant, & Proceres Italiæ hoc ipsum maximè expetebant, vt facultas eis à Pontifice daretur deficiendi ab Imperatore impio: pari ratione Childericum Regem Francorum nullo negocio potuit Zacharias Pontifex Regno priuare, cùm id ipsum Proceres Franci cuperent, & ipse potestate rerum gerendarum ad Magistrum Palatij translata ocio desidiaq. langueret. Denique Henricum Imperatorem non ante Gregorius Papa deponendum esse decreuit, quàm grauissima eius crimina vocibus populorū ad eum delata iustitiam postularent, vt Marianus Scotus alijq. eius temporis historici docent.

Addit Barclaius, temporibus Constantij non defuisse in Aegypto, & Lybia, alijsq. locis per Asiam, & Europam Monachos per multos, in quibus non minor zelus erat quàm in illo, qui Henricum tertium Francorum Regem confodit, qui, si licuisset, facilè Constantium de medio tollere potuissent.

Respondeo. Non pertinet ad Monachos, aut alios Ecclesiasticos viros cædes facere, vt habetur 23.q.8.Can.1.& sequentibus; multò autem minus per insidias Reges occidere. Neque Summi Pontifices consueuerunt ista ratione Principes coërcere. Ipsorum mos est, primùm paternè corripere, deinde per censuram Ecclesiasticam Sacramen-

torum

forum Communione priuare, denique subditos eorum à iuramento fidelitatis absoluere, eosq. dignitate, atque auctoritate Regia, si res ita postulat, priuare. Exequutio ad alios pertinet. Quare Innocentius Pontifex cùm in Concilio Lugdunensi Friderico II. Imperium abrogasset, dixisse fertur, Ego, quod meum est, feci; faciat, & prosequatur super his Deus, quod voluerit. Id refert Matthæus Paris in Henrico tertio referens acta anni Domini 1245.

Pergit deinde, & probare nititur, facilè fuisse Ecclesiæ tollere de medio Iulianum Apostatam, & Valentem Arianum, quia exercitus eorum magna ex parte Catholici erat, & Episcopis obedientes, quod cùm non fecerit, sequitur, aut Pontifices illius temporis non esse functos officio suo, aut credidisse non sibi licere Principes, quamuis Apostatas, aut hæreticos deponere.

Respondeo. Iulianum Apostatam difficillimum fuit deponere, quoniam ipse solus Imperium regebat; neque verum est totum eius exercitum fuisse Christianum: scribit enim Ruffinus, lib. 2. cap. 1. totum fuisse pollutum sacrilegijs, sacrificijs videlicet idololatricis: nam, vt scribitur in Historia tripartita, lib. 7. cap. 1. legem tulerat Iulianus, vt omnes milites sacrificarent Idolis, aut de militia eijcerentur. Itaque plenus erat exercitus Paganis, aut ijs, qui à Christo defecerant. Neque his repugnat, quod aduersarius citat ex Ruffino, Socrate, & Theodoreto; Iouiano recusante Imperium sumere, quòd ipse Christianus cùm esset, Paganis imperare nolebat, exercitum vna voce clamasse, & nos Christiani sumus. Siquidem ea vox significabat, plerosq. illorum corde, ac voto Christianos fuisse, non manifesta professione: alioqui Iouianus, non eis obiecisset paganismum, neque dixisset, se nolle imperare Paganis. Itaque si qui erant in exercitu Iuliani Christiani, occulti erant, & communicatione sacrilegorum sacrorum maculati, Pagani habebantur. De Valente idem omnino dici

dici poteſt: quamuis enim paucos quoſdam in exercitu ſuo Catholicos haberet, tamen multitudo, Principis ſequebatur errores. Neque alia cauſa eſt, cur Valentinianus Catholicus Imperator fratrem Valentem hæreticum toleraret, niſi quia non facilè erat ſine periculoſo, & ambiguo bello de Imperatorio ſolio illum deijcere.

Subiungit poſtremò Barclaius duo Patrum teſtimonia, vnum S. Gregorij Nazianzeni, orat. 1. in Iulianum, cuius verba ſunt, Coërcitus eſt Dei clementia, & lacrymis Chriſtianorum, quæ multæ iam, & à multis erant effuſæ, cùm ſolùm hoc contra perſecutorem haberent remedium. Alterum, ſancti Auguſtini, tract. in Pſalm. 124. qui ſic loquitur, Iulianus extitit infidelis Imperator, non ne extitit Apoſtata, iniquus, idololatra? Milites Chriſtiani ſeruierunt infideli Imperatori: vbi veniebant ad cauſam Chriſti, non agnoſcebant, niſi illum, qui in cælo erat; quando volebat, vt Idola colerent, vt thurificarent, præponebant illi Deum: quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem, ſtatim obtemperabant, diſtinguebant Dominum æternum à Domino temporali, & tamen ſubditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali.

Reſpondeo. Sanctus Gregorius dicit, nullum aduerſus Iuliani perſecutionem fuiſſe remedium præter lacrymas; quoniam non habebat Eccleſia vires, quibus illius tyrannidi reſiſtere poſſet. Ideò enim lacrymis Dei benignitas imploranda erat; quoniam aliundè auxilium expectari nō poterat. Neque negauiſſet ſanctus Gregorius, poteſtatem politicam iure ſubiectam eſſe debere ſpirituali Pontificum poteſtati, cùm hoc ipſum diſertis verbis ſcriptum reliquerit, in Oratione ad populum pertimeſcentem, & Præſidem iratum: quare hoc loco de facto loquitur non de iure. Sanctus Auguſtinus rectè dicit, Milites Chriſtianos ſeruiuiſſe Iuliano Imperatori infideli, quoniam initio Imperij ſui tolerabat Chriſtianos; nec ſolos milites Chriſtianos

esse patiebatur; sed etiam Episcopos Catholicos, quos Cõstantius Arianus relegauerat, ad sedes suas reuerti permisit; vt refert Ruffinus, lib. 1. cap. 27. postea tamen, vt ex Tripartita citauimus, cogebat omnes, aut idolis sacrificare, aut militia excedere: quo tempore Iouianus, & Valentinianus cingulum militiæ abijcere, quàm idolis sacrificare maluerunt; propter quod Deus, qui reddit centuplum in hac vita, vtrique paulò post, pro cingulo militiæ Regium diadema donauit. Porrò Barclaius perperam interpretatur illa verba, Vbi veniebant ad causam Christi: dicit enim, causam Ecclesiæ esse causam Christi; & ideò si licitum esset Imperatorem Apostatam deponere, debuissent milites Christiani, iubente Ecclesia, in ipsum Iulianum arma conuertere. At sanctus Augustinus verba sua ipse interpretatur, cũ ait, Quando volebat Iulianus, vt Idola colerent, præponebant illi Deum. Hanc igitur vocat causam Christi sanctus Augustinus: quamuis autem sit etiam Christi causa, Ecclesiæ causa; tamen non tenebantur milites Christiani in Imperatorem suum, quamuis Apostatam, & persecutorem, arma conuertere, nisi antea hostis iudicatus esset: Ecclesia verò tolerandum potius censuit, quàm irritandum, cùm satis virium ad eum deponendum non haberet, vt sanctus Thomas ad hoc ipsum Argumentum respondet, in 2. 2. q. 12. art. 2.

Cur Ecclesia non deposuit Valentinianum Iuniorem Arianum.
Cap. VIII.

IN cap. 8, Barclaius probat, non defuisse vires Ecclesiæ, quibus Valentinianum Iuniorem hæreticum ab Imperio deponeret: sed frustra laborat; non enim Franciscus Romulus, cuius dispu-

tatio-

tationem Barclaius refellendam suscepit, de isto Valentiniano vllam mentionem fecit: sciebat enim facilè fuisse S. Ambrosio illum deijcere, præsertim cùm Maximus Princeps Catholicus iam esset in armis, vt Valentinianum hæreticum coërceret, & tota ciuitas Mediolanensis, & ipsi etiam milites ab Ambrosio starent. Cur igitur, inquies, S. Ambrosius Valentinianum hæreticum tolerauit? Causa est in promptu, quia Valentinianus puer erat, & non proprio iudicio, sed matris auctoritatem sequutus Ecclesiam persequi cœpit. Sperabat verò S. Ambrosius facilè posse adduci eundem Valentinianum, vt Parentis sui Valentiniani senioris, & fratris Gratiani, necnon collegæ Theodosij Catholicorum Imperatorum fidem, & pietatem sequeretur. Quod etiam breui contigit: resipuit enim Valentinianus, & S. Ambrosium ita colere cœpit, vt nullum haberet, cui magis fideret, neque quem magis obseruaret: denique parentis loco illum deinceps semper habuit: quæ omnia vera esse intelliget, qui orationem eiusdem S. Ambrosij in funere Valentiniani Imperatoris habitam legere voluerit. Ex quo etiam respondetur ad id quod Barclaius obijcit de Theodosio Imperatore, qui Valentinianum ad se confugientem complexus est, eumq. fugato Maximo in Imperium restituit.

¶ Res notatu digna (inquit Barclaius) hæreticus à Catholico fugatur, ad Catholicum auxilij causa fugit: à quo & reprehensus est propter hæresim, & propter reuerentiam Maiestatis humaniter exceptus, atque in Regnum restitutus: & quia Ecclesia rebellionem, Religionis ergo, aduersus legitimum Principem non laudauit, Maximus neque reformator Imperij dictus est, neque restaurator Ecclesiæ, sed rebellis, & tyrannus.]

Respondeo. Theodosius optimo iure Valentinianum adiuuandum suscepit aduersus Maximum, tum quia animaduertit, illum à matre seductum facilè posse ad Fidem Catho-

Catholicam reduci, quòd (vt diximus) continuò factum est; tum quia Theodosius à Gratiano Valentiniani fratre ad Imperij societatem vocatus fuerat, proinde æquum erat, vt benefactoris sui fratrem, & Imperij collegam in tanto periculo non desereret; tùm denique quia Maximus non præcipuè propter Religionem, sed propter dominandi cupiditatem Imperium vsurpauerat, & Gratianum legitimum Principem interfecerat. Itaque Theodosius non aduersus defensorem Catholicæ Fidei, sed aduersus parricidam Imperatoris, & iniustum Imperij vsurpatorem arma suscepit.

His explicatis Barclaius, quasi parta victoria exultans, ait: ¶ Hæc cùm ita sint, desinant nunc velim aduersarij commento suo nobis imponere, aut saltem dicant, vnde id hauserint?]

Respondeo. Commentum dici non potest, quod omnes Doctores, & ipsa Concilia generalia tradiderunt. Vnde autem id hauserimus, non semel ostendimus, & paulò post clarius ostendemus.

Subijcit Barclaius: ¶ Constat omnes ea ætate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesiæ vniuersæ temporalem potestatem vllo modo, vllave ex causa in eos competere, sed solius Dei iudicio, quantum ad pœnas temporales relinquendos. & paulò post, **Huius, inquit, rei testem in primis Tertullianum produco, qui de Imperatoribus loquens in Apolegetico, Sentiunt, inquit, Deum esse solùm, in cuius solius potestate sunt, à quo solo sunt secundi, post quem primi, ante omnes Deos, & super omnes homines. & in libro ad Scapulam, Colimus, inquit, Imperatorem sic, quomodo, & nobis licet, & ipsi expedit, vt hominem à Deo secundum, & quicquid est à Deo consecutum, solo Deo minorem: hoc & ipse volet; sic enim omnibus maior est, dum solo vero Deo minor est.]**

Respondeo. Falsum est, constare, omnes Doctores ea

ętate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesię vniuersę temporalem potestatem vllo modo, vllave ex causa in Principes Christianos competere. Auctores enim, quos Barclaius adducit, & paucissimi sunt, & non dicunt quod ipse affirmat. Tertullianus, qui primo loco citatur, de Principibus Ethnicis loquitur, qui toti Orbi Romano imperabant, & nondum sceptra sua Christo subiecerant. Itaque secundi à Deo in rerum temporalium administratione de facto dici poterant. At, inquit Barclaius, lex Christi iurę suo neminem priuat, proinde Reges, & Imperatores accedendo ad Ecclesiam, nihil iuris sui temporalis amittunt. Verum est, nihil amittunt, sed multa lucrantur potius, cùm & Reges temporales sint, vt antea erant, & Regni cęlestis hęredes fiant, quod antea non erant. Sed si ad Regnum cęleste adipiscendum, oporteat eos Vicario Christi subesse, vt iam non liceat illis temporali potestate abuti ad suam, & aliorum perditionem, molestè ferre non debent.

Secundo loco Barclaius Ambrosium producit, qui in Apologia Dauid sic loquitur: Rex vtique erat (Dauid) nullis ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt Reges à vinculis delictorum: neque enim vllis ad pœnam vocantur legibus, tuti Imperij potestate.]

Respondeo. Liberi sunt Reges à legibus politicis, tum suis, tum prędecessorum Regum, quia par in parem non habet potestatem: non sunt tamen liberi à legibus Dei, & Ecclesię; & hoc videmus etiam commune fuisse cum Regibus testamenti veteris, qualis erat Dauid. Siquidem cum Rex Ozias thus adolere vellet in templo Domini, quod erat officium summi Sacerdotis, & repulsus à Sacerdotibus non acquiesceret, continuò lepra percussus est, & ad iudicium Sacerdotum coactus est habitare seorsim, & à Regni administratione cessare; vt dicitur in 2. lib. Paralip. cap. 26. Addit Iosephus lib. 9. antiquitatum cap. 11. ab eo

tempo-

tempore Oziam priuatum vixisse, ac longo mœrore consumptum. Simili ferè modo, cùm Principem Christianum lepra hæresis infectum cernit Summus Pontifex, segregat illum à cœtu piorum per sententiam excommunicationis, ac ne cæteros inficiat, soluit eius subditos à iuramento fidelitatis, atque si opus fit, iubet etiam sub eadem excommunicationis pœna, ne illum pro Rege habeant, neve illi vt Regi pareant.

Tertio Barclaius Gregorium Turonicum testem adducit, qui in lib. 5. historiæ Francorum, cap. 18. his verbis alloquitur Regem; Si quis de nobis, ò Rex, iustitiæ tramites transcendere voluerit, à te corripi potest: si verò tu excesseris, quis te corripiet? loquimur enim tibi, sed si volueris, audis, si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is, qui se pronunciauit esse iustitiam?

Respondeo. Loquitur Gregorius de potestate, quam habent Reges de facto cogendi homines particulares, & quã non habent homines particulares ad cogendos Reges. accusauerat enim Rex Chilpericus Prætextatum Episcopum Rothomagensem tamquam reum Maiestatis, apud Parisiensem Synodum, in qua cum alijs multis Gregorius Turonicus sedebat: & quoniam Gregorius Prætextatum innocentem esse, & à subornatis falsis testibus grauari intelligebat, condemnationi eius assentiri nullo modo volebat. Itaque sciens Rex vnum Gregorium sibi resistere, dixit illi, O Episcope iustitiam cunctis largiri debes; & ecce ego iustitiam à te non accipio; sed vt video consentis iniquitati, & impletur in te prouerbium illud, quod Coruus oculum Corui non eruet. Tùm Gregorius demonstrare volens, fieri non posse, vt aliquis nolit Regi iustitiam facere, cùm Rex possit eum cogere, vt iustitiam faciat; sed è contrariò fieri posse, vt Rex nolit iustitiam facere, cùm nemo possit eum cogere, vt iustitiam faciat: respondit verba superius posita, Siquis de nobis, ò Rex, iustitiæ tramitem transcendere voluerit,

luerit, à te corripi potest: si verò tu excesseris, quis te corripiet? Atque hanc esse sententiam horum verborum, non solùm perspicuum est ex verbis præcedentibus; sed etiam ex euentu illius causæ: nam cùm Rex varijs artibus, & dolis conatus esset extorquere à Synodo sententiam damnationis contra Prætextatum, & non obtinuisset; vi adhibita, coniecit eum in carcerem, & cum is elabi voluisset, grauiter cæsus in exilium missus est, vt eodem loco narrat Gregorius, & etiam Aimoinus, lib. 3. historiæ Francorum, c. 26. Neque hic finis furoris fuit Fredegundis Reginæ, in cuius gratiam Rex omnia illa moliebatur: nam cùm postea per Guntrannum Regem Prætextatus in suam sedem restitutus fuisset, dolo eiusdem Reginæ per sicarium quendam ad altare sacrum Prætextatus occisus fuit, teste eodem Gregorio, lib. 8. cap. 31. qui Prætextatus inter sanctos Martyres haberi cœpit. Hæc igitur est illa potestas, quam Reges in Episcopos hebent, vt videlicet vi adhibita contra iustitiam in illos, si velint, animaduertant; & quam non habent Episcopi in Reges, vt eos, quamuis iure damnatos obtemperare cogant, nisi ab alia temporali potestate maiori iuuentur.

Quarto loco adducit Barclaius testimonium S. Gregorij Papæ, qui se famulum Imperatoris appellauit, & Imperatori cælitus datam potestatem super omnes homines fassus est. De quo testimonio satis multa dicta sunt capite tertio, neque opus est illa repetere.

Vltimo loco adducit Othonem Frisingensem in epistola ad Fridericum Aenobarbum, cuius hæc sunt verba, Soli Reges, vtpotè constituti supra leges, diuino examini reseruati, seculi legibus non cohibentur: vnde est illud tàm Regis, quàm Prophetæ, Tibi soli peccaui: & mox, Cùm enim iuxta Apostolum homini mortali horrendum sit incidere in manus Dei viuentis; Regibus tamen, qui nullum præter ipsum supra se habent, quem metuant, eo erit horribi-

ribilius, quo ipsi possunt cæteris peccare liberius.]

Respondeo: Otho Frisingensis apertè loquitur de legibus seculi, quibus sine dubio Reges subiecti non sunt, subiectione coactiua: nam non solùm in verbis citatis habetur, seculi legibus non cohibentur; sed etiam paulò ante sic loquitur Otho, Præterea cùm nulla inueniatur persona mundialis, quæ Mundi legibus non subiaceat, subiacendo coërceatur, soli Reges; vt potè constituti supra leges, &c. At Reges ex Othonis sententia nullum habent supra se, quem timeant, nisi Deum; ergo non solùm à legibus seculi; sed etiam à legibus Ecclesiæ, saltem quo ad temporalem pœnam liberi sunt; alioqui haberent supra se Summum Pontificem, quem timerent, & non solùm Deum. Præterea ex eiusdem Othonis sententia, Reges diuino solius Dei examini reseruantur; non igitur iudicio subijciuntur Papæ, saltem in temporalibus. Respondeo. Otho Episcopus Catholicus, & pius, non voluit dicere, Reges non teneri legibus Pontificijs, vel non habere super se Christi Vicarium, quem timeant, vel non subiacere summi Pontificis examini saltem in rebus spiritualibus; & quo ad pœnas spirituales; si enim id vellet, hæreticus esset. Ergo cum ait, Reges solius Dei examini reseruari, & non habere super se, quem timeant, nisi Deum, & solutos esse legibus, vtpotè supra leges constitutos; necesse est restrictionem addere, vel ex parte legum, vel ex parte pœnæ. Barclaius libenter admittet restrictionem ex parte pœnæ; sed nos dicimus restrictionem subintelligendam esse solùm ex parte legum. Id probamus, quia in verbis Othonis inuenitur restrictio ex parte legum, cùm dicat, eos non subiacere mundi legibus, & rursum, seculi legibus non cohiberi: restrictio ex parte pœnæ, temporalis videlicet, in verbis eius, nusquam legitur. Præterea, non ignorabat Otho Childericum Regem à Summo Pontifice fuisse depositum, & postea Henricum Imperatorem à Gregorio Papa VII. exau-

thoratum: nam vtriusque rei meminit in Historia sua, libr. 5. cap. 23. lib. 6. cap. 34. 35. 36. neque reprehendit factum: imò videtur probare, cum his verbis laudet Gregorium septimum, lib. 6. cap. 34. Forma, inquit, gregis factus, quod verbo docuit exemplo demonstrauit, ac fortis per omnia athleta murum se pro domo Domini ponere non timuit: & cap. 36. Ecclesia, inquit, tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit. Igitur sensus verborum Othonis hic erit, Reges legibus seculi non teneri, & quantum ad eas leges solius Dei examini reseruari, & quantum ad easdem leges, neminem super se habere, quem metuant, nisi Deum.

Propter hæc testimonia triumphat Barclaius dicens: ¶ Si contrariæ opinionis assertores tot antiquorum Patrum testimonia, imò si vel vnum proferre possint, quo disertè scriptum sit, Ecclesiam, vel eius caput summum Pontificē habere temporalem illam potestatem in Reges, & Principes seculares, & posse eos temporalibus pœnis quoquo modo, directè scilicet, vel indirectè coërcere, aut Regno, Regnivè parte mulctare, non equidem recusabo, quo minus lis tota secundùm ipsos sine prouocatione iudicetur.]

Respondeo: Auctores à Barclaio producti, non disertè scripserunt, Reges, & Principes Christianos non posse ab Ecclesia, vel eius capite Summo Pontifice pœnis temporalibus directè, vel indirectè coërceri, aut Regno, Regnivè parte mulctari: & si hoc disertè scripsissent, possemus nos Tertulliano ab ipso allato sanctum Cyprianum opponere, qui lib. 1. Epist. 3. iubet cum hæreticis nulla commercia copulari: quod antea sanctus Irenæus Tertulliano antiquior docuerat, lib. 3. cap. 3. aduersus hæreses, dicens: Tantùm Apostoli, & horum discipuli timorem habuerunt, vt neque verbo tenus communicarent alicui eorum, qui adulterauerant veritatem; quemadmodum, & Pau-

Paulus ait, Hæreticum hominem post vnam correptionem deuita; in quam sententiam omnium Patrum testimonia possent adduci. Ex quibus apertè colligitur, hæreticum Regem, si id fieri possit, non esse ab Ecclesia tolerandum, sed excommunicandum; & fidelem populum ab eius obedientia remouendum, ne cogatur ei seruire, quem vitare iubetur, neque cum eo commercia copulare, cum quo ne colloquium quidem miscere deberet. Sancto Ambrosio, sanctum Gregorium Nazianzenũ opponeremus eius æqualem; qui in oratione ad populum timore perculsum, & Præsidem irascentem, comparauit spiritualem potestatem animæ, temporalem carni, ac docuit, ita subiectam esse debere potestatem temporalem spirituali, vt caro subiecta est animæ. Atque hoc ipsum est fundamentum sententiæ nostræ. Sancto Gregorio Turonico opponeremus, sanctũ Gregorium Romanum ætatis eiusdem, qui, vt supra diximus, in duobus priuilegijs illa verba apposuit, Siquis autem Regum, Antistitum, aut Iudicum, aut quarumcunque secularium personarum huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit, honore suo priuetur. Denique Othoni Frisingensi opponeremus Gregorium VII. centum ferè annis antiquorem, qui disertè scribit, posse Regem seculi à Sede Apostolica certis de causis Regno priuari. vide Epistolam eius ad Episcopum Metensem. Opponeremus etiam sanctum Bernardum, & Hugonem de sancto Victore, qui Othonis tempore floruerunt, quorum testimonia in præfatione produximus. Opponeremus præterea sanctum Thomam, & sanctum Bonauenturam, qui Othone Frisingensi, non multum ætate inferiores; sed doctrina, & sanctitate longè superiores, disertissimè docent, quod Barclaius requirit. vide testimonia ipsorum supra allata. Præterea, quinque testimonijs veterum Scriptorum opponeremus plusquam septuaginta testimonia Scriptorum variarum ætatum. Denique quinque hominibus à

Barclaio in testes adductis apponeremus decem concilia, quorum duo generalia fuisse non dubium est. Neque ideò concilijs, præsertim generalibus, minus credendum est, quia posteriora fuerunt: nam eadem est Ecclesia, & Conciliorum eadem est auctoritas, siue priora sint, siue posteriora: & quemadmodum in Concilio Niceno post annos trecentos ab aduentu Domini licitum fuit Ecclesiæ scripturas de filij Dei consubstantialitate declarare, ac illam præcipuè, Ego & Pater vnum sumus; sic etiam licitum fuit post annos septingentos eidem Ecclesiæ scripturas de potestate Summi Pontificis explicare, qualis illa est, Quicquid ligaueris super terram, erit ligatum, & in cælis, & quicquid solueris super terram, erit solutum, & in cælis. Quare si Barclaius pollicitationi suæ stare velles, lis tota sine prouocatione finita esset.

An potuerint posteriores Principes sine detrimento populi per Ecclesiæ auctoritatem Principatu priuari: & simul, iusta ne, an iniusta fuerit Gregorij VII. sententia in Henricum Imperatorem. Cap. I X.

IN capite nono Barclaius aggreditur demonstrare falsam esse illam alteram partem sententiæ Francisci Romuli, quòd videlicet Ecclesia sine detrimento populi potuerit Regno, vel parte Regni priuare Childericum, Leonem, & Henricum: probat autem id esse falsum, quia Henricum quartum Imperatorem Gregorius VII. Papa non sine magno populi detrimento deposuit, cùm, Othone Frinsingensi auctore, inde nata sint bella, schismata, & alia id genus multa. Sed Franciscus Romulus non de vno Henrico loquutus est, sed

sed de Leone quoque & Childerico. Constat autem Leonem Isauricum Imperatorem parte Imperij mulctatum sine vllo populi detrimento: quod idem manifestissimè constat de Childerici Regis depositione, & Pipini exaltatione, ad quæ duo exempla Barclaius nihil habuit quod responderet; ideò silentio illa inuoluens, in solo Henrico demoratus est. Quid si addamus etiam translationem Imperij à Græcis ad Francos sine populi detrimento à Leone III. Pontifice factam, completus erit numerus ternarius exemplorum, quæ Franciscus Romulus adferre voluit. Quia tamen Barclaio placuit de solius Henrici depositione Franciscum Romulum reprehendere, quasi vel historias ignorauerit, vel alia de causa mentiri voluerit. Respondeo, detrimenti aliquia populum Christianum accepisse ex Henrici excommunicatione & depositione, sed emolumenta maiora detrimentis fuisse, vt non immeritò dici possit, sine detrimento populi rem illam esse peractam; neque enim detrimentum pati dici potest, qui iacturam facit frumenti, quod seminando spargit in sulcos, si tempore messis multiplicatum cùm exultatione reportet. Vidit Gregorius Pontifex sanctus, & sapiens plenas esse prouincias concubinarijs, & simoniacis; animaduertit Imperatores contra Canones sacros, ac præcipuè Octauæ Synodi generalis, inuestituras Episcopatuum, & Monasteriorum sibi vendicasse. Adiecit animum ad Ecclesiam repurgandam, & liberandam; & quamuis per multas molestias, & pericula, partim per se, partim per successores, quod voluit ad felicem exitum perduxit. nam & Sacerdotibus abstulit concubinas, & beneficia ecclesiastica, vt gratis darentur & acciperentur, effecit, &, quod erat omnium difficillimum, inuestituras Ecclesiarum Henrico V. Henrici IV. filio, Calixto II. Pontifici liberè renunciante, recuperauit. Id quod sine manifestis signis, & prodigijs cælestibus factum non fuisse, testatur Abbas Vrspergensis in Chronico.

Sed libet iam per partes discutere, quæ Barclaius aduersus Gregorium VII. ex Othone Frisingensi, alijsq; auctoribus annotauit. Primum igitur adfert illa verba Othonis Frisingensis lib. 6. cap. 35. Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam eorum ante hunc (Henricum quartum) à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno priuatum, nisi forte quis pro anathemate habendum ducit, quod Philippus ad breue tempus à Romano Episcopo inter pœnitentes collocatus, & Theodosius à B. Ambrosio propter cruentam cædem à liminibus Ecclesiæ sequestratus sit.

Respondeo. Fuit quidem Otho Frisingensis doctrina, moribus, & nobilitate insignis: sed tamen legendo, & relegendo non inuenit omnia. nam Archadium Imperatorem ab Innocentio primo Pontifice propter eiectionem S. Ioannis Chrysostomi, excommunicatum fuisse testatur Nicephorus lib. 13. cap. 34. qui & sententiam ipsam excommunicationis ad verbum recitat: eiusdem excommunicationis meminit Gregorius VII. in epistola ad Episcopum Metensem. Leonem quoque Isauricum Imperatorem à Gregorio secundo, & rursum à Gregorio tertio excommunicatum propter hæresim Iconomachorum, & vectigalibus Italiæ priuatum testantur historici Græci, & Latini, vt supra demonstrauimus.

Deinde Barclaius ex eodem Othone commemorat mala, quæ ob excommunicationem Henrici IV. Imperatoris Ecclesiæ acciderunt, bella videlicet, schismata, exilium Papæ, cædem Rudolphi Imperatoris à Gregorio electi, & alia id genus: & ijs connumeratis exclamat: ¶ Hoccine est Principem sine detrimento populi coërcere?]

Respondeo. Quando Euangelium Christi prædicari cœpit ab Apostolis in Hierusalem, coorta est persecutio magna in Ecclesiam, Stephanus lapidatus, Iacobus capite cæsus, Petrus coniectus in carcerem, fideles dispersi per

varias

varias regiones: quando verò prædicari cæpit idem euangelium inter gentes, commotum est Imperium Romanum vniuersum, persecutiones exortæ grauissimæ, direpta bona, incensæ Ecclesiæ, strages Sanctorum toto orbe terrarum incredibiles factæ: quæro igitur an Euangelium cum detrimento, an cum salute populorum prædicatum sit? si carnis oculis res consideretur, videbitur Euangelium non salutem, sed perniciem populis attulisse: sed si mentis oculo fidei lumine repurgato res eadem spectetur, perspicuè apparebit idololatriam fuisse de Mundo pulsam, Ecclesiam propagatam, Martyres coronatos, denique bona omnia per Euangelium ad nos venisse. Tale aliquid (vt paulò ante diximus) accidit Ecclesiæ, cùm Papa Gregorius Henricum Imperatorem excommunicatione coërcuit.

Pergit Barclaius, & factum Gregorij his verbis reprehendit: ¶ Fieri potest, vt bono id animo fecerit Gregorius (Deus de intentione iudicet) at fieri non potest, vt rectè, prudenter, & ex officio fecerit, & quin largiter errauerit more, & consilio humano, cùm id sibi tribueret, quod suum sanè non erat; deponendi scilicet, & abdicandi Imperatoris muneris, inq. eius locum alterius substituendi potestatem. & infra: Culpa igitur Gregorij Papæ permagna mihi in hoc negocio videtur.]

Respondeo. Satis audacter Barclaius in Christum Domini, & suum, atque omnium Christianorum Iudicem sententiam tulit: nec saltem dubitando vel suspicando, vel opinando locutus est; sed præcisè, & absolutè quasi de re explorata, & certa pronunciauit, fieri non posse, vt Gregorius in hac re iustè, prudenterq. se gesserit. At ego sententiam Barclaij falsam, & temerariam, ne dicam sacrilegam, & blasphemam his argumentis fuisse demonstro.

Primum, constat sententiam Gregorij ab omnibus Episcopis, qui in Concilio Romano cum illo sederunt, fuisse

pro-

probatam. At quis credat, Pontificem cum vniuerso Concilio tam iniustam, & imprudentem sententiam tulisse, vt Barclaius dicit?

Deinde, iudicium Gregorij VII. confirmarunt omnes eius successores, Victor tertius, Vrbanus secundus, Paschalis secundus, Gelasius secundus, & Callistus secundus, cuius tempore pax facta est inter Sacerdotium & Regnum: & tamen omnes isti viderunt bella & schismata exorta occasione sententiæ Papæ Gregorij: quod argumentum certissimum est, iustam, & prudentem fuisse sententiam, quam Gregorius tulit, cùm tot prudentissimi, iustissimiq. Pontifices concilijs Episcoporum cooperantibus, & spreta persecutione schismaticorum, defendendam, confirmandamq. susceperint.

De Victore tertio, qui proximè post Gregorium sedit, testis est Leo Ostiensis in Chronico Cassinensi lib. 3. cap. 71. ab eo celebratum fuisse Concilium Beneuentanum, atque in eo confirmatam sententiam Gregorij septimi de inuestituris cum illa clausula, Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Principum, Comitum, vel cuiusuis potestatis secularis Episcopatum, vel quamuis aliam ecclesiasticam dignitatem dare præsumpserit, eiusdem sententiæ vinculo se adstrictum nouerit.

De Vrbano secundo, Victoris tertij proximo successore, Bertoldus Constantiensis eius temporis historicus scribit, in Synodo Beneuentana anno Domini 1091. confirmatam ab Vrbano sententiam excommunicationis in Guibertum Antipapam, & omnes eius complices, quorum præcipuus erat Henricus Imperator. Item anno 1095. eandem sententiam confirmatam ab eodem Vrbano in Synodo Placentina, coram innumerabili multitudine, & anno eodem rursus confirmatam in Concilio generali Claramontano.

De Paschali secundo, Vrbani secundi proximo successore, testatur Abbas Vrspergensis anno 1102. in Concilio Ro-

mano generali à Paschali confirmatam fuisse sententiam Gregorij VII. & excommunicatum Henricum, & omnes illi adhærentes. Addit quoque idem Abbas, se præsentem Romæ fuisse, & audiuisse feria quinta in Cœna Domini ab ore ipsius Pontificis, cùm Henricus excommunicatus denunciaretur.

De Gelasio secundo, Paschalis secundi proximo successore, testatur idem Abbas Vrspergensis anno 1118. ab eo per Cononem Episcopum Card. Prænestinum, Legatum suum in Concilio Coloniensi, & altero Fritessarensi, confirmatum decretum Paschalis de excommunicatione Imperatoris Henrici.

De Callisto secundo, Gelasij proximo successore, testatur Abbas Vrspergensis, in Chronico, necnon Sugerius Abbas in vita Ludouici Regis Francorum, necnon Rogerius in annalibus Anglicanis, à Callisto in Concilio Remensi Patrum quadringentorum iterum confirmata decreta synodalia prædecessorum, Gregorij videlicet, Victoris, Vrbani, Paschalis, & Gelasij.

Tertio, iudicium Gregorij septimi approbatum fuit ab omnibus bonis, qui tunc viuebant, quiq. longè melius scire poterant iustitiam, vel iniustitiam illius causæ, quam Barclaius, qui plus quingentis annis posterior est. Marianus Scotus, qui tempore Gregorij vixit, in Chronico anni 1075. Gregorius, inquit, querimonijs & clamoribus Catholicorum iustis, aduersus Henricum, & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter simoniam: quod factum Catholicis viris beneplacuit; Simoniacis verò, & fautoribus Regis nimium displicuit. hæc ille, qui non de vno, aut altero loquitur, sed in commune de multitudine Catholicorum factum Pontificis approbantem.

Lambertus Schaphnaburgensis, qui eodem tempore

vixit, in historia rerum Germanicarum, Hildebrandi, inquit, constantia, & inuictus aduersus auaritiam animus omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ. & infra: Signa, & prodigia, quæ per orationes Gregorij Papæ frequentius fiebant, & zelus eius feruentissimus pro Deo, & Ecclesiasticis legibus, eum contra venenatas detractorum linguas communiebant. hæc ille, qui non solùm detractores sui temporis, sed etiam Barclaium detractorem confundit: neque enim Gregorius tam charus Deo fuisset, neque per eum tot miracula Deus patrasset, si sententiam tulisset tam iniustam, & tam imprudentem, & tot malorum causa extitisset, vt Barclaius dicit. Idem Lambertus refert ibidem horribilem mortem Gulielmi Episcopi Traiectensis, qui Gregorio detrahebat, vt Barclaius postea detraxit: Repente, inquit, grauissima ægritudine correptus, miserabili eiulatu coram omnibus vociferabatur, iusto Dei iudicio se & præsentem vitam amisisse, & æternam: quòd Regi ad omnia quæ perperam intendisset, operam suam summo annisu præbuisset, atque in spem gratiæ eius Romano Pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro graues contumelias sciens, & prudens innocenti irrogasset. S. Anselmus Cantuariensis, qui eodem tempore vixit, initio libri de fermentato & azymo ad Vvaleramum: Scienti, inquit, breuiter loquor. Si certus essem prudentiam vestram non fauere successori Iulij Cæsaris, & Neronis, & Iuliani, contra successorem, & Vicarium Petri Apostoli, libentissimè vos vt amicissimum, & reuerendum Episcopum salutarem. hæc ille, qui Henricum Imperatorem comparat cum Iulio Cæsare oppressore Reip. cum Nerone persecutore Ecclesiæ, & cum Iuliano Apostata, & persecutore: & Vvaleramum Episcopum, quem fauere existimabat Henrico contra Gregorium, ne salutare quidem audebat: quod certè non faceret, si Gregorij sententiam aduersus Imperatorem iniustam esse crederet. Idē

Ansel-

Anselmus, in epist. 8. ad Gulielmum, sententiam Gregorij defendit, & apertè iustam esse pronunciat. Sanctus Anselmus Episcopus Lucensis eiusdem temporis auctor vir Sanctissimus, & miraculis clarus scripsit Epistolam ad Guibertum Antipapam, quem Henricus Imperator Gregorio Papæ opposuerat; in qua Epistola Gregorium mirificè laudat. Scripsit quoque Apologeticum Pro Gregorio aduersus eundem Guibertum, vbi inter cætera refellit argumentum, quo vtitur hoc tempore Barclaius, & quo tunc vtebantur Antipapa, & eius complices; quod videlicet fuerit Gregorius causa turbarum, & sanguinis effusi, præsertim in Saxonia, quem sanguinem clamare dicebat aduersus Gregorium, & eius sectatores, quorum vnum erat hic sanctus Anselmus; sic autem loquitur, lib. 1. Apologetici, Non aduersus nos clamat sanguis Saxonum; sed contra vos cum vniuerso Mundo, qui sceleris vestri tabe inhorruit, clamat cælum, clamat terra, clamat omnis Ecclesia iustorum, & quæ adhuc peregrinatur, & quæ iam cum Christo regnat; clamat Christus, clamat Pater pro sponsa filij sui, clamat Spiritus sanctus, qui quotidiè postulat pro ea gemitibus inenarrabilibus, &c. Vbi rectissimè dicit, turbas illas, & bella non esse tribuenda Gregorio, qui pro officio suo pastorali arcere conatus est Lupos à grege; sed inobedientiæ, & obstinationi eorum, qui in Pastorem, & gregem ipsum tanto ferocius sæuierunt, quanto humilius Deo eiusq. Vicario obedire salubriter admonentibus, & consulentibus debuerunt.

Nam quam horrenda, & non toleranda fuerint Henrici scelera ex sequenti testimonio intelligitur. Sanctus Gebehardus Archiepiscopus Salsburgensis, qui obijt tribus annis post mortem Gregorij VII. id est, anno 1088. disputans cum Vvecilone Archiepiscopo Maguntino, apertè pronunciauit, Imperatorem non iniusto iudicio tàm Regno, quàm communione, Apostolica sententia, priuatum; cuius sen-

tentia

tentia ita probata est à Concilio quodam, vt contrariâ sententiâ Vvecilonis hæresis sit appellata . vide Abbatem Vrspergensem in Chronico anni 1085. Stephanus Halberstatensis eiusdem temporis auctor in Epistola ad Vvalramū, quam refert Dodechinus continuator Mariani Scoti ad annum Domini 1090. Dominus, inquit, Henricus, quem Regem dicunt, Episcopatus, & Abbatias vendit: etenim Constantiensem, Bambergensem, Maguntinensem, & plures aliôs pro pecunia; Ratisponensem, Augustensem, Stratsburgensem, pro gladio; Abbatiam Fuldensem pro adulterio; Monasteriensem Episcopatum (quod dicere, & audire nefas est) pro sodomitica immunditia vendidit, & infra: Pro quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, poterit obtinere. Leo Hostiensis Episcopus, eiusdem temporis auctor, in Chronico Cassinensi multa scribit de Gregorij VII. iustitia, sapientia, zelo alijsq. virtutibus. Sed lib.3. cap.53. refert etiam cælestem visionem, qua Deus ipse testatus est placere sibi facta Gregorij, quæ nunc Barclaius cum veteribus schismaticis vituperare ausus est. Vidit igitur, quidam candidissimam columbam super Gregorium sacrum Missæ mysterium celebrantem: quod visum cum is, qui vidit patefacere cunctaretur, his verbis aperire diuinitus iussus est: Vade celeriter, & hoc ipsum auribus Papæ intimato, vt constanter vigore sancti Spiritus, quod cœpit exequatur. Bartholdus eiusdem temporis auctor, presbyter Constantiensis in Chronico suo plurima scribit pro iustitia causæ Gregorij VII. sed inter cætera de Imbricone Episcopo Augustano hæc refert: Imbrico Augustensis Episcopus, qui in præterito pascha Rudolpho Regi fidelitatem iurauit, nil de periurio curans, Henrico aduenienti adhæsit, & apud illum quadam die Missam faciens, hanc sibi conditionem miser imposuit, vt sacræ oblationis perceptio in iudicium ei proueniret, si Dominus

eius Henricus Regnum sibi iniustè vsurparet. Post hanc temerariam perceptionem, paruo quod superuixit tempore, vsque ad mortem nunquam se sanum de lecto leuauit: nam circa Kal. Iulij absque Ecclesiastica communione defunctus est. Isti sunt auctores septem, qui ipso tempore Gregorij vixerunt, quibus addam quatuor alios, qui non diu postea floruerunt. Gulielmus Episcopus Tyrensis in lib. 1. de bello sacro cap. 13. de Henrici Imperatoris peruersis moribus loquens: Quod, inquit, Dominus Papa contra omnem fieri honestatem considerans, & iura in eo facto conculcari Ecclesiastica perpendens, semel, secundo, ac tertio eundem Imperatorem commonuit, vt à tam detestabili desisteret præsumptione: quem præceptis salutaribus commonitum, cùm reuocare non posset, vinculo anathematis innodauit. Otho Frisingensis, vt supra notauimus, Gregorium septimum virum sanctissimum fuisse confessus est, lib. 6. cap. 34. & 36. & lib. 7. cap. 1. neque fieri potest vt vir tam sanctus iniustam sententiam publicè ferret, neque eam vnquam retractaret, sicut reuera non retractauit, vt perspicuum est ex verbis illis, quæ eodem Othone teste lib. 6. cap. 36. moriens Gregorius pronunciauit, Dilexi iustitiam, & odi iniquitatem, propterea morior in exilio. Dodechinus Mariani Scoti continuator in chronico anni 1106. Henricum, inquit, hominem peruersum, & iusto iudicio ab Ecclesia eiectum constat manifestè. Vendidit enim omnia spiritualia. & ad annum 1090. & 1093. tam multa, & tam horribilia scelera Henrici refert, vt mirum sit, si vllus audeat eum iniustè damnatum affirmare; quod tamen Barclaius audacter affirmat. Abbas Vrspergensis in chronico anni 1106. narrat obitum Henrici repentinum, & tam miserabilem ipsi, quàm lætum omnibus alijs; Miserabile, inquit, dictu est, tanti nominis, tantæ dignitatis, tantiq. animi virum, sub professione Christiana mundum tanto tempore lucratum, nec ad in-

ftat cuiuslibet pauperis defuncti, pium, vel compassiuum luctum, à quauis inter tot Christianos persona promeruisse: sed potius vniuersorum tam ibidem, quam vbiuis verè Christianorum corda simul & ora infinito nimis tripudio, sui oblitos, rumore replesse. Non altius concinebat Israël Domino, Pharaone demerso, nec Augustiori ipsi Octauiano, siue vllo Augustorum applaudebat Roma triumpho. Frænum enim quod erat in maxillis populorum, versum est illis in canticum, sicut vox sanctificatæ solemnitatis. hæc ille, qui certè sufficere deberet, vt os Barclaij iniqua loquentis oppprimeret. Quo modo enim Henricus iniusta Gregorij sententia oppressus est, & nullus in toto orbe Christiano inuentus est, qui mortem eius defleret, imò qui non vehementissimè gauderet, vt olim Israël Pharaone demerso, vel Romanus populus Principe triumphante! nullus ne in toto orbe repertus est, qui iustitiam Henrici perspexerit? nullus qui Gregorij iniustitiam viderit? Sed audiamus quid paulò infra idem scriptor dicat: Hic, inquit, finis, hic interitus, hæc sors vltima Henrici sub vocabulo quarti Romanorum Imperatoris à suis appellati; à Catholicis verò, id est, cunctis B. Petro, suisq. successoribus fidem, & obedientiam lege Christiana conseruantibus, Archipirata simul, & hæresiarca, necnon & apostata, persecutorq. plus animarum, quam corporum competenter dicebatur, vt potè qui nec naturalibus, nec consuetudinarijs contentus sceleribus, noua, & à seculis inaudita, ideoq. nonnulla incredibilia excogitasse, & exercuisse infamabatur. Ac de his satis: nam si vellem auctores posteriores adducere pro iustitia, & sanctitate Gregorij, nullus esset finis. Videat Lector, quæ scripsimus lib. 4. de Pontifice cap. 13.

Pergit Barclaius, & probare nititur, non debuisse à Gregorio Henricum excommunicari, cùm in societatem sceleris Henrici tantus hominum numerus coierit: adducit

cit autem ad hoc probandum sententiam S. Augustini ex lib. 3. contra epistolam Parmeniani cap. 2. quæ relata est in decretum Gratiani 23. q. 4. can. Non potest. Verba S. Augustini hæc sunt: Non potest esse salubris à multis correptio, nisi cùm ille corripitur, qui non habet sociam multitudinem: cùm verò idem morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis restat, quam dolor, & gemitus, vt per illud signum quod Ezechieli sancto reuelatur illæsi euadere ab eorum vastatione mereantur. Ne cùm voluerint colligere zizania eradicent simul & triticum: nec per diligentiam segetem Domini purgent, sed per temeritatem, ipsi potius inter purgamenta numerentur. Ideoq. idem Apostolus cùm iam multos comperisset & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos, ad eosdem Corinthios in secunda epistola scribens, non itidem præcepit, vt cum talibus nec cibum sumerent: multi enim erant, nec dici de eis poterat; si quis frater nominatur fornicator, aut idolis seruiens, aut auarus, aut aliquid tale, cum eiusmodi nec cibum quidem sumere: sed ait, ne iterum cùm venero ad vos humiliet me Deus, & lugeam multos ex ijs, qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam super immunditia, & luxuria, & fornicatione, quam gesserunt: per luctum suum potius eos diuino flagello coercendos minas, quam per illam correptionem, vt cęteri ab eorum coniunctione abstineant. & paulò post: Reuera si contagio peccandi multitudinem inuaserit, diuinæ disciplinæ seuera misericordia necessaria est: nam consilia separationis (hoc est excommunicationis) & inania sunt, & perniciosa, atque sacrilega, quia & impia, & superbæ fiunt, & plus perturbant infirmos bonos, quam corrigant animosos malos.

¶ Hæc cùm ita sint, inquit Barclaius, nemo, vt arbitror, ex collatione doctrinæ S. Augustini, quæ & Ecclesiæ est, cum gestis à Gregorio in Henricum, non perspicuè cernet, Papam magnopere errasse, &c.

Respondeo ? Barclaij temeritas vndecunque se prodit, cùm ob vnum S. Augustini locum non bene intellectum, synodalem sententiam Pontificis Maximi, à multis alijs Pontificibus, & Concilijs confirmatam ita damnare audeat, vt dicat, Papam magnopere errasse. Sed ostendamus non Papam in iudicando, sed Barclaium in intelligendo vehementer errasse.

Primum, sanctus Augustinus loquitur de correptione, siue excommunicatione illius, qui multos habet socios in eodem crimine; vt perspicuum est ex illis verbis, Cùm verò idem morbus plurimos occupauerit, &c. & ex illis, Ideò Apostolus cùm iam multos comperisset, & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos, &c. At Gregorius vnum Henricum excommunicauit propter crimina illi vni propria, quòd videlicet venderet Episcopatus, & Abbatias, & admonitus resipiscere nollet: non ergo facit ad rem locus ex Augustino, vel ex Gratiano citatus.

Deinde loquitur S. Augustinus aduersus Parmenianum, aliosq. Donatistas, qui separauerant se ab Ecclesia vniuersa, & se solos esse dicebant Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam. Ideoq. docet S. Augustinus propter multitudinem peccatorum non esse faciendam separationem, cùm semper futuri sint mali cum bonis vsque ad Mundi consummationem. Tunc enim (vt dicitur Matth. 13.) exibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum: atque hæc est causa, cur S. Augustinus dixerit, consilia eiusmodi separationis non solùm esse inania, & periculosa, sed etiam sacrilega, & superba; quoniam qui ita separantur, assumunt sibi officium Dei, qui solus potest separare omnes bonos ab omnibus malis, quod fiet in nouissimo die: atque interim oportet pisces bonos esse in eodem rete cum piscibus malis, & triticum cum paleis in eadem area, & zizania cum frumento in eodem agro. Porrò Gregorius nihil tale sibi desumpsit, sed solùm Ecclesiastica

cen-

censura coërcere voluit hominem, qui publicè multorum, & intolerabilium criminum reus erat.

Tertio, quod Dominus ait Matth. 13. Sinite vtraque crescere vsque ad messem; non sic intelligitur, quasi prohibitum sit, purgare agrum à zizanijs, excommunicando incorrigibiles, necando maleficos, comburendo hæreticos, persequendo latrones, aliasq. Ecclesiæ, vel Reipub. pestes: alioqui grauiter peccasset Dauid, qui in Psal. 100. dicit, Interficiebam omnes peccatores terræ: peccarent Principes omnes, qui quotidie suspendunt fures, & latrones, ac viarum grassatores, & quo plures esse cognouerint, eo maiori diligentia, grauioribusq. supplicijs delere, atque extirpare conantur: peccasset Innocentius tertius Pontifex cum Lateranensi Concilio excommunicans omnes hæreticos, quamuis plurimos esse non ignoraret: peccassent Principes Catholici, qui hæreticos Albigenses, penè innumerabiles armis domuerunt, & vsque ad internecionem deleuerunt. Igitur cùm Dominus ait, Sinite vtraque crescere vsque ad messem, potest fieri, vt Dominus noster non tam imperando quam prædicendo, quod futurum erat, loquutus sit. Significauit enim semper fore malos cum bonis, neque vlla diligentia effecturos homines, vt omnes mali ab omnibus bonis separentur, qualis est etiam illa loquutio Isaiæ 6. Audite audientes, & nolite intelligere, videte visionem, & nolite cognoscere: excæca cor populi huius, & aures eius aggraua; quod explicat Dominus Matth. 13. Auditu audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non videbitis: incrassatum enim est cor populi huius, &c. Et Apostolus Act. 28. citans eundem locum Isaiæ: Aure, inquit, audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non perspicietis: incrassatum enim est cor populi huius, &c. Itaque verba Isaiæ, Audite & nolite intelligere; hoc significant, audietis, & non intelligetis: & illud, excæca cor populi huius; significat, ex-

excæcabitur cor populi huius, siue, vt explicat S. Ioan. cap. 12. Excæcatum est cor populi huius. Hoc modo S. Augustinus in Psalmorum explicatione omnes imprecationes malas, quæ exprimuntur per modum imperandi, vt, Effunde iram tuam in gentes, & alias similes, docet esse prædictiones, non imprecationes. Tales etiam loquutiones inueniuntur in Euangelijs, vt Ioan. 2. Soluite templum hoc, id est, soluetis, vel permittam vt soluatis. Matth. 23. Implete mensuram patrum vestrorum, id est, implebitis, vel, sinam, vt impleatis. Ioan. 13. Quod facis, fac citius, id est, quod mente agitas vt me tradas, citius implebis quàm putas; idq. me permittente. Sic igitur, Sinite vtraque crescere vsque ad messem, hoc videtur significare, Sinetis, siue permittetis, velitis nolitis, vtraque crescere vsque ad messem: nam omni vestra diligentia nunquam perficietis, vt mali permulti cum bonis permixti non sint vsque ad diem iudicij: tunc enim ego mittam Angelos meos, qui separabunt malos de medio iustorum.

Quarto dico, approbare me sententiam eorum, qui dicunt prohiberi in hac parabola, separationem malorum, siue hæreticorum, siue aliorum iniquorum, non absolutè; sed quando periculum est, ne cum zizanijs eradicetur triticum, id est, ne cum impijs inuoluantur pij; alioquin licitum esse, zizania euellere, quando non est periculum, vt eradicetur triticum, & contra periculum est, ne ex commixtione zizaniorum triticum corrumpatur. Sed hoc iudicium non pertinet ad quoscunque; sed ad Patrem familias, siue ad illum, quem Christus constituit super familiam suam. Quare ad Barclaium non pertinebat iudicare, an Gregorius VII. rectè fecisset, cùm excommunicando Henricum, partem zizaniorum euellendam curauit; sed ad Pontificem maximum pertineret, si Barclaius adhuc esset in viuis, eius temeritatem castigare.

Addit vltimò loco Barclaius argumentum ex historia

Sige-

Sigeberti, vt probet, Gregorium Papam valdè errasse in ijs, quæ egit aduersus Henricum Imperatorem. Hildebrandus Papa (inquit Sigebertus in Chronico anni 1085.) qui & Gregorius VII. apud Salernum exulans moritur; de hoc ita scriptum reperi. Volumus vos scire, qui Ecclesiasticæ curæ solliciti estis, quod Dominus Apostolicus Hildebrandus, qui & Gregorius, nunc in extremis positus ad se vocauit vnum de duodecim Cardinalibus, quem multũ diligebat præ cæteris, & confessus est Deo, & sancto Petro, & toti Ecclesiæ, se valdè peccasse in Pastorali cura, quæ ei ad regendum commissa erat, & suadente Diabolo contra humanum genus iram, & odium concitasse. Tunc demum misit prædictum confessorem ad Imperatorem, & ad totam Ecclesiam, vt optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ suæ aspiciebat, & tam citò induebat se angelica veste: & dimisit, ac dissoluit vincula omnium bannorum suorum Imperatori, & omni populo Christiano, viuis, & defunctis, clericis, & laicis, & iussit suos abire de domo Deodorici, & amicos Imperatoris ascendere.]

Respondeo. Sigebertus, teste Trithemio in Catalogo Scriptorum, vnus fuit ex sectatoribus Henrici Imperatoris, propterea nullam fidem meretur, & sine dubio falsum est, quod hoc loco scribit, cùm certum auctorem non habeat, aut indicare non audeat. Nos autem habemus auctorem certum fideq. dignissimum, qui scribit, Gregorium paulò ante mortem dixisse, Dilexi iustitiam, & odiui iniquitatem, propterea morior in exilio; quæ sunt omnino contraria ijs, quæ scribit Sigebertus; nam in his iuste se egisse, in illis grauiter se peccasse dicit; Habentur autem verba supradicta apud Othonem Frisingensem, lib. 6. cap. 36. Bertoldus in Chronico ad annum 1085. & Leo Hostiensis in Chronico Cassinensi, lib. 3. cap. 64. describunt mortem Gregorij, ac docent eum in eadem constantia permansisse vsque ad vltimum spiritum; & miraculis ma-

gnis, viuum, & mortuum claruisse. Præterea confirmatio sententiæ Gregorij in Henricum, quam supra demonstrauimus factam à quinque successoribus eius Victore III. Vrbano II. Paschali II. Gelasio II. & Callisto II. apertissimè docet, fabulam esse, quam Sigebertus scripsit de pœnitentia eiusdem Gregorij. Denique ipsa sibi narratio Sigeberti contradicit, ac repugnat. Nam si Gregorius grauiter peccasse se agnoscebat in pastorali cura, & suadente Diabolo se fecisse, quæ fecerat: quo modo tam audacter ibidem affirmabat, se mox veste angelica induendum? certè ob peccatum tam graue non vestem Angelicam; sed gehennæ, aut purgatorij graues pœnas expectare debuisset.

Discutitur sententia Othonis Frisingensis de iudicio Gregorij septimi Pontificis. *Cap. X.*

IN decimo capite actum agit Barclaius. Redit enim ad probandum auctoritate Othonis Frisingensis, non licuisse Gregorio Pontifici Imperatorem Henricum communione, vel Regno priuare. Ac primum repetit, quæ supra citauerat ex Othone, lib. 6. cap. 35. Lego, & relego Romanorum Regum, & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam eorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum; vel Regno priuatum. Deindè addit ex lib. 1. de gestis Friderici Imperatoris, cap. 1. nouum esse visum Othoni Frisingensi, quòd Henricus Imperator à Pontifice Romano, anathematis gladio percussus fuerit. Sed ad hæc respondimus capite superiore: atque ista non esse noua luculenter ostendimus.

Addit, ex eo posse intelligi sententiam Gregorij fuisse iniustam, quòd Otho Frisingensis eodem loco, id est, lib. 6.

cap.

cap.37. scribit, ex decreto Gregorij inter alia mala illud consecutum esse, vt Papa super Papam, & Rex super Regē poneretur. ¶ Quibus verbis, inquit Barclaius, ostendit Otho, vtrunque pari iure, seu potius pari iniuria factum esse, vt sicut iniustè Papa super Papam ab Imperatore, ita etiam iniustè Rex super Regem à Papa positus sit.]

Respondeo, Scribit quidem Otho, occasione decreti Gregorij factum esse, vt Papa super Papam, & Rex super Regem poneretur; sed vtrunque pari iure, vel iniustitia pari, factum esse Otho non dicit, neque dicere potuit. Nam Regem super Regem posuit auctoritas legitima capitis Ecclesiæ; Papam super Papam posuit inobedientia schismatici Regis: quod enim iure possit Imperator Papam deponere, & alium super ponere, nescio an si vel vnum Barclaius inueniet virum Catholicum, qui dixerit, aut scripserit: quod autem possit Papa Imperatorem excommunicare, & deponere iustis de causis, scripserunt auctores Catholici plurimi, & idipsū censuerunt concilia multa generalia, quorum testimónia retulimus in prolegomenis huius libri, & nonnulla attigimus capite superiore. Itaque Otho enumerat mala, quæ nata sunt ex Henrici excommunicatione, & eiusdem inobedientia; sed non determinat, an ea iusta fuerint, vel iniusta: possunt enim aliqua esse mala, & iusta, qualia sunt mala pęnæ; & talis fuit depositio Henrici: possunt quoque alia esse mala, & iniusta, qualia sunt mala culpæ; & talis fuit creatio Antipapæ Guiberti ab Imperatore procurata, vel facta.

Pergit Barclaius, & ponderat illa verba eiusdem Othonis Frisingensis ex eodem lib.6.cap.36. Quia ergo in Principe suo Regnum ab Ecclesia præcisum grauiter percussum fuit; Ecclesia quoque tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit. ¶ Id, inquit Barclaius, quid aliud sonat, quam propter violatum in

Prin-

Principe Imperium, violatam fuiſſe in Pontifice Eccleſiam; ſiue propter percuſſum Regnum in perſona Principis, percuſſam fuiſſe Eccleſiam in perſona Pontificis; inter quæ cùm nullum iuris, aut iniuriæ diſcrimen faciat, nec poſſit vtrunque iuſtè fieri, conſequens eſt vtrunq; iniuſtè factum eſſe exiſtimet.]

Reſpondeo. Non intellexit Barclaius verba Othonis: non enim loquitur Otho, de depoſitione Gregorij à Pontificatu; quemadmodum loquitur de depoſitione Henrici ab Imperio. Sed dicit, percuſſum fuiſſe Imperium in perſona Principis, quia Princeps excommunicatus, & depoſitus fuit: percuſſam autem fuiſſe Eccleſiam in perſona Pontificis; quia per mortem ſubtractus ab hominibus dolorem magnum Eccleſiæ reliquit. Quare non benè colligit Barclaius, tàm in perſona Imperij in perſona Principis, quàm in percuſſione Eccleſiæ in perſona Pontificis iniuſtitiam interueniſſe. Nam Henricus quidem per ſententiam Eccleſiæ depoſitus fuit ab Imperio; in qua ſententia iuſtitia, & iniuſtitia locum habere potuit, & ſatis conſtat, ſententiam illā fuiſſe iuſtiſſimam: Gregorius autem naturali morbo extinctus eſt, vbi ſi locum habet iniuſtitia, Deus iniuſtus dicendus erit, quæ eſt ingens blaſphemia: non enim Gregorius occiſus fuit ab Henrico, quemadmodum Henricus depoſitus fuit à Gregorio; ſed, vt diximus, naturali morbo, piè, & religioſè obijt: mors autem naturalis poſt originale peccatum à Deo eſt: ipſe enim ſententiam illam, & quidem iuſtiſſimam tulit, Puluis es, & in puluerem reuerteris Gen. 2. & de Deo dicitur, Dominus mortificat, & viuificat. 1. Reg. 2. & Sap. 16. Tu es Domine, qui vitæ, & mortis habes poteſtatem: & Eccleſiaſtici 11. vita, & mors à Deo eſt. Neque dici poteſt, Gregorium Papam, ex ſententia Othonis, occiſum fuiſſe à Deo in pœnam peccati commiſſi in depoſitione Imperatoris: nam ipſe idem Otho fatetur, Gregorium fuiſſe hominem præcipui zeli; ſed etiā

ſi Gre-

si Gregorius in pœnam peccati occisus fuisset à Deo, non tamen iniusta mors eius dici posset, nisi Deo iniustitia tribueretur.

Pergit Barclaius, & ex lib. 1. de gestis Friderici, cap. 6. Othonis Frisingensis, probare nititur, iniustam fuisse depositionem Imperatoris per Gregorium factam, quia Otho defectionem Rudolphi Ducis Sueuiæ ab Imperatore rebellionem appellat: rebellio autem dicitur, cùm inferior deficit à superiore; sed Imperator superior non fuisset, si iure depositus fuisset, igitur non iure depositus erat ex Othonis sententia. Idem probat ex lib. 7. historiæ cap. 8. vbi Otho Frisingensis Henricum quartum, Imperatorem vocat, etiam post depositionem.

Respondeo. Rebellare dicitur non is solùm, qui à Principe legitimo deficit; sed etiam qui deficit à Principe regnante de facto, quamuis non de iure: quemadmodum etiam Rex dicitur non solùm, qui iure regnat; sed etiam qui de facto regnat: non enim vbique Scriptores proprietatem illam vocabulorum obseruant, vt neminem dicant Regem, nisi qui regnat legitimè, neque rebellare vllum dicant, nisi qui à legitimo Principe deficit. lib. 4. Reg. cap. 18. ponitur in laudibus Ezechiæ Regis optimi, quòd rebellauerit contra Regem Assyriorum. vbi rebellio dicitur defectio à Rege non legitimo, eodem lib. 4. Reg. cap. 9. Iehu iussu Dei Rex factus, viuente adhuc Ioram Rege, dicitur coniurasse contra dominum suum, eumq. occidisse cum omni progenie. vbi coniuratio, quæ aliquid amplius est, quam simplex rebellio, in bonam partem accipitur: coniurauit enim contra Regem à Deo abdicatum, & damnatum. Quare dixit ad Iehu Dominus 4. Reg. 10. Quia studiosè egisti, quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo fecisti contra domum Achab, filij tui vsque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel. Habemus igitur non esse mi-

rum, si Otho Frisingensis, rebellionem appellat defectionem à Rege iam abdicato, cùm eundem ipsum loquendi modum habeamus in diuinis literis. Idem dicere possumus de nomine Regis: nam lib. 2. Reg. cap. 15. cùm Absalon filius Dauid eiecto Patre regnare cœpisset in Hierusalem, neque Rex legitimus, sed Tyrannus reuera esset; tamen Dauid ipse Regem ipsum appellabat, cùm diceret ad Ethai Gethæum, cur venis nobiscum? reuertere, & habita cum Rege: sic etiam lib. 3. Regum cap. 16. Zambri, occiso Rege legitimo Regnum sibi iniustissimè vsurpauit: & tamen scriptura dicit: Irruens ergo Zambri percussit, & occidit eum (Regem Ela) & regnauit pro eo: cùmq. regnasset, & sedisset super solium eius percussit omnem domum Baasa, &c. Ac ne magnum videatur Barclaio, quòd Otho Frisingensis vocet Imperatorem Henricum, etiam post excommunicationem, & depositionem: sciat idem nomen inueniri apud Abbatem Vrspergensem, aliosq. Scriptores; imò & apud ipsum Leonem Ostiensem, qui addictissimus erat Gregorio VII. Nam lib. 3. Chronici Cassinensis cap. 49. plus quam decies Henricus Imperator dicitur à Leone Ostiése, & Leone referente, sæpissimè Desiderius Abbas, qui Gregorio in Pontificatu successit, eundem Henricum post abdicationé, Imperatorem appellat, non alia de causa, nisi quia re ipsa, quamuis non iure imperabat.

Pergit Barclaius, & ait: ¶ Est & alius eiusdem auctoris locus lib. 1. de gestis Friderici cap. 8. in quo id ipsum manifestius declarat, Papam scilicet per illam excommunicationem, & abdicationem nihil iuris Regni Henrico ademisse. Nam post quam narrauit, Bertolsum Rudolphi generum (quem, vt dictum est, Papa Regem creauerat) perempto socero, Ducatum Sueuiæ, tamquam sibi à socero concessum vsurpasse; & ex altera parte Henricum, Papæ iudicio depositum, concessisse eundem Ducatum nobili cuidam Sueuiæ, cui Friderico nomen: qui Bertolsum ad pacis conditiones,

& ad

& ad ex festucationem Ducatus adegit, addit. Bertolfus iste quamuis, in hoc negocio Imperio simul, & iustitiæ cesserit; tamen strenuissimus, & fortissimus fuisse traditur. En vt nihil circuitione vsus affirmat, Imperium, & iustitiam ab Henrico stare, in quem Pontifex sententiam depositionis multò ante tulerat.]

Respondeo. Testem hoc loco Barclaius suspectum adducit: nam ab isto Friderico Fridericus primus Imperator descendit: cuius Imperatoris patruus fuit Otho Frisingensis; nec solùm patruus Friderici Imperatoris; sed etiam Nepos Henrici quarti. Itaque Otho, ne Auum maternum, Henricum quartum Imperatorem, & filium fratris vterini Fridericum primum Imperatorem læderet, scripsit, Bertolfum Imperio, iustitiæq; cessisse in negocio Ducatus Sueuiæ. Quæ etiam causa fuit, cur idem Otho in historia sua mediam viam elegerit. Nam Gregorium VII. eximiè laudat lib. 6. cap. 34. neque enim poterat salua conscientia, reprehendere hominem notissimæ sanctitatis: Henricum autem, non vt cæteri historici, turpissimorum plurimorumq. criminum reum facit; sed modestissimè excessum eius vitamq; lasciuam notat, lib. 7. cap. 11. Quod autem hoc loco dicit, Bertolfum Imperio, iustitiæq. cessisse: non cogit, vt existimemus, sensisse Othonem, iniustè Henricum à Gregorio fuisse depositum: nam, vt idem Otho narrat, post longam disceptationem coëgit Fridericus ab Imperatore adiutus Bertolfum ad conditiones pacis, quæ erant, vt Bertolfus retineret Turegum nobilissimum Sueuiæ oppidũ, reliquam Sueuiam Friderico cederet. Cessit ergo Bertolfus Imperio, tamquam potentiori, cui par esse non poterat; cessit etiam iustitiæ, quoniam in re dubia iustum esse censuit, retento nomine Ducis, & oppido nobilissimo, reliqua cedere fortiori. Nam si Bertolfus existimasset iniustè à se possessam fuisse Sueuiam, debuisset totum dimittere, & neque partem præcipuam, neque Ducis nomen sibi retinere; vt eo-

vt eodem teste Othone retinuit, ad posterosq. transmisit. Quod si Barclaius velit, Othonem sensisse, Henricum à Gregorio iniustè fuisse damnatum, repugnabit eidem Othoni, qui lib. 6. historiæ, cap. 34. dicit, Gregorium fuisse fortem per omnia athletam, murumq. se pro domo Domini opponere non timuisse. & cap. 36. dicit, gladio anathematis Imperatorem feriri decuisse: & ibidem refert Gregorium in morte dixisse: Dilexi iustitiam, & odi iniquitatem: &, Ecclesiam in obitu tanti Pastoris, qui inter omnes Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, non modicum dolorem habuisse. & lib. 7. cap. 1. ait, Defuncto apud Salernum Beatæ memoriæ Gregorio Summo Pontifice, &c. Ista enim nullo modo cohærent cum opinione grauissimæ iniustitiæ, qualis fuisset, depositio Imperatoris, si eum iustè Gregorius deponere non potuisset: hæc enim sola iniustitia omnes Gregorij laudes sine dubio corrupisset.

Postremò Barclaius cùm non haberet aliud, quod ex Othone adferret, nec tamen quiescere posset, repetit quod supra dixerat, Reges ex Othonis sententia non habere vllum, præter Deum super se, quem timeant. Repetit quoque quod supra verbosissimè deplorauerat, multa mala occasione excommunicationis Henrici Imperatoris in orbem terrarum, ac præcipuè in Ecclesiam irruisse. Ad quæ omnia iam ante respondimus, neque libet eadem frustra repetere.

In extremo capite producit in medium verba Gregorij VII. quibus cùm Henricum deponeret, precatus est Apostolos Petrum, & Paulum, vt sententiam suam ex eorum auctoritate prolatam confirmarent: & iudicium cito in Henricum eiusmodi exercerent, vt omnes intelligerent, iniquitatis filium non fortuito, sed ipsorum opera ex Imperio cecidisse. Hanc precationem dicit Barclaius non fuisse ab Apostolis auditam; cùm nihil non infaustum Pontifici,

cifici, pontificiæ parti auctoribus, & fautoribus acciderit; triumphante interim, & Imperium tenente Henrico.]

Respondeo. Precationem Gregorij omnino exauditam fuisse, testantur ærumnæ maximæ, quæ Henricum diuinitus oppresserunt. Primum enim à magna parte Germaniæ destitutus ad Pontificis pedes abiectus misericordiam demississimis precibus implorare compulsus est. Deinde, cùm duobus æmulis, Rudolpho, & Hermanno diu ambiguo marte certauit. Postea à proprio filio carceri mancipatus, coronam, sceptrum, & reliqua Imperatorum insignia resignare coactus est. Inde elapsus Lædium se recepit, vnde miseriam suam incredibilem proprijs literis, quæ apud Vrspergensem Abbatem extant, testatus est. Denique repentina morte sublatus neminem inuenit, qui eius mortem defleret: cùm è contrario Mundus totus ob eius infelicem exitum summo gaudio exultaret, vt supra ex Abbate Vrspergensi retulimus. Hic videlicet est triumphus Henrici, quem fingit Barclaius. Porrò pontificiam partem semper in melius profecisse, cooperante Domino signis, & prodigijs, & tandem omninno præualuisse, constat ex ijs, quæ de Callisto secundo, & Henrico quinto omnes historici narrant, ac præsertim Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1120. & sequentibus.

De comparatione Iulij II. & Clementis VIII. *Caput* XI.

IN capite vndecimo Barclaius multa repetit ex ijs, quæ antea dixerat: neque aliquid addit, quod mihi refellendum noua responsione esse videatur, nisi cùm Clementem octauum Pontificem veris laudibus effert, non tam vt eum laudet, quam vt ex eius com-

comparatione Iulium ſecundum carpat. ¶ Quis, inquit, non paternam Clementis VIII. pietatem, cum ſumma prudentia coniunctam, qua Reges, & Principes Chriſtianos ad concordiam reducere, & in concordia retinere annititur, infinitis partibus Eccleſiæ vtiliorem iudicet, quàm Iulij ſecundi loricati furores martios, quibus Italiam, Galliam, Germaniam, Hiſpaniam, cæterasq. gentes Chriſtianas hoſtilibus animis inter ſe committere, impiè, & inhumaniter connitebatur?]

Ad hæc ego vt reſpondeam, admonitos Lectores eſſe volo, Romanos Pontifices, qui ſimul etiam Principes ſunt temporales non contemnendi Imperij, non minus ex officio obligari ad ea conſeruanda, quæ Sedis Apoſtolicæ, ſiue Eccleſiæ Romanæ ſunt, quàm Principes cæteros. Quare quemadmodum Reges, & Principes ſupremi cæteri pro defenſione Regnorum ſuorum, ſiue ditionum aliarum bella gerere poſſunt, & debent; & ſi ad ea defendenda confœderatione cum alijs Principibus opus habent, iure poſſunt cum ſocijs Principibus fœdus inire; & coniunctis viribus hoſtem propulſare, quando iuſtam belli gerendi cauſam habent: ſic etiam Romani Pontifices, qua Principes ſupremi ſunt, omni iure poſſunt, & debent populos ſibi creditos armis protegere, & ſi res ita poſtulet, aduerſus hoſtes bella gerere, necnon ad auxilium, vel belli ſocietatem Principes alios euocare. Neque primus fuit Iulius ſecundus, qui pro recuperandis Eccleſiæ Romanæ prouincijs bella geſſit, vel cum magnis Principibus fœdus percuſſit. Nam Pius ſecundus multo antea exercitum armatum habuit, & bella cum hoſtibus cum laude geſſit, vt Nauclerus, & Platina referunt; & ante Pij ſecundi tempora Innocentius ſextus, vir prudentia, & vitæ innocentia clarus per Legatum ſuum Albernotium Cardinalem Eccleſiaſticam ditionem à Tyrannis diuerſis occupatam, feliciſſimè armis recuperauit, vt ſcribunt iidem Nauclerus,

rus, & Platina, multiq. alij historici. Clemens IV. qui Innocentium VI. multis annis præcessit, & Pontifex sanctus est habitus, Carolum Andegauensem Ducem, sancti Ludouici Regis Francorum fratrem, è Gallijs euocauit, vt Manfredum tyrannum è Regno Neapolitano, quod est Ecclesiæ Romanæ feudum, armis expelleret, ipsumq. Carolum Regem instituit, imposita quadraginta millia numorum aureorum pensione quot annis soluenda in recognitionem feudi: testes sunt auctores ijdem & alij, quos ipsi citant. Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex, non solùm vitæ probitate, sed etiam diuinis miraculis clarus, atque adeo in Sanctorum numerum relatus, aduersus Northmannos pro Beneuentana ciuitate recuperanda præsens ipse in exercitu armis decertauit, vt Hermannus Contractus in Chronico, & Leo Ostiensis in historia Cassinensi lib. 2. cap. 88. testes sunt. Vbi illud memorabile accidit, quod cùm Pontifex à Northmannis victus, & captus fuisset, ea submissione, & reuerentia victores erga victum vsi sunt, vt Pontifex victus, & captus victoribus imperare, ac dominari videretur. Porrò Leo quartus Pontifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir sanctissimus, & miraculis clarus, teste Anastasio in eius vita, exercitum duxit aduersus Saracenos, qui ad Ostia Tyberina cum ingenti classe appulsi Romanam vrbem capere, & spoliare cupiebant; & oratione præmissa ad Deum, & exercitu Apostolica benedictione munito, memorabilem victoriam reportauit. Omitto confederationem Zachariæ, Stephani secundi, Adriani, Leonis tertij, aliorumq. Pontificum cum Regibus Francorum, pro recuperatione, & defensione prouinciarum, & ciuitatum, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinebant aduersus Longobardos, & Græcos. Omitto etiam fortissimos Machabæos, qui & Summi Sacerdotes, & Principes erant, & pro patriæ defensione grauissima bella gesserunt. Omitto denique Mosis Pontificis, & Principis sapien-

pientissimi, qui aduersus Amorræos, aliosq. populi sui perturbatores armis decertare non dubitauit. Hos igitur clarissimos, sacrosq. viros Iulius secundus imitatus, eorumq. virtutem, & diligentiam æmulatus partim armis proprijs, partim auxilio fœderatorum Regum Ecclesiasticam ditionem, ferè totam amissam, magno labore recuperauit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, vt industriam, & virtutem sanctorum Pontificum, addo etiam Machabæorum, & ipsius Mosis, virtutem bellicam reprehendat. Neque ab hoc numero Clemens octauus eximendus est, qui quemadmodum pacem inter Christianos Principes reformare studuit, vt Barclaius dicit; sic etiã exercitum comparare non neglexit cùm ei Ferraria recuperanda esset: & ad bellum pro Ecclesiastica ditione faciendum, occasio defuit illi, non animus. Placuit enim Deo, in cuius manu sunt corda Principum, vt nobilissima Ciuitas ante ad Ecclesiam rediret, quàm militum gladij nudarentur. Hanc verò Clementis octaui laudem Barclaius non ignorauit, sed dissimulare voluit, vt liberius Iulium reprehenderet.

Diluuntur argumenta aduersus Theologorum sententiam de Potestate Pontificis Maximi in temporalibus.

Cap. XII.

IN capite duodecimo conatur Barclaius ex proposito affirmare, ac demonstrare, nullam habere Pontificem Maximum potestatem in temporalibus super Reges, aliosq. Principes Christianos.

Primum argumentum eius est, quia tota antiquitas Christiana semper censuit, Reges solo Deo minores esse.

Quod argumentum iam ante proposuerat in cap. 8. vbi & nos illi copiosè respondimus. Id enim habet veluti proprium hic auctor, vt eadem argumenta sæpius repetat, & inculcet, nescio an vt librum grandiorem faciat, an vt importunitate obtineat assensum, quem vi rationum extorquere non potest. Hoc igitur primo argumento prætermisso, secundum audiamus.

2 ¶ Quid, inquit, quod ipsi Pontifices fatentur, Reges non habere superiores in temporalibus? cap. Per venerab. Qui filij sint legitimi. Habent, & non habent, simul vera esse nequeunt. Falsum est ergo Reges non habere superiorem in temporalibus, si alius possit iure ijs temporalia auferre, alteriq. conferre.]

Respondeo. Sententia Pontificis in eo capite est, Reges supremos esse Principes temporales, & ideo nullum habere supra se Principem temporalem, quemadmodum Duces, alijq. Principes inferiores in eodem Regno superiorem in temporalibus Regem habent: sic enim loquitur Ecclesiastes cap. 5. Excelso excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alij, & insuper vniuersæ terræ Rex imperat seruienti. & S. Petrus in priore epist. cap. 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi quasi præcellenti, siue Ducibus tamquam ab eo missis. Idem igitur est, Regem non habere superiorem in temporalibus, & Regem non habere supra se alium Regem, siue Principem alium temporalem, alioqui non esset Rex supremus in ordine principatus temporalis, siue politici. Et ea fortè ratio est, cur idem Innocentius in eodem cap. Per venerabilem, paulò ante dixerit, nonnullos Principes nullum inter homines, excepto Romano Pontifice, superiorem agnoscere: addidit enim illam exceptionem, vt cùm postea dixit, Regem Francorum nullum in temporalibus superiorem agnoscere, intelligamus, sermonem fuisse de superioribus temporalibus: non enim Rex

agnoſcit vllum ſupra ſe Principem temporalem, ſed agnoſcit Romanum Pontificem, Principem ſpiritualem, qui de temporalibus quoque in ordine ad ſpiritualia iudicare poteſt. At, inquit Barclaius, habent, & non habent ſimul vera eſſe nequeunt. Reſpondeo. Habent, & non habent de re eadem, ſimul vera eſſe nequeunt: de re diuerſa, nihil impedit quominus vera eſſe poſsint. Habet coccineum pallium, & non habet coccineum pallium, ſimul vera eſſe nequeunt: ſed habet coccineum pallium, & non habet nigrum pallium, vera ſimul eſſe queunt. ſic igitur. Habet Rex in temporalibus ſuperiorem temporalem, & non habet in temporalibus ſuperiorem temporalem, vera eſſe nequeunt. Sed, habet Rex in temporalibus ſuperiorem ſpiritualem, & non habet in temporalibus ſuperiorem temporalem, veriſſima ſimul eſſe queunt, & ſunt.

3 Sed inſtat Barclaius. [Quod, inquit, in verbis directè, & indirectè diſcrimen ſtatuunt, id non ad facultatem iudicandi, & effectum iudicij, ſed ſolùm ad modum, & rationem acquirendi tantam poteſtatem pertinet. Canoniſtæ enim dicunt Papam directè dominium temporale totius orbis à Chriſto accepiſſe. Hi verò negant eum accepiſſe tale dominium directè, quaſi dicas per ſe, ſimpliciter & ſine alterius rei conſideratione, ſed tantùm indirectè, hoc eſt, per conſequentiam, ratione illius poteſtatis ſpiritualis, quàm directè à Domino accepit. Hæc igitur ex verbis iſtis differentia ad initium, & modum acquirendi temporalem poteſtatem, non autem ad eius vim & effectum referri debet.] Hæc ille, qui vult, Pontificem ex ſententia Theologorum habere poteſtatem temporalem ſuper Reges indirectè acquiſitam; eſſeq. eorum Iudicem in temporalibus: quod repugnare videtur Innocentio, in capite citato, vbi dicit Innocentius, Reges non habere ſuperiorem in temporalibus.

Reſpondeo. Diſtinctione opus eſt, vt planè intelliga-
tur

tur verène, an falſo Barclaius colligat, Pontificem habere poteſtatem temporalem ſuper Reges, eſſeq. eorum Iudicem temporalem. Nam ſi per poteſtatem temporalem, intelligatur poteſtas diſponendi de temporalibus, ſiue ipſa poteſtas in ſe ſit ſpiritualis, ſiue temporalis, verè colligit, Pontificem habere poteſtatem temporalem in Reges: ſi verò per temporalem poteſtatem intelligatur poteſtas quæ ſit in ſe temporalis, vt eſt poteſtas Regum, & aliorum Principum politicorum, falsò colligit, Pontificem habere poteſtatem temporalem in Reges ex Theologorum ſententia. Theologi enim tribuunt Summo Pontifici temporalem, & ſpiritualem poteſtatem in Eccleſiaſtica ditione tantum, quam poteſtatem plenam in patrimonio S. Petri appellat Innocentius, in cap. Per venerabilem: in reliquas Prouincias Chriſtianas, & Principes Chriſtianos, tribuunt Pontifici poteſtatem ſolum ſpiritualem; quæ per ſe, & propriè reſpicit ſpiritualia; temporalia verò reſpicit, vt ſubordinantur ſpiritualibus. Et ideò quando propriè loquimur, dicimus Pontificem habere poteſtatem in temporalibus, non autem habere poteſtatem temporalem, qua Pontifex eſt. Ex quo ſequitur, vt diſcrimen vocum, directè & indirectè, non referatur propriè loquendo, ad modum acquirendi poteſtatem, vt Barclaius falsò dicit; ſed ad explicandum obiectum ſecundarium, & conſectaneum ſupremæ ſpiritualis poteſtatis, quæ vt ſupra diximus, primario, & directè reſpicit ſpiritualia, ſecundario & indirectè, id eſt, in ordine ad ſpiritualia, reſpicit temporalia: quæ ſententia Theologorum nullo modo repugnat verbis Innocentij in cap. Per venerabilem, vt ex dictis perſpicuum eſt.

4 Addit præterea Barclaius hoc argumentum. ¶ Quod ſi aduerſariorum ſententiæ locus ſit, Reges, & Principes Chriſtiani, non erunt ſolùm Vaſalli, & Clientes Papæ in temporalibus; ſed (quod vilius eſt) quaſi precario Regna,

& Principatus ab eo possidebunt. Id facilè ex ipsis aduersariorum principijs, sic ostendo: Summus Pontifex potest alicui Regnum auferre, & alteri conferre, si id necessarium sit ad animarum salutem; Atqui iudicare, & decernere, an sit necessarium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius iudicio, æquum ne sit, an iniquum nemo potest iudicare: ergo vbi libitum ei erit, poterit quemlibet Regno priuare, & illud alteri conferre.]

Respondeo. Reges Christiani, aliją. Principes, ijs exceptis, qui feudatarij sunt Ecclesiæ, neque Vasalli, neque clientes Pontificis Maximi dici debent, quamuis ita eos ad conflandam Ecclesiæ inuidiam, Barclaio appellare libuerit: multò minus precario Regna, & Principatus ab eo possidēt: sed sunt veri Reges, veriq. Principes, tantoq. Ethnicis Regibus, & Principibus nobiliores, & feliciores; quanto non solùm in terris ad tempus regnant; sed etiam post hanc vitam, si iustè, pièq. regnauerint, ad Regnum cæleste, & sempiternum transferuntur. Argumentum verò Barclaij ab omni parte vitiosum est: illa enim propositio, Summus Pontifex potest alicui Regnum auferre, & alteri conferre, si id necessarium sit ad animarum salutem: explicatione indiget; nam & benè, & secus intelligi, & vera, & falsa esse potest. Potest quidem Pontifex, si necessarium ad salutem animarum sit, alicui Regnum auferre; sed si antea admonuerit, si spacium resipiscendi dederit, si perniciosum, & incorrigibilem esse perspexerit. Potest quoque alteri Regnum conferre, non pro arbitrio tamen cui libuerit; sic enim verè precario Reges regnarent; sed cui iure debetur, siue successio, siue electio locum habeat. Et si fortè nemini debeatur; cui ratio dictauerit, esse tribuendum. Sic enim Innocentius quartus in Concilio Lugdunensi cùm Fridericum Imperatorem deposuisset, electionem successoris Electoribus, quibus iure competit, liberam reliquit: sic etiam Gregorius VII. post depositionem Henrici, Rudolphum à Prin-

à Principibus electum confirmauit. Sic etiam Zacharias Regnum Francorum Pipino adiudicauit, quoniam ille re ipsa Regnum administrabat, & Proceres eundem expetebant. Leo quoque tertius Imperium Occidentale à Gręcis ad Francos transtulit, quoniam ipsi in Occidente potentissimi erant, & soli poterant eam dignitatem sustinere, & eosdem Romanus populus maximè cupiebat. Sic etiam in testamento veteri Ioiada Pontifex postea quam Athaliam Reginam, quæ Regnum inuaserat, interfici iussit, Regnum contulit Regis demortui filio, cui iure hæreditario debebatur. 4. Reg. 11. & Azarias Pontifex Rege Ozia ob lepram diuinitus immissam ab hominum commercio segregato, Regni administrationem non cui voluit, sed cui debebatur, id est, Regis filio dereliquit. 2. Paralip. 26. illa igitur propositio Barclaij, aut malè intellecta falsa est, aut rectè explicata non efficit, vt Reges precario regnent. Iam verò assumptio illa, Atqui iudicare, & decernere an sit necessarium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius iudicio æquum ne sit, an iniquum nemo potest iudicare: similis est propositioni: nam perperam intellecta, falsa est; rectè explicata, vera quidem est; sed non inde concluditur, precario Regna à Summo Pontifice data possideri, quæ est Barclaij conclusio. Pertinet quidem ad Pontificem iudicare an sit necessarium ad salutem animarum, Regem aliquem Regno priuare; sed non pertinet ad eundem necessitates pro libito fingere, vel sub colore necessitatis cupiditati seruire. Et quoniam res hæc grauissima est, & necessitas manifesta, & explorata esse debet, idcirco Pontifices ordinariè in Synodis Episcoporum, vel Consistorijs S.R.E. Cardinalium, expositis rationibus, & consentientibus Patribus, ista gesserunt, vt supra ostendimus.

5 Pergit Barclaius, & postea quam rationem superiorem multis verbis more suo amplificauit, & repetiuit, subiungit hæc verba: ¶ Sed & omnis potestas, omneq. domi-

H 4 nium,

nium, & iurisdictio, aut iure diuino acquiritur, aut iure humano: & qui aliquid possidet, seu tenet, si neutro horum possideat, iniustè possidet, vt praeclare in Donatistas ratiocinatur Augustinus, tract. 6. ad caput primum Ioannis, Can. Quo iure. dist. 8. Fieri igitur non potest, vt Papa Imperium aliquod temporale in Reges, & Principes seculares iuste exerceat, nisi constet id ei iure diuino, vel humano esse tributum.]

5 Respondeo. Iure diuino potestas in Reges, & Principes Christianos, non propriè temporalis, sed quae se ad temporalia extendat, Summo Pontifici Christi Vicario attributa est. Vnde enim Barclaius ipse deducit, potestatem spiritualem amplissimam iure diuino Romano Pontifici in omnes Reges, Principesq. competere: inde nos colligimus, eodem diuino iure Pontifici Ronano competere potestatē, quae ad temporalia pertingat; quoniam id requirit ordo potestatis superioris ad inferiorem, spiritualis ad temporalem. At, inquit aduersarius, nullus neque in diuinis, neque in humanis legibus locus reperitur, qui talem illi potestatem conferat. Respondeo. Imò locus inuenitur in diuina lege, qui potestatem illi conferat, & locus inuenitur in humana lege, qui locum diuinae legis exponat. Quod enim scriptum est Matth. 16. Tibi dabo claues Regni coelorum, &c. & Io. 21. Pasce oues meas; explicatum inuenimus in multis Concilijs, ac potissimum in Romano sub Gregorio VII. In Lateranensi sub Innocentio III. & in Lugdunensi sub Innocentio IV. in eum sensum, vt potestas ligandi, atque soluendi, nec non pascendi, atque regendi Ecclesiam vniuersam, non ad sola spiritualia; sed etiam ad temporalia ratione spiritualium porrigatur: quod idem communis Doctorum Catholicorum sententia, & ipsa praxis, atque experientia confirmat.

6 At, inquit, Regum dominatio, & auctoritas multis sacrarum literarum testimonijs apertè commendatur, & pro-

probatur, vt cum dicitur, Per me Reges regnant. Data est à Domino potestas vobis. Reges gentium dominantur eorum. Cor Regis in manu Dei. Dabo illis Regem in furore meo. Time Dominum fili mi, & Regem. Regem honorificate, & passim id genus similia.]

Respondeo. Primus locus non demonstrat potestatem datam à Deo Regibus; sed sapientiam Regibus esse necessariam, vt regnent, sicut oportet. Verba enim illa sapientiæ sunt, quæ Reges hortatur ad ipsius sapientiæ studium, si volunt verè regnare, & leges ferendo iusta decernere. Secundus locus dicit, quidem potestatem Regiam esse à Domino; sed hoc dicit, vt Reges non superbiant; sed intelligant habere supra se Dominum, à quo grauiter puniētur, si potestate abutantur. Tertius locus, non potestatem tribuit; sed abusum potestatis reprehendit. Reges enim gentium, qui vera Dei cognitione carent, non contenti administratione Regia, plerunque dominari populis, quasi mancipijs affectant, & politicum Imperium in despoticum transmutant, ac de Regibus Tyranni fiunt: quem abusum Græca vox κατακυριεύειν, quæ violentam dominationem significat, magis apertè demonstrat. Quartus locus potestatem Dei in Reges, non potestatem datam à Deo Regibus ostendit: ea enim est omnipotentia Dei, vt non solùm corpora Regum; sed etiam corda in potestate habeat, eaq. vertat, & conuertat, vt sibi libuerit. Quintus locus non potestatem Regiam commendat; sed minatur se permissurũ, vt populus ob sua peccata in Regem iniquum, & crudelem incidat, à quo non tàm regatur, quàm deuoretur. Sextus, & septimus locus, timorem populi erga Regem; non potestatem Regis erga populum docet. Sed quicquid de his locis sit, vt non negamus Regiam potestatem esse à Deo; sic etiam negari non debet, Apostolicam potestatem esse à Deo; imò omnem potestatem esse à Deo, iuxta illud Apostoli Rom. 13. Non est potestas nisi à Deo. Quod

autem potestas Regia subiecta non sit Apostolicæ potestati, vel quod subiecta sit in spiritualibus tantùm, non etiam in temporalibus; in his locis, neque apertè, neque obscurè habetur, atque hoc est quod quæritur.

7 Postremò adducit Barclaius argumentum, quod etiam supra non semel adduxit. ¶ Postremò, inquit, quandoquidem potestas, & iurisdictio ista temporalis Papæ, de qua nobis sermo, neque expresso Dei Verbo in scripturis comprehensa, neque ex traditione Apostolorum, quasi per manus recepta, neque vsu, & consuetudine in Ecclesia per totos mille annos, & amplius obseruata, aut ab vllo Pontifice occupata, neque ab antiquis Ecclesiæ Patribus laudata, & probata, imò ne memorata quidem inuenitur: quæ nos obsecro credendi necessitas cogit eam admittere? aut qua nobis eam auctoritate persuadeant?]

Respondeo. Multa sunt quæ ex verbo Dei per Ecclesiã explicata credimus, quamuis in verbo Dei expresse non habeantur. Filium Dei esse Patri consubstantialem, expresse in scripturis non legimus; credimus tamen, quia sic docet Ecclesia intelligenda esse verba Domini Ioan. 10. Ego & Pater vnum sumus. Spiritum à Filio procedere expressè in Scripturis non legimus; credimus tamen quia sic docet Ecclesia intelligenda esse verba Domini Ioan. 16. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis: omnia quæ habet Pater mea sunt, ideò dixi vobis, quia de meo accipiet. Baptismum paruulorum expresse in scripturis non legimus; credimus tamen, quia sic docet Ecclesia intelligenda esse verba illa Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, &c. & Matth. 19. Sinite paruulos venire ad me. Sic ergo potestatem Summi Pontificis extendere se ad temporalia, ac præsertim ad Regna, & Imperia expresse in scripturis non legimus; credimus tamen, quia Ecclesia in concilijs generalibus, sic docet intelligenda esse illa verba Domini Matth. 16. Tibi dabo claues.

ues, &c. Falsum verò est, potestatem istam non fuisse in vsu apud Ecclesiam per totos mille annos, & amplius. Iam enim supra docuimus, in vsu fuisse post annum septingentesimum tempore Gregorij secundi, & Zachariæ Pontificum. Item post annum octingentesimum tempore Leonis tertij, & Gregorij quarti. Falsum quoque est ab antiquis Patribus non fuisse laudatam, vel commemoratam; cùm à Gregorio Nazianzeno paulò obscurius; sed à Gregorio Romano apertè commemorata, ac deindè posterioribus seculis ab omnibus scriptoribus, quorum non nulli in albũ sanctorum relati sunt, apertissimè commendata, & celebrata fuerit. Quod in extremo capite Barclaius dicit, rationes nostras non esse demonstrationes, sed dialecticos syllogismos: proindè eas non certam fidem facere; id quale sit, & quantum ponderis, & momenti habeat, in sequenti capite explicabimus.

Defenditur prima ratio Bellarmini pro potestate Pontificis in temporalibus. Cap. XIII.

IN capite tertiodecimo aggreditur Barclaius refutare eas rationes, quas ego in lib. 5. de Pontif. cap. 7. adduxi ad probandam Pontificis Maximi potestatem in temporalibus. Et quoniam ille præfatur, neminem Bellarmino diligentius rationes pro hac potestate collegisse, vel argutius proposuisse, vel breuius, & subtilius conclusisse; vt videlicet lectoribus persuadeat Bellarmino superato, rem totam esse confectam: ego quoque præfari debeo, me non admittere, quæ Barclaius de mea diligentia, argutia, & subtilitate dicit. Scio enim multos esse me longè doctiores, & diligentiores, ac subtiliores, qui in eodem argumento ante me versati sunt, & quorum ego diligentiam, & studium pro ingenij mei tenuitate æmulari studui: proindè non in me superando stat summa victoriæ, vt Barclaius persuadere lectoribus nititur:

Admo-

Admonendum quoque lectorem esse duxi, me in hac re comprobanda rationes tantum,& exempla,non Scripturas, Concilia,& Patres adduxisse: quoniam ista in libris superioribus copiosissimè persecutus fueram in confirmando primatu spirituali Summi Pontificis; quo confirmato, & firmiter stabilito facillimum esse censui, ex eo tamquam ex fonte deducere riuulos rationum ad potestatem in temporalibus comprobandam.

Prima igitur ratio mea, quam Barclaius ad verbum refert, hæc fuit.

Potestas ciuilis subiecta est potestati spirituali, quando vtraque pars est eiusdem Reipub. Christianæ: ergo potest Princeps spiritualis imperare Principibus temporalibus,& disponere de temporalibus rebus in ordine ad bonum spirituale: omnis enim superior imperare potest inferiori suo.

Quod autem potestas politica,non solùm,vt Christiana; sed etiam vt politica,sit subiecta Ecclesiasticæ, vt talis est: Primo demonstratur ex finibus vtriusque. Nam finis temporalis subordinatur fini spirituali, vt patet, quia felicitas temporalis, non est absolutè vltimus finis; & ideò referri debet in felicitatem æternam. Constat autem ex Aristotele lib. 1. Ethic. cap. 1. ita sub ordinari facultates, vt subordinantur fines.

Secundo, Reges, & Pontifices, Clerici, & Laici non faciunt duas Respublicas, sed vnam,id est, vnam Ecclesiã. Sumus enim omnes vnum corpus Rom. 12. & 1. Corinth. 12. At in omni corpore membra sunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem rectè asseritur, spiritualia pendere à temporalibus: ergo temporalia à spiritualibus pendent, illisq. subijciuntur.

Tertio, si temporalis administratio impedit spirituale bonum,omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrandi, etiam cum detrimento temporalis boni: ergo signum est, subiectam esse temporalem

ralem potestatem spirituali. Hæc est mea ratio prima satis fideliter à Barclaio relata.

Huic rationi respondet ipse, falsum esse, quod ego assumpsi, ciuilem potestatem subiectam esse spirituali, quando vtraque pars est eiusdem Reip. Christianæ. Id autem falsum esse probare conatur his verbis:

¶ Siquidem hæ duæ potestates ita sunt partes Reipub. Christianæ, vt neutri in alteram imperium sit, vtpotè cùm liberè, & sui iuris essent, mutuò amore coierunt. Vtraque ergo alteram in suo ordine, & munere recognoscit, & veneratur, & suam vtraque functionem arbitratu suo exercet; tantum inter eas conspirans quidam consensus, & societas est, ad Christianam Remp. conseruandam.]

Respondeo: In his verbis affirmari video, non probari, politicam, & Ecclesiasticam potestates in eadem Ecclesia Christiana coniunctas esse vinculo beneuolentiæ, non autē subiectione vnius ad alteram. Sed hoc rectè diceretur, si politica, & Ecclesiastica potestas eiusdem ordinis essent, & quasi duas fœderatas Respublicas facerent, vt sunt pagi Heluetiorum. At ex scripturis diuinis Pontifices, & Reges, clerici, & laici in Christo regenerati vnam Rempublicam, imò vnam ciuitatem, imò vnam domum, imò vnum corpus efficiunt. Neque potestas spiritualis, & temporalis in Ecclesia contieniunt, vt duæ Respublicæ in vnam confœderationem, sed vt spiritus, & caro in vnum hominem, vt Gregorius Nazianzenus præclarè docuit in oratione ad populum timore perculsum: certum autem est, spiritum in carnem imperium habere debere, non contra: neque sunt in Ecclesia Christi Pontifices, & Reges, vt principales Arietes in Ouili, sed vt Pastores, & oues: neque in dubium reuocari potest, an Pastores ouibus, vel oues Pastoribus cum imperio præsint.

Subiungit Barclaius: ¶ Vtraque potestate, siue vt Genebrardi verbis vtar, vtroque magistratu Ecclesia continetur,

munitur,& viget: ad quam protegendam,& sartam tectam conseruandam alterius sic

Altera poscit opem res, & coniurat amice.

vt quamdiù societatem retinent, Respublica Christiana innumeris concordiæ,& pacis commodis efflorescat. At vbi coitam dissoluunt, spiritualis quidem potestas,licet diuina virtute præstans, imbecillior tamen in oculis hominum,& corporalibus auxilijs destituta plerunque contemnitur: temporalis verò, quantumuis potens,atque fortis in suam ipsius perniciem per omne scelus, & insaniam properat,nimirum cælesti gratia destituta,qua per spiritualis potestatis coitionem fruebatur.]

Respondeo. Hæc omnia contra suum auctorem,non contra Bellarminum pugnant. Fatetur enim Bellarminus, optimum esse,vt duæ istæ potestates concordes sint,& valdè perniciosum si inter se pugnent: sed non inde sequitur vnam alteri non esse iure subiectam. Nam & in homine optimum est, vt spiritus, & caro concordes sint, & perniciosum si diffideant, vt sæpè carne reluctante imperio spiritus, & spiritu carnem in seruitutem redigere conante, discordant: nec tamen vllus sapiens ex hac discordia colliget, non debere esse spiritui in carnem suam imperium; cùm contrarium apertissimè inde colligatur. Igitur eodem modo ex eo quòd ex discordia duarum potestatum, spiritualis, & politicæ in eadem Christiana Republica tam multa incommoda sequuntur, & vtrique valdè necessaria concordia est: colligi debet, pertinuisse ad sapientiam Christi Christianæ Reipublicæ Conditoris, vt vnam potestatem alteri subijceret,quò facilius pacem,& concordiam inter se retinerent, & colerent.

Addit Barclaius testimonium Hosij Cordubensis, & S. Bernardi: sed quoniam ad testimonium Hosij non semel supra respondimus; audiamus verba S.Bernardi lib.1.de Consideratione cap.5. Habent,inquit,hæc infima,& terre-

na

na Iudices suos, Reges, & Principes terræ. quid fines alienos inuaditis? quid falcem vestram in alienam messem extenditis?]

Respondeo, S. Bernardus ipse se declarat, cùm in eodem loco subiungit; Non quià indigni vos, sed quia indignum vobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis; dénique vbi necessitas exigit, audi quid censeat, non ego, sed Apostolus, Si enim in vobis iudicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis? Sed aliud est incidenter incurrere in ista, causa quidem vrgente, aliud verò incumbere istis, tamquam magnis, dignisq. tali, & talium intentione rebus.] Vbi demonstrat Pontifices maximos, vt plurimum debere in rebus maioribus occupari, & infima ista, ac terrena relinquere Iudicibus minoribus, Regibus videlicet, & Principibus terræ. Quemadmodum Apostolus 1. Cor. 6. dixit, Iudicia secularia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, hos constituite ad iudicandum. Itaque S. Bernardus eo loco fines alienos, & messem alienam, iudicia terrena vocauit, non quòd non possit Pontifex, sed quod vt plurimum non debeat, dimissis rebus grauioribus, istis terrenis, & vilibus implicari. Et Barclaius non satis prudenter, ne dicam fraudulenter, verba citat, quæ secum adferunt explicationem, si locus integer adferatur.

Pari astutia Ioannem Driedonem allegat ex lib. 2. de libertate Christiana cap. 2. cuius hæc sunt verba: ¶ Christus vtriusque potestatis officia discreuit, vt vna diuinis, & spiritualibus rebus, atque personis, altera profanis, atque mundanis præsideret, & mox; En planè vides Christum discreuisse vtriusque potestatis officia; distinctio igitur Ecclesiasticæ potestatis Papalis à potestate sæculari, ac Imperiali est de iure diuino facta.]

Respondeo. Scribit Ioannes Driedo, potestates illas duas distinctas esse; sed vnam alteri subiectam esse, tempora-

poralem videlicet spirituali hoc loco non negat. & paulò infra in eodem capite disertis verbis affirmat, dicens: Vnde Papa, & Imperator sunt in Ecclesia, non tamquam duo Rectores summi inter se diuisi; quorum neuter alterum cognoscit, & veneratur, tamquam superiorem: quia Regnum sic contra se desolabitur. hæc ille: nec valet glossa Barclaij, quod Imperator in spiritualibus Papam, Papa in temporalibus Imperatorem cognoscere debeat, & venerari tamquam superiorem. Nam Ioan. Driedo explicuit sententiam suam lib. 1. eiusdem operis, cap. 9. vbi docuit, in ordine ad finem supernaturalem, subiectam esse potestatem temporalem potestati spirituali. & cap. 14. docuit, Papam habere plenitudinem potestatis super omnes Reges, & Principes Christianos, & posse eos Regnis priuare, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab eorum obedientia, & subiectione: & nusquam docuit, potestatem spiritualem subiectam esse temporali; aut posse à Regibus priuari Pontificem Papatu, aut ab eius obedientia, & subiectione populos liberari. Allegat Barclaius antiquam glossam in can. Hadrianus, dist. 63. sic dicentem; Quemadmodum ille huic in spiritualibus: ita hic illi in temporalibus pater est. Sed ego istam glossam neque in nouis, neque in antiquis editionibus inuenire potui. Fortasse tamquam delira Anus antiquata est, aut præ nimio senio iam dudum excessit è viuis.

Postremò addit Barclaius testimonium Bellarmini, vt Bellarminum cum Bellarmino committat, eumq. proprio gladio vulneratum prosternat. Nota, inquit Bellarminus lib. 5. de Pontifice cap. 3. quemadmodum non est idem sydus Sol, & Luna, & sicut Lunam non instituit Sol, sed Deus: ita quoque non esse idem Pontificatum & Imperium, neque vnum ab alio absolutè pendere. His verbis recitatis, subiungit Barclaius. ¶ Sunt quidem Sol, & Luna duo luminaria magna, quæ Pontifex Innocentius, cap.

folitæ, de maiorit. & obed. per allegoriam interpretatur duas dignitates, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & Regalis potestas, & illam Soli, hanc Lunæ comparat. Vnde hoc modo disputo. Quemadmodum Luna non minus Luna est, nec minus per se consistit, tunc cùm à Sole recedit, & mutuatum ab eo lumen errans amittit, quàm cùm eius radijs pleno orbe, atque aspectu illustratur, & neutro casu hæc ab illo, aut ille ab hac dependet; sed ambo institutionis suæ ordinem, & modum tenentes Deo, Mundoq. deseruiunt: sic etiam potestas Regalis, siue politica proprijs subnixa viribus per se semper consistit: & licet magnum quidem lumen ad benè, beateq. viuendum à Pontificali, spiritualiq. potestate acccipiat: tamen eius, neque accessu, neque recessu ulla ex parte in sua οὐσία, siue essentia mutatur, minuitur, vel augetur, multoq. minus aduenienti subijcitur.]

Respondeo. Similitudines non in omnibus locum habent, sed in ea tantùm re, ad quam explicandam adhibentur. Ideò frustra quæritur accommodatio in omnibus. Christus agnus Dei dictus est propter mansuetudinem, & leo propter fortitudinem, & petra propter firmitatem, & vitis propter fœcunditatem: nec tamen licet Christo tribuere stoliditatem ouis, aut sæuitiam leonis, aut duritiem lapidis, aut fragilitatem vitis. Rectè igitur comparauit Innocentius tertius potestatem Pontificiam Soli, & potestatem Regiam Lunæ, quòd illa præsit spiritualibus, ista temporalibus, illa sit maior, ista minor. Nec malè ego notaui, Pontificatum, & Imperium instar Solis, & Lunæ esse distincta, & à Deo; & Imperium absolutè non pendere à Pontificatu; quia videlicet Imperium Romanum fuit ante Pontificatum Christianum, ac per hoc institutum non fuit à Pontifice; neque Pontifex Imperium sustulit vnquam, sed solùm transtulit ab vno homine ad alium, vel ab vna gente ad aliam. Concedimus autem Barclaio potestates

ftates Pontificiam, & Regiam inftar Solis & Lunæ non pendere ab inuicem quoad effentiam. Sed non concedimus, quod Barclaius in fine addidit, Lunam Soli non fubijci. Subijcitur enim Luna Soli, cùm ab eo lumen recipiat,& non fubijcitur Lunæ Sol, qui nihil recipit à Luna. Nec folùm Luna, fed omnes etiam ftellæ fubijciuntur Soli, quoniam ab illo lumen recipiunt: & rectè Marcus Tullius in Somnio Scipionis de Sole dicit, Dux eft & Princeps, & moderator luminum reliquorum. Itaque quemadmodum Soli fubijcitur Luna, & Lunæ non fubijcitur Sol: ita quoque Pontifici fubijcitur Rex, & Regi non fubijcitur Pontifex.

Defenditur confirmatio primæ rationis Bellarmini. Cap. XIV.

N capite quartodecimo Barclaius examinat tria illa argumenta, quibus ego probaui affumptionem primæ rationis, fiue antecedens primi enthimematis, vt Scholarum verbis vtamur. Primum argumentum illud fuit: Finis temporalis fubordinatur fini fpirituali; fed facultates fubordinantur,vt fubordinantur fines; igitur facultas, fiue poteftas temporalis,fubordinatur facultati, fiue poteftati fpirituali. Ad hoc argumentum refpondet Barclaius his verbis.

¶ Nego conftanter talem ordinationem,vel fubordinationem finium harum poteftatum effe, quatenus ipfæ tales poteftates funt. Nam finis politicæ, feu ciuilis poteftatis, quatenus politica eft, nihil aliud abfolutè complectitur quàm felicitatem temporalem, commune fcilicet bonum, & vitæ degendæ ordinatam tranquillitatem,vt ipfemet alibi Bellarminus fatetur. Politica poteftas,inquit, habet fuos Principes, leges, iudicia,&c.& fimiliter Eccle-

fiaftica

siastica suos Episcopos, Canones, iudicia. Illa habet pro fine temporalem pacem, ista salutem æternam. Hæc Barclaius, qui postea rem eandem confirmat ex Apostolo 1. ad Timoth. 2. qui iubet nos orare pro Regibus, vt trãquillam vitam agamus in omni pietate, & castitate. Item ex Nauarro, qui in cap. Nouit, de Iudic. num. 90. dicit, finem potestatis laicæ esse vitam bonam, beatam, & quietam temporalem mortalium, quæ & finis est legum ab ipsa emanantium: potestatis verò Ecclesiasticæ, finem esse vitam æternam supernaturalem, eundemq; esse finem legum ab ipsa emanantium.]

Respondeo. Negat Barclaius rem certissimam omnium consensione Doctorum; nec potest aliter paradoxa sua defendere, nisi audacter omnia negando, quæ illi obijciuntur. Quid enim apud Theologos, & Philosophos notius, quàm inter causas tum efficientes, tum finales ordinem esse, & inferiores superioribus subordinari? Certè Deus est prima causa efficiens omnium rerum, eiq. subordinantur causæ secundæ, siue vniuersales, quales sunt cæli, siue particulares, quales sunt res istæ inferiores, quarum vnaquæque producit effectus sibi similes, non absque actione cælorum, & cooperatione Dei, primæ videlicet, atque altissimæ causæ. Eodem igitur modo finis vltimus absolutè Deus est, atque ad eum ordine quodam referuntur, & subordinantur omnes alij fines. Finis quidem immediatus potestatis Politicæ, est pax Reip. temporalis, sed hæc pax subordinatur paci supernaturali hominis cum Deo; ista verò paci beatæ, quæ est in superna Hierusalem: quæ tandem subordinatur gloriæ Dei Conditoris, qui est primum principium, & vltimus finis omnium rerum. Atque hoc ipsum docent auctores, quos hic Barclaius citat. Bellarminus enim, quem primo loco nominat, lib. 5. de Pontif. cap. 6. vbi scripsit, finem politicæ potestatis esse pacem temporalem, & finem potestatis Ecclesiasticæ esse salutem

æternam: paulò post addidit hæc verba: Quando istæ potestates sunt coniunctæ, vnum corpus efficiunt, ideoq. debent esse connexæ, & inferior superiori subiecta,& subordinata: cuius rei rationem reddit cap.7. quia finis temporalis potestatis subordinatur fini potestatis spiritualis.Sanctus quoque Apostolus 1. ad Timoth. cap. 2. quem Barclaius secundo loco citauit, cùm iussit orari pro Regibus, vt tranquillam vitam agamus; adiunxit, in omni pietate, & castitate; vt ostenderet tranquillitatem vitæ, quæ est finis politicæ potestatis, subordinari pietati, & castitati,quæ finis est potestatis spiritualis, per quem ad finem vltimum peruenitur, qui est felicitas sempiterna. Denique Nauarrus, quem tertio loco Barclaius attulit, in cap. Nouit, de Iudic.num.90. scribit, finem potestatis temporalis esse vitam bonam, & beatam mortalium temporalem;finem spiritualis potestatis esse vitam æternam in cælis. Sed idem auctor eodem loco, num.97. demonstrat, finem temporalis potestatis subordinari fini potestati spiritualis, cùm doceet ex S. Thoma lib. 3. de Regimine Principum cap. 12. Christi dominium ordinari ad salutem animæ & spiritualia bona,licet à temporalibus nō excludatur,eo modo quo ad spiritualia ordinantur. Expende, inquit Nauarrus, illa verba, eo modo, quo ad spiritualia ordinantur: nam illo & non alio modo suprema hæc Papæ Patriæ Patris potestas extenditur ad illa, id est, ad temporalia. Ibidem Nauarrus adducit alium locum S. Thomæ ex 2.2. q.40.art.2. ad tertium. Omnis persona, inquit S.Thomas, vel ars,vel virtus, ad quam pertinet finis, habet disponere de his, quæ sunt ad finem: bella autem carnalia in populo fideli sunt referenda ad spirituale bonum diuinum, cui Clerici deputantur: & ideò ad Clericos pertinet disponere, & inducere alios ad bellandum bella iusta. Vbi S.Thomas docet bella carnalia ordinari ad bonum spirituale, vt ad finem non immediatum, sed mediatum; finis enim belli

car-

carnalis immediatus est victoria, & pax temporalis: sed quia hæc ordinatur ad bonum spirituale, vt alia omnia temporalia, ideò dicitur bellum carnale ordinari vt ad finem, mediatum videlicet, ad bonum spirituale: & ea de causa disponere de bellis iustis agendis pertinet aliquo modo ad Clericos, id est, ad Ecclesiasticam potestatem, cuius finis immediatus est bonum spirituale. Multa similia habet idem S.Thomas, de subordinatione finium in 1.2.q.1.art.4.& lib.3.contra gentes cap.17.18.& sequentibus.

Aggreditur deinde Barclaius secundum argumentum meum, quod erat huiusmodi: Reges, & Pontifices, Clerici & laici non faciunt duas Respublicas, sed vnam, id est, vnam Ecclesiam: sumus enim vnum corpus Rom. 12. & 1.Cor.12. At in omni corpore membra sunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem rectè asseritur spiritualia pendere à temporalibus, ergo temporalia à spiritualibus pendent, illisq. subijciuntur.

De hoc secundo argumento ita loquitur Barclaius. ¶ Secundùm verò argumentum vsque adeò friuolum est, & fallax, vt nihil inscitius dici, aut vitiosius colligi possit, quã quod eo concluditur: ecqua enim Anus tam excors est, vt nesciat non valere hanc consecutionem, sunt mẽbra vnius corporis, ergo vnum ab alio pendet: nam neque pes à pede, neque brachium à brachio, neque humerus ab humero pendet, sed ab vno tertio.]

Respondeo. Oblitus erat Barclaius, cùm hæc scriberet, eorum, quæ paulò ante dixerat, neminem Bellarmino argutius argumenta proponere, neminem breuius, subtiliusq. concludere. ista siquidem non benè coherent: argumenta proposita argutissimè, subtilissimèq. conclusa à qualibet excorde Anu posse nullo labore dissolui. Sed omitto Barclaij inconstantiam, qui Bellarminum nunc laudibus euehit in cælum, nunc conuicijs deprimit in abyssum: parum enim

Bellarmino est, vt à Barclaio iudicetur, aut ab alijs ei similibus, qui Iudices eius legitimi non sunt: omnes enim stabimus ante tribunal Christi, & ab illo iustè verèque, ac sine omni animi perturbatione iudicabimur. Quòd ergo dixi, membra eiusdem corporis esse connexa, & vnum pendere ab alio; de membris diuersi generis intellexi, qualia sunt digitus, manus, brachium, humerus, & caput: non de membris eiusdem generis, qualia sunt duæ manus, duo pedes, duo oculi, duæ aures: potestas enim politica, & Ecclesiastica, de quibus loquebamur diuersi generis sunt, vt notum est: & secundùm subiectam materiam verba intelligenda sunt; alioqui nulla esset tam certa demonstratio, quæ calumniam pati non posset. Itaque potestas Regia, quæ in suo genere principalis est, si cum potestate Pontificia, quæ etiam in suo genere principalis est, in vnum corpus coalescat, necessario debet, aut subesse, aut præesse, ne sint in vno corpore duo capita: & cum satis constet Pontificem esse caput Ecclesiæ vice Christi, apertè sequitur, vt debeat Rex, aut non esse membrum huius corporis, aut Pontifici sub esse; & eodem modo potestas politica, quæ præcipuè residet in Rege, aut debet subiecta esse spirituali, quæ præcipuè residet in Pontifice, aut extra Ecclesiã remanere: quemadmodum nõ potest esse digitus in corpore, qui non pendeat à manu; neque manus, quæ non pendeat à brachio; neque brachium, quod non pendeat ab humero; neque humerus, qui non pendeat à capite. Quod autem Barclaius dicit paulò post, potestatem spiritualem, & politicam, esse veluti duos humeros in corpore, quorum neuter alteri subijcitur; sed vterq. subijcitur vni capiti Christo: non solùm est falsum, quia potestates illæ non sunt eiusdem generis, vt duobus humeris comparari possint, quo modo rectè compararentur duobus humeris duę Regię potestates: sed etiam ad hæresim pertinet, quæ hoc tempore maximè viget: quid enim hæretici huius temporis maiori

conatu populis persuadere conantur, quàm non esse Summum Pontificem caput visibile corporis Ecclesiæ, cui omnes Christiani, quantumuis magni necessariò subijci debeant, si salui esse velint? Atqui hoc illis vltro concedit Barclaius, qui tamen in toto libro Catholicum se facit. Itaque potestas spiritualis, & politica non rectè comparantur duobus humeris; sed vel spiritui,& carni comparari debent, vt facit sanctus Gregorius Nazianzenus in oratione sæpe citata ad populum timore perculsum, & Præsidem irascentem: vel brachio,& capiti, membris videlicet principalibus, quorum tamen vnum, quamuis in se valdè potens, & robustum ab altero superiore dirigi debeat, & gubernari.

Sed instat Barclaius, atque obijcit mihi mea ipsius scripta, lib.3. de Pontifice cap. 19. vbi admitto Reges terræ non habere in terris iudicem, quantum ad res politicas pertinet: & contendit, me contraria loqui, cùm vno in loco doceo, Reges non habere iudicem in terris, quo ad res politicas: in alio loco admitto, Pontificem Iudicem esse Regum, vt etiam eos per sententiam Regno priuare possit.

Respondeo. Innocentius tertius, in cap. Per venerabilem, Qui filij sint legit. scribit Reges in temporalibus,non habere superiorem: & tamen ipse idem Othonem quartũ Imperatorem deposuit. Audeat ergo Barclaius Innocentium,tamquam secum ipsum pugnantem arguere: & ego cum tanto Pontifice reprehendi non molestè feram. Sed defensio in promptu est: Reges enim non habent Iudicem in terris, quo ad res politicas, siue in temporalibus, dum eorum regimen ita intra res politicas, & temporalia se continet, vt spiritualibus non officiat. Præterea dicuntur Reges non habere Iudicem in politicis, & temporalibus, quia non habent super se Iudicem politicum, siue temporalem, quamuis habeant Iudicem spiritualem, à quo diri-

gi, & iudicari possunt etiam in temporalibus per ordinem ad spiritualia.

Quod verò Barclaius addit, discrimen vocum directè,& indirectè ad formam,& modum pertinere, non ad vim, & effectum iudicij : iam supra refutatum est in capite duodecimo, vbi de his vocibus ex proposito disputauimus.

Restat argumentum meum tertium,quod tale erat:Si tēporalis administratio impedit spirituale bonum, omnium indicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrationis, etiam cum detrimento temporalis boni, ergo signum est, subiectam esse temporalem potestatem spirituali.

¶ Huic argumento duobus modis Barclaius occurrit : primùm enim notat quod cùm rem demonstrandam susceperim, signum tantùm protulerim : deindè negat consecutionem argumenti : nam ex eo quòd tenetur Princeps temporalis mutare formam regiminis, si per eam bonum spirituale impediatur · dicit Barclaius sequi, spiritualia esse digniora temporalibus, non autem potestatem temporalem spirituali esse subiectam .]

Respondeo. Non est nouum, neque insolitum post demonstrationes adferre quoque argumenta à signo. Quod autem attinet ad consecutionem fallitur Barclaius. Nam ex illo antecedente, Tenetur Princeps Politicus mutare administrationem suam, si obsit bono spirituali; non sequitur absolutè,ergo bonum spirituale est nobilius,ac dignius temporali : sed sequitur, ergo ad bonum spirituale ordinatur,vt ad suum finem bonum temporale, ac per hoc potestas temporalis subiecta est potestati spirituali : necessitas enim mutandi administrationem in eo casu non oritur ex dignitate,vel nobilitate boni spiritualis præcisè;sed ex subordinatione vnius ad alterum : quod perspicuè ostendi in meo lib. 5. de Pontifice cap. 7. in explicatione huius argumenti tertij, ad quæ Barclaius nihil respondit.

Re-

Refutatur digreſſio Barclaij. Cap. X V.

N capite quintodecimo Barclaius non contentus ijs,quæ dixerat in reſponſione ad primam rationem meam : antequam tranſeat ad ſecundam examinandam, & refellendam, iterum repetit ſententiam ſuam de poteſtate Eccleſiaſtica, ac politica, quod videlicet, Principes temporales ſubiecti eſſe debeant Epiſcopis, quo ad ſpiritualia, & contra Epiſcopi ſubiecti eſſe debeant Principibus, quo ad temporalia : & quemadmodum Epiſcopi cogere poſſunt ſpiritualibus pœnis Principes temporales ad obediendum in ijs, quæ ad animam pertinent : ſic poſſint Principes temporales cogere Epiſcopos corporalibus pœnis ad obediendum in ijs, quæ pertinent ad temporalia, modo fidei Catholicæ, & bonis moribus non ſint contraria. Excipit tamen ſummum Pontificē, quem dicit non eſſe ſubiectum vlli Principi temporali, quoniam ipſe quoque eſt Princeps ſupremus temporalis in prouincijs ditionis Eccleſiaſticæ. In ſumma tollit Barclaius de medio omnem exemptionem Eccleſiaſticorum à poteſtate Principum ſecularium. Ac primùm ad hanc ſententiam ſtabiliendam producit teſtimonium Franciſci Romuli in reſponſione ad certa capita Apologiæ,&c. qui diſertis verbis affirmat, Epiſcopos Regibus in temporalibus rebus, & Reges Epiſcopis in rebus ſpiritualibus debere eſſe ſubiectos. Sed facilis eſt reſponſio. Loquitur enim Franciſcus Romulus eo loco de ſubiectione, quam habent Epiſcopi, & reliqui Clerici ad obſeruandas leges politicas, & non perturbandum ordinem politicum à Regibus conſtitutum; vt etiam docent Gelaſius, & Nicolaus Pontifex, ille in Epiſt. ad Anaſtaſium Imperatorem, hic in Epiſtola

ad

ad Imperatorem Michaelem,quos eo loco Franſciſcus Romulus allegauit. Sed hinc non ſequitur, poſſe cogi Epiſcopum à Rege ad obediendum,vel puniri, ſi non obediat, cùm Rex nullam habeat in Epiſcopos, vel Clericos poteſtatem,quòd apertiſſimè legitur in Concilio Conſtantienſi, Seſſ.31.

Secundo producit teſtimonium ipſius Bellarmini,ex lib. de Clericis,cap.28. vbi docet, Clericos,vt ciues, eſſe partes, & membra Reipub. politicæ, ac per hoc obligari ad leges politicas obſeruandas. Sed quoniam idem Bellarminus in eodem loco, excipit poteſtatem coactiuam à qua liberos eſſe dicit Clericos: Barclaius reclamat, ac dicit, Verius eſt Clericos ad obſequium legum, vbi cauſa poſtulat, à temporali Iudice cogi poſſe, vt nec in ea re exemptionis ſuæ beneficio gaudeant, quod ab Imperatorum, & Principum legibus, eos accepiſſe ſatis conſtat. Fruſtra enim legum auxilium inuocat, qui contra eas committit.

At hic Barclaius more ſuo contra ſententiam Catholicorum omnium loquitur: quamuis enim diſputent Theologi, & Canoniſtæ de iure exemptionis, tamen eſſe Clericos aliquo iure exemptos,& non poſſe cogi à laica poteſtate omnes docent. Vtrum autem verius ſit exiſtimandũ, quod vnus, an quod vniuerſitas docet, alijs iudicandum relinquo: ſed de hac re inferius plura dicemus, & multa etiam in lib.de Clericis diximus.

Tertio Barclaius producit teſtimonium ſancti Gregorij; in epiſt.15. lib.4. vbi ſanctus Gregorius ad Mauritium ſcribens, ſic loquitur: Sacerdotibus non ex terrena poteſtate Dominus noſter citius indignetur; ſed excellenti conſideratione propter eum, cuius ſerui ſunt, eis ita dominetur,vt etiam debitam reuerentiam impendat.

¶ Dominetur nimirum, addit Barclaius, quatenus ciues ſunt,& partes Reipub. reuerentiam impendat, qua Dei Sacer-

cerdotes, & Patres spirituales, quibus ipse Imperator, vt Ecclesiæ filius subijcitur.]

Respondeo. Possent verba sancti Gregorij in eum sensum exponi, vt significare voluerit, Imperatorem dominari posse Sacerdotibus constituendo leges politicas, quas ipsi quoque vi rationis, sed non vi legis obseruare tenentur; sed eis reuerentiam illam impendere debere, vt non eos ipse puniat, si leges non seruent, sed Prælatis ipsorum puniendos relinquat. Sed quoniam ex ipso Gregorio in Cōmentario Psalm. 101. didicimus, Mauritium Tyrannicè imperasse in vltimis Imperij sui annis, ac potissimum in Sacerdotes sæuire cæpisse: mirum non est, si sanctus Gregorius ita loquatur, vt iugum Tyrannicum si auferre non poterat, mitigare saltem, & moderari niteretur.

Quarto producit testimonium Scripturæ, lib. 3. Reg. c. 2. Vbi Salomon Rex sacerdotem Abiatharem reum mortis pronunciauit, quòd coniuranti Adoniæ consensisset: & eiecit eum, ne sacerdotio fungeretur.]

Responsio. Non est improbabile in testamento veteri Regem absolutè maiorem fuisse Pontifice, tum quòd ita doceat sanctus Thomas in lib. 1. de Regimine Principum, cap. 14. tum quòd in testamento veteri promissiones essent temporales, & sacrificia carnalia; sed quoniam probabilius est, in ipso etiam testamento veteri, maiorem fuisse Pontificem Rege, vt ostendimus, lib. 2. de Pontif. cap. 29. ideò persistimus in ea responsione, quam in eo loco scripsimus, Salomonem non vt Regem; sed vt Prophetam diuino instinctu iudicasse Abiatharem mortis reum, & ei sacerdotium abrogasse, aliumq. ei substituisse. Nam quod in scriptura 3. Reg. 2. legimus, Vt impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo: ratio est, cur Salomon hoc fecerit. At, inquit Barclaius, illud, Vt impleretur sermo Domini, nihil aliud significat, nisi tunc impletum fuisse, quod Dominus prædixerat futurum: quemadmodū

Matth.

Matth. 27. cùm dicitur, impios milites diuisisse inter se vestimenta Christi, vt impleretur illud Psalmi, Diuiserunt sibi vestimenta mea.

Respondeo. Illud, vt impleretur verbum Domini, aliquando significat solùm, illud fuisse prædictum, & postea impletum, vt in loco allegato ab Aduersario. Aliquando significat id factum esse eo animo, eaq. intentione, vt obedientia præstaretur Deo, qui voluit per eum id fieri, vt lib. 4. Reg. cap. 9. Iehu iussit, Ioram Regem occisum proijci de curru in agrum Iezrael, vt impleretur verbum Domini, quod locutus fuerat per Eliam Prophetam. Tolle, inquit, eum, & proijce de curru in terram, iuxta verbum Domini. Quod autem locus allatus ex lib. 3. Reg. cap. 2. debeat intelligi hoc secundo modo, probari potest ex voce hebraica: nam vbi nos habemus in textu latino, Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini; vt impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo: in hebræo est verbum actiuæ significationis לְמַלֵּא adimplendum, siue vt ipse impleret sermonem Domini. Quare verba textus latini debent sic intelligi, vt impleretur, supple, ab ipso Salomone sermo Domini, &c. Adde, quod ex sententia Barclaij, Rex non potest punire Sacerdotem pœna spirituali, neque miscere se in negotijs spiritualibus, sed solùm in temporalibus: Salomon autem priuauit Abiathar munere sacerdotali, & alium eius loco substituit; ergo vel excessit modum potestatis suæ, vel hoc fecit non vt Rex, sed vt Propheta, ex peculiari instinctu Dei, vt nos supra diximus. Denique si hæc Lectori non satisfaciunt; dicere possumus, in Scriptura sacra narrari factum Salomonis, sed non definiri, iure ne, an iniuria id fecerit: quemadmodum etiam in eo loco narratur cædes Adoniæ fratris Salomonis, iussu eiusdem Salomonis patrata, ob id quòd Adonias petierit sibi dari in vxorem Abisag Sunamitidem: quod rectè ne, an secus factum fuerit, di-

spu-

ſputari poteſt. Itaque non benè colligeret, qui diceret, Rex Salomon priuauit ſacerdotem functione ſua, & occidit fratrem ſuum, quia petierat in vxorem illam puellam, quæ fuerat ancilla patris ſui: ergo poſſunt Reges priuare functione ſua Sacerdotes, aliosq. in eorum locum ſubſtituere: & poſſunt fratres ſuos interficere, ſi ſpecioſam aliquam puellam, quam Rex ipſe fortaſſe amat, ſibi dari poſtulent in vxorem. Iſte, inquam, non benè colligeret, quia Reges multa ſæpè faciunt ex poteſtate, non ex iuſtitia: & videndum eſt non tam quid poſſint, quam quid debeant, ſiue quid iure poſſint: non enim verum eſt, quod Imperatori Antonino Caracallæ dictum fuit, Regibus quod libet licet.

Addit Barclaius: ¶ Aequè fallitur vir idem doctiſſimus, cùm ait eodem lib. 2. de Summo Pontif. cap. 29. non mirum eſſe, ſi in Teſtamento veteri ſumma poteſtas fuiſſet temporalis, in nouo ſpiritualis, quia in veteri Teſtamento promiſſiones tantùm temporales fuerunt, & in nouo ſpirituales, & æternæ.]

Reſpondeo. Eam ego ſententiam vt probabilem poſui, propter auctoritatem S. Thomæ in lib. 1. de Regimine Principum, ſiue auctoris illius libri, quicunque fuerit, & propter non contemnendam rationem ab eodem auctore allatam. Barclaius autem dicit quidem in vtroque teſtamento poteſtatem Regiam fuiſſe ſolùm temporalem; poteſtatem pontificiam, ſolùm ſpiritualem, ſed nulla vel auctoritate, vel ratione probat. Quare nemo mirari debet ſi veterem auctorem cum ratione loquentem anteponamus Barclaio, auctori recenti, & ſine ratione veteres carpenti.

His expeditis percenſet, ac numerat Barclaius ordine, priuilegia exemptionum, quæ data ſunt à Regibus, vel Imperatoribus ordini Eccleſiaſtico; ex quibus colligit, Eccleſiaſticos ex ſe ſubiectos eſſe in temporalibus politicæ poteſtati;

testati: nisi enim subiecti essent, non egerent priuilegijs, neque illa vel quæsiuissent, vel etiam oblata accepissent.

Ad hæc breuiter respondeo, nos hoc loco non suscepisse disputationem de potestate Regum in Ecclesiasticos, sed de potestate Summi Pontificis in temporalibus: neque æquum est de vna disputatione ad aliam transire. Quare Lectorem remittimus ad ea quæ in Controuersijs de exemptione Ecclesiasticorum disputauimus, præsertim in editionibus post annum Domini 1598. in quibus paulò planius & plenius sententiam nostram explicuimus, quam in editionibus prioribus. Accedit etiam, quod Barclaius infra iterum de hac re, & fusius tractat, capite videlicet tricesimosecundo, & tricesimotertio, vbi se in materia exemptionis nouam doctrinam contra Scriptores omnes inuenisse gloriatur.

Refellitur alia digressio Barclaij. Cap. X V I.

IN capite sextodecimo Barclaius intermissa responsione ad rationes meas, pro potestate Pontificis in temporalibus, iterum digreditur ad potestatem Regum in Pontifices. Et quoniam ego in lib. 2. de Pontif. cap. 29. dixeram, discrimen esse agnoscendum inter Reges Ethnicos & Christianos, quòd illi non subiecissent se per Baptismum Summo Pontifici, vt Christi Vicario, isti autem subiecissent: & ideò probabiliter dici potuisse, Summos Pontifices olim subiectos fuisse Imperatoribus Ethnicis quoad temporalia; Imperatoribus autem Christianis, nunquam fuisse de iure subiectos: aggreditur hoc discrimen impugnare, seq. demonstraturum pollicetur, Pontifices Summos non minus subiectos esse de iure Regibus Christianis, quàm Ethnicis quod attinet ad temporalia. Excipit tamen eos Pontifices,

qui

qui post adeptam temporalem ditionem in certis prouincijs cæperunt esse supremi Principes politici, vt sunt Reges alijq. Principes absoluti. Vtitur autem hac ratiocinatione: Principes temporales per baptismum subiecerunt se potestati spirituali Summi Pontificis, vt Christi Vicarij : ex hac autem subiectione non sequitur Summum Pontificem, non esse subiectum potestati temporali Principum Christianorum ; ergo Bellarminus vitiosè argumentatur.

Respondeo. Quod dixeram in loco citato de subiectione temporali Summorum Pontificum ad Ethnicos Imperatores, in Recognitione operum meorum ante duos annos edita mutaui : secutus enim fueram auctoritatem Alberti Pighij; sed animaduerti postea, rationem eius sententiæ, nō esse satis firmam. Sed nihil ad Barclaium : siue enim Pontifices subiecti fuerint temporali potestati Imperatorum Ethnicorum, siue non fuerint, Barclaij ratiocinatio vitiosa est, & Bellarmini argumentum vitio caret. Per hoc enim quod Reges per Baptismum potestati spirituali Pontificis se subiecerunt, censentur etiam eidem potestati spirituali Regna sua subiecisse, & politicam potestatem; vt videlicet à Pontifice dirigi, & corrigi vellent, si quo modo circa tēporalia à via salutis deflecterent. Vana sunt autem omnia, quæ Barclaius subiungit de Constantino Imperatore, Clodoueo, & Donaldo Regibus, qui per baptismum Imperio, & Regnis non exciderunt. Nam neque nos dicimus, Reges per baptismum Regnis excidere, aut quicquam sui iuris amittere; sed contra potius affirmamus, Reges post baptismum felicius, veriusq. regnare. Neque enim Christi Vicarius Regna filiorum suorum spiritualium affectat, aut iurisdictionem illorum temporalem imminuere, aut perturbare cupit, vt apertè scripsit Innocentius tertius in capite sæpè citato, Per venerabilem, Qui filij sint legitimi; sed prouidere nititur, vt ita regnent in terris, vt Regnum cæleste non amittant, & vt Regna terrena Regno cælesti famu-

famulentur, vt præclarè scribit Sanctus Gregorius in lib. 2. epist. 61.

Subiungit postea Barclaius similitudinem, qua explicari aptissimè, & confirmari efficacissimè sententiam suam censet. hæc est autem similitudo. ¶ Si quis filius familias patre suo adhuc superstite magistratum publicum gerat: debebit patri parere in ijs, quæ ad res domesticas pertinent, & poterit si malè se gesserit erga patrem, à patre puniri per exhæredationem, aliasq. pœnas ad quæ patria potestas se extendit; non tamen parere tenebitur in ijs, quæ ad publicam administrationem pertinent, neque poterit à patre priuari Magistratu, alijsve pœnis coërceri, quæ à publico Magistratu infligi solent. Contra verò pater tenebitur filio Magistratum gerenti assurgere, eiq. parere in rebus publicis, & politicis; non autem in domesticis: & poterit in patrem animaduertere, atque in eum lege agere, vt in alios homines priuatos, si contra publicas leges aliquid fortè peccauerit. Sic igitur Pontifex, qui pater est omnium Christianorum, etiam Regum, & Principum, poterit Regibus imperare in ijs, quæ ad res domesticas, id est, Ecclesiasticas pertinent, eosq. punire pœna grauissima exhæredationis, id est, excommunicationis; sed non poterit aliquid eis iubere circa regimen politicum, neque eos Regnis priuare; contra, Reges poterunt Pontifici imperare in ijs, quæ spectant ad regimen politicum, non autem in rebus Ecclesiasticis & spiritualibus.]

Respondeo. Iam supra admonui, Barclaium eadem sæpius repetendo librum suum augere, vt ex paruo libello, liber iustæ staturæ efficiatur. Hanc enim similitudinem iam antea proposuerat capite tertio, eo excepto, quod eo loco Patri adoptiuo Pontificem comparauerat, hoc loco Patri simpliciter comparat: sed quod attinet ad rem præsentem, eadem similitudo est. Atque, vt capite tertio admonuimus, similitudo illa tam est inepta, & puerilis, vt

mirum sit, Barclaium ipsum non animaduertisse vitia similitudinis à se allatæ. Nam potestas publici Magistratus maior est potestate patria ciuium priuatorum, & potest eam dirigere, & corrigere, &, si iustitia postulet, potest Patrem patria potestate priuare: contra verò, Pater, cùm ciuis priuatus sit, non potest Magistratum publicum dirigere, vel corrigere, multò minus illum potestate priuare. Potestas autem Summi Pontificis, patria quidem potestas est; sed haud similis potestati patriæ ciuium priuatorum; sed potestati Dei, cuius Pontifex vices gerit in terris; proindè potestas est supernaturalis, spiritualis, publica, & omni potestate politica, atque humana longè sublimior. Itaque duo sunt in hac similitudine peccata Barclaij: vnum quòd potestatem politicam magistratus, & potestatem ciuium priuatorum pares facit; cùm tamen priori, vt superiori, posterior vt inferior subijciatur: alterum, quòd potestatem Pontificiam similem fecerit potestati patriæ humanæ, & priuatæ; cùm sit potestas publica, & diuina, qua neque maior, neque par in terris inueniri potest. Vide quę diximus de hac re capite tertio.

Addit postremo Barclaius testimonium Nicolai Cardinalis de Cusa, qui in lib. 3. de Concordia Catholica cap. 3. scribit, fuisse in antiqua quadam glossa ad Canonem Hadrianus. dist. 63. Papam esse Patrem Patricij in spiritualibus, & Patricium esse Patrem Papæ in temporalibus. & cap. 4. scribit, non esse in manu Romani Pontificis dare cuicunque prouinciæ per Mundum Regem, vel Imperatorem, ipsa non consentiente.

Ad primum testimonium iam supra respondi, glossam illam antiquam meritò fuisse antiquatam, & explosam. Ad secundùm, respondeo, Pontificem Romanum posse, præsertim in casu hæresis, Imperatores, ac Reges excommunicare, atque deponere, eorumq. subditos ab obedientia liberare: quis autem in locum ipsorum succedere de-

beat, liberum relinquere illis ad quos de iure pertinet. Itaque non obtrudit Imperatores, aut Reges pro arbitrio populis inuitis, neque iura hæreditariæ successionis, aut electionis tollit; atque hoc est solùm, quod Cardinalis ille requirit.

Defenditur secunda ratio pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. *Cap. XVII.*

IN capite septimodecimo Barclaius digressionibus expeditis, redit ad examinandas, & refellendas Bellarmini rationes; & quoniam de prima ratione satis multa dicta sunt in capite quartodecimo, aggreditur nunc secundam, quam fideliter transcripsit in hæc verba.

Secunda ratio, inquit, est: Respublica Ecclesiastica debet esse perfecta, & sibi sufficiens in ordine ad finem suum: tales enim sunt omnes Respublicæ benè institutæ: ergo debet habere omnem potestatem necessariam ad finem suum consequendum: sed necessaria est ad finem spirituale potestas vtendi, & disponendi de temporalibus rebus; quia alioqui possent mali Principes impunè fouere hæreticos, euertere Religionem; igitur, & hanc potestatem habet. Item potest quælibet Respub. quia perfecta, & sibi sufficiés esse debet, imperare alteri Reipub. non sibi subiectæ, & eam cogere ad mutandam administrationem, imò etiam deponere eius Principem, & alium instituere, quando non potest aliter se defendere ab eius iniurijs: ergo multò magis poterit spiritualis Respub. imperare temporali Reipub. sibi subiectæ, & cogere ad mutandam administrationem, & deponere Principes, atque alios instituere, quando aliter non potest bonum suum spirituale tueri.

Hanc

Hanc rationem satis fideliter allatam ex duplici capite Barclaius reprehendit. Primùm enim negat duas esse Respublicas in Ecclesia, vnam Ecclesiasticorum, alteram laicorum, siue, vnam spiritualem, alteram temporalem; vnam sacram, alteram politicam: & probat ex prima mea ratione, in qua dixi, potestatem politicam, & spiritualem esse partes eiusdem Reipub. Christianæ, & Clericos, & laicos non facere in Ecclesia duas Resp. sed vnam.

Deindè negat, potestatem disponendi de rebus temporalibus necessariam esse ad finem spiritualem: quod ex eo probat, quòd Apostolus Petrus indicat Act. 5. se non habuisse potestatem disponendi de bonis temporalibus Ananiæ, cui dixit, Non ne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua potestate?]

Ad primum caput facillima responsio est. Respublica enim spiritualis, siue Ecclesiastica, & Respublica temporalis, siue politica, & duæ sunt, & vna; duæ partiales, vna totalis; quemadmodum spiritus, & caro simul iuncta vnum hominem faciunt, imò vnus homo sunt, vt sanctus Athanasius in Symbolo fidei loquitur: & colligitur, ex 2. cap. Geneseos, vbi legimus, Formauit Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuentem: & tamen ita distinctæ sunt potentijs, & legibus, & motibus, vt Apostolus ad Rom. 7. dicat, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ; & ad Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum; spiritus autem aduersus carnem; & quod magis est admirandum. 2. Corinth. 4. vocatur spiritus, homo interior, & caro homo exterior, cùm dicitur, Licet is, qui foris est noster homo corrumpitur, tamen is, qui intus est, renouatur de die in diem. & Rom. 7. Condelector legi Dei secundùm interiorem hominem. Itaque spiritus, & caro sunt vnus homo, & duo homines: neque Spiritus sanctus, qui vtrunque dicit, sibi ipse contradicit: quare nec Bellar-

minus secum pugnat, cùm Rempublicam Ecclesiasticam, & politicam in Ecclesia nunc considerat, vt partes vnius Reipublicæ Christianæ, nunc vt duas Respublicas inter se distinctas: nam simillimam esse Rempublicam Ecclesiasticam spiritui, & politicam carni, non Bellarminus solus, aut primus docuit; sed ante eum Thomas Valdensis, & ante Valdensem S. Thomas, & ante S. Thomam, Alexander Alensis, & ante Alensem, Hugo de S. Victore, & ante Hugonem Sanctus Gregorius Nazianzenus, vt supra non semel admonuimus.

Ad secundum caput Respondeo, Verba S. Petri ad Ananiam, non significare, non fuisse in Apostolorum Principe potestatem disponendi de rebus temporalibus Ananiæ, si ea necessaria fuissent ad finem spiritualem: sed indicare solùm, non vsum fuisse sanctum Petrum ea potestate, neque vti voluisse, cùm necessitas nulla esset: & certè si argumẽtum Barclaij aliquid valeret, efficeret etiam, nullum Regẽ posse disponere de bonis temporalibus subditorum suorum, in casu quo necessaria essent ad Rempublicam conseruandam. Omnis enim Rex dicere potest subditis suis, Ager tuus nonne tibi manebat, & venundatus in tua erat potestate? quis te illum Reipub. donare coëgit? & si donasse integrum profiteris, cur parte retenta integrum te donasse mentiris? Itaque quemadmodum ius, quod habent Reges disponendi de rebus temporalibus ciuium, non est, vt pro arbitrio spolient ciues dominio rerum suarum; sed vt possint ciues cogere ad bona sua exponenda pro communi bono conseruando: sic etiam potestas Apostoli Petri in bona temporalia Christianorum, non erat (vt Barclaius dicere nos fingit) vt posset Apostolus sine vlla causa priuare dominio rerum suarum omnes Christianos, neque eis aliquid proprium relinquere: sed tantùm vt posset prouidere, ne Christiani bonis temporalibus abuterentur contra legem Dei; & contra, vt eis rectè vterentur ad vitam

æter-

æternam consequendam. Habuisse autem Apostolos potestatem aliquam disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia, vel ex eo constat, quòd statuerunt, vt populi Christiani Prædicatores Euangelij ex facultatibus suis alerent, idq. iuxta ordinationem Domini; vt patet ex Apostolo in priore ad Corinth. c.9.

At, inquit Barclaius, primis trecentis annis non fuit in Ecclesia potestas disponendi de rebus temporalibus Christianorum, inuitis Dominis; ergo vel Respublica Christiana tunc fuit imperfecta, vel non est necessaria ista potestas ad finem spiritualem consequendum.] Atque hic multa verba Barclaius frustra profundit, vt ostendat, ad prouidentiam Dei pertinuisse, vt Ecclesia illa prima instructa esset omnibus ijs rebus, quæ ad eius conseruationem necessaria essent.

Respondeo, Ecclesia illa prima instructa fuit omni potestate, atque omnibus præsidijs, quæ ad perfectam Remp. constituendam necessaria erant: primis autem trecentis annis non fuerunt in Ecclesia multi Principes politici: fuerunt tamen aliqui, vt Philippus Imperator, & Rex Lucius, ac Rex Donaldus. Sed fingamus, nullos fuisse: non ideò defuit Ecclesiæ potestas disponendi de bonis temporalibus Principum, & dirigendi potestatem eorum politicam, quãdo illi Ecclesiæ membra, vel filij effici vellent. Præterea, vt paulò ante dixi, in ipso principio Ecclesiæ, quamquam nulli fuerint Principes Christiani, Apostolis ipsis Ecclesiam regentibus; fuerunt tamen multi homines diuites, de quorum diuitijs Apostoli disposuerunt, statuentes, vt ex ijs ministros Euangelij sustentarent.

Adducit postea Barclaius verba sancti Bernardi, ex lib. 4. de Consider. cap. 3. Petrus hic est, qui nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatus, vel sericis, non tectus auro, non vectus equo albo, nec stipatus milite, nec circumstrepentibus septus ministris: absque his tamen credidit satis

posse impleri salutare mandatum, si amas me, pasce oues meas: in his successisti non Petro, sed Constantino. hæc Bernardus: quibus subiungit Barclaius. ¶Quamuis itaque potestas temporalis, de qua nobis sermo hominibus videri potuerit Ecclesię necessaria; Deo tamen neque necessaria, neque vtilis visa est.]

Respondeo. Posset hoc loco Barclaio dici, quod in libro Iob cap. 38. Deus ipse dicit, Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis? Sanctus Bernardus scribit, Apostolum Petrum pauperem fuisse diuitiarum huius Mundi, & potuisse sine auro, & argento proprio, sine equo albo, & sine satellitibus implere salutare mandatum pascendi oues: non tamen sanctus Bernardus dicit, non fuisse in Apostolo Petro potestatem disponendi de temporalibus bonis Christianorum, & de ipsis Regnis, & Imperijs, si necessitas spiritualis id requireret; imò contrarium dicit, cùm Pontifici, qua Pontifex est, & Christi Vicarius, ac Petri successor, applicat illa verba Hierem. 1. Ecce constitui te super gentes, & super Regna, vt euellas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes: non enim pugnat paupertas propria cum potestate disponendi de diuitijs, & iudicandi Reges, & Principes terræ. Sic enim Prælati ordinum religiosorum, cùm sint ipsi voto paupertatis obstricti, potestatem habent de opibus amplissimis sui ordinis disponendi. Et apud veteres Romanos multi ciues inopes, vt Fabricius, Curius, Cincinnatus, & alij Consules, vel Dictatores effecti, disponebant de Regnis, & Regum opibus, cùm ipsi tamen in pristina sua egestate remanerent. Ergo non debuit Barclaius diuitias cum potestate confundere, quasi non possit idem homo & pauper esse pecunijs, & diues potestate. Deinde sanctus Bernardus dicit, Pontificem in diuitijs, & temporali principatu non successisse Petro, sed Constantino; quid inde colligit Barclaius? potuisse Pontificem sine temporali principatu fun-

gi

gi munere Apostolico? Quid tùm? non enim quæstio nostra est de principatu temporali Summi Pontificis, sed de potestate spirituali, & Apostolica, quam nos dicimus extendi ad disponendum de rebus temporalibus, & de ipsis Regnis, & Imperijs in ordine ad finem spiritualem. Barclaius autem vt hoc refellat, disputationem transfert ad principatum temporalem, quo Apostolus actu caruit, vt omnia confundendo, & permiscendo aliquid dixisse videatur. Denique Barclaius, quasi raptus ad tertium cælum, in consilio Dei fuerit, absolutè pronunciat, Deo neque necessariam, neque vtilem Ecclesiæ visam esse potestatem temporalem, de qua nobis sermo. Ego verò à Barclaio quæro, de qua potestate temporali loqueris? Nam si de potestate illa loqueris, quæ in se spiritualis cùm sit, extenditur ad temporalia, non obscurè Deo falsum imponis. Illam enim potestatem Deus Ecclesiastico Principi necessariam esse duxit, ideoq. eam illi tribuit, cùm ait, Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis. Sic enim ista verba intelligi debere docuerunt Concilia generalia, quæ supra citauimus; quæq. verissimè dicere poterant, Visum est Spiritui sancto, & nobis. Sin autem loqueris de potestate temporalis principatus, quem Ecclesia nunc possidet, & ante annos octingentos possedit; omnino temerè affirmas hanc potestatem Ecclesiæ, neque necessariam, neque vtilem Deo esse visam. Nam (vt alia nunc omittam) si Deo visum esset, non esse vtilem Ecclesiæ hunc Principatum, certè Summi Pontifices Zacharias, Adrianus, Nicolaus primus, & secundus, Leo tertius, & quartus, & nonus, & alij, qui communi omnium Scriptorum sententia optimi, & sanctissimi, & Deo gratissimi fuerunt, eum principatum non retinuissent, & multò minus pro eo conseruando decertassent. Vtrum autem de iudicio diuino magis credendum sit tot sanctis Pontifi-

cibus, quàm vni Barclaio, in dubium certè reuocari non potest.

At rursus instat Barclaius, & argumentum in nos retorquet his verbis: ¶ Omitto quòd si ratio illorum bona esset, sequeretur è contrario, Rempub. temporalem habere potestatem disponendi de rebus spiritualibus, & deponendi supremum Reipublicæ Ecclesiasticæ Principem, quia debet esse perfecta, & sibi sufficiens in ordine ad finem suum, & habere omnem potestatem necessariam ad finem consequendum. Sed necessaria est ad finem temporalem potestas disponendi de rebus spiritualibus, & deponendi Principem Ecclesiasticum, quia alioqui possent mali Principes Ecclesiastici turbare statum, & quietem Reip. temporalis, & impedire finem ciuilis gubernationis, vt de facto aliquando nonnulli Summi Pontifices perturbarunt: Igitur hanc potestatem habet Respublica temporalis. Consequens planè falsum est, & absurdum (nam Princeps temporalis quatenus talis est, nullam habet potestatem spiritualem) proinde, & illud quoque falsum est, cui hoc est consequens.]

Respondeo. Tantum interest inter argumentum quod nos fecimus, & illud quod nunc Barclaius retorquendo facit, quantum distat verum à falso, & bonum à malo: illa enim propositio nostra, Necessaria est ad finem spiritualem potestas disponendi de rebus temporalibus, verissima est, quoniam temporalia ordinantur ad spiritualia, & bona est consecutio, ergo Respub. spiritualis potest disponere de temporalibus in ordine ad spiritualia, quoniam qui potest consequi finem, potest etiam ordinare media ad illum finem. At propositio Barclaij, Necessaria est ad finem temporalem potestas disponendi de spiritualibus; falsa est, quoniam spiritualia non ordinantur ad temporalia, & potestas ordinandi spiritualia ad temporalia non est vera potestas, sed abusio potestatis, & peruersio ordinis:

nis: fieri autem non poteſt, vt alicui Reipub. ſit neceſſaria abuſio poteſtatis, vel ordinis peruerſio: & cùm neceſſaria non ſit ad finem temporalem conſequendum poteſtas diſponendi de rebus ſpiritualibus; non poteſt bona eſſe conſecutio, ergo Reſpub. temporalis poteſt diſponere de ſpiritualibus in ordine ad temporalia. Hoc totum facilè poteſt intelligi ex ſimilitudine iam ſæpius repetita, ſpiritus, & carnis in homine: poteſt enim ſpiritus diſponere de ſenſibus,& membris corporis in ordine ad vitam æternam, indicendo illis continentiam, abſtinentiam, flagella, ieiunia, vigilias, labores; & quod maximum eſt, iubendo carni, vt mortem patiatur pro confeſſione Fidei: non tamen poteſt caro diſponere de intelligentia, & voluntate, neque prohibere actiones orandi, & laudandi Deum, & multò minus poteſt ſpiritui iubere, vt mortem ſpiritualem, atque æternam patiatur, pro quocumque temporali bono: quod ſi fortè ſpiritus indiſcretis laboribus mentis, vt nimis orando, vel meditando lædat corporis ſanitatem, peccabit quidem ſpiritus, ſed non ideò poterit caro in ſpiritum imperium ſumere; ſed gemendo, & fatiſcendo faciet, vt ſpiritus remittat aliquid de nimio feruore ſuo. Sic etiam ſi fortè Princeps ſpiritualis abutatur poteſtate ſua iniuſtè excommunicando temporalem Principem, vel eius ſubditos ſine iuſta cauſa ab obedientia eius abſoluendo, & eo modo perturbet ſtatum Reip. temporalis: peccabit Princeps ſpiritualis; ſed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium ſibi ſumere de ſpiritualibus rebus,aut ſpiritualem Principem iudicare,& multo minus de Sede ſua ſpirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti ſui;propterea reuertitur ad priorem ſolutionem, dicens:

¶ Sed, vt dici ſolet, dare abſurdum non eſt ſoluere argumentum. Reſpondeo igitur aliter ad priorem partem huius ſecundæ rationis. non eſſe ſcilicet hic duas Reſp. vt

ille-retur, sed vnam tantùm, in qua sunt duæ potestates, siue duo magistratus, Ecclesiasticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus necessario indiget ad suum finem obtinendum, alter nempè spiritualem, alter temporalem iurisdictionem: & neque hanc iurisdictionem illi potestati, neque illam huic esse necessariam, alioqui fatendum esset, vtranque potestatem medijs necessarijs fuisse destitutam tunc, cùm separatæ, vt olim fuerunt.]

Respondeo. Hæc non est alia solutio, sed prior repetita; quam solutionem refutaui paulò ante, cùm ostendi, Rempub. Ecclesiasticam, & Politicam, posse dici duas, & vnam; quoniam distinctæ sunt, & separatæ inueniri possunt; tamen cùm in vnum corpus Ecclesiæ conueniunt, ita vna subordinatur alteri, vt sint duæ partiales, & vna totalis. Neque sequitur, vt quo tempore separatæ erant initio nascentis Ecclesiæ, medijs necessarijs fuerint destitutæ: nam Resp. politica non poterat aliquid detrimenti timere à potestate spirituali, cùm non esset capax censurarum Ecclesiasticarum, quæ in solos Christianos vim habent: & Resp. spiritualis habebat potestatem disponendi actu de rebus temporalibus eorum, qui ad ipsam accesserant, & in potentia eorum, qui accessuri erant. Denique non est verum, potestatem spiritualem, & politicam esse similes duobus Magistratibus, quorum neuter indiget iurisdictione alterius. Nam duo Magistratus pendent à Rege, cuius potestas supereminet vtrique Magistratui, & potest operam dare, vt neuter alterum impediat: at spiritualis, & politica potestas, non habent vnam tertiam potestatem in Ecclesia, cui subordinentur, & quæ vtramque in officio contineat. Quare necesse est, vt vna subordinetur alteri, inferior videlicet superiori, temporalis spirituali. Atque ex hac responsione soluta manent omnia, quæ vsque ad finem capitis Barclaius disputat de officio Cancellarij & Comestabuli amplissimorum Magistratuum, qui-

quibus Rex solus imperat. Quod autem Barclaius addit, Principem spiritualem, & Politicum vni Deo subesse, quemadmodum Cancellarius, & Comestabulus subsunt Regi: salua fide Catholica admitti non potest. Ecclesia siquidem, quæ Regnum Christi est, non solùm Christum pro Domino, & Rege suo agnoscit, sed etiam ex Scripturis sanctis, & traditione Apostolica, & declaratione generalium Conciliorum, & communi Patrum, & Doctorum consensu nouit, vnicum esse in terris Christi Vicarium generalem, qui caput sit visibile visibilis Ecclesiæ. Hunc autem Christi Vicarium, Romanum esse Pontificem in toto suo libro Barclaius admittit: proinde (si Catholicus dici velit) admittere etiam debet, Pontificem, & Regem non esse duos Magistratus immediatè sub Christo: sed Regem Christo & Pontifici, Pontificem soli Christo subiectum esse debere.

Defenditur secunda pars rationis secundæ pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVIII.

IN capite decimooctauo Barclaius refutare nititur secundam partem secundæ rationis, quæ initio capitis superioris proposita fuit. Argumenti summa hæc est, Potest vna Respublica, si ab alia Republica iniuriam accipiat, & per eius malam administrationem perturbetur, ac vexetur; armis cogere Rempub. illam, quamuis alias non sibi subiectam, vt mutet formam administrationis suæ; &, si opus fit, potest eius Principem deponere: igitur maiori ratione poterit Respublica spiritualis, si à temporali iniuriam accipiat, atque ab ea perturbetur, & vexetur, imperare Reipublicæ temporali sibi subiectæ, vt mutet formam administrationis, &, si

&, si opus sit, poterit etiam Principem temporalem deponere.

Ad hoc argumentum Barclaius respondet, quod iam ante responderat, non esse duas Respublicas, spiritualem, & temporalem, sed vnam cum duabus potestatibus, quarum neutra pendet ab altera. Sed quoniam hanc solutionem videbat non esse solidam: admittit cætum Ecclesiasticorum, quorum Princeps est Papa, & cœtum laicorum, quorum Princeps est Rex, posse dici duas Respublicas intra eiusdem Ecclesiæ sinum constitutas: & hoc admisso respondet, priorem Rempublicam, id est, Ecclesiasticorum, non habere arma nisi spiritualia; posteriorem, id est, laicorum, non habere arma nisi corporalia, & ideò non esse similes duabus Rebuspublicis, quæ armis corporalibus se defendunt, & vna alteram cogit, & subijcit.

Sed hæc solutio non est priore solidior, quamuis enim arma Reipublicæ spiritualis, quibus ipsa per se vtitur, sint spiritualia; tamen arma corporalia sunt etiam in eius potestate, quia gladius est sub gladio; & potest Ecclesia inuocare brachium seculare, & per illud vti gladio corporali. Sed præterea arma ipsa spiritualia possunt cogere Remp. temporalem, & eius Principem, quia potest Princeps spiritualis excommunicare Principem temporalem, & eius subditos à subiectione liberare, & ipsis sub excommunicationis pœna mandare, vt Principem excommunicatum pro Principe non agnoscant, sed alium sibi eligant, vel legitimo successori adhæreant.

Addit postremo Barclaius, ¶ Quid multis? licet illis suam comparationem, conclusionemq; concedamus, nihil inde effici potest, nisi Papam habere talem potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum, & eorum Principes deponendi, qualem vel Rex Franciæ in Anglos, Hispanos, aliosve populos vicinos sibi iniurios, vel horum singuli, in res, Regesq; Francorum ipsis infestos habere

bere dignoſcuntur : quæ qualis,quantaq. ſit, ferro tantùm cerni poteſt.]

Reſpondeo. Comparatio, & ratiocinatio, qua nos vſi ſumus in comprobanda Pontificis poteſtate, non procedit à ſimili,ſed à maiori. hoc enim eſt quod diximus, ſi poteſt ratione ſolius iniuriæ vna Reſpublica, aliam nō ſibi ſubiectam cogere, & eius Principem deponere : quantò magis poterit Reſpublica ſpiritualis cogere temporalem ſibi ſubiectam, eiusq. Principem deponere, ſi ab illa tale detrimentum accipiat, vt non poſſit alia ratione ſibi proſpicere, niſi Principem illum remouendo, atque alium ſubſtituendo ? Itaque non eſt ſimilis poteſtas,quam habet Reſp. ſpiritualis in temporalem, poteſtati Francorum in Anglos, vel Anglorum in Francos ; ſed poteſtati, quam habet ſpiritus in carnem ſibi coniunctam, vel caput in membra ſibi adhærentia.

De ſententia S. Bernardi circa poteſtatem Pontificis Maximi in temporalibus. Cap. X I X.

IN capite decimonono Barclaius reſpondere nititur ad teſtimonium S.Bernardi ex lib.4. de Conſid. cap.4. quod teſtimonium ad confirmandam rationem meam ſecundam ego adduxeram. Et quoniam S. Bernardus loco notato ſcribit, gladium materialem exerendum eſſe manu militis, ad iuſſum Imperatoris, ſed ad nutum Summi Sacerdotis : Barclaius affirmat, per nutum non debere intelligi imperium, vel poteſtatem, ſed aſſenſum : felicius enim bella geruntur, cùm ad poteſtatem Regum accedit aſſenſus Sacerdotum, quorum eſt iudicare, an bellum ſit iuſtum, vel iniuſtum. Probat autem per nutum non intelligi poteſtatem, quoniam ſi

ſi fortè

si fortè Imperator Pontifice dissentiente bellum gerere velit, S. Bernardus non tribuit Pontifici potestatem vllam in Imperatorem, imò apertè docet, nullam ei potestatem cõpetere, cùm dicat materialem gladium ab Ecclesia exerceri non posse, sed tantùm manu militis, & iussu Imperatoris: & confirmat hanc sententiam suam testimonio Gratiani. 23.q.8. in principio, qui scribit, Pontificibus interdictum esse gladium materialem; & solùm spiritualem esse concessum.

Respondeo. Vox illa, nutus, significare potest assensum, præsertim quando alicui petenti aliquid, annuendo respondemus: sed quando nutus præcedit alias causas, imperium significare solet, vel potius imperium ita potens, & efficax, vt sine alio expresso mandato solus nutus ad rem efficiendam sit satis: sic accipitur Gen.42. vbi dicitur: Et Ioseph erat Princeps in terra Aegypti, & ad nutum eius frumenta populis vendebantur. & clarius lib.2.Reg.c.17. Domini nutu dissipatum est consilium Achitophel vtile. vbi ridiculum esset, per nutum intelligere assensum; cùm Scriptura loquatur de nutu Dei, qui solus potest corda Regum vertere quocunque voluerit. & 2.Machab.8. eadem Scriptura de Deo dicit, Potest vniuersum Mundum vno nutu delere. & Iob.26. Columnæ cæli contremiscunt, & pauent ad nutum eius: cui simile est illud Poëtæ,

Annuit & totum nutu tremefecit Olympum.

Quod autẽ hoc loco per nutum intelligat S.Bernardus imperium, & non simplicẽ assensum, perspicuũ est ex eo quòd primo loco inter causas efficientes ponit nutum Pontificis, deindè iussum Imperatoris, vltimo executionẽ militis: proindè quemadmodum miles ex sententia S.Bernardi exequitur iussum Imperatoris, ita Imperator mouetur ad iubendũ militi ex nutu, id est, iussu Pontificis. Deindè si nutus ille Pontificis esset simplex assensus, non diceret S. Bernardus vtrunque gladium esse Pontificis; sed vnum esse Pontificis,

alte-

alterum Imperatoris. Cùm ergo dicit, Vterque tuus est; sed non vterque tua manu exerendus; manifestè docet vtrunque esse in potestate Pontificis; sed vnum ab ipso immediatè, alterum mediatè, id est, per alium; sed nutu siue iussu ipsius exerendum.

¶ Sed quid si Imperator (inquit Barclaius) nolit ad nutũ sacerdotis gladium stringere? imò quid si planè contra nutum Sacerdotis strinxerit? nunquid aliquam sanctus Bernardus hoc casu potestatem temporalem sacerdoti tribuit in Imperatorem?]

Respondeo. Si nolit Imperator ad nutum sacerdotis gladium stringere, vel si contra nutum eius strinxerit, & res sit ad bonum spirituale necessaria, coget illum Pontifex gladio spirituali, id est, censuris Ecclesiasticis, gladium materialem stringere, aut in vaginam recondere: & si censuris non mouebitur, & Ecclesiæ necessitas id requirat, liberabit subditos eius ab obedientia, eiq. Imperium abrogabit. Ita ostendet gladium esse sub gladio, & vtrunque gladium ad potestatem Ecclesiæ pertinere, quamuis non eodem modo.

At, inquit Barclaius, sanctus Bernardus nullam temporalem potestatem Pontifici competere posse docet, cùm dicat, materialem gladium (quo verbo summa potestas temporalis significatur) ab Ecclesia exerceri non posse; sed tantùm manu militis, & iussu Imperatoris: quod idem apertius tradit Gratianus Bernardi ferè coætaneus, 23.q.8. in principio.

Respondeo. S. Bernardus solùm docet, gladium materialem non esse exerendum manu Sacerdotali, quod nos libenter fatemur; sed non negat, imò potius affirmat, gladiũ materialem subesse gladio spirituali, & nutu Pontificis exerendum, vel in vaginam esse condendum. Gratianus quoque nihil aliud docet, nisi non licere clericis materiali gladio vti, & homines interficere, quod multis canonibus

Pon-

Pontificum, & conciliorum confirmat, quæ vera sunt; sed non potest indè colligi, non habere Pontificem potestatem vllam in temporalibus.

Adducit postea Barclaius verba sancti Ambrosij ex lib. 10. Commentariorum in Lucam, vbi hæc leguntur: Lex ferire non vetat; & ideò fortasse Petro duos gladios offerenti, sat est, dicit Christus, quasi licuerit vsque ad Euangelium, vt sit in lege æquitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio. Ex quo loco colligit Barclaius, materialem gladium Sacerdotibus, vsque ad Euangelium fuisse concessum.

Respondeo. Non negamus, vt paulò ante diximus, Sacerdotibus post Euangelium, non licere propria manu gladium materialem stringere: nisi fortè in defensionem propriam, aut ob aliam causam dispensante Pontifice: vsus enim ordinarius materialis gladij militum est, non sacerdotum. Nec tamen eo loco S. Ambrosius de solis Sacerdotibus; sed de Christianis omnibus loquitur: & ideò Erasmus hoc loco abusus est ad probandum prohibitum esse bellum Christianis. Cæterum sanctus Ambrosius, neque Erasmo, neque Barclaio fauet; docet enim in lege fuisse licitam non solùm defensionem; sed etiam vindictam, in Euangelio defensionem licitam esse, non vindictam: hæc enim sunt eius verba: O Domine cur emere me iubes gladium, qui ferire me prohibes? nisi fortè vt sit parata defensio, non vltio necessaria, & videar potuisse vindicari; sed noluisse. Lex tamen referire (sic enim legendum est, non ferire, vt Barclaius falsò citauit) non vetat; & ideò fortasse Petro duos gladios offerenti, sat est, dicit, quasi licuerit vsque ad Euangelium, vt sit in lege æquitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio. hæc ille, qui non defensionem in Euangelio prohiberi dicit, sed vindictam: & referire, non ferire vetitum. Cùm autem sanctus Ambrosius dicit, Lex referire non vetat, respicere videtur ad illa

verba

verba Domini Matth. 5. Audistis quia dictum est antiquis, oculum pro oculo, dentem pro dente; ego autem dico vobis non resistere malo, &c. Vbi non significatur, licitam fuisse vindictam antiquis auctoritate propria; sed auctoritate Magistratus publici, eamq. non vindictæ cupiditate; sed amore iustitiæ: quod idem Christianis licet. Sed Magister bonus hortatur suos ad vitæ perfectionem, vt Ambrosius dicit; quæ perfectio in eo consistit, vt radices contentionum extirpent, & supportantes inuicem in charitate non dent occasiones grauioribus malis, vt vulneribus, & cædibus, ob quæ necesse sit, vt publici Magistratus vindictam de malefactoribus sumant.

Addit rursus Barclaius, verba Euangelij de duobus gladijs in sensu literali non significare duas potestates, Ecclesiasticam, & politicam: sed ideò nos non facimus argumētum ex verbis Euangelij; sed ex verbis sancti Bernardi, & Bonifacij VIII. qui misticè Euangelij verba exponentes per duos gladios duas potestates intelligi docuerunt. Sanctus enim Bernardus, quem Bonifacius secutus est, duo loca Euangelij simul iunxit, vnum ex cap. 18. Ioannis, Mitte gladium tuum in vaginam: alterum ex cap. 22. Lucæ, Ecce duo gladij hic: & quidem prior locus ad literam significat, noluisse Christum à Petro defendi gladio materiali, & impediri passionem suam: ideò enim subiunxit, Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum? posterior locus dependet à verbis superioribus, vbi Dominus dixerat, Qui non habet, vendat tunicam, & emat gladium: existimantes enim Discipuli, Dominum per ea verba iussisse gladios parari, dixerunt, Ecce duo gladij hic. Dominus autem ait; satis est; vel ironicè: vt exponit Theophilactus; quasi diceret, Quid sunt duo gladij aduersus cohortem militum armatam? vel vt alij volunt, videns eos non intellexisse, imposuit eis silentium dicens, Satis est, satis loquuti estis, tacete de hac re. Verè enim cùm dixit, Qui

non habet gladium, vendat tunicam, & emat eum, non iussit, vt emerent gladios; sed significauit ad eas angustias eos esse venturos, in qua sunt, qui existimant, bonum esse vendere tunicam, & emere gladium. Denique cùm Apostoli non emerint gladios venditis tunicis, signum est, hoc non fuisse illis à Christo mandatum. Sed quidquid sit de expositione huius obscurissimi loci; Sanctus Bernardus, & Pontifex Bonifacius mysticè; sed appositè, & eleganter, quæ dicuntur de duobus gladijs ad duas potestates, Ecclesiasticā, & politicam transtulerunt.

Rursus Barclaius obijcit, admissa hac mystica expositione, non potest colligi gladium esse sub gladio, vel vtrunque in manu Pontificis esse. Sanctus enim Bernardus hoc non dicit, Nec potuit sine calumnia dicere.

Respondeo: Gladium esse sub gladio, Bonifacius apertè dicit: Sanctus autem Bernardus idem dicit; Sed alijs verbis: nam cùm affirmat vtrunque gladium ad Pontificem pertinere, imò vtrunque ipsius esse, & vnum manu eius, alterum nutu eius euaginandum, satis ostendit, vnum esse sub alio, materialem videlicet sub spirituali, & vtrunque esse in manu, id est, in potestate Pontificis.

Ad extremum Barclaius gloriatur se subtiliter aliquid in verbis S. Bernardi notasse, quod nescit an vllus alius antea animaduerterit; cur videlicet S. Bernardus dixerit, Tuo forsitan nutu, & si non tua manu euaginandus; ac paulò post eadem repetens omiserit illud, forsitan. Scribit ergo Barclaius, distinguendum esse inter Pontificem, vt Pontifex est, & vt talis homo est. Pontifex enim, vt Pontifex, non absolutè, sed forsitan annuit, vt gladius euaginetur; id est, tunc solùm, cùm id Ecclesiæ vtile est, cùm sano, & sobrio consilio id iudicauerit expedire: Pontifex autem, vt talis homo est, inimicitias cum alio gerens, vel ambitiosam dominandi cupiditatem explere cupiens, absolutè gladium euaginari mandat.

Sed istam subtilitatem demonstrauit Barclaio non acumen ingenij, neque studium scripturarum; sed odium in Pontifices. certè ea subtilitas S.Bernardo nunquam venisset in mentem: neque enim, forsitan, opponitur, absolutè; neque accipi potest pro, aliquando, vel pro, quando verè expedit; nisi apud eum, qui peruersus ipse cùm sit, vocabula quoque ipsa peruertit. Cur ergo initio dixit, forsitan, postea repetens omisit? responsio est in promptu: quia initio non posuerat nisi duo quædam, videlicet nutum, & executionem: & quoniam dubitauit, an deceret Pontificem annuere militi, vt gladium vibraret: ideò dixit, Tuo forsitan nutu, non tua manu euaginandus; postea verò tria posuit nutum Pontificis, iussum Imperatoris, & executionem militis, & quia dubium esse non poterat, an deceret Pontificem annuere Imperatori, vt eius iussu miles gladio vteretur, omisit, forsitan, & substituit, sanè; ac de sententia S.Bernardi satis multa dicta sunt.

Defenditur tertia ratio Bellarmini.
Cap. X X.

IN capite vicesimo aggreditur Barclaius tertiam rationem principalem Bellarmini, pro confirmanda potestate summi Pontificis in temporalibus, excutere, atque refellere. Ratio hæc erat, Non licet Christianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum, si ille conetur pertrahere subditos ad suam hæresim, vel infidelitatem: at iudicare, an Rex pertrahat ad hæresim, nec ne, pertinet ad Pontificem, cui est commissa cura Religionis: ergo Pontificis est iudicare, Regem esse deponendum, vel non deponendum. Huius rationis propositionem tribus argumentis confirmaui; sed Barclaius eandem refellit his verbis.

¶ Quod non liceat Christianis tolerare Regem hæreticũ,

vel infidelem, id adeò falsum est, quàm quòd falsissimum: alioqui damnanda tota antiquitas, quæ Reges hæreticos, & infideles Ecclesiam Dei destruere conantes submissè pertulit, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam, hoc est, non quòd deficerentur viribus ad impios Principes exigendos; sed quod id sibi per Dei legem non licere iudicarent.]

Respondeo. Vbi veritas quæritur inter cordatos, & serios disputatores, non vincit ille, qui maiore exaggeratione sententiam suam affirmat; sed qui fortioribus argumẽtis eam confirmat. Barclaius dicit quidem, Propositionem argumenti mei, tàm esse falsam, quàm id quod falsissimum est; sed quod dicit non probat, nisi ex eo quòd antiquitas tota Reges hæreticos, vel infideles Ecclesiam destruere conantes pertulit, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam. At hoc ipsum probare debuisset, videlicet Reges hæreticos, vel infideles Ecclesiam destruere conantes non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiàm toleratos ab Antiquitate fuisse. Nos enim contra dicimus, eos fuisse toleratos propterea, quòd ad eos deijciendos vires Ecclesiæ non suppetebant: potuisse autem Ecclesiam, si vires adfuissent, imò etiam debuisse Regibus illis imperium super fideles abrogare, nisi causa aliqua esset, cur hæc abrogatio in tempus commodius differenda videretur: probamus hoc argumento, quod est prima confirmatio propositionis meæ. Prohibiti sunt Iudæi constituere super se Regem non Iudæum Deuteron. 17. & quia lex illa moralis est, eodem iure prohibentur Christiani cõstituere super se Regem non Christianum, ne ab illo pertrahantur ad infidelitatem: at eiusdem periculi, & damni est tolerare super se Regem hæreticum, vel infidelem conantem auertere populum à fide: ergo, si vires adsint, tenentur eum non tolerare, sed deponere.

Ad hoc argumentum ita respondet Barclaius, vt admissa

pro-

propositione, & assumptione, quas negare non potuit, solũ neget consecutionem: dicit enim non rectè colligi ex paritate periculi, & damni ita ius esse populo Regem deijcere, quemadmodum ius illi fuit eum non admittere. Id autem non rectè colligi probat tribus argumentis ductis à simili: nam qui plagas accipit, aut fortunis spoliatur, idem periculum, & damnum accipit, siue id à Latrone per vim, siue à Iudice per iniquam sententiam patiatur: & tamen Latroni armis resistere potest, Iudici non potest. Rursus, eiusdem periculi, & damni est in nauim cogitato conscendere, cuius carinam scis esse quassatam, & illud intrare, quod putas esse bonum, cùm reuera rimosum, ac dissolutũ sit: & tamen non est eiusdem peccati ex industria, & ex ignoratione periculo naufragij se committere. Denique eiusdem periculi, & damni est, vxorem ducere valdè morosam, & rixosam, siue id consultò propter fortunas, aut formam; siue ex errore, & imprudentia fiat: & tamen neque par peccatum est, eiusmodi matrimonio studiosè, vel ignoranter implicari: neque licitum est vxorem repudiare, etiam si licitum fuit eam initio non ducere.]

Ad hæc argumenta respondeo, ea non à simili, sed à dissimili duci, ac per hoc non impedire, quo minus consecutio rationis meæ optima sit. Primum argumentum non ducitur à simili; quoniam populus ad quem pertinet Regem eligere, non solùm potest, sed debet Regem eligere de fratribus suis, vt lex iubet, id est, Christianum, atque Catholicum, & grauissimè peccat, si secus fecerit: qui autem incidit in latrones potest, si velit, vim vi repellere; sed potest etiam iniuriam illam æquo animo tolerare, & magis apud Deum meretur, si malit iniustè à latrone occidi, quam iustè se defendendo latronem occidere.

Alterum exemplum de ascendente nauim rimosam, cum periculo naufragij faciendi, nullam habet cum re, de qua nos agimus, similitudinem: non enim ignoramus non esse

idem peccatum, si quis ex industria, vel ex imprudentia in eidem periculo se exponat: sed quod dicimus est, idem esse peccatum consulto eligere Regem hæreticum, & consulto tolerare Regem hæreticum, si is conetur populum à veritate Fidei auocare, & ad eum remouendum vires non desint: nam sicut nunquam licet adire periculum salutis æternæ amittendæ, ita nunquam licet perseuerare in simili periculo, modo possit illud vitari: qui enim amat periculum, in illo peribit, Eccles. 3. Tertium exemplum de vxore rixosa, non est etiam multum ad rem, tum quia vt modo diximus, disputamus de eo, qui studiosè adit periculum, & studiosè in periculo perseuerat: Aduersarius autem ponit exemplum de eo, qui per ignorantiam, aut imprudentiam ducit vxorem rixosam, & de altero, qui sciens, & prudens id facit. Deinde qui ducit vxorem more Christiano, siue prudens, siue imprudens id faciat, non potest post matrimonium consummatum vlla ratione ab eo vinculo solui: quod enim Deus coniunxit, non potest homo separare: populus autem, qui Regem eligit, potest per Pontificiam auctoritatem ab eius obedientia, & iuramento fidelitatis liberari. Itaque si exemplum aptum, & simile per omnia Barclaius à Matrimonio ducere velit, accipiat matrimonium fidelis cum infideli: quemadmodum enim non licet fideli vxorem ducere infidelem, quoniam periculum est, ne illum à fide auertat: sic etiam non licet cum vxore infideli perseuerare, non solùm quia matrimonium illud non est legitimum, sed quia idem est periculum vxorem infidelem ducere, & cum infideli perseuerare. Nam etiam si matrimonium legitimum esset, vt est matrimonium infidelis cum infideli: tamen si alter coniugum conuertatur ad fidem, & altera nolit sine iniuria Creatoris viro cohabitare, potest matrimonium ritè contractum ritè dissolui, ex Apostolo in priore ad Cor. cap. 7. & vsus Ecclesiæ nunc habet, vt propter ingens periculum Fidei, non

solùm

solùm liceat eiusmodi coniugium solui, sed etiam non liceat viro ad Fidem conuerso cum infideli coniuge cohabitare.

Defenditur confirmatio rationis tertiæ principalis. Cap. X X I.

IN capite vicesimoprimo Barclaius magno studio, nec minore dicendi vi refutare conatur alteram confirmationem rationis meæ tertiæ principalis. Confirmatio hæc erat, Quòd si Christiani olim non deposuerunt Neronem, & Diocletianum, & Iulianum apostatam, ac Valentem Arianum, & similes: id fuit, quia deerant vires temporales Christianis: nam quod alioqui iure potuissent id facere, patet ex Apostolo 1. Cor. 6. vbi iubet constitui nouos Iudices Christianis temporalium causarum, ne cogerentur Christiani causam dicere coram Iudice Christi persecutore. Sicut enim noui Iudices constitui potuerunt, ita, & noui Principes & Reges prop..er eandem causam, si vires adfuissent.

Hanc confirmationem multis modis reprehendi posse Barclaius dicit: ac primum reprehendit, quòd dixerim defectionem virium in causa fuisse, cur Christiani olim non deposuerint Neronem, Diocletianum, Iulianum, & Valentem; ac Lectorem remittit ad ea, quæ supra scripsit de hac re, cap. 6. 7. & 8.

Nos quoque Lectorem remittimus ad ea, quæ scripsimus cap. 6. 7. & 8. Id solùm hoc loco admoneo, quòd ego hoc loco dixi, dictum antea fuisse à S. Thoma in 2. 2. q. 12. art. 2. ad primum. Itaque non me solùm, sed sanctum quoque Thomam Barclaius reprehendit: sed qui legere voluerit loca paulò ante notata, facilè iudicabit, à qua parte stet veritas.

Deinde refellere nititur quod dixi, Apostolum iussisse,

vt Christiani constituerent sibi Iudices Christianos ciuilium controuersiarum ; ex quo deduxi, potuisse eodem modo iubere, vt Principes Christianos sibi Christiani populi eligerent, infidelibus & persecutoribus abrogatis, si vires ad id efficiendum præsto fuissent. Dicit autem Barclaius, Iudices illos de quibus Apostolus loquitur, fuisse meros Arbitros, siue iudices voluntarios, sine imperio; ex quorum constitutione nihil iurisdictionis detrahebatur Principibus Ethnicis, sub quibus tunc Christiani viuebant. Atque ad hunc sensum confirmandum allegat S. Thomam & Nicolaum Liranum in commentario ad hunc locum Apostoli.

Ego verò fateor quidem, non habuisse iudices illos Christianos iussu Apostoli constitutos vim coactiuam in foro exteriore, & si Christiani vocati fuissent, siue ab Ethnicis, siue à Christianis ad tribunalia Iudicum Ethnicorum, debuisse omnino parere: & hoc est solùm quod S. Thomas, & Liranus docent: tamen nego, eos fuisse meros Arbitros, siue Iudices voluntarios: Arbitri enim eliguntur à personis litigantibus, neque aliam habent iudicandi potestatem, nisi eam, quam litigantes ex pacto inter se inito illis attribuunt. Isti verò constituebantur auctoritate publica multitudinis; & obligabantur, qui causas ciuiles habebant, ad istos adire, & prohibebantur ad tribunalia Gentilium accedere. Id ex verbis Apostoli facilè probari potest; Audet, inquit, aliquis vestrum negocium habens aduersus alterum iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos? Vbi ostendit, non esse bonum adire tribunalia Iudicum Gentilium, quos iniquos vocat: & sicut loquitur de vero iudicio, non de solo arbitrio, cùm prohibet iudicari apud iniquos; ita loquitur de vero iudicio, cùm iubet iudicari apud sanctos, id est, Christianos. Addit Apostolus, An nescitis quia sancti de hoc mundo iudicabunt? & si in vobis iudicabitur Mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis?

nesci-

nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? Vbi demonstrat auctoritatem Ecclesiæ, quæ iure suo potest de secularibus rebus iudicare, cùm sit iudicatura cum Christo totum Mundum, & ipsos Angelos apostatas in die vltimi iudicij: & certè Christus, & Ecclesia non iudicabunt vt arbitri, sine imperio, & iurisdictione Mundum. Sequitur: Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum. Vbi concludit ex dictis, vt quoniam malum est iudicari apud iniquos Gentiles, & Ecclesia auctoritatem habet iudicandi, communi consensu constituant aliquos de Ecclesia, qui sint Iudices eiusmodi secularium controuersiarum. & non dicit, vnusquisque eligat sibi arbitros: sed vos congregati in vnum constituite Iudices. Monet (inquit Card. Caietanus in hunc locum) vt sapiens aliquis constituatur Iudex multitudinis fratrum. adiungit, Ad verecundiam vestram dico, sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles. Vbi declarat, quod dixerat, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum; se non dixisse, vt re vera sapientibus relictis, insipientes constituerent ad indicandum: sed vt eos confunderet, qui sic adibant tribunalia infidelium, quasi nullus esset in Ecclesia vir sapiens, qui Iudex constitui posset; cùm contra deberent contemptibiles, id est, infimi Christiani aptiores esse ad iudicandum; quàm supremi & sapientissimi infideles. Iam verò ex hoc principio, quod videlicet Apostolo teste, habeat Ecclesia ius, & auctoritatem constituendi sibi Iudices; rectè colligunt Theologi, atque in primis S. Thomas in 2.2. q. 10. art. 10. habere eandem Ecclesiam auctoritatem abrogandi Principibus infidelibus imperium super fideles. Neque obstat, quod S. Ioannes Chrysostomus hunc locum exponens, mentionem faciat Arbitri. Nam neque ipse,

neque

neque alius interpres, quod sciam, dicit Apostolum hic loqui de Arbitris electis à partibus: sed solùm Chrysostomus dicit, non esse necessariam magnam sapientiam arbitro controuersiæ inter fratres. Vbi vocat Iudicem, arbitrum controuersiæ, quamuis publicam haberet iudicandi potestatem. Quomodo Iustinus initio historiæ scribit, arbitria Principum pro legibus erant: quamuis enim Principes veri Iudices essent, tamen eorum iudicia vocata sunt arbitria, quia non iudicabant ex præscripto legum, sex ex naturali suo iudicio: sic etiam Iudices ab Ecclesia constituti in causis ciuilibus Christianorum, veri Iudices erant, sed non tenebantur legum ciuilium apices sequi, ideò à Chrysostomo Arbitri dicti sunt.

Sed contradicit Barclaius, atque ait, ¶ Nihil iubet Apostolus eo loco, quod iudicum infidelium iurisdictionem, & imperium in Christianos aut tollat, aut minuat, aut ei aliquo modo præiudicet. Imò verò nihil contra eiusmodi subiectionem iustè iubere potuit, cùm sit iuris naturalis, Dei auctoritate confirmati, vt teste S. Ambrosio, ipsemet Apostolus docet ad Rom. 13.]

Respondeo. Non præiudicat Apostolus per illam Iudicum Christianorum constitutionem iurisdictioni, & Imperio Principum infidelium; quoniam non iubet Christianis, vt non compareant cotam iudice infideli, si vocentur: sed tantùm præcipit, vt sponte non accedant. Sed quod non potuerit Apostolus eximere Christianos à subiectione Principum infidelium, si id vtile, vel necessarium censuisset, & vires ad perficiendum habuisset: id sine graui errore dici non posse arbitror: & ratio, quam pro sua sententia Barclaius profert, omnino infirma est. Nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati est, vt omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: sed non est iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati, vt non possit sublimior potestas per aliam sublimio-

limiorem tolli de medio, & per hoc fieri, vt ei subiectio, & obedientia non amplius debeatur. Siquidem Magistratuum quoque inferiorum potestati iure diuino parendum est non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam: & tamen potest Magistratus inferior per Principem tolli, aut mutari, & tunc personæ illi, cui Magistratus abrogatus est, nemo iam subiectionem, aut obedientiam debet. Sic etiam cùm Rex, vel à spirituali suprema potestate in casu hæresis, vel ab alio Rege in casu victoriæ de solio deponitur, non amplius ad illum pertinet quod Apostolus ait, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Idem dici potest de patria, & despotica potestate: nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati ad Ephes. 6. est, vt filij obediant parentibus, & serui Dominis; & tamen filij emancipari, & serui libertate donari possunt, & per hoc fieri potest, vt nec illi parentibus, nec isti Dominis suis obedire teneantur. Itaque nisi Barclaius naturalis iuris, à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati esse demonstret, vt Principes seculares, siue fideles, siue infideles in certis casibus, per Ecclesiasticam auctoritatem deponi non possint; nihil quod ad rem faciat, adhuc dixit, quantumuis multis verbis sæpè, ac sæpius repetitis sententiam suam in hoc capite persuadere conatus sit.

Addit postea Barclaius aliam solutionem nihilo priore solidiorem. ¶ Præterea, inquit, si quis locum illum Apostoli non limis oculis percurrerit, animaduertet eum id sibi negocij dare, vt ad Euangelicam perfectionem, quæ consilij magis, quàm præcepti est, Christianos animos erudiat, cùm eos hortetur, vt potius iniuriam ferant, & fraudem patiantur, quàm vt iudicia inter se habeant, &c.]

Respondeo. Cùm Apostolus hortatur vt Christiani iudicia inter se non habeant, sed mansuetudine, & patien-

tia

tia occasiones iudiciorum præueniant, consilium perfectionis, non præceptum iustitiæ docet: sed cùm iubet, vt si iudicia inter se habuerint, ad Iudices Christianos, non ad infideles causas suas deferant; tùm verò non consilium, sed præceptum dare se luculenter ostendit, cùm ait, Audet aliquis vestrum negocium habens aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos? &, Contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, hos constituite ad iudicandum.

Pergit Barclaius, & omisso Bellarmino sanctum Thomam aggreditur, dicens: ¶ Quoniam autem singula persequimur, admonere oportet D. Thomam in 2. 2. q. 10. art. 10. in ea opinione esse, vt existimet ius dominij, & prælationis Ethnicorum Principum iustè illis auferri posse per sententiam, vel ordinationem Ecclesiæ auctoritatem Dei habentis, vt ille ait. D. Thomæ magna apud me auctoritas est, sed non tanta vt omnes eius disputationes pro canonicis scripturis habeam, vel vt rationem vincat, aut legem. Eius ergo manes veneror, & suspicio: sed non est tamen, cur illa eius opinione aliquis moueatur: tum quia nullam suæ sententiæ, vel rationem idoneam & efficacem, vel auctoritatem profert: tum etiam quia in explicatione Epistolæ Pauli ad Corinth. contrarium planè sentit: tum denique quia neminem secum antiquorum Patrum consentientem habet, & rationes multæ, auctoritatesq. in contrarium suppetunt. Ratio autem quam adfert, est, quia infideles meritò suæ infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei. Mala ratio, & tanto viro indigna: quasi verò si quis meretur priuari officio, beneficio, dignitate, auctoritate, aliove iure, quod possidet, idcirco statim spoliari possit ab alio, quam ab eo à quo id accepit, retinetque, vel ab alio expressum mandatum, & potestatem ab ipso habente.]

Respondeo. Admiranda est huius Aristarchi importunitas,

nitas, qui tam liberè Principem Theologorum reprehendit, vt dicat, Mala ratio, & tanto viro indigna; cùm ipse Iureconsultum se profiteatur, & sacræ Theologiæ adyta, ne à limine quidem salutauerit. Illud autem non miror, quod manes sancti Thomæ se venerari dicat: nam liber eius vocabulis improprijs plenissimus est: neque enim spiritus huius sanctissimi Doctoris cum Dijs manibus apud inferos, sed cum Angelis apud superos æuo sempiterno fruitur. Quod verò Barclaius dicit S. Thomæ sententiam nulla efficaci ratione esse munitam, falsum est; quamuis sit verum, vim rationis sancti Thomæ ab ingenio Barclaij penetrari minimè potuisse. Quod autem addit, eundem sanctum Thomam in Commentario Epist. ad Corinth. contraria scripsisse; manifestæ ignorantiæ Barclaium arguit. Siquidem in eo Commentario scribit quidem S. Thomas, esse contra ius diuinum prohibere, quod iudicio Principis infidelis non stetur, &, subiectionem deberi Principibus etiam infidelibus: quæ verissima sunt; sed ex ijs non sequitur, non esse in Ecclesia auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quòd habent super fideles: proindè ista non sunt contraria, Debetur subiectio Principi infideli, dum Princeps est: &, Potest Princeps infidelis priuari dominio, quod habet super fideles per auctoritatem Ecclesiæ: Et Barclaius, qui ea contraria esse iudicat, vel dialecticam non didicit, vel eius regulas obliuioni tradidit: quemadmodum etiam paulò infra cùm idem Barclaius dicit.

¶ Et verò sanctus Thomas in expositione Epistolæ Pauli superius hoc capite relata, satis apertè indicat, Ecclesiam non habere eam auctoritatem, qua possit Ethnicos deponere: ait enim esse contra ius diuinum prohibere, ne Principum infidelium iudicio stetur à subditis.] Manifestè hallucinatur, & fallitur: tametsi enim contra ius diuinum est, negare Principi obedientiam, dum Princeps est, non

tamen

tamen est contra ius diuinum, quod Ecclesia potestatem habeat Principem deponendi: nam est etiam contra ius diuinum prohibere filios ne parentibus obediant, dum sub patria potestate sunt; nec tamen est contra ius diuinum, quod aliquando filij eximantur à patria potestate, vt re ipsa eximitur filius familias cùm ad Episcopale fastigium euehitur. Porrò illa sancti Thomæ ratio, Infideles merentur ratione suæ infidelitatis potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei: ergo potest Ecclesia priuare Principes infideles dominio, quod habent super fideles: non est adeò debilis ratio, vt Barclaius dicit: sed verè debile argumentum est, quo sancti Thomæ rationem Barclaius oppugnat: hoc est enim argumentum Barclaij, Meretur infideles amittere potestatem super fideles, sed nó potest eos potestate priuare, nisi qui dedit eam potestatem, aut qui mandatum expressum ab illo habeat, At Principes à Deo potestatem habent, & solo Deo sunt minores: ergo à solo Deo priuari potestate possunt: non autem, ab Ecclesia, quæ neque dedit potestatem infidelibus, neque habet expressum mandatum Dei, quo illam auferre debeat, aut possit.]

Hoc, inquam, argumentum nullas vires habet: nam falsum est, Principes politicos à solo Deo potestatem habere: habent enim illam à Deo, quatenus Deus instinctum naturalem in animis hominum inseuit, vt ab aliquo gubernari velint. Vt autem gubernentur homines à Regibus, vel à consulibus; ab vno, vel à multis; à magistratu perpetuo, vel temporario, ab hominum voluntate dependet: quemadmodum etiam quod iste sit Rex potius, quam ille, non Dei specialis iussio, sed hominum voluntas fecit: quare idem sanctus Thomas loco citato. 2.2. q. 10. art. 10. & quæst. 12. art. 2. tamquam rem certam, & exploratam ponit, dominia, & Principatus politicos, non esse de iure diuino; sed de iure humano: cui nemo doctus contradicit;

cit, neque Barclaius contradiceret, si rationem non passionem in consilium adhiberet.

Præterea etiamsi concederemus, Regem esse immediatè constitutum à Deo, & ab illo solo potestatem habere, quod tamen non concedimus, adhuc argumentum Barclaij nihil efficeret aduersus rationem sancti Thomæ: responderet enim sanctus Thomas, Ecclesiam habere auctoritatem à Deo per suum Rectorem, & Pastorem auferendi potestatē, in certis casibus, illis, quibus Deus eam dedit: Summus enim Pontifex Vicarius Dei est; ac per hoc potestatem habet à Deo dispensandi, & mutandi in multis, secundùm voluntatem Dei, cuius ipse interpres est: hoc enim modo dispensat Pontifex in votis, & iuramentis, quæ Deus ipse iussit reddi, & quorum solutio de iure diuino est: dispensat autem non quod sit ipse super ius diuinum, sed quia interpretatur Deo placere, vt in tali, vel tali casu, iuramentum, aut votum relaxetur: quemadmodum & Apostolus ait in posteriore ad Corinth. cap. 2. Nam & ego quod donaui, si quid donaui propter vos in persona Christi. Vbi dicit se in persona Christi condonasse Corinthio incestuoso pœnam, quam diuino iure, vel in hac vita, vel in Purgatorio luere debuisset: atque hoc est, quod sanctus Thomas in loco notato dicit, Ecclesiam habere auctoritatem Dei, qua Principes infideles priuare possit dominio, quod habent super fideles.

Deindè Barclaius, vt nihil intactum relinquat: carpit etiam illud, quod sanctus Thomas in eodem art. 10. quæst. 10. in 2. 2. dicit, Ecclesiam non semper vti iure suo in deponendis Principibus infidelibus, ad vitandum scandalum: quemadmodum Dominus soluit didrachma, ad quod non tenebatur, ne scandalizaret eos, qui censum illum colligebant; & Apostolus admonet seruos obedire Dominis carnalibus, ne doctrina Domini blasphemetur.

Non solùm, inquit Barclaius, propter scandalum abstinuit,

ſtinuit, vt putat Thomas eo loco; ſed propter defectum poteſtatis, quia non erat Iudex infidelium, ſecundùm illud Apoſtoli. 1. Cor. 5. Quid mihi de ijs, qui foris ſunt iudicare? & quia Principes à Deo conſtituti ſolùm Deum ſupra ſe Iudicem habent, à quo ſolo deponi poſſunt. Nec ad rem pertinet, quod Paulus dum iubet ſeruos Chriſtianos Dominis ſuis infidelibus omnem honorem exhibere, illud ſolùm addit, ne nomen Domini, & doctrina blaſphemetur.]

Reſpondeo. Intolerabilis eſt huius moroſi cenſoris carpendi, & vellicandi libido: Sanctus enim Thomas cùm ait Eccleſiam non vti ſuo iure propter ſcandalum: non addit particulam, ſolùm: quare ſi ſint etiam aliæ cauſæ, non ideò reprehendi debet ſanctus Doctor, qui vnam cauſam, eamq. veriſſimam attigit, & illam ipſam, quam in ſimili cauſa Chriſtus ipſe, & eius Apoſtolus attigerunt: nam neque Dominus dixit propter ſolùm ſcandalum à ſe ſolutum fuiſſe didrachma, neque Apoſtolus iuſſit honorandos eſſe Dominos à ſeruis, ea ſolùm de cauſa, ne nomen Domini, & doctrina blaſphemetur. Quod autem addit Barclaius, Eccleſiam non habuiſſe poteſtatem vllam in Principes infideles, quia ſcribit Apoſtolus, quid ad me de his, qui foris ſunt iudicare? non eſt contra S. Thomam, qui in 2. 2. quæſt. 12. art. 2. declarat hunc locum Apoſtoli intelligi de infidelibus, qui nunquam fidem receperunt, quatenus infideles ſunt, non quatenus dominantur fidelibus: ob ſolam enim infidelitaté Eccleſia non poteſt infideles iudicare; quia ad eius regimé non pertinent. Sed quando dominantur fidelibus, & præſertim quando ſubditos fideles auertere conantur à fide: tunc Eccleſia ius habet illos priuandi dominio, quod habent ſuper fideles. Sed non ſemper vtitur iure ſuo, vel quia vires non adſunt, vel ob ſcandalum euitandum. Quod verò dicit, Principes à Deo eſſe conſtitutos, & nullum præter Deum ſuper ſe iudicem habere, antiqua eſt cantilena

Bar-

Barclaij vsque ad nauseam repetita, & in ipso capite, atque in superioribus refutata.

In extremo capite Barclaius S. Thoma dimisso reuertitur ad Bellarminum, quem ex proprijs scriptis conuincere se posse dicit; producit autem verba quædam ex lib. 2. cap. 29. de Summo Pontifice, vbi cum Alberto Pighio admittit, Apostolos subiectos fuisse de iure, & de facto Principibus infidelibus in ciuilibus omnibus causis: & Principes infideles non fuisse Apostolis subiectos, neque de iure, neque de facto. Ex quo loco deducit Barclaius, Bellarminum sensisse, non habuisse illis temporibus Ecclesiam ius vllum ad deponendos Principes infideles.

Respondeo. Iam in recognitione scriptorum meorum admonui, improbabilem esse sententiam Pighij, quam ego quoque olim sequutus fueram, & cum melioribus Doctoribus sentiendum esse, Apostolos de iure exemptos fuisse ab omni subiectione Principum terrenorum. Sed quamuis etiam vera esset sententia Pighij, non tamen sequeretur, non habuisse tunc Ecclesiam ius priuandi Principes infideles dominio quod habebant super fideles. Diceret enim Pighius Ecclesiam, & ipsos Apostolos subiectos fuisse Principibus infidelibus, quamdiu Principes erant: sed si ab Ecclesia auctoritatem Dei habente, priuati fuissent, tunc demum non fuisse amplius de iure subiectos. Nam & populus subiectus est Regi, quamdiu regnat, sed si ab alio Rege victus in prælio, regnare desierit, non amplius illi subiectus erit.

Adducit postremò Barclaius aliud Bellarmini dictum in eodem lib. 2. de Pontif. cap. 29. Quod videlicet, iudicare, punire, deponere ad superiorem tantùm pertinet. Quod quidem dictum verissimum est; sed tamen ex eo Barclaius secundùm dialecticam suam hunc syllogismum texit.

¶ Subiecti non possunt iure iudicare, punire, deponere superiorem: At qui omnes Christiani erant subiecti Ne-

roni, Diocletiano, & cæteris Imperatoribus, & Regibus Ethnicis: ergo non poterant eiusmodi Imperatores & Reges deponere. Propositio concessa est, itemq. subsumptio, & certissima veritate nituntur: conclusio autem ex antecedentibus consecutione pendet, atque ex diametro opponitur ei, quod dixit Bellarminus, Christianos olim iure potuisse deponere Neronem, Diocletianum, &c. sed quia viribus temporalibus deficiebantur, eo consilio abstinuisse: Falsum igitur illud est, & reprehensione dignum: siquidem aientia, & negantia simul vera esse nequeunt. Hinc etiam patet falsitas opinionis D. Thomæ, quam supra hoc capite refutauimus.]

Respondeo. Magnus omnino Magister in arte Dialectica Barclaius est, qui vnico syllogismo, non solùm Bellarminum prostrauit, sed S. Thomam etiam, qui Doctoris Angelici cognomento ob eximium sapientiæ splendorem meritò celebratur. Ad syllogismum eius in forma sic respondeo. Propositio illa, Subiecti non possunt iure deponere superiores; vera est, sed deberet esse vniuersalis, vt syllogismus legitimus esset: & præterea intelligi debet formaliter, id est, subiectus, vt subiectus, siue quamdiu subiectus est, non potest deponere superiorem, vt superiorem, siue quamdiu superior est. Assumptio autem illa, omnes Christiani erant subiecti Neroni, Diocletiano, &c. falsa est, quoniam Apostoli, eorumq. successores, qui Principes erant spirituales, non erant iure subiecti Regibus terrenis. Deinde populus Christianus, etiam si alioqui subiectus esset Regibus, & Imperatoribus infidelibus, tamen in casu periculi amittendæ Fidei diuinæ, poterat iure iustæ defensionis excutere iugum Principis infidelis: præsertim si Ecclesia per Summos Pontifices, ita faciendum esse censuisset. Ex his sequitur conclusionem Barclaij esse manifestè falsam, & doctrinam S.Thomæ, ac Bellarmini, qui S.Thomam sequutus est, esse verissimam.

Defen-

Defenditur altera confirmatio rationis tertiæ principalis. Cap. XXII.

N capite vicesimosecundo Barclaius oppugnat confirmationem secundam rationis tertiæ principalis, quam in meo libro posui ad probandam Summi Pontificis potestatem in temporalibus. Hæc autem erat confirmatio. Tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad suam sectam, est exponere Religionem euidentissimo periculo. At non tenentur Christiani, imò nec debent cum euidenti periculo Religionis Regem infidelem tolerare: nam quando ius diuinum & humanum pugnant, debet seruari ius diuinum omisso humano: de iure autem diuino est seruare veram fidem, & Religionem, quæ vna tantùm est, non multæ: de iure autem humano est, quod hunc, aut illum habeamus Regem.]

Ad hanc confirmationem respondet primo Barclaius, argumentum non esse in forma syllogismi. sed hoc cauillari est: nam neque ego volui, nec cogitaui redigere argumentum ad formam syllogismi, quod vel ex eo potest intelligi, quòd non expressè posui conclusionem, & multa inserui ex Scriptura sacra, ex prophanis auctoribus, & ex experimentis veteribus & nouis, quæ Barclaius omisit. Deinde omissa cauillatione de forma syllogismi, vim ipsam argumenti retundere conatur, dicens:

¶ Demus eum optima forma ratiocinationem confecisse, & ad vim argumenti respondeamus. Dico igitur propositionem eius falsam esse, dico, inquam, non verum esse, quod tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad sectam suam, est exponere Religionem euidentissimo periculo, sed est tantùm pati-

Religionem versari in periculo, in quod incidit vitio Regis hæretici, aut infidelis, & cui iam sine culpa populi exposita est: cùm nullum eius liberandæ iustum, & legitimum remedium, præter constantiam, & tolerantiam, populo supersit.]

Respondeo. Quando non suppetunt vires Ecclesiæ excutiendi iugum infidelium Tyrannorum, vt verè temporibus Neronis, Diocletiani, Constantij, Iuliani, & Valentis non suppetebant: tùm verum est, tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere populum ad sectam suam, non esse Religionem exponere periculo, sed pati eam in periculo versari: sed quando vires suppetunt, & potest Ecclesia, si velit, per auctoritatem Vicarij Christi priuare Regem hæreticum, vel infidelem dominio, quod habet super fideles: tùm si non faciat, verè, propriéq. exponit Religionem euidentissimo periculo, cùm nolit adhibere remedium, quod in promptu habet, nisi fortè ratio suadeat, hoc remedium ad tempus differre, & alia leniora interim experiri.

Quod autem hìc subiungit Barclaius, facillimum fuisse Christianis olim deponere Iulianum, Constantium, & Valentem; iam supra copiosè refutatum est cap. 6. 7. & 8. neque libet Barclaium imitari in ijsdem rebus sæpius repetendis.

Pergit Barclaius, & ait, ¶ Iam verò ad illud, quod deducit ex pugna iuris diuini, & humani, respondeo breuiter, illum valde falli in eo, quòd putet esse ibi concursum, & conflictum diuini iuris, & humani: non sunt enim pugnantia, seruare veram fidem, & Religionem; & tolerare Regem hæreticum, vel infidelem: neque alterum de iure diuino est, alterum de iure humano, vt ille putat; sed sunt duo præcepta iuris diuini, colere Deum vera Religione, & seruire, atque obedire Regi, quæ simul seruari, & expleri possunt, vt ipsimet Iesuitæ docent.]

Re-

Respondeo. Non ignorabam, seruire, & obedire Regi esse iuris diuini; & ideò non hoc negaui in meo libro: sed dixi, iuris humani esse, vt hunc, aut illum habeamus Regẽ; iuris autem diuini seruare veram fidem, ac Religionem: quamuis enim iure diuino teneamur Regi parere, dum Rex est; non tamen iure diuino cauetur, vt Regi nullis de causis Regnum abrogari possit: alioqui quotquot ab exordio Mundi Regnis exuti sunt, omnes per iniuriam exuti fuissent: neque vlla esset Respublica, aut penè nulla iure instituta: Respublicæ siquidem vt plurimum exactis Regibus constituuntur. Hoc est igitur quod dicimus, vt ius diuinum seruetur de conseruanda vera Religione, fas esse aliquando mutari ius humanum, & transferri Regnum ab infideli ad fidelem, quando vel non possit, aut vix possit alia ratione vera conseruari Religio.

At rursum excipit Barclaius. ¶ Id quidem, inquit, totum verum est, iure videlicet humano fieri, vt hic aut ille sit Rex. Sed caue lector, ne capiaris. Omisit Bellarminus, quod est præcipuum: addere enim debuit; At vbi hunc aut illum Regem semel habemus, de iure diuino est, vt illi in ciuilibus causis cum omni honore, & reuerentia pareamus; Hac adiectione, quam nemo Catholicus negare potest, illud eius argumentum prorsus eliditur.]

Respondeo. Iam ante docui, Vbi hunc, vel illum Regẽ semel habemus, iure diuino illi parendum esse, dum in solio præsidet. Sed non esse de iure diuino, vt semper, dum viuit, in solio regali præsideat: nam fieri potest, vt vel ipse se abdicet potestate, vel ab alio Rege superatus cadat à Regno, vel hæresis causa deponatur, & quocunque modo Rex esse desinat, obedientia quoque ei deberi desinit.

At, inquit Barclaius. ¶ Ex Bellarmini sententia, lib. 2. de Pontif. cap. 29. non licet Concilio iudicare, punire, vel deponere Papam nitentem turbare, & destruere Ecclesiam Dei; sed tantùm ei resistere non faciendo, quod iubet, & impedien-

Religionem versari in periculo, in quod incidit vitio Regis hæretici, aut infidelis, & cui iam sine culpa populi exposita est: cùm nullum eius liberandæ iustum, & legitimum remedium, præter constantiam, & tolerantiam, populo supersit.]

Respondeo. Quando non suppetunt vires Ecclesiæ excutiendi iugum infidelium Tyrannorum, vt verè temporibus Neronis, Diocletiani, Constantij, Iuliani, & Valentis non suppetebant: tùm verum est, tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere populum ad sectam suam, non esse Religionem exponere periculo, sed pati eam in periculo versari: sed quando vires suppetunt, & potest Ecclesia, si velit, per auctoritatem Vicarij Christi priuare Regem hæreticum, vel infidelem dominio, quod habet super fideles: tùm si non faciat, verè, proprièq. exponit Religionem euidentissimo periculo, cùm nolit adhibere remedium, quod in promptu habet, nisi fortè ratio suadeat, hoc remedium ad tempus differre, & alia leniora interim experiri.

Quod autem hìc subiungit Barclaius, facillimum fuisse Christianis olim deponere Iulianum, Constantium, & Valentem; iam supra copiosè refutatum est cap. 6. 7. & 8. neque libet Barclaium imitari in ijsdem rebus sæpius repetendis.

Pergit Barclaius, & ait, ¶ Iam verò ad illud, quod deducit ex pugna iuris diuini, & humani, respondeo breuiter, illum valde falli in eo, quòd putet esse ibi concursum, & conflictum diuini iuris, & humani: non sunt enim pugnantia, seruare veram fidem, & Religionem; & tolerare Regem hæreticum, vel infidelem: neque alterum de iure diuino est, alterum de iure humano, vt ille putat; sed sunt duo præcepta iuris diuini, colere Deum vera Religione, & seruire, atque obedire Regi, quæ simul seruari, & expleri possunt, vt ipsimet Iesuitæ docent.]

Re-

Respondeo. Non ignorabam, seruire, & obedire Regi esse iuris diuini; & ideò non hoc negaui in meo libro: sed dixi, iuris humani esse, vt hunc,aut illum habeamus Regẽ; iuris autem diuini seruare veram fidem, ac Religionem: quamuis enim iure diuino teneamur Regi parere,dum Rex est; non tamen iure diuino cauetur, vt Regi nullis de causis Regnum abrogari possit: alioqui quotquot ab exordio Mundi Regnis exuti sunt, omnes per iniuriam exuti fuissent: neque vlla esset Respublica, aut penè nulla iure instituta: Respublicæ siquidem vt plurimum exactis Regibus constituuntur. Hoc est igitur quod dicimus, vt ius diuinum seruetur de conseruanda vera Religione, fas esse aliquando mutari ius humanum, & transferri Regnum ab infideli ad fidelem,quando vel non possit,aut vix possit alia ratione vera conseruari Religio.

At rursum excipit Barclaius. ¶ Id quidem, inquit, totum verum est, iure videlicet humano fieri, vt hic aut ille sit Rex. Sed caue lector, ne capiaris. Omisit Bellarminus,quod est præcipuum: addere enim debuit; At vbi hunc aut illum Regem semel habemus, de iure diuino est, vt illi in ciuilibus causis cum omni honore, & reuerentia pareamus; Hac adiectione, quam nemo Catholicus negare potest,illud eius argumentum prorsus eliditur.]

Respondeo. Iam ante docui, Vbi hunc, vel illum Regẽ semel habemus, iure diuino illi parendum esse, dum in solio præsidet. Sed non esse de iure diuino,vt semper,dum viuit, in solio regali præsideat: nam fieri potest,vt vel ipse se abdicet potestate,vel ab alio Rege superatus cadat à Regno,vel hæresis causa deponatur,& quocunque modo Rex esse desinat,obedientia quoque ei deberi desinit.

At, inquit Barclaius. ¶ Ex Bellarmini sententia,lib.2. de Pontif. cap.29. non licet Concilio iudicare,punire, vel deponere Papam nitentem turbare, & destruere Ecclesiam Dei;sed tantùm ei resistere non faciendo,quod iubet,& im-

M 3 pedien-

pediendo ne exequatur voluntatem suam. Cur non similiter, & potiore etiam ratione idem de Regibus etiam censeamus? cùm & ipsi sint populis (teste eodem auctore, lib. 1. de Pontif. cap. 9. & lib. 3. cap. 19.) superiores, & Iudicem in terris nullum habeant? cùmq. præterea nonnullis magni nominis Theologis visum sit, Concilium Oecumenicum maiore supra Papam auctoritate præditum esse, quàm habeat populus in Principem?]

Respondeo. Si Pontifex Maximus hæreticus fieret, & Ecclesiam destruere, abducendo eam à fide Catholica, niteretur; sine dubio deponi, aut certè depositus declarari à Concilio posset, vt colligitur ex Can. Si Papa, dist. 40. & hoc neque Bellarminus, neque vllus Catholicus negat: quare ex hoc ipso potuisset Barclaius intelligere, non esse mirum, si Reges propter hæresim deponi possint, quamuis non habeant in temporalibus superiores, cùm Papa propter similem causam deponi possit, qui neque in temporalibus, neque in spiritualibus superiorem habet in terris. Quod autem scripsi in lib. 2. cap. 29. Pontificem non posse iudicari, aut deponi à Concilio, intelligitur extra causam hæresis, si vita solùm, & moribus Ecclesiam perturbare, atque destruere velle videretur. Est autem discrimen inter Pontificem, & Regem; quòd Pontifex nullum omnino in terris superiorem habet, cùm sit ille seruus principalis quem posuit Dominus super omnem familiam suam Luc. 12. de quo idem Dominus eodem loco dicit, quod si seruus ille malè se gesserit, & cœperit percutere seruos, & ancillas, manducare, & bibere cum ebriosis: veniet Dominus in die, qua non sperat, eumq. seuerissimè puniet: proindè non vult Dominus, vt à familia, vel aliquo de familia puniatur; sed ipse Dominus iudicium de seruo illo sibi reseruat. Rex autem, qui non immediatè à Deo Regnum accepit; sed populus in eum potestatem suam transtulit: & præterea si Christianus est, aut fuit, Pontifici, vt ouis Pastori,

stoti, subiectus est,& quamuis non habeat in temporalibus superiorem aliquem temporalem; habet tamen superiorem spiritualem,cuius potestas ad temporalia etiam se extendit: ideò deponi à Summo Pontifice, vt Christi Vicario potest. Quod si aliqui viri docti senserunt, Concilium esse supra Papam, magis quàm Regnum supra Regem: non multum de eorum sententia laboramus, cùm ex scripturis, & conciliorum etiam generalium decretis contrarium colligatur: de qua re satis multa scripsimus in secundo libro de conciliis.

Sed fortè quæret aliquis, si Papa nullum omnino superiorem habet in terris: quo iure deponi potest à concilio, vel Ecclesia propter hæresim? Responsio est in promptu, quoniam cùm propter alia crimina eijciantur homines per excommunicationem ab Ecclesia, hæretici per se exeunt,& recedunt, & ipsi se quodam modo excommunicant;vt sanctus Hieronimus notauit explicans illa verba Apostoli ad Titum cap.3. hæreticum esse proprio iudicio condemnatum. Itaque si Pontifex, quod fieri non posse arbitror,hæreticus, vel infidelis, vel Apostata fieret, non tàm deponendus,quàm declarandus depositus à concilio esset.

Defenditur tertia confirmatio tertiæ rationis principalis.
Cap.XXIII.

IN capite vicesimotertio Barclaius refellere nititur confirmationem tertiam rationis meæ tertiæ principalis: hæc autem est confirmatio: Denique cur non potest liberari populus fidelis à iugo Regis infidelis, & pertrahentis ad infidelitatem; si coniunx fidelis liber est ab obligatione manendi cum coniuge infideli, quando ille non vult manere cum coniuge Chri-

ftiana, fine iniuria fidei, vt apertè deducit ex Paulo. 1. Cor. 7. Innocentius III. in cap. Gaudemus, extra de diuortijs? non enim minor eft poteftas coniugis in coniugem, quam Regis in fubditos, fed aliquanto etiam maior.

Ad hanc confirmationem Barclaius ita refpondet, vt videatur de induftria intelligere noluiffe, in quo vis rationis confiftat: idq. ea de caufa facit, vt occafionem habeat, multa fcribendo, vel doctrinam fuam oftétandi, vel librum fuum locupletandi. Sed prudens lector facilè animaduertet eum extra rem vagari. Initio enim fingit me loqui de coniugio inter fideles contracto, quorum alter poftea in hærefim labitur: quod matrimonium omnino infolubile eft, & non rectè comparari poteft cum vinculo, quod eft inter Regem, & populum.

Sed mihi nunquam venit in mētem de matrimonio eiufmodi loqui. Igitur locutus fum de matrimonio contracto inter infideles, quorum alter cum ad fidem conuertitur, liber eft à cohabitatione, & à iugo coniugis infidelis. Quod autem de hoc matrimonio locutus fim, planum eft ex Apoftolo, & Innocentio, quos citaui: non enim Apoftolus, aut Innocentius liberum pronunciant à coniugio eum, qui contraxit poft baptifmum cum fideli, fed eum qui contraxerat ante baptifmum cum infideli, & poftea conuerfus eft ad fidem coniuge in infidelitate permanente.

At, inquit Barclaius, tu non dixifti, coniugem fidelem liberum effe à iugo, aut vinculo, fed ab obligatione manendi cum coniuge infideli.

Refpondeo, Me dixiffe quod Apoftolus dixit, & intellexiffe, quod Apoftolus intellexit. Apoftoli verba hæc funt: Si quis frater habet vxorem infidelem, & hæc confentit habitare cum illo, non dimittat illam: & fi qua mulier habet virum infidelem, & hic confentit habitare cum illa, non dimittat virum: quod fi infidelis difcedit, difcedat: non enim feruituti fubiectus eft frater, aut foror in huiuf-

mo-

modi. Vbi loquitur de obligatione cohabitandi, quemadmodum,& ego loquutus sum; sed non intellexit Apostolus per libertatem ab obligatione cohabitandi, solam libertatẽ ab obligatione cohabitandi, manente vinculo,& iugo coniugij; sed plenam libertatem cum potestate ineundi aliud coniugium, soluto vinculo, & iugo coniugij prioris: & hoc eodem modo verba mea intelligi volui,quo modo verba Apostoli intelligunt omnes Theologi. Itaque poterat Barclaius omittere plus quam partem dimidiam huius capitis xxiij.

Accedit deindè propius ad rem, sed vt argumentum soluat, implicat se grauissimo errori; sic enim loquitur.

¶ Quod si de posterioribus coniugibus argumentum intelligat, in promptu responsio est ex eadem Innocentij Epistola decretali: nimirum inter tales coniuges, non esse ratum matrimonium, quantum ad indissolubile coniunctionis vinculum attinet: & ideò eiusmodi coniuges plenam dissoluendi matrimonij libertatem habent, vt vel mutuo consensu,& bona gratia,vel cum ira sui animi,& offensa discedant: & alter inuito altero,vbi ei libitum sit, nexũ illum coniugij per repudium,& diuortium dissoluat. & infra: Non mirum ergo si coniux ad fidem perductus à coniugis in infidelitate permanentis consortio, & potestate liber sit: cùm etiamsi ambo in infidelitate mansissent,æquè liberum alterutri eorum fuisset ab altero recedere, & matrimonium repudio dissoluere; quia nullum initio inter eos ratum, & firmum obligationis vinculum intercessit. & infra: Cùm itaque nullum inter istos ratum coniugium existat: & subiectio politica, & regalis dominatio inter omnes gentes, & in omni lege, tàm iure diuino, quàm humano rata, & probata sit: quid absurdius, aut ineptius dici potest, quàm illa inter se componere, & argumentum aliquod ab infidelium coniugum societate, & iugo, quod excuti pro arbitrio potest,ad Regalis imperij iugum repellendum

dum deducere, & idem de vtroque, quasi de planè similibus iudicare ?]

Respondeo. Mirum est, cur tantus Iureconsultus ex vno verbo Innocentij malè intellecto in tantum errorem se præcipitauerit. nam quod ait Innocentius in cap. Quanto, de diuort. matrimonium infidelium non esse ratum, non significat, esse solubile ad libitum; sed non esse insolubile omnino, vt matrimonium fidelium: solùm enim solubile est in casu Apostoli, ipso Apostolo declarante in ea re voluntatem Dei. Quod autem matrimonium infidelium legitimè contractum sit firmum, & insolubile, excepto illo casu, perspicuum est, primo ex ipso Innocentio in cap. Quanto, iam citato: Vbi dicit, Matrimonium infidelium esse verum: matrimonium autem verum definitur, Coniunctio viri, & feminæ indiuiduam vitæ consuetudinem retinens, cap. Illud, de præsumptionibus. Vbi Canonistæ cõmuniter eam definitionem approbant, vt etiam Theologi apud Magistrum in 4. sent. dist. 27. Secundo idẽ Innocẽtius, in cap. Gaudemus, de diuort. expresse docet, repudium etiam apud infideles non esse licitum: quod idẽ habetur in Can. Si quis iudaicæ 28. q. 1. vbi dicitur apud infideles valere repudium lege fori, non lege poli. Tertio Concilium Tridentinum sess. 24. in principio: Matrimonij, inquit, perpetuum, insolubilemq. nexum primus humani generis parens diuini spiritus instinctu pronunciauit, cùm dixit, Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: quamobrem relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Et certè Adam non de matrimonio tantùm Christianorum, sed de matrimonio in genere locutus est: proindè omne verum matrimonium perpetuum insolubilemq. nexum habet. Accedit quarto, communis Doctorum sententia: siquidem Magister sententiarum lib. 4. dist. 33. Et cum eo sanctus Bonauentura, Richardus, Dominicus à Soto, & alij plurimi docent, repudiũ

per-

permissum fuisse Iudæis à Deo per Mosem, vt minus malũ, sed nunquam fuisse licitum neque apud Iudæos, neque apud Gentiles. Alij verò non pauci, vt sanctus Thomas, Scotus, Durandus, Paludanus, docent quidem cùm Iudæis ita dispensatum fuisse circa repudium ad duritiam cordis eorum, vt licitum eis esset repudium: sed tamen à Christo sublatam fuisse eam dispensationem, vt postea non fuerit amplius, neque Iudæis, neque gentibus licitum: sunt enim Christi verba satis aperta, Marci. 5. Qui dimissam duxerit mæchatur. & cap. 10. Quicunque dimiserit vxorem suam, & aliam duxerit, adulterium commisit super eam: & si vxor dimiserit virum, & alij nupserit, mæchatur. Itaque excusari non potest Barclaius, qui Turcarum errorem sequutus, voluit licitum esse infidelibus pro arbitrio matrimonia separare. Tametsi enim Turcæ id faciunt, tamen cùm errore manifesto faciunt. Ex quibus argumentum nostrum, quod frustra Barclaius soluere tentauit, omnino insolubile demonstratur. Nam si licet coniugi fideli propter fidem, & religionem disrumpere vinculum, alioqui insolubile, quo alligatus erat coniugi infideli ante conuersionem suam ad fidem: quanto magis licebit populo fideli disrumpere vinculum propter fidem, & religionem, quo alligatus erat Principi infideli, præsertim si is populum fidelem peruertere satagat? Debilius enim esse vinculum quo adstringitur populus Principi suo, quàm sit illud, quo adstringitur vxor viro suo, perspicuum est, cùm vinculum populi ad principem multis de causis solui potuerit, & adhuc possit: vinculum autem vxoris ad virum, apud Christianos in nullo casu solui possit, si ratum, & consummatum fuerit: apud infideles autem iurè solui non possit, nisi per conuersionem alterius eorum ad fidem, altero perseuerante in infidelitate.

De

Defenditur ratio quarta Bellarmini pro poteſtate Pontificis in temporalibus. Cap. XXIV.

IN capite viceſimoquarto proponit Barclaius rationem quartam, qua ego vſus fueram ad ſtabiliendam poteſtatem Summi Pontificis in temporalibus vſque ad ipſos Principes in certis caſibus abdicandos. Hæc eſt autem ratio. Quando Reges, & Principes ad Eccleſiam veniunt, vt Chriſtiani fiant; recipiuntur cum pacto expreſſo, vel tacito, vt ſceptra ſua ſubijciant Chriſto, & polliceantur, ſe Chriſti fidem ſeruaturos, & defenſuros etiam ſub pœna Regni perdendi: ergo quando fiunt hæretici, aut Religioni obſunt, poſſunt ab Eccleſia iudicari, & etiam deponi à Principatu, nec vlla fiet eis iniuria ſi deponantur. Hucuſque recitat Barclaius, quamuis in meo libro plura addantur ad confirmationem huius rationis.

Reſpondet autem admittendo antecedens, & negando conſequentiam. ¶ Nam, inquit, licet verum ſit Principes ad Eccleſiam venientes ſe ſceptraq. ſua Chriſto ſubijcere, & vel vltrò ea promiſſa ſeu tacitè, ſeu expreſsè facere; quæ Bellarminus commemorat: non tamen verum eſt, nec inde ſequitur, eos iudicari, & deponi poſſe ab Eccleſia, vel Summo Pontifice, ſi fidem fallant, & pactum, ac iuſiurandum negligant: quia ſuprema illa Chriſti iuriſdictio, & poteſtas temporalis in Reges omnes, & Mundum vniuerſum, quam habet, vt Dei filius, non competit Eccleſiæ, vel Pontifici, ſed tantùm illa poteſtas, quam Chriſtus ſibi aſſumpſit, dum inter homines humano more verſaretur: at Chriſtus nullum temporale dominium, & poteſtatem vſurpauit, dum in terris, vt homo inter homines ageret, ac proinde

ne-

neque Ecclesia, vt Ecclesia, neque Papa, vt caput Ecclesiæ, & Vicarius Christi vllam temporalem potestatem, vt pluribus explicat, & probat idem vir doctissimus lib. 2. de Pontif. cap. 4.]

Respondeo. Argumentum Barclaij, quo mei argumenti consequentia oppugnatur, malam habet consequentiam, & falsum antecedens; quare sine viribus vllis solo strepitu verborum pugnat. Consequentia, inquam, eius argumenti mala est, quoniam etiamsi Ecclesia, vel Papa non haberet ex se potestatem Principes hæreticos deponendi; haberet tamen ex ipsa promissione iurata, & ex pacto inito cum ipsis Principibus, quando ad Ecclesiam Christianam admissi sunt: id quod exemplo illustrari potest. quando enim Reges cum Romano Imperio societatem inibant, & fidelitatem illi iurabant; si postea Rex socius ad hostes Romanorum deficiebat, non existimabant Romani iniuriã se illi Regi facturos, si eum Regno priuarent: quoniam tametsi ante initam societatem, nullam haberent Romani potestatem in eum Regem; tamen fides data, & iuramento firmata potestatem illis dabat. Deinde falsum est antecedens argumenti Barclaiani, vt hucusque satis ostendimus disputatione tam prolixa, & ex ijs, quæ Barclaius hoc loco admittit, nullo negocio demonstrari potest. admittit enim habere Summum Pontificem, vt Christi Vicarium, eam potestatem, quam Christus habuit, dum vt homo inter homines vixit. Christus autem, quamuis noluerit vllum temporale Regnum eripere ijs, qui ea possidebant, idq. vel sibi assumere, vel alijs tradere; tamen qui negat potuisse Christum id facere, Euangelium ipsum negat: quid enim est quod idem Christus dicit Ioan. 13. Dedit ei omnia Pater in manus? Si habuit omnia in manus, certè super omnia potestatem habuit: si super omnia potestatem habuit, cur nõ potuit de temporalibus rebus omnium hominum disponere? Item Ioan. 17. Idem Dominus

ait

ait Patri, Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis. Vbi per omnem carnem omnes homines intelliguntur. Habuit igitur Christus homo in terris potestatem super omnes homines, ac per hoc super Imperatores etiam, & Reges, potuitq. eos, si voluisset, iudicare, punire, Regnis, Imperijsq. priuare: cuius potestatis exemplum aliquod ostendit, cùm dæmonibus concessit, vt in ingentem porcorum multitudinem irruerent, eosq. omnes in mare suffocandos præcipitarent: neque timuit ne fortè iniuria afficeret eos, qui ex interitu tam numerosi gregis, qui ad duo millia ascendebat, teste S. Marco, cap. 5. non leuem iacturam patiebantur. Iudicauit enim Dominus expedire ad gloriam Dei, vt de re illa temporali disponeret etiam cum detrimento Dominorum, vt sciretur quanta multitudo spirituum immundorum hominem obsedisset, & quanta facilitate ipse tantum numerum dæmonum solo imperio eiecisset.

Quod addit Barclaius, me docuisse, Ecclesiam, vt Ecclesiam, vel Pontificem, vt caput Ecclesiæ, & Christi Vicarium, nullam temporalem potestatem habere posse: mera impostura est. Ego enim solùm docui, Pontificis potestatem directè spiritualem esse, sed indirectè extendi ad temporalia, atque ad ipsam etiam Principum terrenorum depositionem. Et cur, obsecro, tantum laborat Barclaius in examinandis, & refellendis Bellarmini rationibus pro confirmanda Pontificia potestate in temporalibus, si Bellarminus cum Barclaio conuenit in abneganda Pontificia potestate in temporalibus? Sed libri sæpius recusi extant, & facilè poterit Lector iudicare, vtrum ego in eodem libro mecum ipse pugnem, an potius Barclaius impostorem agat, ea sententia nobilis Poëte fretus,

Dolus, an virtus, quis in hoste requirat?

Addit postea Barclaius aliam responsionem, quoniam non erat tam stupidus, vt non videret priorem solutionem

nullas

nullas vires habere. ait igitur: ¶ Quæ omnia promittunt quidem Principes Christo, acceptante promissionem Ecclesia, tamquam eius Sponsa, in cuius sinu regenerantur, aut ipso Pontifice, non vt homine, sed vt Christi Dei ministro vicariam operam præbente; ac proinde ipsi Christo per Ecclesiam, vel Papam obligatio principaliter acquiritur. & infra: Si pactum conuentum postea neglexerint, aut prorsus contempserint, ab eo solo puniri possunt, in cuius verba iurarunt, quiq. omnium rerum temporalium Dominus est, & quem supra se Iudicem in temporalibus solùm habent; non autem ab eo cui rerum tantummodo spiritualium, & recipiendæ promissionis cura commissa est.]

Respondeo. Promissio, qua Principes infideles cùm ad Ecclesiam veniunt, pollicentur se fideles futuros, & Ecclesiam defensuros, neque ab ea vnquam recessuros, aut eam oppugnaturos, sub pœna priuationis Regni: promissio, inquam, eiusmodi principaliter quidem ad Christum dirigitur: sed tamen transgressores non solus Christus immediatè, & per se punire potest: sed potest etiam Christi Vicarius, qui auctoritate à Christo accepta Ecclesiam regit, transgressores pacti, & iuramenti punire: quemadmodum quotidie videmus, eos qui absenti Regi coram Prorege fidelitatem iurant: si fortè defectionem moliantur ab ipso Prorege continuò puniri: & Clericos, qui absenti Episcopo, coram eius Vicario generali obedientiam spondent, si fortè contumaces efficiantur, ab eodem Vicario carceribus mancipari, & plecti.

At, inquit Barclaius. ¶ Raró Rex ipse fidelitatis iusiurandum acceptat, sed vt plurimum per Cancellarium id opus exequitur. Cancellarius itaque cùm Magnates in verba Regis iurantes ad feuda, & dignitates admittit, eas in ciuili administratione, & iurisdictione temporali sub Rege partes obit, quas Pontifex sub Christo in spirituali

guber-

gubernatione Ecclesiæ, cùm Principes ad eam venientes interposito fidelitatis, & pietatis erga Deum sacramento, recipit. Et vt ille quidem clienti semel recepto (licet postea fidem frangat, crimenq. committat, quod feloniam vocant) ex nulla causa feudum auferre potest, quod solius Regis sit, minimèq. Cancellario concessum. Ita neque hìc receptos in Ecclesiam Principes, quantumuis grauiter postea delinquant, fideiq. desertores fiant, Regnis, & dignitatibus priuare, aut alio modo temporaliter punire potest.]

Respondeo. Hæc est tota ratio deceptionis Barclaij, quòd Summum Pontificem Cancellario similem esse ducit, in quo nulla est iurisdictio. Quæ similitudo longissimè abest à veritate: siquidem Scripturæ diuinæ veram potestatem, & iurisdictionem, eamq. amplissimam, & supremam Pontifici tribuunt: nam quod dicitur Matth. 16. Quodcunque ligaueris, & quodcunque solueris, non officium Cancellarij, sed officium Præsidis iurisdictionem habentis sonat. Et illud, Pasce oues meas, Ioan. vlt. non officium Cancellatij in Regno, sed potestatem illam Pontifici tribuit in Christianos, quam habet Pastor in oues, qui eas vtique regere, & ligare, & baculo ferire, & ad omnem obedientiam cogere potest. Illud etiam quod Apostolus in Actis cap. 20. dicit, Attendite vobis, & vniuerso gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei: non officium Cancellarij, sed officium Rectoris, & Præpositi significat. Denique illud Matth. 24. Quis putas est fidelis seruus, quem constituit Dominus super familiam suam? non officium Cancellarij nobis ostendit, sed officium Magistri domus, qui toti familiæ cum potestate præest. Quare Summus Pontifex non Cancellario, sed Proregi in Regno, vel Vicario in Episcopatu, vel Rectori in ciuitate, vel Præposito in familia, vel capiti in corpore comparari debuit: & hæc quidem à nobis dicta

sunt.

sunt, si admittenda esset sententia illa Barclaij, quod Principes cùm ad Ecclesiam veniunt, soli Christo fidelitatem, & obedientiam spondeant: sed ea sententia falsa est, neque eam admittere vlla ratione possumus: spondent enim Principes obedientiam, & fidelitatem expressè vel tacitè, non Christo solùm, sed etiam ijs, qui Christi locum in terris gerunt. Atque hùc pertinet illa confirmatio argumenti, quam ego rationi meæ quartæ subieci, & quam Barclaius in extremo capite vicesimoquarto refert, & quorsum pertineat ignorare se dicit, aut fingit.

¶ Quod autẽ, inquit, huic quartæ rationi subijcit: (nam non est idoneus Sacramento Baptismi, qui non est paratus Christo seruire, & propter ipsum amittere quicquid habet: ait enim Dominus Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & vxorem, adhuc autem, & animam suam, non potest meus esse discipulus.) id quorsum spectet, non video: nemo certè hoc negat. sed quid inde? talis ratio non magis ad institutum pertinet, quàm quod remotissimum est: vt nec illud, quod ibidem sequitur. (Præterea Ecclesia grauiter erraret, si admitteret aliquem Regem, qui vellet impunè fouere quamlibet sectam, & defendere hæreticos, & euertere Religionem.) est hoc verissimum, sed, vt dixi, nihil ad institutum pertinet: non enim de ea re hìc quæstio est, sed de potestate temporali Ecclesiæ, siue Summi Pontificis.]

Respondeo. Quorsum ista pertineant, & quod ad rem propositam maximè faciant, ita ostendo. Fingamus Regem aliquem infidelem ad Ecclesiam venire, & à Barclaio institutum ita loqui, Ego ciuis Sanctorum per Baptismum effici cupio: & sanctè promitto, sceptrum meum Christo velle subijcere, Ecclesiam eius pro viribus defendere, & nunquam à sancto proposito deficere: protestor tamen, quod si fortè fidem fregero, si hæreticus, si apostata, si paganus euasero, si Religionem Catholicam persequi, &

funditus euertere conatus fuero: nolo ab Ecclesia, vel eius Præside, sed à solo Christo pœna temporali puniri: & si fortè Præses Ecclesiæ per sententiam excommunicationis me de cœtu piorum expulerit; volo vt nihilominus fideles Ecclesiæ filij mihi, vt Regi seruire, & obedire teneantur, neque ab huius obedientiæ vinculo absolui vllo modo possint. Quæro nunc à Barclaio, an eiusmodi Rex ab Ecclesia, vt idoneus, ad Baptismum possit admitti? affirmabit opinor; sed à prudentibus irridebitur. Nam si quis ciuitate terrena donari vellet, & protestaretur, si proditor ciuitatis fieret, nolle se à Præside ciuitatis, sed à solo Rege in longinqua regione manente, immediatè posse puniri: quis non rideret? Certè qui paratus esse debet, iuxta Euangelium vitam propriam exponere pro Christi Fide, nonne magis paratus esse debet Regnum terrenum amittere? ridiculum autem est, dicere, paratus sum Regno priuari, si Fidem fregero; sed nolo priuari per sententiam hominum, volo per Angelos de cælo sententiam pronunciari. Certè etiam Ecclesia valdè esset imprudens, si in gremium suum admitteret eum, qui vellet impunè grassari in Ecclesiæ membra, & nollet fidelem populum, posse per vllam hominum mortalium auctoritatem à sua tyrannide liberari.

Defenditur quinta ratio Bellarmini pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.
Cap. X X V.

IN capite vicesimoquinto Barclaius excutit rationem meam quintam, ac primum eam refert his verbis; Quinta & postrema ratio est ex cura, & officio pastorali. Cùm Petro dictum est, inquit, Pasce oues meas, Ioan. vlt. Data est illi facultas omnis

omnis, quæ est Pastori necessaria ad gregem tuendum; at Pastori necessaria est potestas triplex, vna circa lupos, vt eos arceat omni ratione, qua poterit: altera circa arietes, vt si quando cornubus lædant gregem, possit eos recludere: tertia circa oues reliquas, vt singulis tribuat conuenientia pabula; ergo hanc triplicem potestatem habet Summus Pontifex.]

His recitatis subiungit Barclaius: ¶ Ex hoc principio, & fundamento tria, vt illi videtur, argumenta vrgentia deducuntur. Sed ne longius abeat, respondeo in primis ad istud ipsum fundamentum, totum verum esse, ac pro me stare, atque inde contrarium eius, quod ipse asserit bellissimè colligi.] hæc ille, qui post multa inania verba texit hunc syllogismum: Christus commendando suas oues Petro dedit omnem potestatem necessariam ad tuendum gregem. Atqui non dedit ei potestatem temporalem; Ergo potestas temporalis, non est necessaria ad tuendum gregem.]

Respondeo. Si per potestatem temporalem intelligi velit Barclaius potestatem, quæ sit in se propriè, & formaliter temporalis; admitti potest argumentum; sed nego inde sequi, non esse necessariam Summo Pontifici potestatem, quæ licet sit in se spiritualis, tamen extendi possit ad temporalia, prout ad spiritualia referuntur, eisq. subordinantur. Sin autem per potestatem temporalem intelligat potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia: tùm dico, falsam esse assumptionem; & addo syllogismum Barclaij eo vitio laborare, quo nullum est in arte disserendi notius. id enim assumit, & sibi concedi petit, quod vertitur in quæstionem. Assumit enim S. Petro non fuisse datam temporalem potestatem, quasi hoc ipsum non esset quod in toto libro suo probare contendit. Et certè si isto modo disputare liceret, possem ego quoque ita ratiocinari: Christus Petro dedit eam solùm

potestatem, quæ necessaria est ad tuendum, & pascendum gregem: Atqui dedit potestatem spiritualem, quæ extenditur ad temporalia, vt ad spiritualia referuntur; ergo eiusmodi potestas necessaria est ad gregem tuendum, atque pascendum. Sed audiamus alium syllogismum Barclaij, priori non dissimilem.

¶ Deinde, inquit, progredimur hoc modo; Absurdum est Summum Pontificem, quatenus successor est B. Petri, habere plus potestatis, quàm habuit Petrus. At Petrus nullam habuit potestatem temporalem in Christianos: ergo nec Summus nunc Pontifex, quatenus successor eius est.]

Ac ne hìc quoque obijciatur, eum assumere, quod erat probandum: probat assumptionem ex Bellarmino lib. 5. de Pontif. cap. 6. Vbi dicit, potestatem spiritualem, & temporalem esse similes spiritui, & carni: & quemadmodum spiritus, & caro possunt esse coniuncta, vt in homine: & separata, vt in Angelis, & Bestijs: sic etiam potestas spiritualis, & temporalis possunt esse coniunctæ, vt nunc sunt inter Christianos; & separatæ, vt erant tempore Apostolorum, quando nullus erat in Ecclesia Princeps politicus. Ex his ita colligit Barclaius.

¶ Si separatæ erant hę potestates tempore Apostolorum, vt erant reuera de iure, & de facto: consequitur necessariò, Diuum Petrum nullam habuisse temporalem potestatem: alioqui falsum esset eas fuisse separatas.]

Hoc argumentum tanti facit Barclaius, vt paulò infra dicat:

¶ Et verò hæ rationes apertiores sunt, quam quibus aliquis sine fraude reniti, & repugnare possit; vt mirum sit homines eruditos, cæterosq. pios, ita zelo quodam inconsiderato occæcari, vt dubia pro certis, pro perspicuis obscura, pro rectis contorta, pro expeditis denique inuoluta, & implicata multis controuersijs, & contradictionibus amplecti,

plecti, & sequi non dubitent :] hæc ille, qui vsque ad finem capitis pergit reuerentiam suam erga sedem Apostolicam prædicare, nostram cæcitatem redarguere, & multa ex ijs, quæ antea dixerat, more suo repetere.

Respondeo : Verissimè dictum est à Bellarmino simillimam esse potestatem spiritualem, siue Ecclesiasticam spiritui, & temporalem, siue politicam carni : quam similitudinem ante Bellarminum ad hanc rem explicandam adhibuerunt sanctus Gregorius Nazianzenus, Hugo de sancto Victore, sanctus Thomas, Alexander Alensis, Thomas Vvaldensis, & alij. Nec minus verè dictum est, eas potestates tempore Apostolorum fuisse separatas, quo modo spiritus Angelicus separatus est à carne : & caro brutorum separata est à spiritu : nunc autem coniunctas esse, quo modo spiritus, & caro coniunguntur in homine. Ex his autem rectè colligitur, sanctum Petrum habuisse potestatem Apostolicam, id est, spiritualem, & Ecclesiasticam, supremam, & amplissimam, & non habuisse potestatem Regiam, siue Imperatoriam, aliamvè merè temporalē, atque politicam : sed non rectè colligitur, potestatem spiritualem sancti Petri non se potuisse extendere ad omnia temporalia, & ad ipsa Regna, & Imperia dirigenda, & corrigenda, si Reges, & Imperatores Christiani fierent. Itaque discrimen inter tēpus Apostolicum, & nostrum, non est circa potestatem, quæ semper eadem fuit in sancto Petro, & in successoribus; sed circa materiam subiectam, siue circa vsum potestatis : tunc enim potestas Apostolica non exercebatur in Regibus dirigendis, quia nulli erant Reges in Ecclesia Christiana, cuius Ecclesiæ Pastor, & Rector est Christi Vicarius : nunc autem eadem illa potestas exercetur in Regibus dirigendis, & corrigendis, quoniam non desunt in Ecclesia Reges, & Principes politici.

Ac vt exemplis rem illustremus, certè spiritus humani à corporibus separati, ijdem sunt, qui antea erant cum cor-

pora animarent,& eandem ipsam potestatem habent, quam antea habebant: & tamen nunc separati non regunt corpora, vt antea regebant, & iterum post resurrectionem regēt: sic etiam spiritus Angelici siue boni, siue mali, dum corpora nulla assumunt, non exercent potestatem in membra corporis: cùm autem vel corpora aërea sibi adiungunt, vel in corpora humana ingrediuntur, corpora illa nutu mouent, eisq. imperant, & moderantur: nec tamen vllus erit tam imprudens, qui existimet Angelos acquirere potestatem nouam, cùm corpora assumunt. pari ratione cùm in corpore humano membrum aliquod absciṅditur, & à reliquo corpore separatur; non potest spiritus membrum illud mouere, eiq. dominari; non quod potestas spiritui desit; sed quia deest membrum, in quo mouendo spiritus exerceatur. Denique initio Ecclesiæ Christianæ antequam Apostoli Diaconos ordinarent, non poterant Apostoli Diaconis vti, eisq. imperare: posteaquam autem ordinati sunt, ijs Apostoli vtebantur, eisq. imperabant. Num igitur concedemus, defuisse Apostolis aliquam potestatem Ecclesiasticam antequam Diaconi esse cœpissent in Ecclesia? concedemus omnino, si cum Barclaio desipiamus, qui ex defectu materiæ defectum colligit potestatis. Ex his apparet, quam leuia sint argumenta Barclaij, quæ ipsius iudicio demonstrationes indissolubiles videbantur.

Defenditur prima pars rationis quintæ pro potestate summi Pontificis in temporalibus. *Cap. XXVI.*

IN capite vicesimosexto aggreditur Barclaius refutare primam partem rationis meæ quintæ: erat autem hæc ratiocinatio. Pastori necessaria est potestas circa lupos, vt eos arceat omni ratione

tione qua poterit ab ouili: lupi autem, qui Ecclesiam vastant, sunt hæretici: Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete lupus fiat, id est, ex Christiano fiat hæreticus, poterit Pastor Ecclesiæ eum arcere per excommunicationem, & simul iubere populo ne eum sequatur, ac proindè priuare dominio, quod habet in subditos.

Ad hanc ratiocinationem Barclaius respondens admittit omnia, excepta illa extrema parte conclusionis, qua diximus, Posse Pastorem iubere populo, vt non sequatur amplius Regem suum: distinguit enim hanc partem, ac dicit, Posse quidem Pastorem iubere fidelibus, vt non sequantur Regem hæreticum in hæresibus, sed non posse iubere, vt non sequantur eum in rebus politicis.

Addit autem posse quidem Regem hæreticum priuari communione fidelium in rebus sacris, sed neque hoc esse faciendũ, si periculum sit schismatis, & scandali, & grauiorum malorum, ex Augustino lib. 3. cap. 2. contra Epistolam Parmeniani: de qua re diximus, cap. 9. Vbi hæc eadem Barclaius fusius tractauit: iam enim admonui, Barclaium in repetione rerum earundem magnam partem libri sui consumere voluisse.

His igitur omissis, tota ratio, ob quam negat Barclaius posse à summo Pastore prohiberi fidelibus, vt Regi hæretico obedientiam etiam in rebus politicis præstent, ea est, quoniam iure diuino debetur Regibus obedientia: & non potest vllus homo, ac ne ipse quidem Summus Pontifex dispensare in iure diuino; & ad hoc probandum adducit rescriptum Innocentij III. qui cap. Cùm ad monasterium, de statu Monach. dicit, Non posse dispensari cum Monacho, vt vxorem ducat, vel rerum proprietatem habeat: & hoc loco multa disputat de iure diuino, & humano, & de matrimonio Constantiæ Rogerij Regis filiæ, quæ cùm esset sanctimonialis ex dispensatione Clementis III. Pontificis nupsisse dicitur Henrico VI. Imperatori.

At nos supra, rationem Barclaij nullius roboris esse demonstrauimus: quoniam de iure diuino est, vt inferior obediat superiori, quamdiu superior est; sed si desierit esse superior, desinet etiam præceptum de obedientia illi exhibenda. Id quod ostendimus ex multis similibus: siquidem iuris diuini est, non solùm, vt populus obediat Regi; sed etiam vt filij obediant Patri, serui Domino, vxores Maritis: & tamen si filius emancipetur, & seruus libertate donetur, & vxor per diuortium, aut repudium à marito separetur, non amplius tenentur lege illa diuina: quemadmodum etiam promissio iurata iure diuino seruanda est, & tamen si is, cui promissio facta est, eam relaxet, non tenebitur eam implere qui promisit. Restitutio iure diuino sancita est, & tamen si creditor debitum remittat, restitutionis obligatio nulla restat: atque exempla similia plurima possent adduci. Sic igitur, iure diuino tenetur populus Regi seruire, dum Rex est: sed si Rex desinat esse, quod multis modis fieri potest; nulla remanet obligatio seruitutis, aut obedientiæ. non est autem de iure diuino, vt Rex iustis de causis deponi non posit; multoq. minus iuris diuini est, vt Summus Pontifex declarare non posit, Regem hæreticum non esse legitimum Regem, nullamq. ei deberi à fideli populo obedientiam.

Quod autem attinet ad cap. Cùm ad monasterium, de statu monachorum, res facilis est: id enim solùm Innocentius docet, non posse consistere matrimonium, & proprietatem rerum cum statu Monachorum; cùm ad essentiam vitæ monasticæ pertineant continentia, & paupertas. Itaque non poterit Summus Pontifex facere, vt idem Monachus sit, & coniugatus: idem Monachus, & diues opum in particulari. Aliud autem est, vtrùm possit Summus Pontifex dispensare cum Monacho, vt transeat à vita monastica ad vitam secularem, & secularis effectus matrimonium inire posit, & opes proprias retinere, de hoc enim

variè

variè sentiunt Doctores. De Constantia verò Rogerij Regis filia fabulam esse existimamus, quod sanctimonialis, & vetula cùm esset, dispensatione Clementis III. nupserit Henrico sexto. Nam Gotefridus Viterbiensis, qui Henricum VI. in literis, & moribus instituebat, scribit, nuptias Henrici cum Constantia celebratas Mediolani anno salutis 1186. sedente in Apostolica Sede Vrbano tertio, & ipsa Constantia annum tricesimum agente. ex quo sequitur, vt falsum sit dispensasse cum ea in votis monasticis Clementem tertium, vel, vt alij dicunt, Celestinum tertium, vel, vt alij, Alexandrum tertium: nam hic iam obierat; illi nondum sedere cœperant: falsum quoque sit, eam nupsisse cum esset vetula annorum supra quinquaginta: falsum denique fuisse antea sanctimonialem, cùm id nullus scribat ex ijs, qui eo tempore vixerunt. Vide Card. Baronium tomo 12. Annalium ad annum 1186.

Vtrum votum, an iuramentum magis obliget.
Cap. X X V I I.

IN capite vicesimoseptimo Barclaius, vt causæ suæ vndique adiumenta conquirat, confert votum Monachorum cum iuramento illo, quo populi Regibus fidelitatem, & obedientiam pollicentur. Ac dicit, Pontificem ex aliquorum Doctorum sententia dispensare posse in votis Monachorum; sed etiam si hoc detur, non esse admittendum, vt dispensare posit in iuramento, quo populi ad Regis obedientiam se adstringunt. Videtur igitur sentire Barclaius maius vinculum iuramenti esse, quàm voti, cuius tamen contrarium disertè docet S. Thomas in 2.2. quæst. 89. art. 8. & omnis ferè schola Theologorum in 3. Sent. dist. 39. Votum enim est promissio facta Deo; iuramentum est confirmatio promissionis homini factæ: magis autem tenetur homo implere promissionem factam Deo, quàm homini. deinde qui vo-

tum

tum violat, infidelis est Deo; qui iuramentum frangit, crimen irreuerentiæ in Deum committit: grauius autem crimen infidelitatis est, quàm irreuerentiæ; cùm infidelitas omnis erga superiorem irreuerentiam coniunctam habeat, non omnis irreuerentia infidelitatem. Igitur grauius peccat votifragus, quàm iuramenti violator; proinde magis obligat votum, quàm iuramentum. Denique votum res est absolutè bona; iuramentum bonum est necessitate cogente; alioqui Dominus Matth. 5. dicit, Ego autem dico vobis non iurare omnino. Et Iacobus in epistola sua cap. 5. Ante omnia, inquit, fratres mei nolite iurare: nusquàm autem legimus, nolite vouere; sed contra, Rex & Propheta Dauid hortatur, dicens in Psal. 75. Vouete, & reddite Domino Deo vostro. Igitur votum nobilius iuramento est, ac per hoc grauius peccat qui votum frangit, quàm qui iuramentum violat; proinde magis obligat votum, quam iuramentum: quare si Summus Pontifex dispensare potest in votis, multò magis poterit in iuramento.

Sed Barclaius resistit hac ratione; [Totus ordo monachalis, aliiq; in Ecclesia, vt quidam volunt, ab humanis constitutionibus, & iure positiuo profecti sunt, in quos idcirco plena, & omnimoda potestas Pontificis est, vt superius paulò diximus: at submissio, & obedientia Regibus, ac Principibus, atque omnibus omnino Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini vtroque testamento confirmata. Nam licet de humano iure sit, vt hac, aut illa Reip. forma vtamur, vel hunc, aut illum Principem habeamus; tamen vt eum, quem semel accepimus, reuereamur, eiq. in omnibus, quæ Dei mandatis non repugnant, submisse pareamus, non humanæ solùm, sed naturalis, & diuinæ est ordinationis.]

Respondeo. Hoc argumentum ab omni parte nutat; nihil enim solidi, nihil firmi habet. Nam quod totus ordo monachalis ab humanis constitutionibus, & iure positi-

uo profectus sit, non modo falsum, sed etiam hæreticum est. siquidem consilia Euangelica, in quibus ordo monasticus fundatur, non ex humana constitutione, sed ex ipso ore Domini, ac Dei nostri Iesu Christi profecta sunt: de quare fusè tractaui in lib. de Monachis, neque id vllus Catholicus negat. Deinde vota ipsa monastica, in quibus essentia Monasticæ vitæ consistit, iuris esse diuini, non modo Catholici omnes docent, sed & ipse Barclaius paulò ante confessus est. Vnde ergo nunc totum ordinem Monasticum ab humanis constitutionibus, & iure positiuo profectum esse dicit? Præterea si, vt ipse in hoc suo argumento assumit, submissio Regibus, ac Principibus, atque omnibus Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini in vtroque testaméto confirmata; ergo submissio Monachorum suis Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini, in vtroq. testamento confirmata. Vnde igitur Barclaius colligit, posse Pontificē dispensare in obedientia, & submissione Monachorum erga suos Præpositos, & superiores; & non posse in obedientia, & submissione populorum erga Reges, & Principes, cùm vtraque sit iuris naturalis, & diuini in vtroque testamento confirmata? quin etiam cùm obedientia Monachorum habeat votum, idq. solemne adiunctum; & obedientia populorum simplici iuramento confirmata sit: videtur omnino facilius posse dispensari per Summum Pontificem, in obedientia populorum, quàm Monachorum, cùm voti vinculum maius sit, quàm iuramenti, vt Theologi docent. Denique quemadmodum Barclaio teste iuris humani est, qua forma Reip. vtamur, & hunc aut illum Principem habeamus; sed postea quam aliquem accepimus in Principem vt ei pareamus, iuris diuini est: sic etiam iuris humani est quo ritu, & forma viuendi Monachi vtantur, & hunc aut illum Præpositum habeant; & tamen vt ei, quem in Præpositum semel susceperunt, submissè pareant, iuris diuini

est.

est. Ergo omnia paria sunt, neque vlla est ratio cur possit Summus Pontifex in vno dispensare, & non in altero, id est, cur possit Monachos à vinculo obedientiæ Præposito suo promissæ absoluere, & non possit absoluere subditum à vinculo obedientiæ Regi suo promissæ.

Pergit Barclaius, & aliud argumentum texit ex natura voti, & iuramenti: quod argumentum, quia non multum ad rem facit, & tamen verbosissimè ab ipso proponitur, ego in pauca contraham, vt vis argumenti quanta sit appareat: sic igitur ille ratiocinatur, Votum est promissio facta Deo, & Ecclesiæ, proindè creditor principalis est Deus: potest autem Pontifex, qui Vicarius Dei est, & caput Ecclesiæ loco Christi, declarare non displicere Deo, & Ecclesiæ, vt promissio illa ob iustam aliquam causam, & magis Deo gratam, quàm sit promissionis illius ad impletio, remittatur, & condonetur ei, qui vouerat. At iuramentum quo pactum aliquod, vel sponsio obsignatur, non facit Deū propriè creditorem, sed hominem, cum quo pactum initū, & cui promissio iurata facta est: quod ex eo perspicuum est, quòd homo creditor potest etiam sine vlla causa liberare debitorem, & iuramento soluere; si illi promissionem sibi factam liberè remittere velit: neque hic habet locum interpretatio, aut declaratio summi Pontificis, cùm homo ipse creditor per se loquatur. Ergo non potest summus Pontifex homines à iuramento soluere, quoniam priuaret creditorem inuitum obligatione sibi optimo iure quæsita, & omni iure diuino, & humano licita.]

Respondeo. Quando summus Pontifex soluit homines iuramento, non tollit ius quæsitum ex iusta, & licita obligatione: sed vel declarat obligationem, & promissionem fuisse, vel factam esse illicitam, vt cùm absoluit populos à iuramento fidelitatis præstito Principi hæretico, vel qui postea in hæresim lapsus est: aut tollit vinculum iuramenti, relicta promissione in suo vigore, ad eum finem tantùm,

vt

vt possit, qui promiserat, sine periculo sacrilegij prosequi ius suum coram legitimis Iudicibus.

Sed hæc Barclaio non erant incognita, vt qui iuris prudentiam præcipuè profiteretur: ideò subiungit: ¶ Sed esto auferre ex causa possit, & promissionem iurisiurandi vinculo liberare (ne de hac re amplius cum Canonistis hic contendam) auferat igitur; quid ei deindè facto consequēs in nostro hoc negocio videtur? liberum fore populum, dices, ab Imperio, & subiectione Principis, statim atque iurisiurandi nexu solutus est. Ita ne verò? an non perspicis, iusiurandum hoc non esse nisi accessionem tantùm confirmatricem illius obligationis, qua fides, & obedientia Principi promissa est? an ignoras accessiones tolli, & liberari posse sine interitu principalis obligationis? Manet ergo adhuc obligatio, cui iusiurandum accesserat: quæ quoniā iuris naturalis, & diuini est, non minus tenet hominum mentes, & conscientias apud Deum, quàm si esset iuramento sustentata.]

Respondeo. Potest quidem, vt supra dixi, tolli vinculum iuramenti, etiamsi non tollatur promissionis obligatio. Sed quando summus Pontifex propter hæresim, aut aliam iustam causam, soluit populos à iuramento fidelitatis, simul etiam soluere solet à vinculo promissionis, ac iubere, vt populi non amplius obediant ei, cui promissionem obedientiæ fecerant: posse autem id Pontificem, vt Christi Vicarium, præstare, nos supra ex Doctoribus, & concilijs, & ex ipsis etiam diuinis literis ostendimus, & ante multos annos idipsum quinque rationibus Theologicis ostendimus: neque Barclaius omnibus suis argumentis, & cauillationibus eas rationes refellere potuit. Nam quod hoc loco iterum repetit, & inculcat, obligationem parendi Regibus esse iuris naturalis, & diuini: non semel à nobis explicatum est, id esse intelligendum de obligatione parendi Regibus, dum Reges sunt: non esse autem iuris

natu-

naturalis, & diuini, vt Rex non possit Regno priuari, si hæreticus efficiatur, & ratio manifesta, & vsus frequens apertissimè demonstrauit.

At, inquit Barclaius ¶ hoc axiomate Bellarminus præcipuè nititur, dum vult ostendere, Papam non posse subijcere se ipsum sententiæ coactiuæ conciliorum: quoniam (inquit lib. 2. de Concilijs, cap. 18.) Papæ potestas super omnes est de iure diuino; non autem potest Papa dispensare in iure diuino.]

Respondeo. Si Papa se ipse subijceret sententiæ coactiuæ Conciliorum, aut Principum quoruncunque, verè subijceret superiorem inferioribus, ac per hoc cum diuino, & naturali iure pugnaret; nam iure diuino Papa est Pastor, & Pater, & Præpositus omnium Christianorum, ac per hoc superior omnibus, qui oues, & filij, & subditi ipsius sunt: & iure etiam diuino superior ab inferiore iudicari non potest iudicio saltem coactiuo. At verò cùm Papa iudicat Regem, vel etiam deponit, nihil agit contra ius diuinum, quoniam superior inferiorem iudicat, Pastor ouem, Pater filium, Præpositus subditum, quod est iuri diuino, & naturali rationi maximè consentaneum. Quamuis enim Reges in temporalibus non agnoscant superiorem temporalē, vel etiam nullum agnoscant directè nisi Deum; tamen agnoscere debent superiorem spiritualem, cuius potestas ad temporalia se extendit, quatenus ea spiritualibus subordinantur, vt supra non semel dictum est.

Ad extremum sic loquitur Barclaius. ¶ Ne qua erremus, tenendum est, Apostolicæ potestatis plenitudinem eam tantùm potestatem complecti, quam Dominus Iesus Dei filius, cùm in hoc Mundo versaretur, vt homo inter homines habere voluit: & eatenus Papam nobis Christum referre, & eius esse Vicarium; non autem potestatem illam, quam vt Dei filius, Deus ipse Patri æqualis ab æterno habuit, & diuinitatis suæ omnipotentiæ reseruauit, de qua

ait,

ait, Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra.]

Respondeo. Non admitto solùm, quod Barclaius hìc postulat, plenitudinem Apostolicæ potestatis, non esse parem omnipotentiæ diuinitatis Christi: sed addo etiam, non esse omnino æqualem illi potestati, quam in terris habere voluit, & habuit Christus, vt homo. Christus enim etiam dum mortalis cum mortalibus versaretur, habuit potestatem, quam Theologi vocant excellentiæ, per quam sacramenta instituere poterat, & sine sacramentis peccata remittere, & alia id genus, ad quæ plenitudo potestatis Pontificiæ non pertingit. Itaque non sum de numero eorum de quibus, ais, Io. de Turrecremata scripsisse, in Can. Coniunctiones 35.q.2. Mirum est, quod summi Pontifices loquantur moderatè de potestate eis data, & quidam Doctorculi sine aliquo vero fundamento volunt adulando eos quasi æquiparare Deo. Nihilominus tamen securus affirmo, potuisse Dominum nostrum Iesum Christum tempore mortalitatis suæ, disponere de temporalibus omnibus, & Reges, ac Principes Regnis dominijsq. priuare; & hanc potestatem Vicario suo sine dubio concessisse, vt ea vtatur, quando necessarium iudicauerit ad animarum salutem, quę illi præcipuè curæ esse debet.

Digressio circa sententiam cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi, *Cap. XXVIII.*

IN capite vicesimooctauo inuehitur Barclaius in Canonistas, quos dicit potestatem omnem diuinam, & humanam Pontifici attribuere, ex ignoratione veræ sententiæ verborum Innocentij III. Pontificis, quæ habentur cap. inter corporalia, de translatione Episcopi. Ibi enim Innocentius dicit, fortius esse vincu-

vinculum coniugij spiritualis, quod est inter Episcopum, & Ecclesiam, quàm sit vinculum coniugij carnalis inter virum, & mulierem. Et quoniam vinculum coniugij carnalis homo soluere non potest, iuxta illud Matth. 19. Quos Deus coniunxit, homo non separet: vinculum autem coniugij spiritualis non rarò Papa dissoluit: videtur sequi, vt, aut falsum scripserit Innocentius, aut Papam Deo æquare voluerit.

Sed quoniam hęc disputatio ad institutum nostrum non pertinet, & Barclaius, ideò solùm hanc digressionem libro suo inseruit, vt occasionem haberet Canonistas carpendi: nam, & in hoc capite audacter scribit, nihil esse meris Canonistis imperitius; & in capite sequenti non veretur dicere, Innocentium quartum, & Ioannem Andreã Canonistarum facilè Principes ineptissimè hunc locum Innocentij III. explicauisse: propterea non ero in hoc capite confutando prolixior. Nam neque Canonistæ, inter quos multi viri doctissimi inueniuntur, defensione mea indigent; neque ego scientiam Canonum ita calleo, vt audeam me patronum Canonistarum profiteri. Illud vnum annotare placuit, Barclaium calumniatorem videri, dum dicit Canonistas summo Pontifici diuinam auctoritatem ex verbis Innocentij perperam intellectis, tribuere. Id enim tantum abest à vero, vt contra potius nonnulli eorum propter istũ canonem Pontifici detrahere, aut illum corrigere, non vereantur. Glossa certè, vbi Innocentius dicit, Fortius esse vinculum spirituale, corrigit, dicens, dignius, non fortius: & Ostiensis in Summa, de Elect. num. 21. vt ipse hoc loco Barclaius refert, Illa, inquit, ratio non est sufficiens, salua auctoritate, & reuerentia reddentis. Denique neque Innocentius quartus, neque Io. Andreas, neque Abbas Panormitanus, neque Ancharanus, neque vllus alius ex jis quos videre potui, ex verbis Innocentij tertij, diuinam potestatem summo Pontifici tribuunt, vt Barclaius calumniatur.

De

De vero sensu cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi. Cap. XXIX.

IN capite vicesimonono Barclaius reiectis aliorum explicationibus, profert sententiam suam de vero sensu cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi: & in summa dicit, verba huius capituli pugnare cum mente legislatoris, vt aliud Pontifex senserit, aliud scripserit. Hoc autem, quid aliud est, nisi Pontificem facere vel ignorantem, qui nescierit mentem suam explicare, vel malignum, qui voluerit mentiendo Lectores decipere? At fuit Innocentius omnium consensu Pontifex optimus, & sapientissimus, vt procul ab eo abfuerit tum ignorantia, tum malignitas. Dicam igitur quid mihi videatur Pontifex in hoc obscuro capitulo docere voluisse; &, nisi fallor, ostendam, verba capituli non tantùm in se esse verissima, sed etiam ad mentem Pontificis explicandam aptissima. Fortius esse dicit Pontifex vinculum coniugij spiritualis, quàm carnalis. Id esse verum probatur hac ratione, quoniam vinculum coniugij spiritualis non potest in totum solui, ne per mortem quidem. semper enim manet impressus character Episcopalis, qui nulla vi deleri potest: vinculum autem coniugij carnalis per mortem ita soluitur, vt si maritus defunctus ad vitam rediret, non posset vxorem repetere, quam viuens duxerat. doctrina est Apostoli ad Rom. 7. Deinde vinculum coniugij spiritualis à solo Pontifice Maximo solui potest, non quidem omnino, vt diximus, sed in ordine ad Ecclesiam particularem cui iunctus erat. Solus enim Christi Vicarius Episcopos transferendo, vel deponendo, vel facultatem renunciandi tribuendo, soluit à vinculo, quo Ecclesiæ suæ tenebantur obstricti: vinculum autem coniu-

gij carnalis non solus Papa, sed ipsi etiam contrahentes aliquando licitè, liberèq. dissoluunt. Siquidem matrimonium ratum, non consummatum potest alter coniugum iure soluere, si ordinem religiosum profiteri velit, ex Concilio Trid. sess. 24. can. 7. neque in hac re vllam à Summo Pontifice facultatem petere debet. Item matrimonium inter infideles contractum, & consummatum, quod vtique verum matrimonium est, potest dissoluere alter coniugum, si ad Fidem Christianam conuertatur altero coniuge in infidelitate remanente, ex Apostolo 1. Cor. 7. Item in testamento veteri, matrimonia etiam consummata passim ipsi coniuges per libellum repudij dissoluebant, neque Pontificis auctoritatem expectabant, ex Deuteronom. cap. 24. Denique matrimonia rata, & consummata fidelium solui possunt quoad thorum, & cohabitationem certis de causis ab Episcopis particularibus: matrimonium spirituale, ne quo ad cohabitationem quidem ab alio, quam à Summo Pontifice solui potest. Ex his igitur manifestè colligitur vinculum spiritualis coniugij, quod à solo Pontifice solui potest, firmius ac fortius esse, quàm vinculum coniugij carnalis, quod ab ipsis coniugibus, vel ab inferioribus Sacerdotibus soluitur. Atque hùc respexisse videtur Innocentius Pontifex, cuius propositum in eo capitulo erat docere, translationes Episcoporum sine Pontificis Maximi consensu fieri non posse.

Ro-

Respondetur ad obiectiones contra primam partem rationis quintæ pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. *Cap. X X X.*

IN capite tricesimo Barclaius post longas digressiones reuertitur ad primam partem rationis quintæ Bellarmini, quam in capite vicesimoquinto sibi refutandam susceperat. Ait igitur.

¶ Admittimus quidem eius propositionem, Pastori scilicet necessariam esse potestatem circa lupos, vt eos arceat omni ratione qua potest. Admittimus & assumptionem, lupos videlicet, qui Ecclesiam Dei vastant, esse hæreticos. Ex quibus concludit hoc modo, Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, id est, ex Christiano fiat hæreticus, poterit Pastor Ecclesiæ eum arcere per excommunicationem, & simul iubere populo ne eum sequatur, ac proinde priuare eum dominio in subditos. Vitiosa collectio, cuius loco in bona dialectica reponendum est, Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, poterit Princeps Ecclesiæ eum arcere omni ratione qua potest.]

Respondeo. Nullum hic est vitium, sed compendio dictum est, quod longiori circuitu dici potuisset: nam ratio, qua potest, & solet Pastor Ecclesiæ hæreticos, quasi lupos ab ouili suo arcere illa est, vt per sententiam excommunicationis eos remoueat à commercio Catholicorum, & per absolutionem à vinculo subiectionis efficiat, ne populus Catholicus Principem hæreticum deinceps sequatur. Neque propositum mihi fuit in libris scribendis, syllogismos propriè formare secundùm figuras & modos, vt in scholis faciunt, qui de proposita quæstione, exercendi

Ingenij gratiâ disputant : sed vim rationum explicare, atque ostendere, vt alij faciunt, qui libros theologicos scribunt.

At, inquit Barclaius, ¶ Potest quidem Pastor Ecclesiæ iure suo excommunicare Regem hæreticum: sed absoluere populum à iuramento fidelitatis, aut iubere ne populus Catholicus Regem hæreticum in rebus politicis sequatur, iure non potest, cùm hoc iuri diuino, & naturali repugnet.]

Ac ne illi fortasse obijciamus, quod non seruauerit formam argumentandi, format hunc syllogismum.

¶ Summus Pontifex nihil præcipere, vel dispensare potest contra ius naturale, & diuinum: Atqui subiectio, & obedientia Principibus, & superioribus debita, est de iure naturali, & diuino: Ergo Summus Pontifex nihil contra eam præcipere, vel dispensare potest: & per consequens non potest præcipere subditis, ne Principi suo temporali obediant in eo, in quo Princeps est, & superior: & si de facto præceperit, licebit subditis, tanquam extra territorium ius dicenti, impunè non parere. Vtrunque propositum est certo certius, ex quibus conclusio necessaria consecutione inducitur. Qui huius argumenti vim eneruauerit, is magnam mecum gratiam inibit. Ego mehercle, vt ingenij mei tenuitatem ingenuè fatear, non satis perspicio, qua possit solida ratione elidi.]

Respondeo. Hæc sunt omnia refutata in capite vicesimosexto, neque aliquid noui Barclaius attulit hoc loco, sed alijs, & alijs verbis more suo eadem repetiuit. Sed ne queratur nihil nos ad insolubilem eius demonstrationem in forma respondisse, distinguo assumptionem: nam cùm assumit, Atqui subiectio, & obedientia Principibus, & superioribus debita est de iure naturali, & diuino; si intelligat de Principibus, & superioribus, pro tempore quo Principes, & superiores legitimi sunt; verum assumit, sed nihil

nihil inde concludere potest: nam Principes hæretici post sententiam Summi Pontificis declarantis illos excommunicatos, & depositos, non sunt amplius legitimi Principes, vel superiores: sin autem intelligat de Principibus, & superioribus, pro quocumque tempore, etiam post abrogatum illis imperium; falsum assumit, neque de hac re vllum esse dubium potest. Nam iure diuino tenentur subditi non solùm obedire Regi tamquam præcellenti, sed etiam Ducibus, tamquam ab eo missis, vt scribit S. Petrus in priore epist. cap. 2. & tamen posteaquam Rex abrogauit Duci potestatem, non tenentur amplius illi obedire, quemadmodum neque ipsi Regi obedire tenentur, quando iure à Regni solio deiectus est. Quare Barclaius si aliquid solidi adferre voluisset, debuisset probare, Principes terræ cùm semel Principatum adepti sunt, iure diuino in Principatu ita stabilitos esse, vt nulla vi, nulloq. iure deijci possint à Principatu: hoc autem, in quo totius vertitur cardo quæstionis, nunquam probare potuit.

Sed dicet, esto Principes deponi possint, non tamen deponi possunt, nisi à superiore.

Respondeo. Papam omnino superiorem esse cùm sit Vicarius Iesu Christi, non puri hominis, sed Dei & hominis, ac per hoc sit vice Christi Pastor, & Pater, & Rector, & Caput omnium Christianorum, etiam Principum, Regum, & Imperatorum, vt sæpè dictum est, & ex ipsis diuinis litteris manifestè deducitur.

At, inquit Barclaius, Papa quidem superior est, sed non in eadem specie superioritatis: superior enim est Regibus, & Principibus in rebus diuinis, & spiritualibus: in temporalibus autem fatentur ipsi Pontifices, se Regibus superiores non esse, vt notum est ex cap. Per Venerabilem, Qui filij sint legitimi, Vbi Pontifex dicit, Regem non habere superiorem in temporalibus.]

Respondeo. Iam hæc omnia supra esse tractata, & discussa: ostendimus enim, Pontificem superiorem esse Regibus etiam in temporalibus, quando propter spiritualia necesse est disponere de temporalibus, quæ spiritualibus subordinata esse debent: idq. ostendimus ex communi sententia Doctorum, allatis testimonijs supra septuaginta; item ex concilijs Ecclesiæ generalibus non paucis, denique ex ratione in diuinis literis fundata: aduersus quæ nihil attulit Barclaius, nisi clamores tragicos, & verba turgida, sed inania. Quod autem Innocentius scribit, Reges non habere superiorem in temporalibus, verissimum est in eo sensu, in quo id Innocentius dicit, quod videlicet sint Reges, supremi Principes temporales, neque habeant super se alios Reges, vel Imperatores, excepto Deo, qui est Rex Regum, & Dominus Dominantium: sed hoc non prohibet, quo minus habeant Reges superiorem spiritualem tanta præditum potestate, vt possit temporalia dirigere ad spiritualia, cùm ordinis ratio postulet, vt potestas temporalis subiecta sit spirituali, quando in vnum conueniunt, & vnam Ecclesiam faciunt, quomodo corpus in homine subijcitur spiritui, & ab eo regitur, &, vbi opus est, corrigitur, & castigatur.

Subiungit postea Barclaius longissimam apostrophem populorum ad Pontificem, in qua quod ipse millies repetiuit, iterum repetendo tribuit populis; quæ imperitos, & leues permouere forsitan possint: sed homines cordati, & prudentes facilè intelligent, hæc esse refugia miserorum, qui quod viribus obtinere non valent, ea gemitibus, & importunitate extorquere conantur. Verumtamen, ne lector existimet, nos laborem respondendi subterfugere velle, aut quæ Barclaius in persona populi dicit, maiora esse, quam re vera sint; instituam responsionem per modum dialogi, & populum verbis Barclaij loquentem, & Pontificem verbis meis respondentem inducam.

Dia-

Dialogismus inter Populum nimis addictum Regi terreno, & Pontificem Populo salubriter consulentem. Cap. XXXI.

Pop. PAter sancte, nequaquam es Rege nostro in temporalibus superior: eoq. non potes obsequium temporale, quod illi præstamus, impedire.

Pont. Quando salus tua æterna in periculum adducitur propter obsequium temporale, quod Regi præstas; tunc omnino superior sum Rege tuo etiam in temporalibus: nam & illum, & te ad vitam æternam dirigere debeo; & omnia impedimenta de medio tollere, quæ hoc iter impediunt.

Pop. Cur nos facere prohibes, quod Deus nos facere imperat?

Pont. Absit; non hoc prohibeo, sed contra potius impero; ne facias, quod Deus te facere prohibet. Ego pastor sum à Christo, qui Dominus gregis est, constitutus. Vos populi, ouiculæ estis, Reges vestri arietes sunt. Itaque dum Reges vestri arietes esse perseuerant, sino vt vos regant, & ducant: sed si vertantur in lupos; æquum ne erit, vt patiar duci oues Domini mei à lupis? Itaque iure veto, ne illos sequamini: nam & hoc Dominus vetat, quoniam cum nimis grandi periculo ouiculæ reguntur à lupis.

Pop. An quia tuum est, voluntatem Dei in lege diuina, & scripturis comprehensam interpretari?

Pont. Tu dixisti.

Pop. At non est tamen illa interpretatio adhibenda, quæ legem penitus euacuet, & mandatum omnino destruat, ac dissoluat.

Pont. Quam legem Dei interpretando destruximus, aut dis-

soluimus vnquam, vel prædecessores mei, vel ego?

Pop. Si quid dubij, aut obscuri est in lege diuina, ad sedem Petri, id est, ad sedem, quam tu nunc tenes, interpretationis veritatem accepturi confugimus: quod autem per se clarum est, & perspicuum, id nulla interpretationis luce indiget.

Pont. Quid tum?

Pop. Cùm Dominus, & Saluator noster iubeat, nos reddere Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei Deo: & deindè per Apostolum Principibus, & potestatibus subditos esse, & dicto obedire: tuum est nobis declarare, quæ sunt Cæsaris; id est, quæ à nobis Regi nostro debentur; & quæ sunt Dei; vt sua vtrique reddamus: & in ea distinctione vocem tuam libenter audiemus. At cùm dicis, nolite quidquam Cæsari, siue Principi vestro reddere, contradicis Christo, ac proindè vocem tuam non audimus.

Pont. Quando Dominus dixit, Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, iussit censum dari ei, qui tunc imperabat, neque Iudæos ad idololatriā cogebat, neque adhuc erat ab vlla legitima potestate depositus: quod idem iussit multò antea per Hieremiam Prophetam Deus fieri erga Nabuchodonosor Regem Babylonis propter eandem causam. Sed cùm tempore Machabæorum Antiochus Rex populum auertebat à fide, & Religione diuina, non iussit Deus, vt eum pro Rege habere pergerent, sed inspirauit Matathiæ, & filijs eius, viris fortissimis, & religiosissimis, vt exercitu congregato bellum cum Antiocho tamquam cum hoste gererent, & populum in libertatem vindicarent. Sic igitur & tu popule Christiane Regi legitimo, & qui à lege Dei, & Catholica Religione te non auertit, quique propterea à me Christi Vicario amatur, vt filius: reddes obedientiam debitam, in ijs, quæ contra legem Dei, & fidem Catholicam non iubebit.

bit. Regem autem, qui te siue minis, siue blanditijs, sine alio modo à via, quæ ducit ad vitam, reuocare conatur, & per sententiam meam à cœtu piorum eiectus, & Regno priuatus est, pro Rege non habebis; sed obediētiam ciuilem Regi debitam alteri exhibebis, qui in eius locum legitimè successerit. Porrò Deo, quæ Dei sunt reddes, quando fide, spe, & charitate Deum coles, neque vllius hominis timore, vel amore à Dei timore, vel amore separari te sines. Itaque nunquam ex me audies, nolite quidquam Cæsari, aut Principi vestro reddere; sed hoc audies, nolite seduci, vt etiam pro Cæsare, aut Principe vestro habeatis, qui re vera Cæsar, & Princeps esse desijt.

Pop. Fatemur quidem, & profitemur sanctitatis tuæ expositioni atque interpretationi in legis diuinæ obseruatione locum esse: sed eam non admitti asserimus, quæ facit vt ius naturale, & diuinum sit ludibrio, & penitus contemnatur, veluti ne à re, qua de agitur, aberremus: iubemur Principibus, & potestatibus obedire: tuas in huius mandati obseruatione explicationes, & restrictiones, quæ modo mandatum ipsum non extingunt, tamquam filij obedientes libenter amplectimur: veluti cum nullam inde obligationem parendi, Regibus oriri dicas, nisi in ijs, quæ ad temporalem ipsorum iurisdictionem pertinent: spiritualia omnia Vicario Christi, atque Ecclesiæ reseruanda esse. Item cùm admones non esse Regi obediendum in eo, quod contra ius diuinum, vel naturale imperat, aut quod alioqui bonis moribus aduersatur. At quando simpliciter, & absolutè præcipis, ne Principi nostro legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vllo modo obediamus: præcepto tuo parere non possumus, quia hoc non est mandata Dei interpretari, quod sanctitati tuæ conceditur: sed penitus antiquare, & abrogare, quod nullo modo potes.

Pont.

Pont. In multiloquio non deerit peccatum: videris enim ex Barclaij alicuius schola prodijsse, dum tot verba sine ratione multiplicas: grauius autem peccas dum Doctorem tuum docere, & legislatori legem dare præsumis: sed grauissimè delinquis, & erras, dum Christi Vicario imponis, quod faciat ius naturale, & diuinum ludibrio haberi, quodq. mandatum Dei de obedientia Principibus debita antiquare, & abrogare velit. nusquam enim ego, aut prædecessores mei simpliciter, & absolutè (vt tu loqueris) præcepimus, ne Principi legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vllo modo obediatur. Istæ calumniæ, & imposturæ sunt Doctoris tui Barclaij: quod enim dicimus, & docemus hoc est, vt Principi ab Ecclesia, publica auctoritate excommunicato, & deposito, qui proindè legitimus Princeps esse desijt, nulla deinceps obedientia debeatur. Id verò cum nullo diuino mandato pugnat; diuinum enim mandatum non hoc habet, vt ei, qui Princeps legitimus esse desijt, obedientia deferatur. Tu verò diligenter attende, & expende, vtrum maiorem fidem habere debeas Patri tuo, Christi Vicario, & Matri tuæ, Ecclesiæ; an vni falso fratri, qui te seducit, ac facit, vt contra mandatum Dei, Patri, & Matri non obedias, dum obedientiæ Regiæ zelum sine scientia vis habere.

Pop. Christus cùm claues Regni cælestis Petro tradidit, non dedit ei potestatem faciendi de peccato non peccatum.

Pont. Nescis quid loquaris: siquidem in bono sensu dedit Christus Petro potestatem faciendi de peccato non peccatum, & de non peccato peccatum. peccatum est inire matrimonium in gradu prohibito, non ieiunare in quadragesima, die festo laborare seruiliter: & tamen hæc omnia, & alia id genus plurima, dispensante Petro auctoritate clauium sibi datarum peccata esse desinunt. contra verò potest Petrus addere nouum gradum consan-

guini-

guinitatis, & affinitatis, addere nouum diem ieiunij, addere nouum diem festum, & hinc fient peccata, si quis in gradu illo addito coniugium contrahat, aut diebus additis non ieiunet, aut ab opere seruili non se abstineat, quæ tamen antea peccata non fuissent. Sic igitur peccatum fuisset Regi tali, vel tali non obedire; & tamen si per claues Petri ille talis Rex, hæreticus declaretur, excommunicetur, & deponatur, iam non erit peccatum illi non obedire. Verum est tamen claues Petri ad id nō se extendere, vt possit summus Pontifex declarare, non esse peccatum, quod est peccatum, aut esse peccatum, quod peccatum non est: id enim esset dicere malum bonum, & bonum malum: quod longissimè abest, & semper absuit, & aberit à doctrina illius, qui Ecclesiæ præest, quæ est columna, & firmamentum veritatis.

Pop. Nos igitur communem Canonistarum doctrinam in hac parte sequemur, qui tradunt, mandato Papæ non esse parendum, si vel iniustum sit, vel ex eo multa mala, seu scandalum verisimiliter est futurum, aut turbatio status Ecclesiæ, & Reipub. Christianæ oritura: & ideò si Papa mandaret Religiosis aliquid, quod esset contra substantiam ordinis, id est, quod repugnaret regulæ ab ijs professæ, vt interpretatur Felinus, in cap. Accepimus, de fid. instrum. & cap. Si quando, de rescrip. non tenentur ei obedire; vt idem Innocentius docet in cap. Ne Dei, de Simonia, quem refert, & sequitur Martinus de Corazijs, in tract. de Principibus quæst. 408. & Felinus dicto cap. Si quando, & dicto cap. Accepimus: quanto igitur minus debent Regum subditi Pontificem, eos ab obedientia iure diuino, & naturali Regi suo debita, & arctissimo iurisiurandi fœdere sancita, retrahere conantem audire?

Pont. Quæ sit communis sententia non solùm Canonistarum, sed etiam Theologorum, & iuris ciuilis peritorum, imò

imò & ipsorum sacrorum Conciliorum discere poteris ex prolegomenis huius libri, vbi communi consensu affirmatur, iure posse à summo Pontifice iustis de causis Regem excommunicari, & deponi, & subditos ab omni obedientiæ, & fidelitatis vinculo liberari: Non est autem credibile, Canonistas omnes secum ipsos pugnare. Cùm ergo dicunt aliqui Canonistarum non esse obediẽdum Pontifici, quando mandatum ipsius iniustum est, aut scandalorum, & perturbationis causa; primùm, non loquuntur de Pontifice ex Cathedra docente Ecclesiam vniuersam: deinde non loquuntur absolutè, sed conditionaliter, id est, si id fieret, si fortè contingeret, vt Pontifex alicui parculari homini mandaret aliquid contra legem Dei: tunc enim nota est sancti Petri doctrina, Act. 5. Obediendum est Deo magis, quàm hominibus. Sed quando Pontifices prædecessores mei, vt Gregorius VII. Innocentius IV. & alij Principes magnos excommunicare, ac deponere, & subditos eorum ab obedientia liberare voluerunt: id fecerunt ex Cathedra, in Concilio, publica cerimonia, ex auctoritate Dei, & Sanctorũ Apostolorum Petri, & Pauli sibi diuinitus communicata: proindè, qui dicit, non esse obediendum Vicario Christi, ita præcipienti, is vniuersam condemnat Ecclesiam, & non tàm Canonista, quàm Canonum deprauator dici debet. & quamquam non existimamus vllum bonum Canonistam in hunc errorem incidisse: tamen si quis esset, securè posset fidelis Christianus, & prudens vni, vel alteri Canonistæ conditores Canonum anteponere. quod autem dicis, iure diuino, & naturali deberi obedientiam Regibus; verum est de Regibus legitimis, & nondum per sententiam Iudicis depositis: & quoniam ab horũ, non ab illorũ obedientia te retrahimus; propterea vel falsũ nobis imponis, vel frustra de nobis quereris.

Pop. Si ob eam causam nos iubes Regis nostri iugum abijcere,

cere, quòd per obedientiam illi exhibitam, spirituale bonum impediatur: respondemus, id quicquid est mali, ex quodam accidente euenire, siue per accidens fieri: malum enim ex bono, aut bonum ex malo per se oriri non potest: accidens autem illud dolenter ferimus, sed impedire non possumus. Nos officium Regi debitum Dei iussu persoluimus, & secundùm patientiam boni operis gloriam, honorem, & incorruptionem quærimus. ille si debito sibi obsequio, & tanto Dei beneficio abutatur, Deum supra se Iudicem, & vindicem acerrimum sentiet: nobis non licet officium deserere, & Dei mandatum præterire, vt bonum inde, quantumuis magnum cõsequatur, ne eam, quam Apostolus nunciat, damnationem nobis ipsis acquiramus.

Pont. Videtur tibi satis aptè conuenire, quod Spiritus sanctus per os Dauid Prophetæ, & Regis, ait, Noluit intelligere, vt benè ageret: siquidem detrimentum spirituale, id est, periculum subuersionis animarum, quod est annexum obedientiæ ad Regem hæreticum, præsertim quando is Rex fidem Catholicam molitur euertere, sufficiens causa est Vicario Christi, qui super totam Christi familiam constitutus est, vt Regem illum excõmunicationis sententia feriat, & dominio illo priuet, quod super fideles habebat. Vbi verò Rex, alioqui legitimus, ob detrimentum spirituale Regno priuatus est, per sententiam eius, qui Ecclesiam vniuersam regit, non solùm non tenetur populus illi parere, sed tenetur non parere; ac per hoc cùm illi iure deposito obedientiam præbet, non per accidens, sed per se causa est mali, & inobedientiæ peccatum incurrit, vt inobedientiæ peccatum euitet. Neque officium Regi debitum Dei iussu persoluit; sed officium Regi indebitum Deo prohibente persoluit. qui verò Regi, vt dictum est, iure deposito obedientiam denegat, non facit malum, vt bonum inde

sequa-

sequatur : sed facit bonum, vt malum grauissimum euitetur: neque damnationem sibi ipse acquirit, sed à damnatione, quam alioqui incurreret liberatur. Quod si hæc non intelligis popule stulte, & insipiens ; cur non audis me Pastorem tuum ? cur iudicio tuo fidis ? cur seduceris ab alieno ? Oues certè Pastorem proprium sequuntur, quia sciunt vocem eius: alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non nouerunt vocem alienorum, inquit Veritas, Ioan. 10.

Pop. Qui iubet nos Regibus obedire, & reddere Cæsari quę sunt Cęsaris, nullam bonos inter & malos Principes distinctionem facit, ac per hoc nec nos distinguere debemus.

Pont. Addo etiam cum Apostolo Petro, obediendum esse non tantùm bonis, & modestis, sed etiam dyscolis. 1. Petr. 2. Itaque non distinguimus inter bonos & malos, dum superiores sunt : sed quæstio nostra est, An sit obediendum Regi per sententiam reiecto, ac deposito; huic enim obedientiam exhiberi Christus non iubet, & Vicarius Christi prohibet, vel potius per Vicarium suum Christus ipse prohibet: proinde qui obedientiam illi exhibet, Christo non obsequitur, & Vicarium Christi lædit.

Pop. Si, vt docet B. Augustinus, is qui continentiam Deo vouerit, nullo modo debet ista compensatione peccare, vt ideò credat vxorem sibi esse ducendam, quia promisit quæ nuptias eius appetit, futuram se esse Christianam : atque ita acquirat Christo animam in morte infidelitatis positæ feminæ, quæ parata est, si huic nupserit, fieri Christiana : qua nos apud Deum excusatione vtemur, si vt speratum aliquod bonum eueniat, iurisiurandi religionem, & fidem violemus Deo, Regiq. nostro datam? nihil enim anima preciosius, pro qua Dominus, & Saluator mori dignatus est : si ergo vt eam Chri-

Christo lucremur, peccare non liceret, eccuius rei causa peccandum?

Pont. Non sunt facienda mala, vt veniant bona. hæc doctrina Apostolica est, ac per hoc & nostra: hinc non licet votum castitatis violare, vt animas Christo lucremur: neque licet contra iurisiurandi religionem aliquid facere, vt Mundum vniuersum saluum faciamus: sed non ideò non licet mihi, cui Christus dixit in persona S. Petri, Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis, & in votis dispensare, & à iuramenti vinculo soluere. qui autem Apostolica auctoritate, vel voto, vel iuramento solutus est, iam non peccat contra votum, vel iuramentum, si ea faciat, quæ antea ligatus voto, vel iuramento facere non poterat: quemadmodum enim inter homines, qui debet alteri pecunias, peccat, si non restituat: sed si creditor soluerit debitorem obligatione reddendi, iam non peccabit etiam si nunquam restituat; sic etiam dum votum, aut iuramentnm viget, & ligat; peccat qui illa non seruat; sed si Vicarius Dei, accepta à Deo auctoritate, & ipsius Dei nomine relaxat obligationem voti, vel iuramenti, iam non peccat qui ea non seruat. stulta igitur est illa interrogatio tua, eccuius gratia peccandum? quasi hoc à populo Sacerdos discere opus habeat.

Pop. Quod autem præterea dicis, te nos ab huius officij vinculo absoluere, atque absolutos declarare: id non omnem conscientijs nostris scrupulum adimit; sed animo pendere, ac dubitare magis de tua potestate facit; quòd sciamus præceptum, cuius tu nobis gratiam te facturum promittis, Dei & naturæ lege esse sancitum: sanctitatem verò tuam non posse, ne quidem de plenitudine potestatis, legis naturalis, & diuinæ gratiam cuiquam facere.

Pont. Iam indocilem omnino te præbes, cùm ad eadem

lem-

semper reuolueris. Non ego tibi gratiam facio praecepti naturalis, vel diuini, cùm ab obedientiæ vinculo te absoluo. non enim permitto vt Regi non pareas, quod esset contra ius diuinum; sed facio, vt ille qui tibi Rex erat, non sit tibi deinceps Rex: quemadmodum, qui donat seruum libertate, non concedit, vt seruus non teneatur obedire Domino, quod esset etiam contra ius diuinum: sed facit vt Dominum non habeat, cui obediat. & qui filium emancipando eximit à potestate patria, non docet liberum esse filijs, parentibus non obedire, sed facit vt ille, qui filius erat, iam non censeatur filius. Et qui votum, aut iuramentum relaxat, non dat facultatem violandi vota, vel iuramenta, sed facit, vt non habeat votum, vel iuramentum.

Pop. Tibi igitur in spiritualibus, Regi in temporalibus obsequemur: vtrunque Deus iubet, vtrunque præstabimus.

Pont. Si (vt paulò ante dicebas) pendebas animi, & dubitabas; cur in re dubia te ipse Iudicem constituisti, & tam audacter conclusisti? Deus certè in Deuter. cap. 17. in rebus dubijs, & obscuris remittit homines ad Sacerdotem, nec vult vt vnusquisque sit iudex. Et tu ipse paulò ante dixisti, in rebus dubijs ad Sedem Petri esse confugiendum; cur igitur in dubitatione tam graui, ad locum quem elegit Dominus, id est, ad Sedem Petri non confugisti? Ac vt intelligas te tua conclusione nihil effecisse: attende primùm, Deum quidem iubere, vt Pontifici obedias in spiritualibus, sed non iubere vt in spiritualibus tantùm; imò iubere, vt consequenter etiam obedias in temporalibus, sed Regi qui legitimè regnat, non Regi, qui ob hæresim, vel alia iusta de causa Regno priuatus est: nam & ipsi Pontifici obedire non deberes in spiritualibus, si fortè (quod fieri non posse piè credimus) in hæresim lapsus ab Ecclesia Pontificatu priuatus

tus esse denunciaretur. Attende postremò, dubitationem de potestate Papæ, an ad temporalia se extendat non esse dubitationē de re tēporali, sed de re spirituali, & supernaturali, quæq; nō ab arbitrio, vel iudicio hominum; sed ab intelligentia Scripturarum, & interpretatione voluntatis diuinæ dependet. quare non tuo iudicio, sed Ecclesiæ in tam graui dubitatione stare debuisti. Ecclesia verò, & per caput suum Christi Vicarium, & per Concilia, id est, per principalia membra sua, & per Doctores Theologos, & Canonistas, id est, per linguas suas, non obscurè docuit, Potestati spirituali subiectam esse potestatem temporalem, vt corpus animæ, & ideò potestatem temporalem etiam Regiam, à potestate spirituali, quæ plenissimè reperitur in Papa, dirigi, & corrigi, iudicari, & mutari posse, cùm deuiat.

Pop. Minas denique, quas mandato inseris miramur quidem, & ex parte metuimus: sed non ita sumus meticulosi tamen, vt plus eas, quàm oportet timeamus; aut ijs ita terreamur, vt metu iniustæ excommunicationis, iustum, ac iure debitum obsequium Regi nostro denegemus. Licet enim vulgo iactetur, omnem excommunicationem esse timendam: scire tamen oportet iniustam excommunicationem, non lædere eum in quem fertur, sed eum potius à quo fertur: si ideò nos anathematis mucrone ferias, quia nolumus mandatum Dei, te iubente, prætergredi, & malum facere: maledictio vertetur in benedictionem, vt quamuis ligati exterius videamur, interius soluti, atque innocentes maneamus.

Pont. Hoc nimirum est quod Sapiens dicit, Impius cùm in profundum venerit, contemnit. In hanc te foueam præcipitem egit superbia, quia te ipse Iudicem rerum diuinarum, & cælestium constituisti: & in huius foueæ profundum demersus iudicium non solùm Vicarij Christi, sed ipsius etiam Christi contemnis. Nam etiam si

 time-

timere te dicas minas censurarum Ecclesiæ; tamen cùm audacter pronuncias, eis te non pariturum, non solùm timorem excludis, sed addis manifestè contemptum: qui enim verè timet, saltem ex timore mandatum obseruat. Quod autem dicis, iniustam sententiam non lædere eum, in quem fertur; verum est quando is, in quem fertur, eam humiliter tolerat, & obseruat, donec iniustitia, vel potiùs nullitas eius manifestè se prodat. Sed cùm is, in quem fertur, eam superbè contemnit, & audacter mandata transgreditur, si non lædit eum excommunicatio iniusta, vel nulla, lædit tamen superbia, & tumor, quo Pastoris mandata contemnit. Sed hæc dicenda essent, si censura, & mandata, de quibus nunc loquimur, aliquam iniustitiæ, vel nullitatis speciem præseferrent. At cùm Vicarius Christi sub excommunicationis pœna populis iubet, vt Regi hæretico, vel alias iustè excommunicato, atque deposito, non obediant: quæ suspicio iniustitiæ suboriri potest? non enim vt tu falsò affirmas, Pontifex anathematis mucrone te ferit, quia non vis mandatum Dei, ipso iubente prætergredi, & malum facere: sed contra potius, quia mandatum Dei, Pontifice prohibente, vis transgredi, & malum inobedientiæ facere. Nusquam enim mandauit Deus, vt Regi hæretico, & excommunicato, ac deposito, populus obsequium præstet: sed mandauit, vt hæreticos vitet, & ne Aue quidem illis dicat, vt Pastori suo obediat, & vocem eius audiat.

Atque hæc sunt, quæ Barclaio in persona populi dicere placuit; ad quæ non sine stomacho respondi, cùm valdè me pigeat eadem toties replicando tempus, & operam perdere; & tamen hac puerili apostrophe tandem finita, iactat Barclaius firmissimis demonstrationibus, & ineluctabilibus argumentis rem totam esse conclusam.

Re-

Refutantur falsa quædam pronunciata Barclaij, quæ digrediendo effutijt. Cap. XXXII.

IN capite tricesimoprimo Barclaius multa repetit, quæ supra dixerat de maioribus nostris, qui Principes infideles, cùm facile possent eos opprimere, patienter tolerarunt: item de turbis excitatis in Ecclesia occasione Gregorij VII. & Bonifacij VIII. qui Principes Christianos, vel re ipsa deposuerunt, vel deponere tentarunt. Addit verò reprehensionem Clementis Septimi, & Pauli Tertij in hæc verba.

¶ De postremis duobus Pontificibus ausim affirmare, (est enim orbi notissimum) in causa eos fuisse perdendæ Religionis in Anglia, quòd istam tam inuidiosam, & latè patentem potestatem in Regni illius Principem, & populum sibi assumere, & exercere conati sint.]

Hæc verò falsitas & calumnia tam est manifesta, & notoria, vt mirum sit ab homine, qui se in historijs versatum profitetur, proficisci potuisse. Sed odium in Pontifices, & maledicendi libido, non solùm mentem excæcat, sed etiam memoriam perdit. Quis enim ignorat Clementem Septimum optasse modis omnibus Henrico VIII. Angliæ Regi sibi amicissimo gratificari, modo iustitia, & Religio id paterentur? At Henricum anathemate ferijt; & extat sententia Clementis in Henricum apud Nicolaum Sanderum lib. 1. de Schismate Anglicano. Verum est, sed coactus fuit, & causa anathematis adeò iusta fuit, vt ne Barclaius quidem eam reprehendere possit, quamuis maximè vellet; nimirum Henricus contra omnia iura, cum maximo totius orbis terræ scandalo, lite pendente ad tribunal Summi Pontificis, & ipso Summo Pontifice palam

prohibente, & censuras Ecclesiæ comminante, Catharinam legitimam coniugem à se abdicauit, & Annam Bolenam sibi multis modis affinem matrimonio iunxit; ita separauit quod Deus coniunxit,& coniunxit quæ Deus separari mandauit. Quæro igitur à Barclaio an potuerit Clemẽs Pontifex, salua pietate, aliud agere quam quod egit? certè peccare non licet vllius boni acquirendi gratia: quomodo autem Pontifex non peccasset, si matrimonium Regis cum Catharina iure contractum diremisset: & matrimonium eiusdem Regis cum Anna, quæ ipsius Regis soror & filia ex affinitate erat, approbasset? id enim ita se habere, ex confessione ipsius Regis, Nicolaus Sanderus demonstrat lib. 1. de schismate Anglicano. Ergo causa perditionis Angliæ, non Pontificis iustitia, sed Regis impotẽs libido fuit. Paulus verò tertius seueriorem quidem sententiam in Henricũ protulit, sed quando iã Rex à Catholica Fide defecerat, seq. per nouã & inauditam hæresim caput Ecclesiæ constituerat, & Regnum suũ à communione corporis Christi mystici separauerat. Quare non potuit esse causa Paulus Pontifex perditionis Angliæ, quæ iam perierat: neque aliud propositum fuit Pontifici, nisi vt gregem, & Regem perditũ, si quo modo posset, inueniret, atque ad viam veritatis errantem reduceret, & mortuũ in peccatis ad vitam gratiæ reuocaret; vt de eo dicere posset, Filius meus mortuus erat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Vide apud Sanderum loco citato, defectionem Regis, & Regni anno 1534. & sententiam Pontificis Pauli III. anno 1535. quam etiam sententiam idem Pontifex ob spem aliquam conuersionis Regis ostensam, vt in eodem loco Sanderus notat, executioni mandari noluit.

Subiungit postea falsitatem aliam, non in historia, sed quod grauius est, in Fide, & Religione Catholica: ¶ Reges, inquit, non in eadem causa sunt, sed supra omnes leges humanas, omneq. ius positiuum, soli Deo administrationem reddituri, & quanto tardius, tanto seuerius puniendi.

di. Aduersus priuatos executio parata est, quam nequeunt nisi ex indulgentia Principis euitare. Aduersus Principes quæ potest fieri exequutio, cùm nullis humanarum legum sanctionibus teneantur, nullisq. ad pœnam vocentur legibus, tuti imperij potestate? Nam quod in iure expressum est, Principem legibus esse solutum, cùm de omnibus legibus, tum maximè de pœnarijs intelligunt, vt ijs Princeps, etiam si delinquat, non coërceatur.]

Hæc verò Barclaij sententia primùm secum ipsa pugnat: nam si legibus omnibus humanis Reges soluti sunt, certè non delinquunt, cùm secundum eas non operantur. Vbi enim non est lex, nec præuaricatio, inquit Apostolus ad Rom.4. quo modo ergo Barclaius in vltimis verbis dixit, Principes non puniri, etiam si delinquant? admittit enim eos delinquere, cùm leges humanas non seruant, & tamen affirmat eos legibus non teneri: qui autem legibus non tenentur, vtique non delinquunt, si eas non seruent. Respondebit fortasse, Principes non teneri legibus, quantum ad coactionem, teneri autem quantum ad directionem. Quamuis autem videantur verba eius Principes ab omni legum humanarum obligatione liberare: tamen admissa responsione paulò ante allata: iterum quæro, velit ne Barclaius Principes solutos vi coactiua legum humanarum omnium tum ciuilium, tum Ecclesiasticarum, an ciuilium tantùm: nam si dixerit, eos solutos esse vi legum ciuilium tantùm; certè aliter sentit, aliter loquitur: disertis enim verbis dicit, Principes esse super omnes leges humanas, omneq. ius positiuum, & nullis humanarum legum sanctionibus teneri: leges autem Ecclesiasticas, quæ à summis Pontificibus, cōcilijsve Episcoporum conduntur, humanas esse, & ad ius positiuum pertinere dubitari non potest. Sin autem, vt verba sonant, solutos vult esse Barclaius Principes legibus Ec-

clesiasticis Pontificum,& Conciliorum,errant in doctrina fidei manifestè, & repugnat ijs, quæ supra non semel repetiuit, Principes Christianos omnes subiectos esse spirituali potestati summi Pontificis, vt oues baculo pastoris: & posse censuris Ecclesiasticis, & ipsa etiam excommunicationé coërceri. & cap.32. addit, Posse Principes per summum Pontificem priuari omnibus commodis regenerationis in Christo, item tradi Satanæ vsque ad legitimam errati, & contumaciæ satisfactionem. Et quoniam priuari tot commodis,& Satanæ tradi, grauissima pœna est omnium consensu, fateri debet, paratam esse aduersus Principes executionem, & eos quoque ad pœnam legibus vocari: quæ sunt omnino contraria ijs, quæ hoc loco scripsit. sed veniamus ad ea, quæ ad institutum nostrum propriè pertinent.

Defenditur pars secunda rationis quintæ principalis pro potestate summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIII.

IN capite tricesimosecundo Barclaius ex longa digressione domum rediens, proponit, ac discutit, & refellere nititur secundam partem rationis meæ principalis, quæ hac ratiocinatione continebatur, Potest Pastor arietes furiosos destruentes ouile separare, & recludere: Princeps autem est aries furiosus destruens ouile, quando est Catholicus fide, sed adeò malus, vt multum obsit Religioni, & Ecclesiæ, vt si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergo poterit Pastor Ecclesiæ eum recludere, vel redigere in ordinem ouium.

Hanc ratiocinationem Barclaius impugnaturus incipit à censura vocabulorum; ac dicit, excludere dicendum erat

erat, non recludere: recludere enim aperire est. At ego per recludere, non excludere, sed includere significare volui: solent enim Pastores Arietes furiosos includere in aliquem locum, vt non possint cornibus ouiculas petere, vel pedibus conculcare. Sed recludere, inquit ille, aperire est, non claudere. Verum est id quidem, cùm dicimus, recludere fores, aut domum, aut carcerem; sed cùm dicimus, recludere aliquid intra fores, aut hominem in domo, vel carcere recludere; tùm recludere, accipitur pro eo quod est claudere, vel includere: & hoc posteriore modo significare volui, Arietem à pastore recludi in loco aliquo angusto, & munito, vndè non facilè possit egredi. Ac ne putet Barclaius, me sine auctore esse loquutum, legat Hincmarum in vita S. Remigij, Iuonem in Epist. 49. Aimoinum, in lib. 4. historiæ cap. 57. & inueniet passim recludere ab Auctoribus non malis vsurpari pro includere, quo modo religare, non est soluere, sed iterum, vel arctius ligare. Ac vt os Barclaij penitus obstruamus, audiat sanctum Hieronymum, auctorem primæ classis, in libro aduersus Vigilantium, sic loquentem: Ais vel in Sinu Abrahæ, vel in loco refrigerij, vel subter aram Dei animas Apostolorum, & Martyrum consedisse, nec posse suis tumulis, & vbi voluerint adesse præsentes: Senatoriæ videlicet dignitatis sunt, & non inter homicidas teterrimo carcere, sed in libera, honestaq. custodia, in Fortunatorum Insulis, & in Campis Elysijs recluduntur: hæc sanctus Hieronymus, cui non audebit, opinor, Barclaius dicere, recludere aperire est, proindè includuntur dicendum erat, non recluduntur. Ac vt ex eodem sancto Hieronymo referamus Barclaio gratiam fraternæ correptionis: meminerit se capite tricesimo iurasse per Herculem, cùm ait, Ego me Hercle, &c. & audiat sanctum Hieronymum in Epistola ad Damasum, de filio prodigo dicentem, Absit vt de ore Christiano sonet, me Hercule, & me Castor, & cætera ma-

gis portenta, quam numina. Sed his omissis, veniamus ad seria.

Admittit Barclaius ratiocinationem meam totam, & omnia, quæ indè per bonam consecutionem deducuntur. Sed negat indè aliud effici posse, nisi vt Pastor, id est Papa, Arietem furiosum, id est Regem deterrimum possit per excommunicationem ab ouili excludere, & priuare spiritualibus beneficijs Sacramentorum, & suffragiorum: sed non vltra procedere ad vllam pœnam temporalem, qualis in primis est priuatio temporalis iurisdictionis, aut dominij.

Sed Barclaius non percepit vim argumenti ex proposita similitudine, quam admisit, vt aptam atque idoneam ad hãc rem explicandam, & probandam. Neque enim Pastor arietem furiosum solùm excludit à grege; sed alligat, & recludit, siue includit in aliquo angulo, vt non possit amplius Dux esse gregis. Et ad huius pastoris similitudinem successor sancti Petri, & Vicarius Christi Principem Christianum destruentem Ecclesiam, alligat vinculis excommunicationis, & quodam modo includit in angulum, dum non sinit, vt regat amplius populos Christianos.

Quod autem Barclaius dicit, Posse Principem excommunicari, sed non posse priuari nisi spiritualibus bonis, ac per hoc non posse priuari auctoritate, vel iurisdictione, vel dominio temporali, neque posse subditos eius absolui à fidelitate, & obedientia, quam illi debebant: mirum est, cum sacri Canones, quorum scientiam ipse profitetur, inter excommunicationis effectus ponant, non solùm priuationem Sacramentorum, & suffragiorum; sed etiam commercij ciuilis, ac præcipuè forensis, vt non possit excommunicatus pro tribunali sedere, & iudicare, neque subditi comparere in iudicio coram excommunicato, vt est communis sententia, ex cap. Ad probandum, de sent. & re iudic. & ex cap. Decernimus, de sent. excommunic. in 6. Item priuationẽ, vel suspensionem iurisdictionis, & absolutionem subditorũ

à fide-

à fidelitate: de qua re apud Gratianum 15.q.6.Can.penultimo sic legimus, Nos sanctorum prædecessorum nostrorum statuta tenentes, eos qui excommunicatis fidelitate, aut sacramento constricti sunt, Apostolica auctoritate à iuraméto absoluimus, & ne sibi fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus, quousque ipsi ad satisfactionem veniant. & Can. vlt. Iuratos milites Hugoni Comiti, ne ipsi quamdiu excommunicatus est, seruiant prohibeto, qui si sacramenta prætenderint, moneantur, oportere Deo magis seruire, quàm hominibus. Denique in casu hæresis priuari etiam dominio docet sanctus Thomas in 2.2. q.12. art.2. his verbis, Quam cito aliquis per sententiam denunciatur excommunicatus propter apostasiam à fide, ipso facto subditi absoluti sunt à dominio eius, & à fidelitatis iuramento, quo ei tenebantur. Et quamuis extra casum hæresis ex vi sententiæ excommunicationis non sequatur priuatio dominij temporalis, siue rerum particularium, siue Regnorum, & Principatuum; tamen posse per summum Pontificem priuari Reges aliosq. Principes iustis de causis Regno, vel Principatu, probatum est supra testimonijs, & rationibus multis, neque ea potuit Barclaius cauillationibus suis vllo modo conuellere.

At, inquit, bona temporalia, quæ ciuili, & humana potestate possidentur, de manu Principis politici accipiuntur; ergo non possunt auferri per excommunicationem, quæ est sententia Iudicis spiritualis: quemadmodum spiritualia, non possunt tolli per sententiam Iudicis temporalis.

Respondeo. Bona temporalia, quamuis humana, & ciuili potestate possideantur, tamen bonis spiritualibus subordinantur, & potestas ipsa temporalis potestati spirituali subijcitur. Ideò verum quidem est, non posse spiritualia tolli per sententiam Iudicis temporalis, quoniam spiritualia non subordinantur temporalibus, neque potestas spiritualis temporali subijcitur: sed non est verum, non posse tem-

temporalia aliqua tolli per excommunicationem, quæ est sententia Iudicis spiritualis. Neque hoc in dubium reuocari potest, cùm satis constet commercium ciuile, & actiones forenses, bona esse temporalia, & ciuilia: & tamen istis bonis temporalibus priuari excommunicatos, præsertim post publicam denunciationem, vel declarationem.

Refutatur error Barclaij de exemptione Clericorum. *Cap. XXXIV.*

TRansit deindè Barclaius ad exemptionem Clericorum, sumpta occasione ex eo quod dixerat, bona temporalia non posse dari, nec auferri, nisi à Principe temporali, & neminem posse iudiciũ Principis in temporalibus declinare. Et quia poterat aliquis obijcere Clericos exemptos esse à potestate Principũ, ac per hoc etiam in temporalibus posse eorum iudicium declinare: respondet, Clericos priuilegio Principum exemptos esse, cùm alioqui iure communi subditi essent, sicut cæteri. Digreditur igitur in hoc capite, & sequenti ad exemptionem Clericorum, & multa dicit, quæ non solùm à veritate, sed etiam à communi scriptorum sententia abhorrent.

Primum dicit, antequam Clerici beneficio Principum eximerentur, iure communi subiectos fuisse iudicio Magistratuum temporalium. Id probat duplici ratione: primum ex eo, quòd Clerici, non solùm Clerici sunt, sed etiam ciues Reipublicæ politicæ; & citat librum meum de Clericis cap. 28. Deinde ex eo quod olim sub optimis, & pijssimis Principibus causæ Clericorum tam ciuiles, quam criminales, exceptis causis Ecclesiasticis, apud politicos, & temporales Iudices agitabantur, & citat caput

put quintumdecimum huius libri, vbi hoc demonstrasse se putat.

Ad hoc respondeo, Clericos non solo priuilegio Principum, sed etiam decretis Summorum Pontificum, &, quod maius est, diuino iure exemptos fuisse, ac per hoc exemptos fuisse, antequam Principum priuilegio eximerentur. Quod autem Clerici sint ciues, & pars quædam Reip. politicæ, probat, eos teneri ad obseruandas leges ciuiles vi rationis, non vi legis. atque ad hoc probandum ego rationem illam adduxi, qua nunc abutitur Barclaius ad probandum iure communi subiectos fuisse Clericos ciuili magistratui: quod tamen inde non rectè probatur. Quod verò sub pijs Principibus ante Iustiniani tempora causæ ciuiles, & criminales Clericorum apud Magistratus politicos aliquando agitarentur: dico, inueniri quidem leges Principum in Codice, tit. de Episcopis, & Clericis, quæ disponunt de causis Clericorum apud seculares Iudices terminandis: sed inueniri etiam Canones Conciliorum eiusdem ætatis, vt Carthaginensis tertij can. 9. Mileuitani can. 19. Calcedonensis can. 9. & aliorum, quibus prohibetur Clericis accessus ad iudicia secularia. Itaque pijs Principibus nondum satis nota, & explicata erat exemptio, quam iure diuino Clerici habebant: & Sancti Patres paulatim eam explicare, atque introducere nitebantur.

Secundo. Barclaius dicit, mirari se, Bellarminum asserere, Papam potuisse eximere simpliciter Clericos propria auctoritate per legem canonicam, à subiectione temporalium Principum. ¶ Id enim, inquit, pace tanti viri dicam, est falso falsius: quia lex Christi neminem priuat iure, dominioq. suo: priuaret autem, si per eam ius, & dominium temporale, quod Principes antequam fierent Christiani in Clericis habebant, ipsis inuitis auferret.] hæc ille.

Sed

Sed vt magis Barclaius miretur, non solus Bellarminus, neque soli illi, qui inter Theologos, & Iureconsultos maximè fauere videntur exemptioni Clericorum; sed illi etiam, qui parum fauere existimati sunt, idem prorsus dicunt. hæc enim sunt verba Dominici à Soto in 4. Sentent. dist. 25. q. 2. art. 2. conclus. 6. Papa potuit etiam inconsultis Principibus, & debuit Clericos ab eorum exactionibus, & foro excipere: cui quidem exemptioni Principes contrauenire nequeunt. Atque hoc idem docet Didacus Couarruuias Iureconsultus nobilis Sotum sequutus in practicis quæst. q 31. concl. 3. his verbis, Potuit Summus Pontifex Clericos, & eorum res à iurisdictione seculari eximere: idq. conueniens fuit, & est Christianæ Reip. non tantùm in spiritualibus, quod iure diuino iam erat institutum, sed etiam in temporalibus. & concl. 4. Quamuis exemptio Clericorum à iurisdictione secularium iure tantùm humano sit introducta, Princeps tamen secularis, vtcumque summus sit, non poterit huic immunitati, aut exemptioni proprijs legibus, propriave auctoritate derogare. Desinat ergo iam Barclaius mirari, si Bellarminus dicit, quod ferè omnes dicunt, & nolit ipse, quasi solus sapiat, id negare, quod ferè nullus negat.

At, inquit, lex Christi neminem priuat iure, dominioq. suo. Verum est per se, ac propriè; quasi hoc ipsum intendat, nisi aliquis culpa sua priuari mereatur. Sed tamen dum euehit laicos ad ordinem altiorem, id est, Clericorum, non est mirum si consequenter priuet Principes iure, quod in eos habebant, dum essent in gradu inferiore: neque desunt exempla in alijs rebus tam prophanis, quam sacris. Euehit Rex priuatum hominem, qui subiectus erat Comiti, ad Principatum; consequenter priuat Comitem iure quod in illo habebat, & fortasse Comitem eundem subijcit illi Principi iam effecto, cui idem Comes antea iam præerat. Euehit Papa simplicem Presbyterum, sub-

iectum

sectum alias Episcopo, in Metropolitanum, ac per hoc si-ne vllius iniuria facit, vt qui antea subiectus erat Episcopo, incipiat tamquam Metropolitanus Episcopo præesse, cui paulò ante subiectus erat. Ius habebat Maritus infidelis in coniugem infidelem; conuertitur mulier ad Fidem, & consequenter liberatur à subiectione viri infidelis, & sine iniuria vlla lex Christi priuat virum infidelem iure, quod in vxorem suam habebat. pari ratione per matrimonium per verba de præsenti contractum, acquirit vir Christianus ius in vxorem Christianam, & tamen si intra tempus à iure præscriptum, velit illa ad professionem vitæ altioris ascēdere, & sanctimonialis fieri, lex Christi priuat virum iure, quod acquisierat, non per se, sed consequenter: non enim intendit lex Christi virum illum iure suo priuare, sed feminam ad altiorem gradum euectam honorare. Denique euehitur filiusfamilias in Episcopum, priuatur Pater ipsius potestate patria, non vt ipse afficiatur iniuria, sed quia non decet patrem spiritualem subijci potestati parentis carnalis.

At rursus obijcit Barclaius dicens: ¶ Deinde cùm ipsemet Papa exemptionem suam, non alio iure, quàm Principum largitate, & beneficio nactus sit, (nam vt aduersarij fatentur subiectus erat de iure, & de facto Ethnicis Principibus, sicut alij Ciues) absurdum est dicere, eum potuisse liberare alios ab illa subiectione: alioqui id in eum conueniret, alios saluos fecit, seipsum non potuit saluum facere.

Respondeo. Argumentum Barclaij duplici vitio lal orat: nam & antecedens habet falsum, & consecutionem vitiosam. Falsum in primis est, Pontificem non alio iure, quā Principum largitate, & beneficio, exemptionem suam nactum esse: qui enim Vicarium suum in terris eū constituit, is hoc ipso exemit eum ab omni potestate Principum terræ: sed etiā si subiectus iure fuisset Regibus, vel Imperato-

ribus

ribus Ethnicis: non tamen sequeretur, eum subiectum quoque esse debere Regibus, vel Imperatoribus Christianis, nisi ipsorum largitate & beneficio eximeretur. Nam cùm sit ipse super omnem familiam constitutus, & Reges, atque Imperatores ab eo in eandem familiam coaptentur, vt ab ipso regantur, & dirigantur, certè nulla ratio patitur, vt ipse illis subijciatur, quibus iure diuino præsidet. Sed bene habet, quod Barclaius ita irridendum putauit Vicarium Christi, quo modo perfidi Iudæi Christum irridebant: qui tamen vel inuiti confitebantur, multos à Christo ab ipsa morte saluos factos fuisse, & sacrilegè mentiebantur, eum non potuisse seipsum ab interitu saluum facere.

Tertio. Barclaius dicit, non esse verũ quod multi dicunt, à veteribus Concilijs fuisse Clericos à potestate, & iurisdictione Magistratuum ciuilium exemptos; qui etiã addit, Patres, qui in Concilijs interfuerunt, vetuisse quidem, ne Clerici adirent tribunalia Iudicum secularium: sed non vetuisse, ne vocati responderent: neque vllo modo prohibuisse temporalibus Iudicibus, ne causas Clericorum audirent: sed nec prohibere vlla ratione potuisse. Ac primùm id ostendere conatur ex Concilio iij. Carthaginensi, Can. 9. vbi sic legitur: Item placuit, vt quisquis Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, siue Clericorum, cùm in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel ciuilis causa fuerit commota, si relicto Ecclesiastico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, & hoc in criminali iudicio: in ciuili verò perdat, quod euicit, si locum suum obtinere voluerit. Cui enim ad eligendos Iudices vndique patet auctoritas, ipse se indignum fraterno consortio iudicat, qui de vniuersa Ecclesia malè sentiendo, de iudicio seculari poscit auxilium: cùm priuatorum Christianorum causas Apostolus ad Ecclesiam deferri, atque ibi determinari præcipiat.

cipiat. Hactenus verba Concilij, in quibus nihil videre potuit Barclaius, pro Clericorum exemptione: sed tantùm id ait egisse Patres, vt eorum Clericorum leuitatem, & procacitatem coërceret, qui post causam in Ecclesia tractari cœptam, spretis, & relictis Iudicibus Ecclesiasticis, laico se arbitrio, iudicioq. committunt.

At nos multa videmus in huius concilij verbis pro exẽptione Clericorum. Primùm enim apertè damnant Patres recursum ad iudicia secularium Magistratuum; quod certè non facerent, si seculares Magistratus omni ex parte legitimi Iudices Ecclesiasticorum fuissent. quæ enim culpa erat appellare à iudicio Episcopi ad iudicium Præsidis prouinciæ, vel ipsius Principis, si Præses, vel Princeps legitimus iudex erat, non solùm Clerici, sed etiam Episcopi? Deindè Concilium rescindit sententiam Iudicis secularis contra Clericum latam, dum iudicat, vt in criminali iudicio Clericus à seculari Iudice absolutus amittat locum suum; & in iudicio ciuili, perdat quod euicit, id est, neutri prosit sententia in fauorem eius à Iudice seculari pronunciata: quamuis autem hæc loco pœnæ decernantur; tamen iniusta fuisset pœna, si crimen non fuisset Clerico seculare iudicium agnoscere. Denique quia Barclaius dicit, Concilium reprehendere solùm eos Clericos, qui post inchoatam causam in iudicio Ecclesiastico, eam transferunt ad iudicium secularium potestatum, quod iniuriosum videri potest Ecclesiasticis Iudicibus: audiat Mileuitanum Concilium eiusdem ætatis, & in eadem Africa celebratum: sic enim loquitur, Can. 19. Placuit, vt quicunque ab Imperatore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur; si autem Episcopale iudicium ab Imperatore postulauerit, nihil ei obsit. Vbi videmus non agi de iudicio inchoato, sed absolutè, & sub pœna grauissima prohiberi Clericis ne confugiant ad Imperatorem pro seculari iudicio obtinendo: concedi autem in Episcopale iudicium

cium ab Imperatore petatur, ad euitandum videlicet seculare iudicium.

Transit deindè Barclaius ad Concilium Chalcedonense, in quo sic statuitur, Can. 9. Si quis Clericus aduersus Clericum habeat negocium, non derelinquat proprium Episcopum, & ad secularia percurrat iudicia: sed prius actio ventiletur apud proprium Episcopum, vel certè consilio eiusdē Episcopi apud quos vtræq. partes voluerint, iudicium obtinebunt: si quis præter hæc fecerit, Canonicis correptionibus subiacebit.] Ex hoc Canone dicit Barclaius nihil colligi, nisi vt in prima instantia apud Episcopū causa ventiletur: deindè, si opus fuerit, ad secularis iudicis examen deferatur. Sed ista glossa destruit textum: nusquam enim in toto Canone, vel apertè, vel obscurè mentio fit iudicij secularis; & expresse in hoc canone dicitur, vt Clerici ad secularia iudicia non recurrant. Præterea in eodem loco Concilium addit, Quod si Clericus causam habeat aduersus Episcopum proprium, vel aduersus alterum, apud Synodum prouinciæ iudicetur. Quod si aduersus eiusdem prouinciæ Metropolitanum Episcopus, vel Clericus habet querelam, petat aut Primatē diœceseos, aut Sedem Vrbis Regiæ Constantinopolitanæ, & apud ipsam iudicetur.] Vbi cùm optima esset occasio nominandi Præsidem prouinciæ, aut ipsum Imperatorem: nulla tamen eorum mentio facta est. Quid igitur (quærit Barclaius) sibi vult illud, Sed prius actio ventiletur apud Episcopum? prius enim refertur ad posterius: & cùm non sit in Concilio explicatum, quid posterius faciendum sit, ratio postulat, vt intelligamus, posterius recurrendum esse ad iudicium seculare, vt constituit postea Iustinianus, Nouella constitutione. 83.

Respondeo. Prius causa clerici ventilanda est apud Episcopum proprium: quod si ibi terminata non fuerit, recurrendum est ad superiores mediatos, Metropolitanum videlicet, Patriarcham, & Papam: sed id non expressit conciliū;

quia

quia notum erat, tum ex vsu aliorum tribunalium, vbi semper à minore Iudice appellatur ad maiorem: tum ex concilio Sardicensi generali Can. 4. & 7. vbi vltima prouocatio Ecclesiasticorum, declaratur esse ad Episcopum Romanum, ad quos canones respiciens Gelasius Papa primus in Epistola ad Faustum scribit, Ipsi sunt canones, qui appellationes totius Ecclesiæ ad huius sedis examen voluere deferri: ab ipsa verò nusquam prorsus appellari debere sanxerunt. & in Epistola ad Episcopos Dardaniæ, Ad illam, inquit, de qualibet Mundi parte canones appellari voluerunt: ab illa autem nemo est appellare permissus. Neque oportet canones Ecclesiæ per Nouellas Iustiniani exponere, cùm possumus per alios canones, aut per vsum Ecclesiæ illos explicare.

Adducit postea contra se Barclaius concilium Agathense: vbi Can. 3. statuitur, ne clericus quemquam præsumat apud secularem Iudicem, Episcopo non permittente pulsare: & queritur corruptum esse hunc canonem à Gratiano, qui in sua collectione, 11. q. 1. Can. Clericum, ita posuit, Clericum nullus præsumat apud secularem Iudicem Episcopo non permittente pulsare: miratur etiam cur Bellarminus maluerit in huius canonis citatione sequi potius Gratiani corruptionem, quàm Concilij veritatem.

Respondeo. Non est vllo modo credibile, Gratianum, virum probum, & Christianæ perfectionis studiosum voluisse textum concilij deprauare: sed potius credendum est, habuisse Gratianum aliam lectionem illius canonis, quã nos habeamus. Sed vt vt res se habeat, vtraq. lectio exemptionem clericorum satis apertè demonstrat. Nam in ipso concilio etiamsi verba illa prima, clericus nec quemquam præsumat apud secularem Iudicem pulsare, non multum pro exemptione facere videantur: tamen sequentia verba, Sed si pulsatus fuerit, non respondeat: multum omnino faciunt pro exemptione: mandatur enim clerico, vt in iudi-

cium coram seculari Iudice vocatus,non compareat. quo nihil apertius dici potuit:& in eundem sensum recidit quod est apud Gratianum,Clericum nullus præsumat apud secularem Iudicem pulsare. Nam si non licet clerico respondere in iudicio seculari:neque licebit clerico,vel laico clericum ad iudicium seculare vocare.

Quod autem notat Barclaius in secunda parte canonis, puniri laicum grauissima pœna, qui per calumniam clericum,vel Ecclesiam fatigare tentauerit: non significat, licitum fuisse laicis trahere clericum, vel causam Ecclesiæ ad forum seculare,modo id sine calumnia fieret: sed significat crimen longè grauius esse, & pœna grauissima puniendum, si addatur calumnia, quàm si absque calumnia id fiat. Sed neque certum est, concilium loqui de foro seculari: potest enim fieri, vt laicus clericum accuset quidẽ ad suum forum, id est, Ecclesiasticum, & tamen eum per calumniam iniustè fatiget.

Addit deindè Barclaius canonem octauum concilij primi Matisconensis, vbi sic legitur, Vt nullus clericus ad Iudicem secularem quemcunque alium fratrem de clericis accusare,aut ad causam dicendam trahere quocunque loco præsumat: sed omne negocium clericorum, aut in Episcopi sui, aut Presbyteri,aut Archidiaconi præsentia finiatur. Addit denique canonem tertiumdecimum concilij tertij Toletani, in hæc verba, Diuturna indisciplinatio, & licentiæ inolitæ præsumptio vsque adeò illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici conclericos suos,relicto Pontifice suo, ad iudicia publica pertrahant: proindè statuimus hoc de cætero non præsumi: si quis hoc præsumpserit facere, & causam perdat,& à communione efficiatur extraneus.

His testimonijs conciliorum allatis,subiungit Barclaius. ¶ Hæc illa sunt solemnia, & ferè sola sacrorum canonum decreta, in quibus errorem suum fundant, qui falsò putãt, concilia potuisse eximere, & de facto exemisse clericos de

potestate laicorum, quos tamen ipsimet canones adeò perspicuè redarguunt, vt nihil necesse sit alia ad eam opinionem conuellendam aliundè accersere.

Respondeo. Primùm non sunt hæc sola concilia, quæ exemptionem clericorum declarant, sed multa alia, ex quibus hæc breuiter commemoranda censui. In concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 43. sic legitur, Nimis de iure diuino quidam laici vsurpare conantur, cùm viros Ecclesiasticos, nihil temporale obtinentes ab eis, ad præstanda sibi fidelitatis iuramenta compellunt. In concilio Constantiensi, Sess. 31. habentur hæc verba: Laici nullam in clericos iurisdictionem, aut potestatem habent. In concilio Lateranensi sub Leone X. Sess. 9. Cùm à iure tàm diuino, quàm humano laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, innouamus omnes, & singulas constitutiones, &c. In concilio Tridentino Sess. 25. cap. 20. de reformatione: Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitas, Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus instituta est.

Ad hæc, & similia, quæ nimis apertè loquuntur nihil Barclaius respondit, sed ea, quasi nunquam legisset omisit.

Deindè nos non dicimus à concilijs propriè clericos fuisse exemptos, sed eorum exemptionem declaratam, & pœnis additis confirmatam.

Denique mirum est, cur Barclaius dicere audeat, ex canonibus allegatis redargui, & conuelli opinionem exemptionis, cùm ea multis modis confirmetur, & roboretur. Nā si laici Magistratus legitimi Iudices clericorum essent; quo iure Matisconense concilium supra citatum, omnia negocia clericorum in Episcopi, aut Presbyteri, aut Archidiaconi præsentia finienda esse decerneret? Et cur concilium Toletanum etiam citatum, tanta verborum asperitate vocaret præsumptionem, & illicitos ausus, recursum ad seculare Iudicium? Et quo modo denique idem concilium auderet

sententiam Iudicis secularis irritare, & recurrentem clericum ad forum secularis Iudicis excommunicare? id enim significant illa verba, Causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

Refutatur grande verbum Barclaij, quo exemptio Clericorum funditus tollitur. Cap. X X X V.

IN capite tricesimotertio Barclaius omni timore, vel pudore deposito, ita pronunciat. ¶ Amplius dicam, & veritatem dicam, licet odium fortassis mihi pariturum ab ijs, quibus omnia sunt inuidiosa, quæ suo studio, & desiderio vel minimum aduersantur. Dicam ergo, & grande verbum proloquar, cuius fortè, aut nondum meminit quisquam, aut si meminit, saltem eos quorum intererat id scire, non vt debuit commonefecit, Clericos scilicet per totum orbem, quocunque ordine, vel gradu sint, non esse adhuc vllo modo exemptos, & liberatos à potestate temporali Principum secularium, in quorum Regnis, & regionibus vitam degunt; sed perindè, ac cæteri ciues, ijs subiectos esse in omnibus; quæ ad politicam, & temporalem administrationem, & iurisdictionem pertinent, inq. eos ius vitæ, ac necis, sicut in cæteros subditos ad eiusmodi Principes pertinere.]

Hoc grande verbum Barclaij, nihil est aliud, nisi grandis temeritas, & intolerabilis error hominis vnius, qui vt Regibus aduletur, non veretur opponere se veritati, & scriptoribus omnibus Theologis, & Canonistis, quorum duos paulò ante citauimus Sotum videlicet, & Couarruuiam; quibus addere potuissemus scriptores alios innumerabiles, & quod maius est, concilia quatuor generalia paulò ante citata, Lateranensia videlicet duo, Constantiense, & Tridentinum,

tinum, in quibus generatim affirmatur, non habere laicos vllam in clericos potestatem; neque excipiuntur Imperatores vel Reges. Neque est quod laboremus in demonstranda huius doctrinæ nouitate. nam ipse fatetur, se verbum grande prolocuturum, cuius fortè nondum meminit quisquam.

Sed videamus, quibus argumentis, tam grande, & adhuc inauditum verbum Barclaius persuadere orbi terrarũ nitatur. contraham autem in breue compendium totam eius ratiocinationem, vt quam vim habeat, facilius percipiatur. sic igitur ille: Christiani tum clerici, tum laici subiecti erant Principibus infidelibus, atque ab eis iudicari poterant: ergo subiecti sunt etiam Principibus fidelibus, & ab eis iudicari possunt: quia Christi lex neminem priuat iure dominioq. suo. Rursus, Principes fideles exemerunt quidem priuilegijs suis clericos à potestate Magistratuum inferiorum; sed non exemerunt à potestate sua: nusquam enim memoriæ proditum est ab vllo scriptore, Principes, qui istis clericos priuilegijs donarunt, ita eos à se liberos dimisisse, vt sibi amplius non subessent. Imò nec potuerunt Principes, nec adhuc possunt clericos in suis Regnis constitutos ea libertate donare, ne ipsis potestate temporali subsint; neve delinquentes ab ijs iudicari, & puniri possint, nisi eadem opera sese Principatu abdicent. Nam proprium est Principis posse animaduertere in ciues, & membra suæ Reipublicæ; sunt autem clerici quod ad temporalia attinet ciues, & membra Reipublicæ politicæ, cuius caput, & Rector est Princeps. Quare Carolus V. Imperator Hermannum Archiepiscopum Coloniensem in ius ad se vocari iussit, vt de criminibus à Clero, & vniuersitate ei obiectis se purgaret, teste Surio in Comment. anni 1545. Et multi Principes sibi quædam clericorum delicta specialiter vindicanda reseruarunt, eaq. suis Magistratibus iudicanda committunt: vt sunt illa crimina, quæ in Gallia priuilegia-

ta vocantur, veluti Maiestatis, gestationis armorum, adulterinæ monetæ, & similia :] hæc ille, Ex quibus omnibus sequitur, clericos non esse exemptos à potestate, & iurisdictione Principum temporalium.

Respondebo nunc ordine ad singulas propositiones, Ad primam illam de subiectione clericorum Principibus infidelibus duæ sententiæ sunt, vt supra diximus : & neutra fauet Barclaio. Vera sententia est, clericos iure fuisse exẽptos etiam à potestate Principum infidelium, quamuis de facto subiecti essent: exemit autem eos, tamquam proprios suos Ministros ille, qui Apoc. 1. Verè dicitur Princeps Regum terræ. Itaque iuxta hanc sententiam neganda est propositio prima Barclaij, quam neque ille vsquam probauit; neque hoc loco probat, sed assumit, vt concessam, quam tamen grauiores scriptores non concedunt, videlicet omnes illi, qui exemptionem istam de iure diuino esse docent. Sed etiamsi concederetur nihil inde Barclaius colligeret; quoniam negaretur illa consecutio, Ergo subiecti sunt clerici iudicio, & potestati Principum fidelium: hanc enim propositionem, quæ est secunda apud Barclaium, negant omnes Catholici scriptores, tam Theologi, quàm Canonistę: negatur autem illa consecutio, quoniam summus Pontifex clericos absolutè exemit à potestate Principum fidelium, qui eius potestatem agnoscunt: à potestate autem Principum infidelium, qui eius potestatem non agnoscunt, non ita absolutè exemit, cùm eos censuris Ecclesiasticis coërcere non possit: ipsi etiã Christiani Principes Clericos exemerunt, intelligentes, quanta sit dignitas clericorum, quod Principes infideles non fecerunt, cùm eis spiritualis illa dignitas nota non esset. Ad illam tertiam propositionem, lex Christi neminem priuat iure, dominioq. suo: iam supra respondi capite superiore, vbi ostendi, per exemptionem Clericorum non priuari Principes iure, quod habebant in eosdem, antequam Clerici essent, per se, & propriè;

priè ; sed consequenter ; & quasi per accidens : quemadmodum cùm filius familias euehitur ad Episcopale fastigium, eximitur à patria potestate ; nec tamen fit iniuria patri, quoniam non priuatur pater iure suo per se, sed consequenter : non enim intendit Ecclesia priuare patrem iure patriæ potestatis ; sed euehere personam illam ad gradum, quo dignus est, quamuis inde sequatur illa priuatio patriæ potestatis. Vide multa alia exempla capite superiore.

Ad quartam propositionem, quæ erat, à nullo scriptore memoriæ proditum esse, quod Principes exemerint Clericos à potestate sua ; sed solùm quòd exemerint à potestate Magistratuum inferiorum.

Respondeo. Videtur qui hoc dicit, aut nihil legisse, aut lectores fallere voluisse. Scribit enim Ruffinus lib. 10. hist. cap. 2. Constantinum Imperatorem disertis verbis pronunciasse, sibi non esse licitum iudicare Sacerdotes, sed ab illis potius se esse iudicandum. Vbi satis apertè declarauit, Sacerdotes exemptos esse non solùm à potestate iudicum inferiorum, sed etiam ab ipsius supremi Principis imperio. Cui declarationi consentanea est lex eiusdem Constantini septima in Codice Theodosiano, de Episc. & Clericis. Lectores, inquit, diuinorum apicum, & hypodiaconi, & cæteri Clerici, qui per iniuriam hæreticorum ad curiam deuocati sunt, absoluantur ; & de cætero ad similitudinem Orientis minimè ad curias deuocentur, sed immunitate plenissima potiantur. hæc ille, qui cùm absolutè prohibeat Clericos ad curias deuocari, & velit plenissima immunitate potiri, & nihil omnino excipiat, manifestum est, eum velle, vt neque ad ipsius Principis curiam deuocentur : non enim esset plenissima immunitas ; si principali potestati essent obnoxij. Similis est lex Theodosij ; & Valentiniani Cod. Theod. l. vltima de Episc. & Clericis, vbi sic legimus, Clericos, quos indiscretim ad sęculares Iudices

Q 4 debe-

debere deduci infaustus præsumptor edixerat, Episcopali audientiæ reseruamus. Fas enim non est, vt diuini muneris Ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio. In qua lege dum nihil excipitur, omnia comprehendi videntur, nisi fortè Principis potestas, temporalis dici non debeat. Ipse quoque Iustinianus Nouella octogesimatertia, quæ sæpè ab Aduersarijs citatur, quasi in ea Clerici in criminalibus exempti non videantur à foro seculari: habet hæc verba, Prius hunc spoliari à Deo amabili Episcopo sacerdotali dignitate, & ita sub legum fieri manu. Vbi videmus, Clericos, dum Clerici permanent, non esse sub potestate legum, sed solùm posteaquam Clericali honore per Episcopos priuati sunt: ac per hoc non solùm exemptos esse, dùm Clerici sunt, à potestate Iudicum inferiorum, sed ab ipsis Principum legibus, quod ad coactionem attinet: atque hoc est quod Concilium Constantiense sess. 31. dixit, Laicos nullam in Clericos iurisdictionem, vel potestatem habere. Et certè nomine Laicorum Principes etiam supremos comprehendit, cùm & ipsi Laici sint. Denique, vt alia multa prætercam, Imperator Fridericus Secundus in prima sua Constitutione generaliter loquitur, dum ait, Item statuimus, vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali quæstione, vel ciuili trahere ad iudicium seculare præsumat, contra Constitutiones Imperiales, & Canonicas sanctiones. hæc ibi. Per seculare autem iudicium non intelliguntur iudicia solùm Iudicum inferiorum, sed etiam supremorum, cùm omnia sint æquè secularia. Atque re ipsa sic obseruari videmus, vbi sacrorum Canonum reuerentia viget.

Ad quintam propositionem, quæ erat, non potuisse Principes supremos eximere Clericos à sua Regia potestate; respondemus, id manifestè falsum esse. Nam etiam si non possit summus Princeps, omnes qui in Regno suo degunt ab omni potestate sua eximere, nisi principatu se abdi-

abdicet, tamen potest aliquam partem populi sui ab aliqua parte potestatis suæ, vel etiam à tota eximere, & simul verè Princeps dici, & esse. Proprium enim summi Principis est, tributum à populo sibi subiecto exigere, vt Apostolus docet ad Rom 13. Ideò enim, inquit, & tributa præstatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum seruientes: & potest tamen Rex, quos vult in suo Regno immunes à tributis facere. Dicitur enim lib. 1. Reg. cap. 17. Qui percusserit Philistæum, ditabit eum Rex diuitijs magnis, & domum patris eius faciet absque tributo in Israël. Sic etiam si magnus aliquis Rex in medio Regno suo ciuitatem vnam, vel liberam faciat, vel alicui absolutè donet, non ideò Rex dici non poterit totius Regni sui, præsertim si ciuitatem illam protegat, & defendat; & ciues illi leges Regni sponte seruent: sic igitur potuerunt Reges, Clericos in suo Regno degentes eximere à potestate sua regia, & Reges tamen dici, & esse non solùm laicorum, sed etiam Clericorum, qui leges eius politicas liberè seruant; & causas, quas cum laicis habent, cùm actores sunt ad tribunal ipsius deferunt: & iudicio, ac sententia eius in eiusmodi causis acquiescunt. Et quoniam Rex pro defensione non solùm laicorum, sed etiam Clericorum laborat, & vigilat, ideò non solùm laici, sed etiam Clerici honorem ei deferunt, qui Regibus debetur, iuxta præceptum Apostoli Petri, Deũ timete, Regem honorificate. 1. Pet. 2. Denique pro Rege Deum orant, vt Apostolus monet 1. Timoth. 2. dicens, Obsecro igitur primùm omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt: nec solùm pro Regibus generatim preces ad Deum fundunt, sed in specie dicunt, pro Rege nostro N. vel pro Imperatore nostro N.

¶ At, inquit Barclaius, omnia membra debent subesse capiti, & omnes ciues Rectori ciuitatis, ita vt caput, & re-

ctor in omnia membra, & ciues animaduertere possit: sunt autem Clerici membra corporis politici, & ciues terrenæ ciuitatis, quoad temporalia.

Respondeo. In corpore naturali necesse est, vt omnia membra capiti subsint; quoniam in eiusmodi corpore locum non habet exemptio. Sed in corpore politico, in quo locum habet exemptio, non est necesse, vt omnia membra, id est, omnes ciues propriè subsint potestati capitis, id est, Rectoris, ac per hoc non est necesse, vt Principes in omnes ciues animaduertere possint, sicut nó est necesse, vt omnes ciues soluant tributa, neque vt omnes armis Rempublicam defendant; sed satis est, si consilio, vel adhortatione, aut precibus apud Deum Rempublicam temporalem iuuent. At perturbabitur Respublica, si Clerici leges Principum impunè transgrediantur. Respondeo. Non impunè transgredientur, quoniam ab Episcopo suo, vel Pontifice Summo coërcebuntur. At Carolus V. vocauit ad tribunal suum Hermannum Archiepiscopum Coloniensem. Verùm est, sed vocauit, vt Principem Imperij. eundem enim ad suum tribunal vocauit Paulus III. Pontifex, vt Archiepiscopum, eodem teste Surio, in eodem loco, qui Surius postea scribit, anno 1547. iussu Summi Pontificis, & Imperatoris Hermannum loco motum fuisse. Sententia verò depositionis a Pontifice lata est, quàm autem fuerit Carolus V. diligens obseruator Ecclesiasticæ immunitatis, ex eo potest intelligi, quòd anno salutis 1520. detecta atroci conspiratione aduersus eundem Carolum, in qua Ecclesiastici nonnulli intermisti erant: Carolus in laicos animaduertit, Ecclesiasticos, superioribus Ecclesiasticis puniendos remisit, testis Molin. lib. 4. c. 21. de Hisp. primog.

Addebat Barclaius, esse quædam delicta grauia, quæ priuilegiata dicũtur in Gallia, summis Principibus reseruata. Sed hoc argumentum in ipsum auctorem retorqueri potest; illa enim non dicuntur priuilegiata, quia Princeps ipse sibi

se sibi reseruauerit, quando priuilegium exemptionis Clericis concessit, vt Barclaius existimat: sed dicuntur priuilegiata, quia priuilegio Sedis Apostolicæ indultum est Regibus Francorū, vt ea delicta cognoscere possint: id quod explicat Clarus q.36.§.fin.versic. vlterius quæro. & Auferius in Clementina, Vt Clericorum, de offic. Iudic. ordin. limit. 13.

Ad vltimam propositionem, quam colligit Barclaius ex supradictis, quod videlicet, Exemptio Clericorum à potestate Principum nulla sit.

Respondeo, Eam propositionem ex dictis perperam colligi; tum quia demonstratum est, summos Principes potuisse, & voluisse Clericos à sua potestate eximere: tum quia licet ipsi non voluissent, aut non potuissent, potuit, & voluit Summus Pontifex illos eximere, aut iure diuino exemptos declarare: neque possunt Principes etiam supremi hanc exemptionem impedire. Atque hæc est communis Doctorum Theologorum, & Canonistarum sententia, cui hactenus nonnisi hæretici restiterunt. Et quidem quod hoc sentiant illi, qui exemptionem volunt esse de iure diuino, ne Barclaius quidem dubitat. & expresse docet Nauarrus in cap. Nouit, de Iudicijs, notab.6. num.30. Quod autem idem etiam fateantur, & doceant illi, qui exemptionem arbitrantur non esse de iure diuino, perspicuum est ex Francisco Victoria, Relect. de potestate Eccles. q.6. propósit.5. ex Dominico à Soto, in 4.dist.25.q.2.art.2. ex Martino Ledesmio in quartum, parte 2.q.20.art.4. ex Dominico Bannes in 22.q.67.art.1. & ex Didaco Couarruuia pract. quæst. cap.31.concl.3.& 4. cuius verba, vt etiam Soti, capite superiore adduximus. Hinc soluitur quæstio, quā Barclaius in extremo capite insolutam reliquit, liceat ne Principi priuilegium exemptionis Clericorum reuocare. Respondent enim Doctores allegati, nullo modo licere.

De-

Defenditur secunda, & tertia pars rationis quintæ principalis pro potestate Pontificis Maximi in temporalibus. Cap. XXXVI.

IN capite tricesimoquarto Barclaius post longam digressionem de exemptione Clericorum, redit ad oppugnandam secundam partem rationis meæ principalis, quam proposuerat initio capitis tricesimisecundi. Argumentum meum hoc erat, Pastoris munus est Arietes furiosos, atque ouile destruentes separare, & recludere: Princeps autem est Aries furiosus, atque ouile destruens, quando est Catholicus fide, sed adeò malus, vt multum obsit Ecclesiæ, & Religioni, vt si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergo poterit Pastor Ecclesiæ eum recludere, & in ordinem redigere.

Ad hoc argumentum respondit in illo capite tricesimosecundo Barclaius, totum argumentum posse concedi, quoniam ex eo nihil aliud efficitur, nisi posse Principem malum, & Ecclesiæ noxium separari à gregis consortio per sententiam excommunicationis. Nos verò eam responsionem in capite xxxiij. refutauimus, ad quam Lectorem remittimus. Nunc igitur in capite tricesimoquarto Barclaius hæc addit:

¶ Ad argumentum, inquit, nunc reuertor, quod capitis tricesimisecundi initio propositum est, & respondeo, nihil illud ad bonorum quorumlibet temporalium, nedum ad Regni ademptionem pertinere. Certum enim est, & certo certius, excommunicationem, qua sola separantur, & excluduntur peruersi Christiani à consortio fidelium, & communione Ecclesiæ, nemini patrimonium, & bona temporalia auferre.] hæc ille, qui post multa verba in hac re

re explicanda consumpta concludit, si non possit Papa per excommunicationem adimere patrimonia priuatis hominibus, multo minus posse per eandem censuram priuare Reges, ac Principes Imperijs, atque Regnis.

¶ Nunquid, inquit, plus ei potestatis in Principes, quàm in priuatos, Dei lege, tributum esse constat? aut nunquid Principibus, quàm priuatis duriore, & deteriore conditione estviuendum, vt quod Ecclesia in priuatum nequeat, id in Principem possit exercere?]

Respondeo. Cùm dixi, Arietem furiosum posse per Pastorem separari, & recludi, non intellexi per separationem, & reclusionem solam excommunicationem, sed excommunicationem, & depositionem: quemadmodum enim Pastor non solùm separat Arietem à grege, sed etiam recludit quasi in carcere, vt non amplius gregem ducat: sic Pontifex summus Regem destruentem Ecclesiam, non solùm separat per excommunicationem à communione fidelium, sed etiam deponit, & in ordinem redigit, vt non amplius populos regat. Itaque tota illa longissima disputatio, qua Barclaius probat, per excommunicationem non priuari homines proprio patrimonio superuacanea est; neque vim argumenti nostri Barclaius assecutus est: quemadmodum etiã vocem, recludere, exposuit per vocem, excludere, cùm exponenda esset per vocem, includere, vt cap. 33. docuimus.

Addo præterea magnum esse discrimen inter priuatas opes, & publicam iurisdictionem; vt etiam inter substantiã, siue diuitias, & potestatem, siue auctoritatem: potest enim homo aliquis pauperrimus esse priuatis opibus, & iurisdictionem publicam, atque amplissimam habere: & potest contra ditissimus esse auro, atque argento, agris, & vineis, & armentis: & nullam habere in alios homines politicam potestatem. Ex quo discrimine fit, vt quamuis excommunicatio non priuet patrimonio proprio, & opibus, & diuitijs; priuet tamen iure, & potestate commercij humani, ele-

electionum,& contractuum,& similium; & simul impediat publicam forensem iurisdictionem : neque enim licet excommunicatis forensia iudicia exercere,audire causas, sententiam ferre, in sontes animaduertere , vt supra probauimus,ex cap. Ad probandum, de sent.& re iudic.

Quamuis autem ex vi solius excommunicationis, nisi in casu hæresis,& apostasiæ, non sequatur amissio Regni , vel Imperij ; tamen summus Pontifex,qui potest excommunicando suspendere iurisdictionem, vt diximus, potest etiam deponendo priuare omni iurisdictione, & potestate Regia : quæ vt in prolegomenis ostendimus, communis est Doctorum , & Ecclesiæ ipsius sententia . Nec tamen hinc sequitur, plus habere potestatis Pontificem in Principes,quam in priuatos : nam priuati non possunt deponi à Regno,quia Regnum non habent,non quia minus obnoxij sint potestati summi Pastoris : & tamen possunt etiam ipsi priuari rebus, quas habent ; quod fit cùm pęna pecuniaria,aut exilij,aut carceris,aut alia corporali pęna mulctantur : falsum enim est,quod Barclaius nimium sæpè repetit , corporalem pęnā in solius politici magistratus potestate positam esse ; cuius contrarium praxis ostendit , præsertim in tribunali sancti officij .

Addit postea Barclaius aliam rationem , quàm in forma syllogisticæ ratiocinationis hoc modo disponit.

Summus Pontifex non habet nunc maius imperium in Principes temporales,quàm habuit antequam ipse esset Princeps temporalis :

Atqui antequam esset Princeps temporalis , nullum in eos temporale imperium vllo modo habuit :

Ergo nullum nunc quoque in eos vllo modo habet .

Et quoniam propositio manifesta videtur,probat assumptionem hoc modo .

Nemo inferior,& subiectus habet imperium in suum superiorem,& dominum, vt possit eum iudicare in eo ipso in

quo

quo est ei subiectus:

Papa autem, antequam fieret Princeps temporalis erat Regibus, & Imperatoribus, quantum ad temporalia inferior, & subiectus:

Ergo non habet in eos temporale imperium, vt possit eos in temporalibus iudicare.

Respondeo. Assumptio prioris syllogismi falsa est, proindè etiam falsa conclusio est; Siquidem summus Pontifex ius quod habet in temporalibus supra Reges, & Principes Christianos, non acquisiuit ex Principatu temporali, quem nunc possidet, sed habuit à Christo, quando ab eo accepit potestatem Apostolicam, & supremam supra omnem Ecclesiam, vt esset ipsius Vicarius generalis, Caput, & Rector, & Pastor, & Princeps omnium fidelium: quamuis enim, vt sæpè dictum est, ea potestas in se spiritualis sit, tamen extenditur ad temporalia eo modo, quo spiritus humanus, quamuis verè, & propriè spiritus sit, non corpus, vel corporalis; tamen regit membra corporis, cui præsidet, & ea castigat; & punit, prout ad salutem expedire cognóscit. Quare probatio assumptionis in posteriore syllogismo, nullas vires habet; nam assumptio quoque syllogismi posterioris est falsa, ac per hoc est etiam totius syllogismi falsa conclusio; siquidem falsum est, summum Pontificem fuisse vnquam Regibus, & Imperatoribus iure subiectum: neque id probauit Barclaius, quod vt probatum assumit.

At, inquit, aduersarij dicunt, exemptionem personarum Ecclesiasticarum iure humano introductam esse.

Respondeo. Bellarminus, qui citatur in margine, non dicit iure humano solùm, sed iure humano, & diuino. Deindè illi ipsi, qui exemptionem Clericorum dicunt esse de iure humano, addunt eam, quo ad personas, esse valdè conformem iuri naturali, & diuino, vt perspicuum est ex Dominico de Soto in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. concl. 5. Præterea ijdem auctores, qui negant exemptionem Clericorum esse

de

de iure diuino disertè affirmant, summum Pontificem potuisse, & debuisse eximere Clericos, etiam Principibus temporalibus inconsultis: neque posse temporales Principes contrarium suis legibus constituere, vt supra notauimus, ex Victoria, Soto, Ledesmio, Bannesio, & Couarruuia: falsum est igitur quod tot verbis inanibus hoc loco Barclaius repetit de exemptione solo Principum priuilegio, & munere Clericis concessa.

Transit postea Barclaius ad tertiã partem rationis quintæ principalis pro potestate summi Pontificis in temporalibus, omitto enim quæ ipse repetit ex cap. xv. quæ ibidem refutata sunt. sic autem loquitur. Superest supremum Bellarmini argumentum, in quo refutando non multa opera opus est. Tertium, inquit, argumentum est: Potest Pastor, ac debet omnes oues ita pascere, vt eis conuenit: ergo potest Pontifex Christianis ea iubere, atque ad ea cogere ad quæ quilibet eorum secundùm statum suum tenetur; id est, singulos cogere, vt eo modo Deo seruiant, quo secundum statum suum debent: debent autem Reges Deo seruire defendendo Ecclesiam, puniendoq. hæreticos, & schismaticos: ergo potest, ac debet Regibus, iubere vt hoc faciant, & nisi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliasq. commodas rationes.

Ad hoc argumentum Barclaius respondet, si agatur de pastu, & pœnis spiritualibus, totum argumentum concedi posse: tenetur enim Summus Pontifex pascere omnes Christianos pastu spirituali: nam ad pascendum pastu corporali, facultates eius quantumuis amplæ sint, nullo modo sufficerent: sic etiam tenetur cogere omnes ad officium suum pœnis spiritualibus, quarum grauissima excommunicatio est; sed vlterius progredi non potest: & allegat ad hoc probandum Ioannem Driedonem in lib. 2. de libertate Christiana cap. 4.

Sed hæc Barclaij responsio supra refutata est multis in

locis. & nunc ex ipso Driedone, quem ipse citat, refutari potest: scribit enim Barclaius à Driedone nullam aliam iudicij, & correctionis Papalis in Imperatores delinquentes pœnam, nisi solam excommunicationem poni. At Io. Driedo repugnat Barclaio, eumq. his verbis confutat, lib. 1. de libertate Christiana, cap. 14. Verùm hoc non est silentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum. hæc Driedo, quem in Patronum sententiæ suæ allegauit Barclaius; qui certè insignis Doctor Ioannes Driedo non poterat clarius mendacium, & imposturam Barclaij redarguere. Quod ergo nos diximus, & docent omnes Catholici, posse Pastorem summum Christianorum cogere omnes ad officium suum præstandum in obsequium Dei; non intelligitur de sola coactione per excommunicationem, sed etiam per priuationem Regnorum, & Principatuum, si ad salutem gregis idem Pastor expedire iudicauerit.

Defenditur primum exemplum allatum pro potestate summi Pontificis in temporalibus. *Cap. XXXVII.*

IN capite tricesimoquinto, & tricesimosexto refert, & refellit Barclaius argumenta quædam Nicolai Sanderi. quam totam disputationem omittendam hoc loco esse censui, quoniam non suscepi onus probandi omnia argumenta, quæ à Catholicis scriptoribus proponuntur, esse insolubiles demonstrationes. Scio multa interdum probabilia admisceri argumentis solidioribus, quæ quamuis per se, ac sola, vim per-

ſuadendi non habeant, tamen addita firmioribus argumentis, non parum iuuant ad rem, de qua agitur, confirmandam. Itaque concluſionem Sanderi, quæ communis eſt inter omnes Catholicos ſcriptores, aduerſus Barclaium, cuius manus ſunt contra omnes, vt ſcriptura de Iſmaele loquitur, defendendam mihi deſumpſi, & ſimul ad ea, quæ propriè aduerſus mea ſcripta Barclaius obiecit, reſpondendum mihi eſſe iudicaui. Igitur in capite triceſimoſeptimo refert argumentum meum primum ab exemplo, & figura veteris teſtamenti ductum. hæc autem eſt argumenti ſumma. Ozias Rex in lib. 2. Paralip. cap. 26. cùm Sacerdotum officium vſurparet, & à Sacerdotibus repulſus non acquieſceret, continuò lepra diuinitus percuſſus fuit, atque iudicio Sacerdotum ſeparatus è cætu populi, ſeorſim in domo ſolitaria habitauit vſque ad obitum: ex quo factum eſt, vt Regni adminiſtratione priuatus fuerit, & filius ipſius in ciuitate populum iudicauerit. Hinc argumentum eiuſmodi conficitur, Si ob lepram corporalem poterat Sacerdos olim Regem iudicare, & Regno priuare: quare id non poterit nunc propter lepram ſpiritualem, id eſt, propter hæreſim, quæ per lepram figurabatur, vt S. Auguſtinus docet lib. 2. quæſt. Euangel. quæſt. 40. præſertim cùm 1. Corinth. 10. Paulus dicat, contigiſſe Iudæis omnia in figuram?

Ad hoc argumentum reſpondet Barclaius, Iudicio Sacerdotum fuiſſe Regem Oziam propter lepram ſeparatum à reliquo populo; & eodem modo poſſe nunc Regem iudicio ſummi Pontificis propter hæreſim ſeparari per excommunicationem à cætu fidelium: negat autem fuiſſe Regem Oziam Regno priuatum, & propterea etiam negat, poſſe Regem à Pontifice propter hæreſim Regno priuari. Quod autem non fuerit Ozias Regno priuatus, probat ex eo quòd ſcriptura teſtatur anno ætatis ſextodecimo regnare cœpiſſe, & quinquaginta duobus annis regnaſſe. 4. Reg. 15. & 2. Paralip. 26. proindè regnaſſe ab anno ſextodecimo

vſque

vsque ad mortem. Idem etiam probat ex eo quòd eadem scriptura dicit, Ioatham filius Regis gubernabat palatium, & rexit domum Regis, & iudicabat populum terræ: hinc enim colligitur, filium Regis non auctoritate propria, sed nomine Patris sui ægrotantis Regnum administrasse: hæc Barclaius.

Respondeo. Ozias lepra percussus retinuit quidem nomen Regium, sed inane: filius verò eius sine Regio nomine Regnum cum plena potestate administrauit. id verbis disertis testatur Iosephus lib. 9. Antiquitatum, cap. 11. vbi dicit, Oziam priuatum vixisse in domo solitaria, & filium eius Rempublicam administrasse. quod idem satis apertè indicat scriptura, cùm ait, Filius Regis iudicabat populum terræ: neque addit, id eum fecisse iussu Patris, aut Patris nomine; neque toto eo tempore quo Rex percussus lepra mansit in domo solitaria, vllam partem regiminis ad eum vllo modo pertinuisse. Atque hoc intellexi, cùm in argumento dixi, coactum fuisse Oziam filio Regnum renunciare: per Regnum enim non vocabulum Regis, sed auctoritatem significaui: quam auctoritatem Pater non retinuit, sed priuatus vixit, vt Iosephus loquitur. In hoc igitur vis argumenti ab exemplo ducti posita est, quod quemadmodum Rex Ozias lepra percussus iudicio sacerdotum coactus est habitare in domo solitaria, & Regni administratione dimissa priuatus viuere: sic etiam Rex hæreticus, iudicio summi Sacerdotis per excommunicationem separari possit à cætu piorum, non solùm quo ad sacramentorum, & precum communicationem, vt Barclaius admittit, sed etiam quo ad forense iudicium, & Regni administrationé, quod Barclaius negat. At Oziæ relictum est nomen Regium. Verum id quidem, sed non ideò nomen Regium relinqui debet homini propter hæresim excommunicato, atque deposito: nam lepra spiritualis deterior est lepra corporali: & sacerdos Christianus præstantior est Sacerdote

Leuitico,& res figurata perfectior est, quam sit ipsa figura. sic enim Agnus Paschalis par non erat Christo crucifixo, & manna inferius est Eucharistia, & Circuncisio baptismum non æquat.

Quod autem Barclaius disputat de differentia auctoritatis regnandi,& administrationis Regni,non facit ad rem, tum quia Ozias non sola administratione,sed etiam auctoritate priuatus fuisse dicendus est,cùm Iosephus dicat,eum priuatum in magno mœrore vixisse post acceptam plagam lepræ: tum etiam quia Barclaius non concedit, Regem hæreticum posse priuari administratione Regni. sic enim ipse loquitur pag.312. ¶ Quod autem dixi, Papam posse separare Regem hæreticum à communione fidelium per excommunicationem,de separatione spirituali animorum, non corporum intelligendum est. subditi enim Regi excómunicato obsequium denegare non debent:]hæc ille, qui sine dubio, vt etiam supra docuit,non permittit, posse per Pontificem interdici Regi hæretico administrationem Regni, & curatorem illi dari, vt ipse fatetur, datum esse Regi Oziæ filium Curatorem. Quare falsò postea dicit, figuram Oziæ, lepræ, separationis, bellissimè conuenire cum Rege, hæresi, & excommunicatione: & ex hac figura temporalem Pontificis potestatem omnino fictitiam, vsurpatam, atque à iure diuino alienam ostendi. Quo modo enim figura cum re figurata concordat, si in figura ponitur Rex coactus habitare in domo solitaria, & negocia Regni nulla tractare: in re figurata ponitur, Rex liberè in Vrbe Regia residere, & ius dicere, vt antea faciebat? Et si veritas figuræ requirit,vt nihil minus, sed potius aliquid amplius in re figurata reperiatur, quàm in ipsa figura: & ideò necesse est, vt Rex hæreticus per sententiam Pontificis administratione Regni,& ipsa quoque auctoritate priuetur, quo modo ex hac figura temporalis potestas Papæ fictitia, & vsurpata, & à iure diuino aliena monstratur? Maneat

ergo argumentum nostrum ab exemplo appositè ductum esse: neque à Barclaio potuisse conuelli.

Defenditur secundum exemplum pro potestate Pontificis in temporalibus. Cap. XXXVIII.

Roponit deinde Barclaius in capite tricesimo octauo secundum exemplum à nobis adductum ex lib. 2. Paralip. cap. 23. Vbi narratur, Athaliam Reginam fauentem superstitioni, & idololatriæ Baal à Pontifice Ioiada Regno, & vita fuisse priuatam, & Ioas Regem in eius locum institutum.

Ad hoc exemplum refutandum sternit sibi Barclaius viam digressiuncula quadam, ex confictis rumoribus, & solita maledicentia in Pontifices. Scribit enim hoc exemplum à me allatum, ne indiligentiæ, aut præuaricationis apud Sixtum V. Pontificem accusarer, si illud ab alijs antea notatum omisissem. At ego multo antea quam Sixtus V. Pontifex crearetur, hæc scripseram, & in scholis dictaueram: deinde, si tam multa alia exempla prætermisi, quæ in Sandero legeram, vt Barclaius ipse testatur, cur timere debui offensionem Pontificis, si istud vnum prætermitterē? Quod verò addit Barclaius, Sixtum V. in animo habuisse, ordinem Iesuitarum ad arctiorem formam viuendi, atque ad certum vestimenti genus cogere; fabulæ sunt hominum ociosorum: & mirum est Barclaium in his etiam nugis referendis voluisse tempus consumere. Quod verò adiungit, Bullam eiusdem Sixti V. qua Pontimussanæ Academiæ perpetuus Rectoratus Iesuitis addicitur, suppositiciam, vel obreptitiam videri, & quamuis verè sit à Sixto concessa, valere tamen non debere, quia statim ab eius creatione fuerit impetrata: non iam ad fabulas, vel nugas, sed ad ca-

lumnias & maledicentiam pertinet: quasi non potuerit idem Pontifex toto illo quinquennio, quo Pontificatum gessit, eam bullam reuocare, si suppositiriam, aut obreptitiam, aut fraude extortam dedicisset.

Sed his omissis, ad exemplum Ioiadæ Pontificis Athaliam Reginam exauctorantis, respondet Barclaius, exemplum illud ad rem non facere; quòd Athalia nullo iure regnaret, sed immani tyrannide per vim, & scelus Regnum occupasset.

At verum quidem est, initium Regni Athaliæ tyrannicum, & violentum fuisse: sed cùm annis sex quietè regnauerit, credibile est, populum consensu suo Regnum eius approbasse, præsertim cùm ignoraretur superesse adhuc vnum ex filijs Regis defuncti, & fama esset, omnes omnino interijsse. Neque nouum, aut insolitum est, vt initia Regnorum sint violenta, & tyrannica, & tamen paulò post consentiente populo Reges legitimi habeantur. Ipse certè Augustus, qui Imperator optimus habitus est, Rempublicam iniustè initio oppressit, & Principatum sibi armis violenter vsurpauit. Otho Galbam occidit: Vitellius Othonem eiecit: Vespasianus Vitellium; & omnes tamen Imperatores à Senatu, Populoq. Romano salutati sunt. Quid atrocius, quàm quod Philippus gessit, cùm Gordianum Imperatorem legitimum sustulit, & Imperium eius inuasit? & tamen ipse quoque legitimus Imperator habitus est. Mitto Odoacrem Herulum, Gothos, & Longobardos inuasores Italiæ; & alios prope innumerabiles, qui per vim Regna occuparunt, & postea tamen accedente consensu populorum Reges legitimi habiti sunt.

At, inquit Barclaius, Sacerdos Ioiada, non auctoritate propria Athaliam deposuit, sed hortatus est Centuriones, & milites, & cum illis in Athaliam conspirauit: sic enim Scriptura loquitur, Misit Ioiada Pontifex, & assumens Centuriones, & milites introduxit in templum Domini, pepi-

pepigitq. cum eis fœdus.

Et hoc verum est, sed non impedit quominus Ioiadæ auctoritate Regina deposita fuerit. Sacerdos enim non poterat solus implere quod proposuerat; ideò Centurionibus, & militibus ad se accersitis, exposuit illis propositum suum deturbandæ Reginæ de solio, tum ob alia crimina, tum quòd falsam religiónem Baal foueret: neque simplici promissione militum contentus esse voluit, sed fœdus cum eis iniit, & adiurauit eos, vt fortiter proposito suo cooperarentur. Denique ipse armauit milites tradens eis hastas, & reliqua arma Regis Dauid, quæ erant in domo Domini; ipse iussit interfici Reginam; ipse nouum Regem coronauit; ipso auctore totus populus templum Baal euertit, & aras Idolorum destruxit, & sacerdotem Baal aram ante ipsam occidit....

Defenditur tertium exemplum allatum pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIX.

Ertium exemplum attuleram ex S. Ambrosio, qui Theodosium Imperatorem excommunicauit propter cædem, quam Thessalonicæ nimis crudeliter fecerat: deinde coëgit eum, vt legem ferret, ne sententiæ latæ de cæde, aut publicatiane bonorum ratæ essent, nisi post triginta dies à pronunciatione sententiæ, nimirum vt si quid per iracundiam præcipitanter dictasset, intra spacium illud sedato pectore reuocaret. Ex quo exemplo collegeram ab Episcopo Mediolanense potuisse iudicari Imperatorem, qui apud Mediolanum sedem habebat. Ex quo rursus deduxeram, si hoc potuit Episcopus, quanto magis Princeps Episcoporum Papa?

Ad hoc exemplum ita respondet Barclaius, vt primùm admittat, Episcopum posse cognoscere de crimine Principis in foro externo Ecclesiastico, & illud punire pœna Ecclesiastica, qualis in primis excommunicatio est: & hoc modo cognouisse Ambrosium causam Theodosij de cæde, vt peccatum erat, & eundem Theodosium reum factum excommunicasse: deinde concedit, ab Episcopo Ambrosio imperatum fuisse, vt Theodosius legem illam ferret in pœnitentiam peccati commisi, sine quo pœnitentiæ fructu vel signo, eum ab anathematis vinculo non soluisset. Ex his verò colligit, S. Ambrosium habuisse in Theodosium spiritualem iurisdictionem, non autem temporalem, aut politicam.

At ego exemplum illud, quod attinet ad excommunicationem, non attuli aduersus Barclaium, qui nondum orbi terrarum innotuerat: sed aduersus alios, præsertim Anglos Caluinistas, qui negant Principem supremum excommunicari posse à Summo Pontifice, vel Summum Pontificem vllam habere in supremos Principes iurisdictionem, vel potestatem. Quod verò attinet ad legem politicam, quam Theodosius ex Ambrosij præcepto tulit; non vtique negamus, eam ad fructum pœnitentiæ pertinere, & à spirituali potestate Episcopi fuisse imperatam: sed ostendere voluimus, posse Principes Ecclesiasticos, non solùm in foro interno conscientiæ, sed etiam in foro externo Ecclesiastico disponere de temporalibus, vt ad spiritualia ordinem habent. Certè enim qua potestate S. Ambrosius potuit Theodosium cogere, si à vinculo anathematis solui vellet, ad legem illam politicam ferendam: eadem potuit eundem cogere ad aliam legem politicam saluti animarum necessariam, ferendam, nisi vellet anathematis vinculo alligari. Ex quo manifestè colligitur, multo maiore ratione potuisse Pontificem Maximum, Ecclesiæ vniuersæ præsidem, imperare Principibus temporalibus sub anathema-

tis pœna, vt leges politicas spirituali bono necessarias ferant,& contra,vt eas abrogent, quæ spirituale bonum impediunt : atque hoc modo spirituali potestati, temporalem potestatem esse subiectam.

Defenditur exemplum quartum.
Caput X X X X.

Vartum exemplum desumptum fuit ex priuilegio S. Gregorij Monasterio S.Medardi concesso, quod habetur lib.12.Epistolarum extremo, in quo leguntur hæc verba, Si quis Regum, Antistitum, Iudicum, vel quarumcunque secularium personarum huius Apostolicæ, & nostræ præceptionis decreta violauerit, cuiuscunque dignitatis, vel sublimitatis sit, honore suo priuetur, &c. Et similia habentur in alio priuilegio eiusdem S. Gregorij lib.11.epist.10.ad Senatorem Abbatem.

De hoc exemplo sic loquitur Barclaius. ¶ Si viueret hodie B.Gregorius, & superiora verba eo sensu accipi intelligeret, quasi ipse potestatem habuisset priuandi Reges suo honore, & dignitate : exclamaret profectò calumniosam esse interpretationem, & se nunquam tale quid, vel per somnium cogitasse : ea verò quæ alibi scripta ab eo sunt, fidem abrogant huic expositioni. sunt igitur ista, non imperantis, sed imprecantis verba,quibus admonet,& adiurat omne genus hominum, ne priuilegium à se datum violent : quod si violauerint, Deum vindicem fore,qui eos suo honore priuet. quod genus admonitionis & imprecationis nunc semper addi solet extremis Bullarum, & Constitutionum Pontificiarum, hoc modo, Nulli ergo hominum liceat hanc paginam,&c. si quis autem hoc attentare præsumpserit,indignationem omnipotentis Dei, ac Beato-

rum Petri, & Pauli Apostolorum eius incurrat, siue quod idem est, se nouerit incursurum.]

Respondeo. Interpretatio verborum S.Gregorij, non mea est, sed alterius S.Gregorij dignitate paris, & sanctitate non multum inferioris. Sanctus, inquam, Gregorius VII. Papa in Epistola ad Episcopum Metensem, quæ est vicesimaprima libri octaui, hunc locum S. Gregorij adducit ad probandum iure à se fuisse depositum Henricum Imperatorem: B. Gregorius, inquit, Papa Reges à sua dignitate cadere statuit, qui Apostolicæ Sedis decreta violare præsumpserint, scribens ad quendam Senatorem Abbatem, his verbis, Si quis verò Regum, &c. Quod si B.Gregorius, Doctor vtique mitissimus, Reges, qui statuta violarent, non modo deponi, sed etiam excommunicari, atque in æterno examine damnari decreuit: quis nos Henricum non solùm Apostolicorum iudiciorum contemptorem, verum etiam ipsius Matris Ecclesiæ, quantum in ipso est conculcatorem, totiusq. Regni, & Ecclesiarum improbissimum prædonem, & atrocissimum destructorem deposuisse, & excommunicasse reprehendat, nisi fortè similis eius? hæc ille, cui Barclaius si cedere noluerit in interpretatione verborum S.Gregorij, nimis temerarius erit: si autem cesserit, fateri debebit, S. Gregorium primum non ignorasse, potestatem sibi diuinitus datam extendi vsque ad Regum, & Principum depositionem. Sed addamus & alium interpretem verborum S.Gregorij, vt in ore duorum testium stet omne verbum. Thomas Valdensis, vir doctissimus in lib. 2. doctrinalis fidei antiquæ art. 3. cap. 75. Profecto, inquit, nec B. Gregorius eminentiæ sui status super statum Imperialem præiudicauit in aliquo, cùm Regem sibi verbo tenus præposuit, negocio quod tunc tractabatur attento. quod tunc aptè videbimus, si posteriora eius facta, & scripta quæramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum & Regum non arbitrabatur, cùm post priuilegia

gia quædam Senatori Presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa sub interminatione dignitatis,& honoris omni eius violatori conclusit, Si quis Regum,&c. En quam bene Doctor iste Barclaium nondum natum confutauit. Barclaius dicit ex alijs scriptis S.Gregorij colligi, S. Gregorium non existimasse habere se potestatem super Reges seculi, quamuis eius verba id significare videantur: Thomas Valdensis contradicit, ex alijs S. Gregorij scriptis colligi, S. Gregorium verbo tenus se Imperatori subiecisse, re autem vera non ignorasse eminentiam sui status super statum Imperialem. Barclaius dicit, Verba sancti Gregorij sonare imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere potest literis suis: Thomas Valdensis contra dicit, Verba S.Gregorij sonare interminationem honoris, & dignitatis, quam literis suis adiungere non potest, nisi Princeps supremus. Vtrum autem maior fides habenda sit vni Barclaio, quam duobus viris tantæ eminentiæ, atque doctrinæ, stultum est quærere. Sed etiam si id quæratur ex verbis ipsius S.Gregorij tota quæstio nullo negocio dissoluetur. Siquidem S.Gregorius tria simul coniungit, videlicet, honore suo priuetur, à communione fidelium segregetur,in diuino examine ad pœnas æternas damnetur. At duo posteriora non continent imprecationem; sed decretum, siue declarationem: non enim Prælatus,qui dicit, qui hoc fecerit, excommunicetur, imprecatur excommunicationem, sed iubet excommunicari: & qui dicit, qui hoc fecerit, in diuino iudicio ad pœnas æternas damnetur, non imprecatur damnationem æternam (quis enim tam crudelis inuenitur, qui hoc imprecetur?) sed declarat, qui hoc fecerit, eum grauissimè peccaturum,& pœnas æternas in diuino examine promeriturum. Igitur eodem modo illud, Honore suo priuetur, non est imprecatio, sed decretum, vt ab honore suo decidat, & declaratio, vt liceat populo non obedire eiusmodi Regi, tam-

quam

quam honore suo ac dignitate priuato. Quemadmodum etiam verba extrema Constitutionum Apostolicarum non significant imprecationem, vt perperam Barclaius exponit. (neque enim Summus Pastor, & Vicarius boni illius Pastoris, qui animam suam pro ouibus suis posuit, imprecaretur ouibus suis indignationem omnipotentis Dei) sed declarationem, & denunciationem continent grauissimæ pœnæ, quæ contemptores Apostolicorum præceptorum sine dubio consequetur. Hoc enim manifestè significant illa verba, Indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli se nouerit incursurum. Quare si S. Gregorius nunc in terris viueret, haud dubio exclamaret, calumniosam esse interpretationem Barclaij, & se nihil tale vnquam vel per somnium cogitasse.

Defenditur exemplum quintum. Cap. XLI.

Quintum exemplum est Gregorij II. qui Leoni Imperatori à se excommunicato prohibuit vectigalia solui ab Italis, ac proinde Imperij parte mulctauit.

Ad huius, & sequentium exemplorum refutationem, præmittit Barclaius satis prolixam admonitionem aduersus argumenta, quæ petuntur ab exemplis, immemor argumentorum, quæ ipse duxit ab exemplis veterum Pontificū, & Imperatorum, ex quibus plenissimè constare dixit, nullā esse in Pontifice potestatem disponendi de temporalibus. Sed quoniam isti sunt loci communes, qui ad omnem disputationem accommodari possunt; ijs omissis ad rem propositam accedam. Igitur Barclaius præcisè negat, verum esse quod historici tradunt, à Gregorio II. Pontifice prohibitos fuisse Italos Imperatori hæretico, & excommunicato vectigalia pendere: tota verò eius ratio est, quia Platina in vita Gregorij II. scribit, volentibus populis deficere

ab

ab Imperatore hæretico,restitisse Gregorium,& auctoritate sua,eos in fide,& obedientia Imperatoris tenuisse. Cur autem vni Platinæ maior fides habenda sit, quam cæteris historicis antiquioribus,& pluribus; eam causam reddit, tum quia Platina scripsit historias Pontificum iussu Sixti IV. & habuit Romæ multa vetera monimenta: tum etiam quia Gregorius Pontifex optimus & iustissimus cùm esset, nunquam iussisset contra Euangelium negari censum Cęsari,qui vsque ad obitum Cæsar,& Imperator Augustus permansit.

At hæc Barclaij disputatio,tam est infirma,ac debilis, vt mirum non sit, quod paulò ante tam longa præfatione exemplorum auctoritatem extenuare conatus sit. Videbat enim nihil firmum adferre se posse ad exemplum tam vetustum, & tam euidens refutandum. Primum igitur aio Platinam non esse contrarium historicis cæteris, si tempora distinguantur. Verum est enim per multos annos Gregorium restitisse populis Italicis cupientibus ab Imperatore deficere. Sperabat enim assiduis cohortationibus suis aliquando cessurum Imperatorem, & ad meliorem mentem,ac saniora consilia rediturum: atque hoc est, quod Platina verè narrat. Sed vbi vidit Pontifex, se operā perdere, & Imperatorem quotidie deteriorem fieri: securim ad radicem misit,& Imperatorem cœtu piorum eiecit, ac iussit, vt ei tamquam impio Italici populi non parerent, neque vectigalia deinceps penderent. Id verò Platina non negat, & historici plurimi Græci, & Latini affirmant, quos in libro meo citaui. Vide de hac tota causa Cardinalem Baronium Tomo 9. Annalium, ad annum salutis 726. & 730.

Aio secundo, si Platina contrarium dicat, magis credendum esse historicis cæteris, quàm ipsi: nam & multi sunt, & antiquiores, & diligentiores, & historias temporum scribunt,non vitam vnius Pontificis,vt Platina facit: quam

autem

autem Platina parum diligens fuerit in perscrutandis monimentis Romanorum Archiuiorum, vel ex eo potest intelligi, quod Onuphrius Panuinius in additionibus ad Platinam, multa eiusdem Platinæ vel omissa, vel errata demonstrat: & in additione præmissa vitæ Gregorij secundi, admonet, Leoni tertio Imperatori hæretico iure ereptum fuisse Imperium, quod in Italia habebat, à Gregorio secundo Romano Pontifice.

Aio tertio Gregorium virum sanctissimum non peccasse in Euangelium, quando populos Italiæ prohibuit vectigalia pendere Imperatori hæretico. Quod enim Dominus ait, Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, intelligitur de Cæsare legitimè imperante.

Leo verò ille, qui ob crimen hæreseos à Summo Pontifice publicè excommunicatus fuerat, & ab Imperio depositus, non erat verè, & iure Cæsar, sed Tyrannus, & persecutor sub titulo Cæsaris.

At, inquit Barclaius, vsque ad mortem Leo permansit in Imperio.

Respondeo. Apud Græcos, præsertim hæreticos, Imperator de facto, non de iure permansit: apud Latinos, ac præsertim Italos, neque de iure, neque de facto.

Defenditur exemplum sextum. *Cap.* XLII.

Extum exemplum est Zachariæ Pontificis, qui Childericum Regem Francorum deposuit, & Pipinum substituit.

Ad hoc exemplum Barclaius opponit multa, quæ per partes singillatim refellenda sunt.

Primùm contendit, Childericum fuisse solo nomine Regem, qualis est, vt ipse loquitur, Rex Schacoorum.

Re-

Respondeo. Negari non potest, quin Childericus nihil omnino in Regno per se gereret, sed Regnum, & Regni negocia per Principes, ac potissimum per Præfectum Palatij administraret, vt Aimoinus tradit lib.4. cap.61. cæterum verum non est, eum solo nomine Regem fuisse. fuit enim Rex iure successionis, & tamquam verus, ac legitimus Rex inunctus, & coronatus erat, & à populis iuramentum fidelitatis acceperat. Neque hoc negare Barclaius potest, nisi ipse sibi repugnare velit: nam paulò post scribit, grauissimam iniuriam Childerico factam esse à Zacharia Pontifice, & à Pipino Principe cùm Regno deiectus est. At quæ iniuria fieri poterat ei, si absque vllo iure falsum Regis nomen gerebat? & cur Pipinus in spem Regni exarserat, & Regium nomen non dissimulanter affectabat (vt paulò infra Barclaius loquitur) si Childericus nihil pręter inanę nomen habebat?

Secundo Barclaius dicit, Childericum iniustè depositum fuisse; in qua re socium habet Ioannem Caluinum, lib.4. instit. cap.7. & Illyricum in historia Magdeburgensi Centuria 8. cap. 10.

Sed nos iustè fuisse depositum probamus primo ex testimonijs omnium scriptorum; omnes enim cum laude hanc historiam narrant. Vide Cedrenum in vita Leonis Isaurici; Paulum Diaconum lib.6. cap.5. de gestis Longobardorum; Eginarthum in vita Caroli Magni, Rheginonem lib. 2. Chronic. Marianum Scotum lib. 3. Chron. Othonem Frisingensem lib. 5. historiæ cap. 55. Adonem Viennensem, in Chron. Aimoinum lib.4. cap.61. Abbatem Vrsperg. & Sigebertum in Chron. Blondum lib. 10. Decadis primæ, Paulum Aemilium lib. 1. & 2. de gestis Francorum; Robertum Gaguinum, Papirium Massonium, & alios omnes, hæreticis exceptis;

Secundo ex causa: nam non solùm Childericus, & aliquot eius prædecessores nulla Regni negocia curabant, sed

etiam

etiam ob eorum socordiam Christiana Religio in eo Regno maximè laborabat, vt scribit S. Bonifacius Episcopus Moguntinus in Epistola ad Zachariam Pontificem.

Tertio ex virtute auctoris,& executoris: nã Zacharias, cuius auctoritate hæc res gesta est, omnium consensu vir sanctissimus, & sapientissimus fuit. Sanctus verò Bonifacius, qui iussu Pontificis Pipinum vnxit,& coronauit, non solùm Doctor eximius, sed etiã Martyr gloriosissimus fuit. Denique ab euentu, nam translatio ista Regni Francorum à Childerico ad Pipinum Deo benedicente faustissima, & Regno,atque Ecclesiæ vtilissima fuit.

At, inquit Barclaius, nullo casu licet malum facere, vt bonum inde quantumuis magnum consequatur: deponi autem Regem legitimum à proprijs subditis, aut deponentibus consentire,cùm ille solùm Deum supra se habeat,cui soli gestorum suorum rationem reddere tenetur, per se & simpliciter malum esse iam supra ostendimus.

Respondeo. Childericum non subditi eius,sed Pontifex, qui superior erat, iure deposuit: non enim Zacharias solùm assensum præbuit in depositione Childerici, sed ex auctoritate eum deposuit, vt mox ostendemus. Neque vllo solido argumento supra Barclaius probauit,Reges non habere supra se nisi Deum, cui soli gestorum suorum rationem reddere teneantur. Videat lector,quæ supra dicta sunt, & iudicet.

Tertio Barclaius ridet argumentum illud,quod ab euentu felici duxi, vt probarem,iustè Childericum fuisse depositum: ac dicit, plebeium,& puerile argumentum esse, & allegat Poëtam dicentem:

Careat successibus opto,
Quisquis ab euentu facta notanda putet.

Addit etiam, eundem felicem euentum habuisse translationem Regni Francorum a Carolouingis ad Capeuingos; & tamen constat Hugonem Capetum per summum sce-

scelus exuisse Carolouingos Regno, & illud ad Capetuingos suos transtulisse.

Respondeo. Argumentum à solo euentu fortuito sine dubio parum valet, vt si quis damnaret prudentiam, vel peritiam Imperatoris ex eo solùm, quòd victor in prælio non fuisset; sæpè enim aliundè accidit amissio victoriæ, quã ex imprudentia, vel imperitia Imperatoris: argumentum tamen à felici euentu ex prouidentia Dei, non parum valet, præsertim cùm adiungitur alijs argumentis. solet enim Deus iustitiæ fauere, nisi ob aliquam causam sapientiæ ipsius videatur aliter esse faciendum.

Quod autem Barclaius reprehendit Hugonem Capetum summi sceleris, & Regni vsurpati; & Gaguinum auctorem adducit; nos ei Cardinalem Baronium opponimus, qui tomo Annalium decimo ad annum Domini 987. multis argumentis probat, Hugonem fuisse legitimum Regem, & in eo non defecisse, sed propagatam esse Caroli Magni stirpem. Nec desunt alij, qui Hugonem istum defendunt, vt Papirius Massonus, & alij; & Gaguinus non dicit per summum scelus id ab Hugone factum fuisse. Et certè magnum argumentum huius rei esse potest, quòd Robertus Pius, qui vna cum Patre Hugone, & post eum regnauit, vir pijssimus, & sanctissimus fuerit: neque enim tanta pietas cum iniusta vsurpatione alieni Regni cohærere potuisset.

Quarto dicit Barclaius, S. Bonifacium non peccasse exequendo mandatum Zachariæ Pontificis, quamuis Zacharias mandando peccauerit: reddit autem rationem, quia tenebatur, inquit, Papæ sententiam exequi, licet sciuisset illam esse iniustam, & ideò licet fecisset Zachariam reum iniquitas imperandi, innocentem esse ostendisset Bonifacium ordo seruiendi, & necessitas parendi. & allegat cap. Pastoralis. §. qui verò, de offic. Iudic. deleg. & Can. Quid culpatur. 23. q. 1. & Can. miles. 23. q. 5.

Respondeo. Hoc dictum non plebeium, aut puerile, sed

planè hæreticum est; pugnat enim cum expresso verbo Dei, Oportet obedire magis Deo, quàm hominibus, Act.5. quod ipsum declarauit S. Augustinus, & alij Patres, qui citantur. 11.q.3. Can. Iulianus, & alijs multis Canonibus eiusdem quæstionis. In illo verò cap. Pastoralis §. quia verò, vbi dicitur, sententiam iniustam ab inferiore exequutioni mandandam esse; glossa rectè docet, quæ ibi dicitur sententia iniusta, absolutè iustam esse, quia iustè à lege inductum est, vt is qui in tempore præscripto non appellauit, aduersus eum sententia proferatur, etiamsi alioqui iustam causam habuisset, & ibidem rectissimè eadem glossa declarat, non esse obediendum mandato superioris euidenter iniusto. Et Can. Quid culpatur. 23.q.1. S. Augustinus contra Barclaium loquitur, cùm dicit, esse obediendum superiori, quando vel certum est iustum esse, vel non est certum esse iniustum quod iubetur. ex quo sequitur, vt quando certum est esse iniustum, non sit vllo modo parendum. denique in Can. Miles. 28. q.1. non agitur de iustitia, vel iniustitia mandati, atque id solùm definitur, priuata auctoritate hominem interficere peccatum esse, secus autem si publica auctoritate id fiat. Quare Barclaius sententiæ suæ amore cæcatus, vel noluit iura intelligere, vel non potuit.

Quinto dicit Zachariam Pontificem consensisse Francis volentibus Childericum deponere, & Pipinum Regem creare; non autem potestate, vel auctoritate sua, vel Childericum à Regno deposuisse, vel in Pipinum Regnum trãstulisse: & propterea nihil ex hoc exemplo trahi posse ad ostendendam Romani Pontificis auctoritatem in Regibus vel deponendis, vel creandis.

Sed hæc nimia temeritas est, cùm testimonijs historicorum omnium contrarium manifestè probetur.

1 Annales Francorum vetustissimi sic habent, Data auctoritate sua (Zacharias) iussit Pipinum Regem constitui.

2 Eginarthus in vita Caroli Magni: Pipinus, inquit, per

au-

auctoritatem Rom. Pontificis, ex Præfecto Palatij Rex constitutus est.

3 Aimoinus lib.4.cap.61. de gestis Francorum: Pontifex, inquit, data auctoritate sua, iussit Pipinum Regem institui.

4 Rhegino lib.2.Chronici: Zacharias, inquit, per auctoritatem Apostolicam iussit Pipinum Regem creari, & sanctæ vnctionis oleo iniungi.

5 Lambertus Schaphnaburgensis, in hist. Pipinus, inquit, decreto Zachariç Papç per vnctionem sancti Bonifacij Rex appellatus est.

6 Sigebertus in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus Princeps auctoritate Apostolica, & Francorum electione à S.Bonifacio in Regem consecratur. & anno 752. iterum inungitur in Regem à Stephano Papa.

7 Hermannus Contractus, in Chronico, Anno, inquit, 752. Pipinus auctoritate Stephani Papæ detonso, ac deposito Rege Hilderico Rex Francorum factus est.

8 Marianus Scotus lib.3. Chronici, Zacharias, inquit, Papa ex auctoritate S.Petri Apostoli mandat populo Francorum, vt Pipinus, qui potestate Regia vtebatur, etiam nominis dignitate frueretur. Ita Hildericus Rex, qui vltimus Merouingorum Francis imperabat, depositus, & in monasterium missus est.

9 Abbas Vrspergensis in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus per auctoritatem Zachariæ Papæ more Francorum electus ad Regnum per manus S. Bonifacij eleuatus est in Regni solium. & infra, Stephanus Papa Pipinum sacra vnctione in Regiæ dignitatis honore confirmauit.

10 Otho Frisingensis lib.5.hist.cap.22. Auctoritate, inquit, Zachariæ Papæ Pipinus ad Regnum eligitur.

11 Albertus Krantzius lib.1.Metropolis cap.14. Merito, inquit, Summus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis se attollunt fauoribus: quando ab initio hæc Sedes domui

Caroli hoc præstitit, vt Regiam haberet dignitatem.

12 Paulus Aemilius in Childerico, Zacharias, inquit, Francos sacramenti Regi Childerico dicto soluit: hiq. conuentu habito Regem Pipinum salutauerunt.

Habemus duodecim testes, quorum aliqui auctoritate Pontificis, alij auctoritate Apostolica, alij auctoritate S. Petri, alij decreto Papæ Childericum depositum, & Pipinum exaltatum testantur, postremus scribit, non ausos Francos Pipinum Regem salutare, nisi prius sacramento per Pontificem soluerentur, quo Regi Childerico tenebantur: & tamen Barclaius solita temeritate negat, auctoritate, vel decreto Pontificis id esse factum. Hoc solùm supererat, vt cum Matthia Illyrico, nostri temporis hæretico notissimo, & historico mendacissimo diceret, mendacium, ac figmentum esse, quod nostri affirmant, à Zacharia Pontifice Regnum Francorum a Childerico in Pipinum esse translatum. Vide Illyricum initio libri, de translatione Imperij.

EPILOGVS.

CVm exempla sex Barclaius frustra refutare tentasset; reliqua sex, quæ supererant, aut volens prætermisit, quòd ea clariora esse intelligeret, quàm vt cauillationum suarum tenebris obscurari possent: aut morte præuentus inchoatum opus dimittere coactus est inuitus. Vtcunque sit, defunctus opere, & vita apud eum Iudicem constitutus est, quem nemo potest fallere, & apud quem Principum gratia neminem iuuat. Ego verò, qui ad tribunal eiusdem supremi Iudicis breui sistendus sum, hoc bona conscientia testari me posse confido, nihil à me scriptum in gratiam, nihil in odium. Scripsi quod verum existimaui, quod ab Ecclesia didici, quod ante me plurimi non solum docti, sed etiam Sancti scripserunt. Neque vltrò in hanc arenam descendi, sed lacessitus ab homine mihi ignoto, coactus sum defen-

defendere senex, quod scripsi iuuenis. Quod si Pontificiam potestatem, & scripta mea ita defendi, vt oportebat, quod efficere vehementer optaui; Deo, in cuius manu sumus nos, & sermones nostri, gratias humillimas ago: sin contra accidit, & in aliquo, aut in multis, pro humana imbecillitate defeci, ab illo veniam peto, qui suauis, & mitis est, & multus in misericordia omnibus inuocantibus eum. Ecclesiæ quoque, & ipsius Summi Pontificis, Christi Vicarij censuræ non solum præsens opusculum, sed omnia scripta mea libens, & volens submitto.

FINIS.

INDEX

INDEX CAPITVM HVIVS OPERIS.

Diluun-

INDEX.

FINIS.

Errata corrigenda.

Pag. 11.	Lin. 22.	Mediolanensis	Meldensis
	23.	Origene	origine
17.	14.	§. q.	§. 9.
38.	18.	spiritualem	spiritualem potestatem
49.	31.	exhauthorare	exauctorare
52.	17.	lib. 2.	lib. 12.
55.	9.	incolumen	incolumem
88.	1.	apponeremus	opponeremus
106.	15.	in persona	in percussione
163.	31.	lineat	liceat
170.	10.	sex	sed
195.	4.	cornubus	cornibus
220.	13.	parculari	particulari
230.	1.	errant	errat
239.	4.	coercerec	coercerent
263.	23.	publicatiane	publicatione

